

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 17 Μαΐου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 925

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΕ ΑΕΡΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ο πόλεμος των drones από τη Βαλτική έως το Ιόνιο

Τα ευρήματα του ΓΕΕΘΑ για την αποστολή του ουκρανικού σκάφους. «Μαζέψτε και τα υπόλοιπα», το μήνυμα της Αθήνας προς το Κίεβο

Σελ. 18, 19

Τα τηλεκατευθυνόμενα, μη επανδρωμένα σκάφη σε αέρα και θάλασσα διασπείρουν τον πόλεμο. Προτού φτάσουν στη Λευκάδα, «τυφλά» ουκρανικά drones είχαν προκαλέσει παρενέργειες -και αντιδράσεις- στις χώρες της Βαλτικής και στη Φινλανδία.

ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ

Πάγωμα στην αποθήκευση ενέργειας

Οι υπερβολικές προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί από την εξαγγελία του προγράμματος τοποθέτησης οικιακών φωτοβολταϊκών συστημάτων για φθηνή και προσιτή ενέργεια, στην πράξη αποδεικνύονται φρούδες. Αγκάθι για την καθυστέρηση που παρατηρείται, η Πυροσβεστική Υπηρεσία. Ένα αποκλυπτικό ρεπορτάζ της «Κ». Σελ. 9

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΕΥΘΕΙΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Σκληρό πρέσινγκ σε ΑΛΜΑ και Φειδία

Χαμηλοί τόνοι «ασφαλείας» στο προσκίνητο, επιχείρηση ανακατάληψη «χαμένων ψήφων» στο παρασκήνιο από τους «μεγάλους» – Στη μέγγενη και το ΕΛΑΜ

Με φουλ τις μηχανές διανύουν τα κόμματα τις τελευταίες ημέρες της προεκλογικής εκστρατείας, χαμηλώνοντας τους τόνους και εστιάζοντας παρασκηνιακά στις προσπάθειες επαναπατρισμού ψηφοφόρων από νεοεμφανιζόμενα και άλλα μικρότερα κόμματα. Πόσο μπορεί να αλλάξει η γεωγραφία της κάλπης μέχρι την επόμενη Κυριακή; Μεγάλο κομμάτι ψηφοφόρων, πάντως, δηλώνει ότι μπορεί να αλλάξει απόφαση μέχρι την επόμενη Κυριακή. Για την ώρα, παρόλο που σήμερα κάποια αντισυστημικά κόμματα δεν εμφανίζουν την ίδια αρχική ορμή, η αποδυνάμωση των παραδοσιακών ισχυρών πόλων δημιουργεί συνθήκες για πολλά νέα κόμματα να διεκδικήσουν με υπαρκτές αξιώσεις την είσοδό τους στη Βουλή. Σελ. 4

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ 2028

Η κάλπη των βουλευτικών, το πρώτο «stress test»

Ο δρόμος για τον λόφο του Προεδρικού περνά μέσα από τη βουλευτική κάλπη, με την εκλογή του προέδρου της Βουλής να αναδεικνύεται στο πρώτο «stress test» των νέων ισορροπιών. Ποια τα βασικά (για την ώρα) σενάρια σχετικά με τις συμμαχίες του 2028. Σελ. 5

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Ουκρανία δημιουργεί «προηγούμενο»

Ανοίγουν διαπραγματευτικά κεφάλαια, εν μέσω προειδοποιήσεων από Αυστρία, Κροατία, Σλοβενία, ότι εάν θεσπιστεί ειδικό μονοπάτι για το Κίεβο, πρέπει να είναι διαθέσιμο για όλες τις υποψήφια χώρες. Τι προσδοκά η Τουρκία και πώς μεταλλάχθηκε η στάση της Λευκωσίας. Σελ. 8

ΕΛΛΑΔΑ

Το 6% που έχει βάλει η Ν.Δ. στο στόχαστρο

Η στρατηγική της Νέας Δημοκρατίας για τον επαναπατρισμό των αποστασιοποιημένων ψηφοφόρων του 2023 και το (αναθεωρημένο) εκλογικό ημερολόγιο, στο τραπέζι του Μαξίμου. Σελ. 14

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Εκκωφαντική σιωπή

Εβδομάδες μετά την αποκάλυψη της εμπλοκής της Black Cube στο Videogate, η εκκωφαντική σιωπή της κυβέρνησης Χριστοδουλίδου προκαλεί έντονα ερωτηματικά. Όταν δημοσιεύματα αφήνουν σαφείς αιχμές για χρήση κακόβουλου λογισμικού με σκοπό τον εκβιασμό του ίδιου του Προέδρου, η διαχείριση μιας σκανδαλώδους υπόθεσης διά της σιωπής και της αποσιώπησης δεν αποτελεί την πιο σοφή επιλογή.

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΕΛΑΦΡΑ ΜΕΙΩΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Ετοιμάζουν ισχυρά μερίσματα οι τράπεζες

Οι κυπριακές τράπεζες προχωρούν σε ιδιαίτερα υψηλές διανομές μερισμάτων και επαγορές μετοχών την περίοδο 2026-2028. Τράπεζα Κύπρου, Eurobank και Alpha Bank στοχεύουν σε payout ratios άνω του 55%, με ορισμένες περιπτώσεις να φτάνουν έως και το 100%, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Οικονομική, σελ. 3

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Ο ΑΠΟΕΛ και οι επενδυτικές συζητήσεις

Η αλήθεια των αριθμών, τα χρέη, τα έσοδα, η αξία του brand και γιατί κάποιος θα επέλεγε να εκτεθεί οικονομικά σε επένδυση σε ασθενούς ομάδα. Μια ανάλυση που θα συζητηθεί. Σελ. 24

BIG BANG ORIGINAL UNICO

HUBLOT

Vassos E-Bades Accessories Ltd
Nicosia - Cyprus 142, 22 007 301

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

10 επίκαιρα υπαρξιακά ερωτήματα

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, από σήμερα μετράμε αντίστροφα: εφτά κι απόψε. Την ερχόμενη Κυριακή η πικρή πλειοψηφία θα επισφραγίσει το αποτέλεσμα των εκλογών, όποτε ας ευχθούμε να έχουμε αν μη τι άλλο όσο το δυνατόν μικρότερες παράπλευρες απώλειες. Τουτέστιν, για να προλάβω τις απορίες της αστικής Λευκοσίας, να ελπίζουμε ότι θα εκλεγούν άνθρωποι νούσιμοι και όχι οι γραφικοί, οι λαϊκιστές και οι τοξικοί. Ως υστερόγραφο αυτής της προεκλογικής διαδρομής, καταγράψω κάποια Υπαρξιακά Ερωτήματα (Υ.Ε.) που ταλανίζουν τα καρέ της μείζονος περιοχής πρωτεύουσας:

Υ.Ε.1 Η φαντασία των υποψηφίων της Άμεσης Δημοκρατίας είναι αστεύρητη; Αν κρίνω από τον χαμό στο TikTok η απάντηση είναι ναι. Ο ένας κουρεύεται (Λουκάνικος) και ο άλλος μας κουρεύει (Γιασομή). «Ναι ρε, είμαι ένας που τζιέινους που ένα σας σώσουν», δηλώνει ο ευρηματικός Γιασομή για να κάνει μετά την ανατροπή λέγοντας ότι τον κόσμο δεν θα τον σώσει μόνος του, αλλά πρέπει να βάλουμε όλοι ένα κεράκι σ' αυτό. Λίγο έμεινε και θα μάθουμε αν τα views φέρνουν και ψήφους.

Υ.Ε.2 Ποιος δουλεύει ποιον; Αυθεντικός διάλογος στο διώροφο λεωφορείο της Άμεσης Δημοκρατίας ανάμεσα στον TikToker Thomas και τον Φειδία. «Ρε Φειδία, τωρά που έσεις δύναμη στα πολιτικά... Είμαστε στον Πεντάδρομο, εμίλησα με τον δήμαρχο τζιαι είπα του ότι μπορεί να γίνει Times Square δαμάι... Ποια εν η γνώμη σου;». Ο Φειδίας «κασιάζεται» κατά το κυριακό, η δε Στυλιάννα χαμογελά αμήχανα. «Εν καλά να γίνει Times Square» απαντά ο ηγέτης. Ο Thomas ενθουσιάζεται και σημειώνει ότι βλέπει «τζιαι ο Φειδίας το potential». Ποιος δουλεύει ποιον, αγαπημένο μου ημερολόγιο;

Υ.Ε.3 Τελειώνει κάπου η κατηφόρα; Το ερώτημα δεν αφορά στην πο-

Η ανάρτηση του ΕΛΑΜ ήταν γλαφυρότατη: μια μπάλα του μπόουλινγκ πέφτει επάνω στις κορίνες που αναγράφουν «Woke ατζέντα» και τις ρίχνει κάτω.

ρεία του διώροφου λεωφορείου, αλλά στην ξέφρενη προεκλογική τροχιά του υποψηφίου της Άμεσης Δημοκρατίας Δημήτρη Μπάρου. «Απειλούνται οι απογόνόι μας και το μέλλον ολόκληρης της ιστορίας της Κύπρου. Γι' αυτόν τον λόγο εμείς η Άμεση Δημοκρατία θεωρούμε ύψιστης σημασίας και έκτακτης προτεραιότητας να επενδύσουμε στη γονιμοποίηση και τεκνοποίηση». Αυτό εμένα γιατί μου ακούγεται σαν απειλή;

Υ.Ε.4 Μήπως ο πελλός θέλει τον αντίπελάον του; Ο Χριστόφορος Τορναρίτης, για να καταδείξει τη γελοιοποίηση των εξαγγελιών του Φει-

δία (για τα επιδόματα τέκνων) έκανε μια ομολογουμένως απολαυστική εξαγγελία: «Έχω να πω ότι αν έσεις δύο σκύλους πεκνιούσ σπίτι σου θα σου δώω 10.000 για τον κάθε σκύλο. Αν έσεις σιαμαίο γάτο θα σου δώω 30.000 για τον κάθε γάτο (...) Αν έσεις και εκτρέφεις τσούρες στο σπίτι σου θα σου δώω 40.000 την κάθε τσούρα». Charreau, Χριστόφορε.

Υ.Ε.5 Οι «βέλτιστες διεθνείς πρακτικές» είναι επιλεκτικές; Το ερώτημα το έθεσε ο Δημήτρης Παπαδάκης στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, ο οποίος τον έβγαλε από το ψηφοδέλτιο επικαλούμενος «βέλτιστες διε-

θνείς πρακτικές». Αναρωτήθηκε λοιπόν ο πρώην ευρωβουλευτής αν με το ίδιο σκεπτικό θα αποχωρήσει και ο Οδυσσέας από το ψηφοδέλτιο «για να μην υπάρχουν σκιές». Αφορμή ήταν η καταγγελία του Ανδρέα Χασσάπουλου σε Αστυνομία και Γενική Εισαγγελία για να εξετάσουν το ενδεχόμενο ψευδορκίας του Οδυσσέα ενώπιον του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Υ.Ε.6 Γιατί το ΕΛΑΜ πολεμά την ελληνική γλώσσα; «ΤΟΛΜΟ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΟ» ανέγραφε μια ανάρτηση της υποψήφιας με το ΕΛΑΜ Μαρίας Παστελλά. Τα ελληνικά έβγαζαν τόσο

πολύ μάτι που σκέφτηκα ότι μπορεί να είναι κακόβουλο κατασκευάσμα ΑΙ. Ο συγκριμένος χώρος βέβαια, παρά τις εθνικοπατριωτικές του ευαισθησίες, δεν διαθέτει και την καλύτερη σχέση με τη γλώσσα. Σαν να τσακώθηκαν με τη γραμματική και την ορθογραφία από τα γεννοφάσκια τους. Για την ιστορία, να αναφέρω ότι μέχρι τώρα καταγράψαμε πέντε εγκυφαλικά συνταξιοφώνων φιλολόγων, αγαπημένο μου ημερολόγιο, έπειτα από λεκτικές ακροβασίες των ελληνοφρόνων υποψηφίων του ΕΛΑΜ.

Υ.Ε.7 Θα μας πάρει όλους η μπάλα της ακροδεξιάς; Η ανάρτηση

του ΕΛΑΜ ήταν γλαφυρότατη: μια μπάλα του μπόουλινγκ πέφτει επάνω στις κορίνες που αναγράφουν «Woke ατζέντα» και τις ρίχνει κάτω. Για να μην πούμε ποιων ιστορικών ηγετών τα κόκαλα θα τρίζουν στον τάφο τους...

Υ.Ε.8 Θα φτάσουμε στις εκλογές υπό τη σκιά του SandyGate; Μόνο στη βραχονοσίδα μπορούσε να συμβεί πάντως αυτό: υποψήφιος βουλευτής καταγγέλλει σκάνδαλο μεγατόνων, με πολλά όμως ερωτηματικά για την αξιοπιστία των ισχυρισμών του. Απλή αγνή απορία: αν οι ισχυρισμοί του Μακάριου Δρουσιώτη αποδειχτούν ψευδείς μετά τη διενέργεια των εκλογών και αυτός έχει εκλεγεί βουλευτής, τι κάνουμε;

Υ.Ε.9 Μας κόφτει ο λόγος που η Μπρίζιτ Μακρόν χαστούκισε τον σύζυγό της στο προεδρικό αεροπλάνο; Αν είναι να κάνουμε ένα διάλειμμα από το προεκλογικό τσουνάμι όλα μας κόφτουν. Ακόμα και οι κατινιές του τύπου «Cherchez la femme».

Υ.Ε.10 Γιατί νιώθω πως το σήκωσε ήδη ο Ακύλας; Το ερώτημα είναι... δαισιόδοξο καθώς γράφω αγαπημένο μου ημερολόγιο τρεις ημέρες πριν από τον τελικό της Eurovision. Και το θέτω, πιο πολύ για να εκφράσω τον θαυμασμό μου γι' αυτό το παιδί που διένυσε μια μεγάλη διαδρομή, από τις Σέρρες στην προσωπική του Ιθάκη, γεμίζοντας με φως και καλοσύνη τις καρδιές μας. Akylas, twelve points.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

17-5-1936

Παναγής Τσαλδάρης: Ο αρχηγός του Λαϊκού κόμματος Παναγής Τσαλδάρης (στη φωτογραφία με τη σύζυγό του), από της 1ης μεταμεσονεκτίου ώρας της σύμφωνης δεν υπάρχει πλέον εν τη ζωή. Ζήσας και αναλύσας υπέρ των κοινών βίον χρηστόν ανδρός, αποθνήσκει κατά την πάγκοινο ομολογίαν χρηστός αφού προσήνεγκε προς την Πατρίδα του υπηρεσίας εξόκουσ κατά τα Νοεμβριανά Γάλλων ναυτών. Οι Γάλλοι προσπάθειαν τού ελληνικού λαού διά την ανόρθωσιν και την περιουλογίην του.

Λεωνίδας Παρασκευόπουλος: Είς την επί της οδού Ξενοφώντος οικίαν του απέθανε χθες την νύκτα, εις ηλικίαν 75 ετών, ο πρώην αρχιστράτηγος του ελληνικού στρατού Λεωνίδας Παρασκευόπουλος, ασθενής από έτους περίπου. Η κηδεία του θα γίνη δημοσία δαπάνη.

Είς μνήμην: Χθες την πρωίαν ο κυβερνήτης του ορμούντος εις τον λιμένα του Πειραιώς γαλλικού καταδρομικού «Zan vt' Ark» επισκέφθη εν στολή μετά του επιτελείου του σκάφους το εν τω νεκροταφείω του Πειραιώς μνημείον των πεσόντων κατά τα Νοεμβριανά Γάλλων ναυτών. Οι Γάλλοι αξιωματικοί κατέβησαν άνηθ και ετήρησαν ολιγόλεπτον σιγήν εις μνήμην των πεσόντων.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Καλέ, δεν έγινε και τίποτα

Καλά, δεν έγινε και τίποτα.

Βρισκόμαστε μια Κυριακή πριν από τις εκλογές και είναι δεδομένο πως σε μερικές μέρες το πολιτικό σκηνικό της Κύπρου θα είναι σημαντικά διαφοροποιημένο κι αυτό -όσα παράπονα κι αν έχουμε από τους προηγούμενους- δεν είναι κατ' ανάγκη θετικό αφού, ως γνωστόν, ο εχθρός του κακού είναι το ακόμη χειρότερο.

Αν με ρωτάτε κατά πόσο τα πράγματα θα μπορούσαν να γίνουν χειρότερα, η απάντησή μου είναι -όπως θα έλεγε κι ο Χριστοδουλίδης- ξεκάθαρη: Ναι, αγαπητοί μου φίλοι, τα πράγματα μπορούν να γίνουν απείρως χειρότερα για αυτό πηγαίνετε στην κάλπη. Ή αν θα πάτε να ψηφίσετε tik tok μην πάτε, όπως μου είπε και ένας κομματικός φίλος.

Στον ΔΣΗΥ Λευκοσίας λένε δεν τους εκφράζει το σημερινό κόμμα, βλέπε Δίπλωρος και γάλα τριαντάφυλλο, όμως τελικά θα πάνε γιατί τους εκφράζουν οι υποψήφιοι, λένε. Πείσθηκα και εγώ ως παλαιός συναγεμρός και θα πάω, με εκφράζει ο ογκόλιθος της πολιτικής Χρίστος Πάλλης. Την ίδια ώρα ο Shadow Ιωαννίδης, έριξε το βαρυσήμαντο επαναλαμβανόμενο στο Instagram πολιτικό σύνθημα: «Καλημέρα Αγαπημένοι μου». Anniia till I die.

Στο ΑΚΕΛ, μέχρι και ο Λουκαΐδης που είχε προκρίνει τον ανάρμοστο Οδυσσέα για Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τώρα τα μαζεύει. Ο Άριστος όμως λέει δεν ξεκνά. Όμως παραμένει το ζήτημα, σύντροφοι, δεν βρήκατε ένα νέο φρέσκο υποψήφιο να προτείνετε; Προεδρικές

με Μπρουντζό προβλέπω. Και ξερό ψωμί (από την Ευτυχία).

Μια στάκα που χρησιμοποιείται πάντως για να πείσει τους ΑΚΕΛικούς είναι «σας φέραμε και το πρωτάθλημα ακάριστοι και θα δώσετε ψήφο αλλού;» Κάποιος αυθάδης όμως τους απάντησε ως εξής: «ο μόνος λόγος που πήραμε πρωτάθλημα είναι επειδή το ΑΚΕΛ σταμάτησε να αναμειγνύεται», κλείνοντας κατάμουτρα το τηλέφωνο στον εμβρόντητο φρουρό της Επαγρύπνησης. Μάλλον ήταν οπαδός της Ομόνοιας 29ης Μαΐου.

Και ξαφνικά όμως μας προέκυψε ο Νικόλας statesman σε look και πολιτικό λόγο. Για αυτό οι Αμερικανοί λένε πως η πολιτική είναι συγκριτική επιστήμη.

Όταν είχαμε Νίκαρο, Χριστόφια, Κασογιάννη, Κατσογιάννη, ο μικρός Νικόλας ήταν σαν το κακομαθημένο παιδάκι που έπαιζε με τα κουβαδάκια. Τώρα με τον Οδυσσέα και την Ανδρομάχη, λαμβάνει και το πραγματικό του μέγεθος ο πρίγκιψ.

Κάποιος όμως να δει εκεί στο Άλμα το styling του προέδρου. Δεν το λες και πολύ προεδρικό πρέπει να πω. Μάλλον αναρχοαυτόνομο. Για τα λεγόμενα του προέδρου δεν θα τοποθετηθώ επί της ουσίας για να μην αρχίσει πάλι του εκδότη μας πρωί-πρωί Κυριακής. Είναι γνωστό άλλωστε πως εκεί στο «δημοκρατικό τόξο» όπως το αποκαλεί ο πρόεδρος το πολιτικό του φάσμα με τον Φειδία, η χάσμα θα έλεγα, αγαπούν

πολύ την ελευθερία του λόγου και την κριτική. Γίνονται χειρότεροι.

Άλλωστε, η απρόκλητη επίθεση που έκανε η Ειρήνη στη δημοσιογράφο Στέλλα Σάββα προκάλεσε αντιδράσεις και εντός Άλματος, με υποψήφιο του κόμματος να παραπονιέται σε πηγαδάκι πως αυτές οι υπερβολές δημιουργούν αλγεινή εντύπωση σε μετριοπαθείς ψηφοφόρους. ΟΚ ρε φίλε, δεν ήξερες, δεν ρώταγες;

Κάποιος να μας ενημερώσει τι γίνεται με τον Μακάριο -όχι τον Γ' - και τη Σάντη. Τελικά ως αμερικανική σειρά του Netflix εικάζεται πως μετά που τα έκαναν όλα μπουρδέλο, θα κλεφτούν οι δύο τους στην Αργεντινή. Αυτοί θα ζήσουν καλά και αυτοί που τους κατέστρεψαν τις ζωές, καλύτερα. Άλλωστε «δεν έγινε και τίποτα»: Ένας δικαστής κατηγορήθηκε για παιδεραστία και χρηματισμό, ένας Έλληνας πολιτικός είναι στην εντατική, ενός υποψήφιο βουλευτή του καταστράφηκε η καριέρα και ένας πρόεδρος του Ανωτάτου σύμφωνα με τον «ερευνητή» τα «έπαιρνε». Έτσι για να περνά η ώρα.

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος είχε ευχηθεί την Παρασκευή η Κύπρος να πάρει jalla 12άρια στον τελικό του Σαββάτου. Την ώρα που γράφτηκε η στήλη δεν γνωρίζαμε ακόμη αν η ευχή του πραγματοποιήθηκε. Σε όσες χώρες μας έδωσαν τελικά δωδεκάρι ένα μεγάλο ευχαριστώ. Σε όσες μας έδωσαν μηδέν, εύχομαι να τις βάλει στο μάτι ο Τραμπ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικού: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελέι: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκοσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

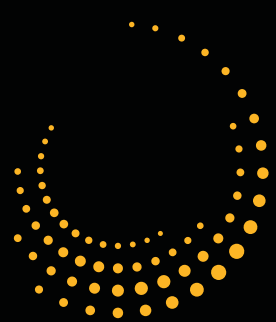
ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

PENTECOST - KATAKLYSMOS ESCAPE

A SEASIDE FAMILY GETAWAY AT

CAP ST GEORGES
HOTEL & RESORT

BOOK YOUR STAY NOW

ENJOY A 2-NIGHT STAY WITH EXCLUSIVE BENEFITS

30 MAY – 1 JUNE 2026

+357 26 000 000 | CAPSTGEORGES.COM

Της ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Αντίστροφα μετράνε τα κόμματα μέχρι το άνοιγμα της κάλπης, βάζοντας τις τελευταίες πινελιές με στόχο το επιθυμητό ποσοστό που θα τους εξασφαλίσει ισχυρή παρουσία στη νέα κοινοβουλευτική σύνθεση. Στις 24 Μαΐου η κάθε ψήφος μετράει και τα κομματικά στελέχη εστιάζουν πλέον στις προσωπικές επαφές, αλλά και στην προσέγγιση δυσανεσιτών ψηφοφόρων που οι δημοσκοπήσεις τους κατατάσσουν στους αναποφάσιστους. Μάλιστα, τα περισσότερα κόμματα –κυρίως τα παραδοσιακά που γνωρίζουν από εκλογές– τη δεδομένη στιγμή επιλέγουν να χαμηλώσουν τους τόνους και να εσιιάσουν στα δυνατά τους χαρτιά μέσα από προτάσεις και θέσεις, ευελπιστώντας ότι έστω και την υστάτη θα πετύχουν τη μεγαλύτερη δυνατή συσπείρωση, με το σκεπτικό πως δεν επιτρέπονται λάθη.

ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ

Στον ΔΗΣΥ η καμπάνια της «αντίστροφης μέτρησης» με θέσεις και προτάσεις –θεματικές ανά μέρα– όπως και οι καθημερινές «καλημέρες» της πρόεδρου Αννίτας Δημητρίου στα σόσιαλ μίντια έπιασαν τόπο, βάσει και των στοιχείων που δίνει στο κόμμα η κυλιόμενη δημοσκοπήση την οποία διεξάγει.

Η ηγετική πυραμίδα επιλέγει δημόσια να κρατά χαμηλούς τόνους, προβάλλοντας τις «νούσιμες επιλογές» μακριά από λαϊκισμούς, ενώ σε σχέση με την προσπάθεια για μεγαλύτερη συσπείρωση δεν επιλέγει το αφήγημα της πρωτιάς, αλλά το δίλημμα ΔΗΣΥ ή ΑΚΕΛ.

Βέβαια γίνεται προσπάθεια στις δημόσιες τοποθετήσεις και παρεμβάσεις το κόμμα να παραμένει σε ζητήματα που «εύκολα» μπορεί να διαχειριστεί, όπως η Άμυνα και η Οικονομία, ώστε να καταφέρνει πόλωση ακόμη και σε ψηφοφόρους που πιθανώς να έκαναν σκέψεις προς ΕΛΑΜ, αποφεύγοντας συζητήσεις στις οποίες πιθανώς το κόμμα να δυσχεραστούνε μερίδα ψηφοφόρων, όπως η woke ατζέντα.

Με εύσχημο τρόπο δίδεται η εικόνα πως το κόμμα έχει προτάσεις για στήριξη κοινωνικών ομάδων, δεν μπαίνει όμως στα βαθιά, ενώ είναι σχεδόν ανύπαρκτη η αντιπολίτευση στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, εντείνοντας τις φημολογίες ότι μετά τις εκλογές θα υπάρξει περαιτέρω συνεργασία των δύο μερών και προσελκύοντας με αυτό τον τρόπο τους ένθερμους Χριστοδουλιδικούς του κόμματος.

Καμία ψήφος δεν περισσεύει και στον ΔΗΣΥ κάνουν άνοιγμα προς πάσα κατεύθυνση, ενώ δεν κλείνουν την πόρτα για πιθανή συνεργασία τόσο με το ΕΛΑΜ όσο και με το ΔΗΚΟ για την προεδρία του Σώματος και όχι μόνο. Παραμένουν, ωστόσο, πολέμιοι του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, και σε κάθε ευκαιρία προσάπτουν στο Volt αριστερή ταυτότητα.

Η μεγάλη μάχη δίδεται για συσπείρωση των ψηφοφόρων της αστικής Λευκωσίας, ένα πεδίο που γνωρίζει καλά ο Νίκος Τორναρίτης, ο οποίος και προ-

μένει αρνητική, με την τάση αυτή μάλιστα να μοιάζει οριζόντια. Η δυσαρέσκεια αυτή, ωστόσο, δεν μοιάζει να έχει χαρακτήρα αποστροφής προς το πολιτικό σύστημα ούτε να εκφράζεται με τυφλή οργή. Το ποσοστό όσων προτιθενται να ψηφίσουν καταγράφεται πολύ υψηλό – μένει βέβαια να επιβεβαιωθεί και στην πράξη. Ενώ τα νεοεμφανιζόμενα κόμματα μοιάζουν να αξιοποιούν την κρίση αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος αποκτώντας ρόλο σε αυτό, όχι όμως και δυναμική τέτοια που να μπορούν να το ανατρέψουν.

Οι κομματικές ταυτίσεις ως κριτήρια ψήφου μοιάζουν αποδυναμωμένες, ο ρόλος των προσώπων, ωστόσο, μοιάζει να λειτουργεί ως ανάχωμα στην εκδήλωση της ευρύτερης δυσαρέσκειας. Με αποτέλεσμα ο συνδυασμός κοι-

Με φουλ μηχανές στην τελική ευθεία

Η εικόνα των κομμάτων μια εβδομάδα πριν από τις εκλογές

Το ΔΗΚΟ φουλάρει μηχανές αντιλαμβανόμενο ότι πιθανώς να χάσει τον ρυθμιστικό του ρόλο, ενώ πιο δύσκολα είναι τα πράγματα για την ΕΔΕΚ που δίνει μάχη για να παραμείνει εντός Κοινοβουλίου.

τοστατεί σε αυτή την προσπάθεια, ενώ διαφορετικές πινελιές προστίθενται ανά επαρχία βάσει και με το πώς διαμορφώνεται η εικόνα.

Στη Λεμεσό ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος Ευθύμιος Δίπλαρος ανέλαβε το τελευταίο διάστημα πρωταγωνιστικό ρόλο με συνεχείς επαφές, μιας και γνωρίζει καλά πώς κινείται η επαρχία. Το ίδιο καταλυτικό είναι και η παρουσία του Γιάννη Καρούσου στην επαρχία Αμμοχώστου, ο οποίος επίσης γνωρίζει καλύτερα τις ανάγκες και τον τρόπο προσέγγισης των ψηφοφόρων της περιοχής, ενώ καταλυτικός είναι και ο ρόλος του εκπροσώπου Τύπου του κόμματος Ονούφριου Κουλλά.

Χαμηλούς τόνους και προβολή ζητημάτων που του προσθέ-

τουν πόντους, όπως το Κυπριακό, επιλέγει για την τελευταία εβδομάδα το ΑΚΕΛ. Από χωρίς το κόμμα ανέβασε τα ποσοστά συσπείρωσης και τη δεδομένη στιγμή φαίνεται να βαλτώνει αφού και η δεξαμενή άντλησης ψηφοφόρων αποδεικνύεται περιορισμένη. Στόχος της τελευταίας εβδομάδας να κερδίσει την εμπιστοσύνη ψηφοφόρων που κοιτούσαν προς το ΑΛΜΑ, μιας και όπως σημειώνουν στην Έξοχα Παπαϊωάννου οι επιθέσεις του Οδυσσέα Μιχαηλίδη προς το ΑΚΕΛ και πιο συγκεκριμένα προς τον γ.γ. του κόμματος Στέφανο Στεφάνου, όπως και η στάση της μέχρι πρόσφατως βουλευτριάς του κόμματος Ειρήνης Χαράλαμπίδου, φαίνεται να προκάλεσαν την επιστροφή ψηφοφόρων στο κόμμα.

Ωστόσο, μεγάλο πρόβλημα τη δεδομένη στιγμή για το ΑΚΕΛ είναι και το Κίνημα Κυνηγών, μιας και οι διαρροές προς αυτό είναι αξιοσημείωτες, ενώ άγνωστη παράμετρος παραμένουν οι εξελίξεις στην υπόθεση Σάντη και κατά πόσον αυτές θα επηρεάσουν το Volt προκαλώντας πιθανώς κι άλλες επιστροφές στο κόμμα.

Την ίδια ώρα, το ΑΚΕΛ αναμένεται να κρατήσει στην επικαιρότητα και θέματα της κοινωνικής ατζέντας που έχουν αντίκτυπο στην τσέπη του καταναλωτή, προβάλλοντας τις προτάσεις για λύσεις ουσιαστικών ζητημάτων, ενώ δεν θα παραλείπει να επαναλαμβάνει συνεχώς τη συμπίεση ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ με το ΕΛΑΜ.

Κόμματα συγκυβέρνησης

Το ΔΗΚΟ φουλάρει μηχανές

αντιλαμβανόμενο ότι πιθανώς να χάσει τον ρυθμιστικό του ρόλο, προβάλλοντας ότι είναι το κόμμα που εκπροσωπεί τον κεντρικό χώρο σε αντιπαράθεση με το ΑΛΜΑ. Προβάλλει θέσεις και προτάσεις κυρίως για την οικονομία και πιο συγκεκριμένα για το συνταξιοδοτικό που συζητιέται αυτή την περίοδο, χωρίς να παραλείπει αναφορές ότι κατάφερε να περάσει ουσιαστικές θέσεις, ως κόμμα της κυβέρνησης, σε ό,τι αφορά τη φορολογική μεταρρύθμιση.

Οι όποιες ενστάσεις και αντιπαραθέσεις με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη φαίνεται να μπήκαν στην άκρη, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο συμπίεσης με ΔΗΣΥ και ΕΛΑΜ για την προεδρία της Βουλής, ενώ πρωτοκλασάτα στελέχη βλέπουν θετικά το ενδεχόμενο συνεργασίας ΔΗΣΥ με Νίκο Χριστοδουλίδη, με την προϋπόθεση ότι θα είναι και αυτοί μέρος της.

Πιο δύσκολα είναι τα πράγματα για την ΕΔΕΚ, που δίνει μάχη για να παραμείνει εντός Κοινοβουλίου. Καθοριστική εβδομάδα μιας και κρίνεται το μέλλον του κόμματος, με τα στελέχη να προσεγγίζουν κάθε Εδεκίτη που στην πορεία απομακρύνθηκε. Έντονοι υποστηρικτές της προσπάθειας τόσο ο πρώην πρόεδρος του κόμματος Γιαννάκης Ομήρου όσο και ο πρώην δήμαρχος Λεμεσού Νίκος Νικολαΐδης.

Η ΕΔΕΚ τη δεδομένη στιγμή δεν έχει την ευχέρεια να κερδίσει ψήφους εκτός κόμματος, γι' αυτό και προσπάθεια είναι η ενεργοποίηση και η αφύπνιση ανενεργών ψηφοφόρων της, έχοντας ως επικείμενη πωσ δεν πρέπει να χαθεί το Κίνημα Σοσιαλδημοκρατών και θα πρέπει να κρατηθεί στον αναπνευστήρα με στόχο την πλήρη ανασύνταξη του στο εκλογικό συνέδριο που ακολουθεί των βουλευτικών.

Σε ό,τι αφορά τη ΔΗΠΑ, παρά την επίπονη προσπάθεια του Μάριου Καρογιάν να πείσει πως θα είναι εντός Βουλής, φαίνεται να μην το καταφέρνει, με αρκετά στελέχη να κινούνται πλέον με απογοήτευση και να μην μπορούν να εμπνεύσουν.

Σε ό,τι αφορά το ΕΛΑΜ, που από χωρίς έχει κλειδώσει την τρίτη θέση που θα του επιτρέψει να έχει ρυθμιστικό ρόλο, επιλέγει την πόλωση επαναλαμβάνοντας θέσεις σε ζητήματα που πιθανώς τα πλείστα κόμματα να αποφεύγουν να συζητήσουν, όπως τεκτονική από ομοφύλα ζευγάρια αλλά και το μεταναστευτικό.

Στο Volt γίνεται προσπάθεια να ενεργοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερο τους μηχανισμούς του κόμματος, ώστε να εντατικοποιηθεί η προσωπική επαφή με τους πολίτες. Στο κόμμα αντιλαμβάνονται την αδυναμία να φτάσουν οι θέσεις και οι προτάσεις στους ψηφοφόρους και γίνεται συνεχής προσπάθεια να υπενθυμίζουν την παρουσία τους. Τις επόμενες μέρες δεν αποκλείεται να υπάρχουν και εξελίξεις στην υπόθεση Σάντη – ανακωνώσεις σε σχέση με τις έρευνες που πιθανώς να επηρεάσουν το εκλογικό αποτέλεσμα.

ΑΡΘΡΟ

Δυσαρέσκεια εντός ορίων

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Λίγες μέρες πριν από τις βουλευτικές εκλογές το πολιτικό τοπίο στην Κύπρο δείχνει να αποκρυσταλλώνεται. Τα παραδοσιακά κόμματα αυξάνουν τη συσπείρωσή τους. Οι αντισυστημικές εκφάνσεις δείχνουν να υποχωρούν. Ο ρόλος των προσώπων να λειτουργεί εν μέρει ως ανάχωμα στη συνολική πολιτική απαξίωση. Η δυσαρέσκεια να είναι μεν ορατή αλλά να εκφράζεται εντός ορίων.

Αναλυτικότερα: Οι εκλογές διεξάγονται σε ένα πολιτικό περιβάλλον που έχει επιβληθεί από τα προβλήματα της καθημερινότητας – με κυρίαρχο την ακρίβεια – καθώς και τα ζητήματα διαφθοράς, που καταλαμβάνουν και το μεγαλύτερο μέρος των δημόσιων συζητήσεων. Η αξιολόγηση της γενικής πορείας της χώρας παρα-

μένει αρνητική, με την τάση αυτή μάλιστα να μοιάζει οριζόντια. Η δυσαρέσκεια αυτή, ωστόσο, δεν μοιάζει να έχει χαρακτήρα αποστροφής προς το πολιτικό σύστημα ούτε να εκφράζεται με τυφλή οργή. Το ποσοστό όσων προτιθενται να ψηφίσουν καταγράφεται πολύ υψηλό – μένει βέβαια να επιβεβαιωθεί και στην πράξη. Ενώ τα νεοεμφανιζόμενα κόμματα μοιάζουν να αξιοποιούν την κρίση αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος αποκτώντας ρόλο σε αυτό, όχι όμως και δυναμική τέτοια που να μπορούν να το ανατρέψουν.

Οι κομματικές ταυτίσεις ως κριτήρια ψήφου μοιάζουν αποδυναμωμένες, ο ρόλος των προσώπων, ωστόσο, μοιάζει να λειτουργεί ως ανάχωμα στην εκδήλωση της ευρύτερης δυσαρέσκειας. Με αποτέλεσμα ο συνδυασμός κοι-

Οι κομματικές ταυτίσεις ως κριτήρια ψήφου μοιάζουν αποδυναμωμένες, ο ρόλος των προσώπων, ωστόσο, μοιάζει να λειτουργεί ως ανάχωμα στην εκδήλωση της ευρύτερης δυσαρέσκειας.

ματικής πιστότητας και προσωπικών σχέσεων να καθορίζει εν πολλοίς τη φύση των εκλογών αποδυναμώνοντας τις όποιες αντισυστημικές τάσεις.

Αυτό μοιάζει να αποτυπώνεται και στην πρόθεση ψήφου. Ο ΔΗΣΥ εμφανίζει κάποιες ανοδικές τάσεις αυξάνοντας τη συσπείρωσή του. Δεν είναι ο παλαιός

κρατιδός ΔΗΣΥ, αλλά οι έντονα πτωτικές τάσεις που είχαν καταγραφεί παλαιότερα μοιάζουν να αντιστρέφονται, την ώρα μάλιστα που εξακολουθεί να καταγράφει ισχυρή παράσταση νίκης.

Αντίστοιχη πορεία έχει και το ΑΚΕΛ το οποίο επίσης αυξάνει τη συσπείρωσή του, παρά τα στρατηγικά ζητήματα που αντιμετωπίζει ως κόμμα, ενώ ελαφρά ανοδική πορεία μοιάζει να έχει και το ΔΗΚΟ. Μια ήπια συστημική επανασυσπείρωση μοιάζει να βρίσκεται σε εξέλιξη.

Αντιθέτως, πτωτική μοιάζει η δυναμική των πιο αντισυστημικών κομμάτων, τα οποία ενώ πριν από λίγους μήνες έμοιαζαν ικανά να κλονίσουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό το πολιτικό σύστημα, σήμερα μοιάζουν να χάνουν από την αρχική ορμή τους. Πέραν του ότι ο προσωποπαγής χαρακτήρας

τους δεν ταιριάζει ιδιαίτερα με τη φύση των βουλευτικών εκλογών, καθώς πρέπει να εμφανιστούν και άλλα πρόσωπα, προκύπτει σαφώς ότι ο καταγγελτικός λόγος ευδοκιμεί περισσότερο σε ουδέτερες περιόδους, από ό,τι στη βάση της αντιπαράθεσης και της σύγκρισης σε δομημένες διαδικασίες όπως είναι οι εκλογές.

Η αποδυνάμωση πάντως των παραδοσιακών ισχυρών πόλων δημιουργεί συνθήκες για πολλά νέα κόμματα να διεκδικήσουν την εισοδή τους στη Βουλή, κάποια από αυτά με υπαρκτές μάλιστα αξιώσεις.

Το ποια θα είναι η νέα αρχιτεκτονική του κυπριακού πολιτικού τοπίου θα φανεί φυσικά από τα τελικά αποτελέσματα και όχι από τις εκτιμήσεις των δημοσκοπήσεων. Μεγάλο κομμάτι ψηφοφόρων εξάλλου δηλώνει

Δύσκολα είναι τα πράγματα για την ΕΔΕΚ, που δίνει μάχη για να παραμείνει εντός Κοινοβουλίου. Καθοριστική εβδομάδα μιας και κρίνεται το μέλλον του κόμματος, με τα στελέχη να προσεγγίζουν κάθε Εδεκίτη που στην πορεία απομακρύνθηκε.

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Οι βουλευτικές εκλογές της 24ης Μαΐου θα είναι, όπως όλα δείχνουν, η εκλογική αναμέτρηση που θα αλλάξει τον κοιμματικό χάρτη της Κύπρου, όπως τον ξέραμε εδώ και δεκαετίες. Με την ψήφο να γίνεται όλο και λιγότερο ιδεολογική και περισσότερο αντισυστημική, το κοιμματικό οικοσύστημα της Κύπρου φαίνεται να επιδέχεται μια βαθιά τεκτονική αλλαγή, να αφήνει πίσω του τη γνώριμη γεωμετρία του κοιμματισμού με ρυθμιστή τον λεγόμενο «ενδιάμεσο χώρο» και να μετακινείται σε κάτι εντελώς διαφορετικό: μια πολυκεντρική, προσωποκεντρική και ασταθή πολιτική φάση με νέες δυνάμεις, αδύναμες ιδεολογικές ταυτίσεις, ρευστές συμμαχίες.

Το τέλος της παλιάς γεωμετρίας

Το παραδοσιακό μοντέλο γεωμετρίας του κυπριακού πολιτικού συστήματος, το οποίο λειτούργησε για δεκαετίες στη βάση δύο μεγάλων πόλων –ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ– με τον λεγόμενο «ενδιάμεσο χώρο» –ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, Κίνημα Οικολόγων και αργότερα ΔΗΠΑ– να καθορίζει τελικά τις προεδρικές ισορροπίες, φαίνεται πως τελειώνει οριστικά. Η μεγαλύτερη μεταβολή αφορά όχι μόνο στη φθορά των δύο μεγάλων κοιμάτων, αλλά κυρίως στην αποσύνθεση του Κέντρου που κάνει οριστικά τον ιστορικό του ρόλο ως ρυθμιστής των εξελίξεων.

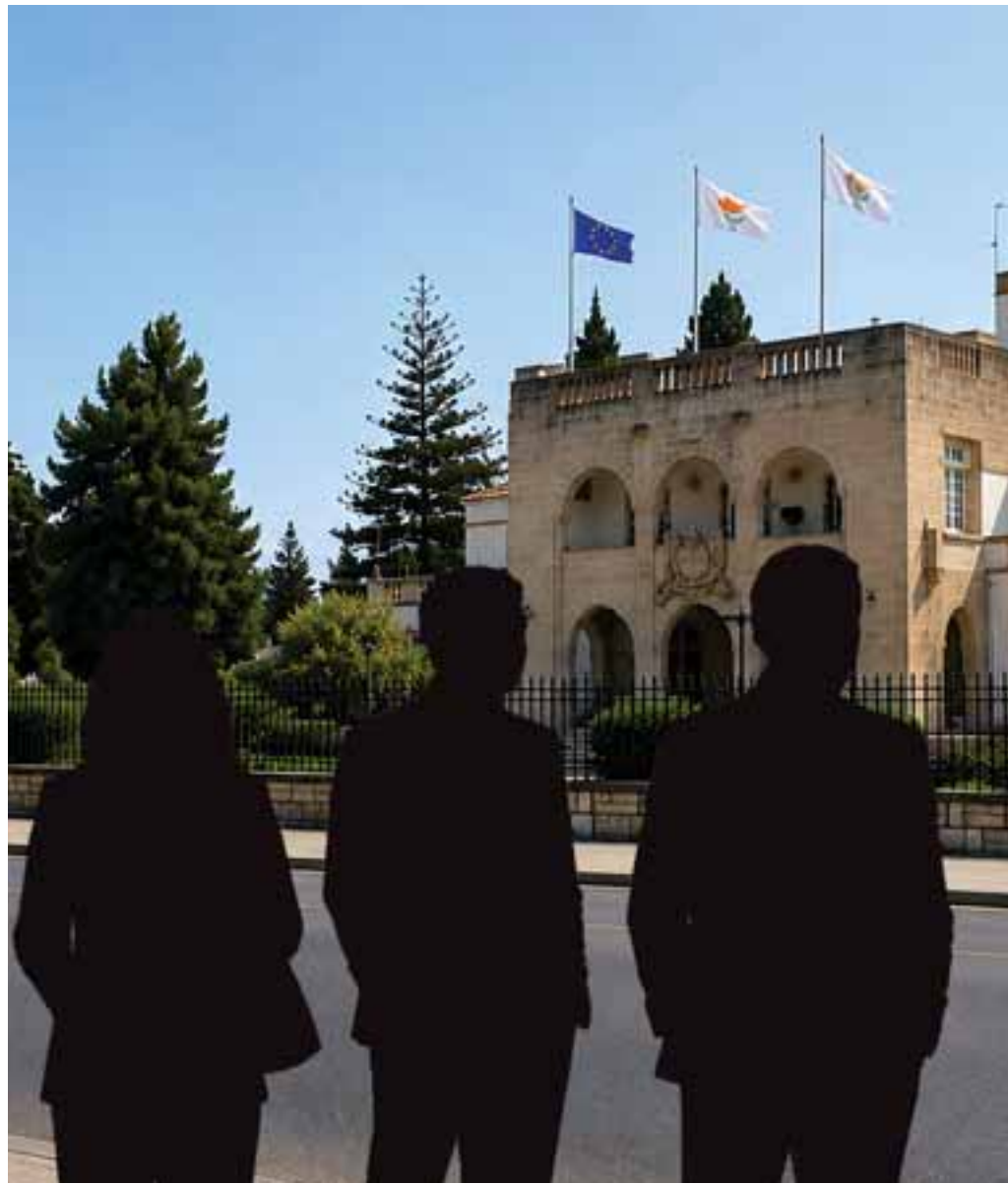
Για χρόνια το ΔΗΚΟ μπορούσε να αναδείξει Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή να εμποδίσει εκλογή Προέδρου. Η ΕΔΕΚ λειτουργούσε ως κρίσιμο συμπλήρωμα κυβερνητικών πλειοψηφιών. Ακόμη και μικρότεροι σχηματισμοί μπορούσαν να αποκτήσουν δυσανάλογη επιρροή μέσα από τις δεύτερες Κυριακές των προεδρικών εκλογών. Οι δυνάμεις του Κέντρου μπορούσαν να συμπήξουν αραγές μέτωπο, να κατέλθουν ως τρίτος πόλος σε εκλογικές αναμετρήσεις, να εμφανιστούν ως ενιαίος μπχανισμός εξουσίας.

Σήμερα, αυτό καταρρέει. Το ΔΗΚΟ εμφανίζεται αποδυναμωμένο δημοσκοπικά, η ΕΔΕΚ δίνει μάχη κοινοβουλευτικής επιβίωσης, το Κίνημα Οικολόγων δείχνει αδύναμο να συρθεί μέχρι την κάλπη και η ΔΗΠΑ κινείται στα όρια πολιτικής εξαθλίωσης. Ακόμη κι αν αθροιστούν οι δυνάμεις όλων αυτών των κοιμάτων, πλέον δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως ο παλιός «ρυθμιστής» του συστήματος. Κι αν αυτό δεν βοηθά να αντιληφθούμε την τεκτονική αλλαγή που θα συντελεστεί με την επαλήθευση των δημοσκοπικών ευρημάτων και στην κάλπη, αρκεί να αναλογιστούμε ότι κάποτε ο ηγέτης ενός εκ των δύο πόλων, του ΔΗΣΥ ή ακόμα και του ΑΚΕΛ, συγκέντρωνε τέτοια κοιμματικά ποσοστά που μπορούσε άνευ συμμαχιών να περάσει στον δεύτερο γύρο της προεδρικής αναμέτρησης.

Συνεπώς, με την αναδιάρθρωση και τον κατακερματισμό των δυνάμεων, όπου η έννοια του «πόλου» και του «ρυθμιστή» δεν έχει το ίδιο εκτόπισμα, οι προεκλογικές και μετεκλογικές συμμαχίες καθίστανται ζήτημα πολιτικής επιβίωσης για τις παραδοσιακές δυνάμεις. Καθώς δεν θα μπορούν να πιστώσουν πάνω στα θριαμβευτικά ποσοστά κανενός –γιατί πολύ απλά δεν θα υπάρχουν– αλλά πάνω στην ανάγκη των μεγάλων παικτών να μαζέψουν ακόμα και το τελευταίο 0,5% για να κλείδωσουν την εξουσία. Των παλαιών μεγάλων και των νέων μικρομεγάλων...

Το πρώτο «stress test» για το 2028

Η πρώτη επίσημη καταγραφή αυτών των νέων ισορροπιών δεν θα καθυστερήσει, καθώς το αποτέλεσμα της κάλπης των βουλευτικών εκλογών δεν θα καθορίσει μόνο τη σύνθεση της νέας Βουλής: θα είναι το πρώτο ουσιαστικό πολιτικό προοίμιο της εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας σε ενάμιση χρόνο από σήμερα. Με την εκλογή προέδρου της Βουλής να αναδεικνύεται στο πρώτο πραγματικό «stress test» των

Η πρώτη πράξη των προεδρικών του 2028

Ο δρόμος για τον λόφο του Προεδρικού Μεγάρου περνά από τη βουλευτική κάλπη, η οποία θα αποτελέσει, στην ουσία, το πρώτο «stress test» δυνάμεων και εν δυνάμει συμμαχιών.

νέων ισορροπιών. Η μάχη αυτή θα έχει πολύ μεγαλύτερη πολιτική σημασία από μια απλή θεσμική διαδικασία. Θα λειτουργήσει ως πρόβα συμμαχιών, αλλά και ως πεδίο μέτρησης προθέσεων. Εκεί θα φανεί ποιος μπορεί να συγκροτήσει πλειοψηφίες, ποιοι συνομιλούν παρασκηνιακά, ποιοι οικοδομούν διαύλους επικοινωνίας, ποιοι επιχειρούν να διαμορφώσουν από τώρα μπλοκ εξουσίας για το 2028, ποιοι προτοιμάζουν προεδρική υποψηφιότητα, ποιος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο kingmaker...

Τα πιθανά (για την ώρα) σενάρια

Με τα ποσοστά των κοιμάτων να καταγράφουν νέες ισορροπίες, η στρατηγική επιβίωσης και η διεκδίκηση της εξουσίας περνούν πλέον μέσα από τέσσερα κυρίαρχα και εξαιρετικά πιθανά σενάρια συμμαχιών, τα οποία αναμένεται να καθορίσουν την πορεία προς τον λόφο του Προεδρικού.

1. Σενάριο «Επανεκλογή Χριστοδουλιδη»

Το σενάριο βασίζεται στον σαφή προσανατολισμό του Προέδρου να αναενώσει τη λαϊκή εντολή, επενδύοντας εκ νέου στο υπερκοιμματικό και πολυσυλλεκτικό προφίλ που τον ανέδειξε το 2023. Ο Νίκος Χριστοδουλιδής επιχειρεί να επαναφέρει το αφήγημα της «συμπεριληπτικής διακυβέρνησης», έχοντας ως βασικό κορμό το υφιστάμενο προεδρικό στρατόπεδο και τις δυνάμεις του παραδοσιακού Κέντρου.

Πυρήνας: Η συμμαχία επιδιώκει τη διατήρηση της στήριξης από το ΔΗΚΟ και τη ΔΗΠΑ, ενώ αναζητά γέφυρες με μεμονωμένα στελέχη της ΕΔΕΚ και ανεξάρτητες προσωπικότητες της κοινωνίας των πολιτών.

Κλυδωνισμοί: Η εφαρμογή του σεναρίου προσκρούει στη φθορά της συγκυβέρνησης και στις συχνές εσωτερικές τριβές. Το ΔΗΚΟ, παρά τη δεδομένη εκλογική πίεση, αποφεύγει την πλήρη ρήξη στην παρούσα φάση, όμως η ΕΔΕΚ καταγράφει ισχυρές τάσεις αποστασιοποίησης, κυρίως λόγω διαφωνιών στη διαχείριση του Κυπριακού.

Δυναμική: Η στήριξη των κεντρικών κοιμάτων προς τον Πρόεδρο ενδέχεται να στερείται του αρχικού ενθουσιασμού, λειτουργώντας περισσότερο ως μια αναγκαστική επιλογή πολιτικής επιβίωσης. Το σενάριο θα κριθεί από την εικόνα του Προέδρου τη δεδομένη στιγμή, αλλά και από τον φόβο των κοιμάτων του Κέντρου ότι μια πλήρης απομόνωση θα οδηγήσει στην οριστική εκλογική τους συμπίεση μεταξύ των δύο μεγάλων πόλων.

2. Κεντροδεξιό μπλοκ υπό τον ΔΗΣΥ

Το σενάριο αφορά στην προσπάθεια του Δημοκρατικού Συναγερμού για συγκρότηση ενός ισχυρού κεντροδεξιού μετώπου με αντικειμενικό σκοπό τον τερματισμό της πενταετούς πολιτικής του απομόνωσης και την επιστροφή στην κρατική εξουσία. Η ηγεσία της Πινδάρου, έχοντας ως αφετηρία τη δυναμική των βουλευτικών εκλογών, σχεδιάζει μια στρατηγική «επαναπατριισμού» των χαμένων ψηφοφόρων της παράταξης, εφαρμόζοντας παράλληλα μια επιθετική πολιτική συμμαχιών με τον ενδιάμεσο χώρο.

Το ΔΗΚΟ και η προεδρία της Βουλής: Κεντρικός πυλώνας της στρατηγικής αυτής είναι η προσέγγιση του ΔΗΚΟ. Η συμμαχία δεν θα στηριχθεί σε ιδεολογικές συγκλίσεις, αλλά σε ένα σκληρό, θεσμικό αλισβερισμό με βαριά πολιτικά ανταλλάγματα. Στο επίκεντρο

της διαπραγματεύσεως βρίσκεται η προεδρία της Βουλής, με δύο τα πιθανά σενάρια: Πρώτον, την «παραχώρηση» της προεδρίας του νομοθετικού σώματος στον Νικόλα Παπαδόπουλο, προκειμένου η Αννίτα Δημητρίου να ηγηθεί απρόσκοπτα του προεδρικού ψηφοελέγιου το 2028. Δεύτερον, την επιλογή ενός προσώπου ευρύτερης αποδοχής για το Προεδρικό, όπως ο Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, γεγονός που θα επέτρεπε στον ΔΗΣΥ να διατηρήσει ταυτόχρονα την προεδρία της Βουλής ή να τη χρησιμοποιήσει ως διαπραγματευτικό χαρτί για άλλες κυβερνητικές θέσεις.

Η ενσωμάτωση της ΔΗΠΑ: Η ΔΗΠΑ αντιμετωπίζεται ως ο φυσικός και πιο εύκολος εταίρος σε αυτή τη σύμπραξη. Το κόμμα, πιεζόμενο από τη φθορά της συγκυβέρνησης, θα επιδιώξει τη διασφάλιση της πολιτικής του επιβίωσης μέσω της συμμετοχής του σε ένα σταθερό, κυβερνητικό σχήμα με σαφή κεντροδεξιό προσανατολισμό.

Ο χειρισμός του ΕΛΑΜ και το άνοιγμα διαλόγου: Η μεγαλύτερη πρόκληση για τον ΔΗΣΥ είναι η ανάσχεση της διαρροής ψηφοφόρων προς τα δεξιά του. Για τον σκοπό αυτό, η Πινδάρου υιοθετεί μια διπλή στρατηγική απέναντι στο ΕΛΑΜ: από τη μία πλευρά, σκληραίνει τη ρητορική της στο μεταναστευτικό και την εσωτερική ασφάλεια για να επαναπατρίσει τη λαϊκή βάση της Δεξιάς. Από την άλλη, η ηγεσία του ΔΗΣΥ σπάει τα παραδοσιακά ταμπό και προβαίνει ακόμη και σε άτυπες γέφυρες διάλογου με το ΕΛΑΜ, χρησιμοποιώντας ως δέλεαρ τις μελλοντικές ισορροπίες για την προεδρία της Βουλής, προκειμένου να εξασφαλίσει τη δική του εκλογική ουδετερότητα ή στήριξη στον δεύτερο γύρο των προεδρικών.

3. Το προεδρικό μέτωπο υπό το ΑΚΕΛ

Η πρόσφατη, σφοδρή σύγκρουση ανάμεσα στον τώως γενικό ελεγκτή και ηγέτη του κινήματος «Άλμα», Οδυσσέα Μιχαηλίδη, και τον γενικό γραμματέα του ΑΚΕΛ, Στέφανο Στεφάνου, ανατρέπει πλήρως τους σχεδιασμούς της Αριστεράς. Οι προσωπικές αιχμές του Οδυσσέα Μιχαηλίδη για εμπλοκή του Στεφάνου Στεφάνου σε υποθέσεις γύρω από το σκάνδαλο του Βασιλικού αποτέλεσαν την «κόκκινη γραμμή» για την Εζεκία Παπαϊωάννου. Η ρήξη αυτή θεωρείται δομική, καθώς σκότωσε εν τη γενέσει της οποιαδήποτε προοπτική συμπίεσης ή στήριξης του Οδυσσέα Μιχαηλίδη για το 2028.

Το νέο σενάριο: Το ΑΚΕΛ αναγκάζεται να επανακαθορίσει την «Πλατιά Συμμαχία» του, στρέφοντας το βλέμμα αποκλειστικά προς τις δυνάμεις της αυθεντικής οικολογίας και της προεδρικής εκσυγχρονιστικής αριστεράς.

Ο πυρήνας της συμμαχίας: Το μέτωπο θα συγκροτηθεί από το ΑΚΕΛ (Κοινωνική Συμμαχία), τους Οικολόγους και το Volt, απομονώνοντας πλήρως το «Άλμα».

Ο υποψήφιος: Αναζητείται μια προσωπικότητα με έντονο τεχνοκρατικό και ευρωπαϊκό προφίλ, προερχόμενη από τον χώρο της κεντροαριστεράς ή των δικαιωμάτων, που θα μπορεί να συσπειρώσει τους ψηφοφόρους των αστικών κέντρων και της νεολαίας.

Το διακύβευμα: Το αφήγημα θα εστιάσει στην πράσινη μετάβαση, το κράτος δικαίου, τη διαφάνεια και την κοινωνική δικαιοσύνη. Ωστόσο, η απουσία του λαϊκού ερείσματος που διέθετε ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης στερεί από το ΑΚΕΛ μια σημαντική δεξαμενή αντισυστημικών ψήφων, καθιστώντας τη μάχη του πρώτου γύρου εξαιρετικά απαιτητική.

4. Ένα ισχυρό «Άλμα» σε ρόλο ρυθμιστή ή διεκδικητή

Το εναλλακτικό αυτό σενάριο βασίζεται στην πλήρη κεφαλαιοποίηση της αντισυστημικής ψήφου και της λαϊκής δυσαρέσκειας από το κίνημα «Άλμα» υπό τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Μετά την οριστική ρήξη με την ηγεσία του ΑΚΕΛ, η οποία έκλεισε κάθε πόρτα συνεργασίας με την παραδοσιακή Αριστερά, το «Άλμα» επιλέγει μια αυτόνομη, επιθετική πορεία, μετατρέποντας τον εαυτό του στον κεντρικό πόλο της εναλλακτικής πολιτικής σκηνής.

Το αφήγημα: Η ρητορική του κινήματος επικεντρώνεται αποκλειστικά στην πάταξη της διαφθοράς, τη διαφάνεια, τον έλεγχο των θεσμών και την τιμωρία του παλιοκοιμματισμού. Το «Άλμα» αυτοπροσάγεται ως το μόνο αυθεντικό ανάχωμα απέναντι στο κατεστημένο, προσελκύοντας ψηφοφόρους από όλους τους πολιτικούς χώρους που αποστρέφονται τις παραδοσιακές κοιμματικές ηγεσίες.

Η αρχιτεκτονική της συμμαχίας: Αντί για παραδοσιακές κοιμματικές συμπράξεις, το «Άλμα» επιχειρεί να οικοδομήσει μια «συμμαχία της κοινωνίας των πολιτών». Επιδιώκει τη στήριξη από ανεξάρτητες προσωπικότητες, απογοητευμένα στελέχη του ενδιάμεσου χώρου (κυρίως από την ΕΔΕΚ και τους Οικολόγους) και εξωκοινοβουλευτικές ομάδες που μοιράζονται την ίδια αντι-ελίτ ατζέντα.

Η στρατηγική των δύο γύρων: Το κίνημα κατέχεται στις εκλογές με τον ίδιο του Οδυσσέα Μιχαηλίδη ως υποψήφιο. Στόχος δεν είναι απλώς η καταγραφή ποσοτών, αλλά η είσοδος στον δεύτερο γύρο. Εάν το «Άλμα» καταφέρει να αποκλείσει ένα από τα δύο μεγάλα κόμματα (ΔΗΣΥ ή ΑΚΕΛ), ανατρέπει πλήρως τις ισορροπίες δεκαετιών και υποχρεώνει το πολιτικό σύστημα να αναμετρηθεί μαζί του με τους δικούς του όρους.

Ο ρόλος του ρυθμιστή: Ακόμη και αν οριακά δεν περάσει στον δεύτερο γύρο, ένα ισχυρό ποσοστό του «Άλμα» καθιστά τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη τον απόλυτο ρυθμιστή των εκλογών. Η άρνησή του για προκαταβολικά «πάρε-δώσε» και υπουργικές καρέκλες αναγκάζει τους δύο φιναλίστ να υιοθετήσουν δημοσία σκληρές δεσμεύσεις για θεσμικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να αγγίξουν τη δεξαμενή των ψηφοφόρων του.

“ Σήμερα, ακόμη κι αν αθροιστούν οι δυνάμεις όλων των κοιμάτων του λεγόμενου «κέντρου», πλέον δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως ο παλιός «ρυθμιστής» του συστήματος. Κι αν αυτό δεν βοηθά να αντιληφθούμε την τεκτονική αλλαγή που θα συντελεστεί με την επαλήθευση των δημοσκοπικών ευρημάτων και στην κάλπη, αρκεί να αναλογιστούμε ότι κάποτε ο ηγέτης ενός εκ των δύο πόλων, του ΔΗΣΥ ή ακόμα και του ΑΚΕΛ, συγκέντρωνε τέτοια κοιμματικά ποσοστά που μπορούσε άνευ συμμαχιών να περάσει στον δεύτερο γύρο της προεδρικής αναμέτρησης.

“ Η εκλογική πρόεδρος της Βουλής αναδεικνύεται στο πρώτο πραγματικό «stress test» των νέων ισορροπιών. Η μάχη αυτή θα λειτουργήσει ως πρόβα συμμαχιών, αλλά και ως πεδίο μέτρησης προθέσεων. Εκεί θα φανεί ποιος μπορεί να συγκροτήσει πλειοψηφίες, ποιοι συνομιλούν παρασκηνιακά, ποιοι οικοδομούν διαύλους επικοινωνίας, ποιοι επιχειρούν να διαμορφώσουν από τώρα μπλοκ εξουσίας για το 2028, ποιοι προτοιμάζουν προεδρική υποψηφιότητα, ποιος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο kingmaker...

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Μια βδομάδα πριν από την κάλπη συζητήσαμε με τον γενικό διευθυντή της Pulse Παναγιώτη Παναγιώτου για τα διακυβεύματα των βουλευτικών εκλογών, αλλά και για τις πολιτικές προκλήσεις της επόμενης μέρας. Ο κ. Παναγιώτου εκτιμά ότι στη νέα Βουλή θα μπουν εφτά ή οκτώ κόμματα, με το Volt να έχει ένα προβάδισμα και άλλα κόμματα να είναι κοντά στο όριο εισόδου. Επισημαίνει ότι αλλάζει ο κομματικός χάρτης και πως το αποτέλεσμα των βουλευτικών θα είναι μια ένδειξη της νέας τάξης πραγμάτων στο πολιτικό σκηνικό, καθώς τα παραδοσιακά ισοζύγια που ξέραμε πριν από 20-25 χρόνια δεν υπάρχουν πια. Η συζήτηση για την επόμενη μέρα κινείται γύρω από τον σχηματισμό της λεγόμενης κεντροδεξιάς παράταξης και του λεγόμενου προοδευτικού μέτωπου, με τον κ. Παναγιώτου να σημειώνει ότι διαμορφώνεται ένας ανταγωνισμός μεταξύ περίπου ανάλογων μεγεθών. Και στο βάθος προεδρικές εκλογές...

—Πώς θα χαρακτηριζατε αυτή την εκλογική αναμέτρηση;

—Το αποτέλεσμα θα είναι μια ένδειξη της νέας τάξης πραγμάτων στο πολιτικό σκηνικό. Τα παραδοσιακά ισοζύγια που ξέραμε πριν από 20-25 χρόνια δεν υπάρχουν πια. Παραμένουν οι δύο σημαντικοί πόλοι, ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, αλλά με πολύ μικρότερα μεγέθη. Αυτό επιτρέπει στο υπόλοιπο εκλογικό σώμα να διασπαστεί σε μικρότερους κομματικούς σχηματισμούς. Αλλάζει ο κομματικός χάρτης.

—Ποια είναι τα διακυβεύματα των βουλευτικών εκλογών;

—ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ δίνουν τη μάχη για την πρώτη θέση με στόχο να έχουν όσο το δυνατόν λιγότερη φθορά σε δύναμη και αριθμό βουλευτών.

—Έχει σημασία η πρωτιά, όταν η μάχη δίδεται σε τόσο χαμηλά ποσοστά;

—Έχει πολιτική σημασία. Θεωρούμε χαμηλό το 20-22% γιατί μάθαμε στα τριαντάρια, όμως, στη νέα κομματική και πολιτική πραγματικότητα το 20-22% είναι σημαντικό ποσοστό.

—Το ΕΛΑΜ έπιασε το ταβάνι του;

—Για το ΕΛΑΜ είναι σημαντικό να έρθει τρίτο με μια καθαρή απόσταση από την τέταρτη, πέμπτη και έκτη θέση για να καθιερωθεί ως ο βασικός πολιτικός χώρος μετά τα δύο μεγάλα κόμματα. Θα έχει να αντιμετωπίσει μια δύσκολη πολιτική επόμενη μέρα, διότι τα πολιτικά μεγέθη του ΕΛΑΜ μέχρι σήμερα δεν το έθεταν ενώπιον δύσκολων αποφάσεων. Τώρα θα πρέπει να τοποθετηθεί σε πολιτικά ζητήματα που θα δοκιμάσουν τις πολιτικές ισορροπίες εντός του κόμματος και τη στάση του έναντι της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη και των υπόλοιπων κομμάτων.

—Πού βρίσκεται τόσο υψηλό ποσοστό;

—Το μισό μέγεθος του ΕΛΑΜ

ρίπου ανάλογων μεγεθών.

—Χάνεται το Κέντρο ως αυτόνομη δύναμη;

—Το 60% του εκλογικού σώματος τοποθετεί τον εαυτό του στο Κέντρο. Άρα, το Κέντρο, ως μετριοπάθεια του ψηφοφόρου παραμένει το μεγαλύτερο σύνολο, όμως, ο ψηφοφόρος δεν αισθάνεται να έχει πραγματική κομματική επιλογή. Επομένως, είτε αποδέχεται πιο δεξιάς και φιλελεύθερες πολιτικές ή πιο προοδευτικές πολιτικές με κοινωνικές ευαισθησίες.

—Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επηρεάζεται από το αποτέλεσμα των βουλευτικών ενόψει διεργασιών για τις προεδρικές εκλογές;

—Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επηρεάζεται έμμεσα από το αποτέλεσμα των βουλευτικών. Μια παράμετρος είναι η δύναμη των κομμάτων που στηρι-

Τα παραδοσιακά ισοζύγια που ξέραμε πριν από 20-25 χρόνια δεν υπάρχουν πια. Αλλάζει ο κομματικός χάρτης.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, γενικός διευθυντής Pulse

Επτά ή οκτώ κόμματα στη νέα Βουλή

Το αποτέλεσμα θα είναι μια ένδειξη της νέας τάξης πραγμάτων στο πολιτικό σκηνικό

θα είναι το ΕΛΑΜ του 2021. Το υπόλοιπο μισό θα είναι κατά πλειοψηφία ψηφοφόροι του ΔΗΣΥ αλλά και του ΔΗΚΟ, της ΔΗΠΑ και της Αλληλεγγύης.

—Από εκεί και πέρα φαίνεται δημοσκοπικά ότι τρία κόμματα είναι κοντά.

—Δημοσκοπικά οι αποστάσεις ανάμεσα σε ΔΗΚΟ, ΑΛΜΑ και Άμεση Δημοκρατία είναι τόσο μικρές που η κατάταξη μπορεί τελικά να είναι οποιαδήποτε. Το ΔΗΚΟ, με βάση τις ενδείξεις που έχουμε μέχρι τώρα, θα παρουσιάσει κάποια μείωση ποσοστών σε σχέση με το 2021, ωστόσο το σημαντικό για το κόμμα είναι να έρθει τέταρτο, περιορίζοντας όσο είναι δυνατόν την απώλεια ποσοστών και βουλευτών. Το ΑΛΜΑ ξεκίνησε δημοσκοπικά με κάποιες καλές επιδόσεις και παραμένει ζητούμενο αν θα επιβεβαιωθούν στην κάλπη. Αν το πετύχουν, τότε θα έχουν κάνει το πρώτο βήμα για τις προεδρικές εκλογές. Η Άμεση Δημοκρατία δημοσκοπικά δημιουργεί κάποιες

δυσκολίες στην καταγραφή της, διότι υπάρχει ένα μέρος του εκλογικού σώματος που δυσκολευμαστε να καλύψουμε και ίσως το δούμε στο αποτέλεσμα. Αναμένεται ότι θα έχει υπολογισμένη εκπροσώπηση στη νέα Βουλή.

—Από πού αντλούν ψηφοφόρους ΑΛΜΑ και Άμεση Δημοκρατία;

—Από παντού. Στο ΑΛΜΑ οι κυριότερες εισροές είναι από το ΔΗΚΟ και ακολούθως από ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ και μικρότερους σχηματισμούς όπως ΔΗΠΑ, Αλληλεγγύη και ΕΔΕΚ. Η Άμεση Δημοκρατία φαίνεται να λαμβάνει ανάλογα μεγέθη από όλους, όμως, παίρνει και νέους ψηφοφόρους κάτι που τη διαφοροποιεί από το ΑΛΜΑ. Εδώ όμως τίθεται και ένα θέμα, αν τελικά θα πάνε να ψηφίσουν.

—Και ακολουθεί η μάχη για την είσοδο στη Βουλή, που σε κάποιες περιπτώσεις συνδέεται και με την επιβίωση αυτών των κομμάτων.

—Το μεγάλο στοίχημα για ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ και Οικολόγους είναι να πιάσουν το όριο εισόδου

στη Βουλή, αλλιώς απειλείται το πολιτικό τους μέλλον. Η ΕΔΕΚ πέρασε δύσκολα ώρες και διάσπαση και τώρα φαίνεται το κόστος. Οι Οικολόγοι έχασαν στελέχη που πήγαν σε άλλους χώρους και αυτό τους στοιχίσει. Τη ΔΗΠΑ τη χαρακτηρίζει δημοσκοπικό ερωτηματικό, διότι σε δύο εκλογικές αναμετρήσεις οι δημοσκοπήσεις δεν πέτυχαν ορθά τα μεγέθη της. Ωστόσο, φαίνεται να καταγράφει χαμηλές επιδόσεις και με αυτά τα δεδομένα δημοσκοπικά είναι δύσκολο να μπει στη Βουλή. Το Volt παρουσιάζει μια διαφορετική πολιτική πρόταση, η οποία φαίνεται ότι βρήκε κοινό από διαφορετικές πηγές. Λαμβάνει ψήφους από ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ, Οικολόγους και την Πρωτοβουλία για την Αμμόχωστο. Έχει μια πολυσυλλεκτικότητα που βασίζεται σε αμιγώς πολιτικά κριτήρια.

—Κόμματα όπως η ΕΔΕΚ, οι Οικολόγοι και η ΔΗΠΑ, πώς γίνεται μετά από τόσα χρόνια να μην έχουν χτίσει μια βάση στο εκλογικό σώμα που να διασφαλίζει

τουλάχιστον την είσοδο στη Βουλή; Ακόμη και οι Κυνηγοί που το 2021 έφτασαν πολύ κοντά στην είσοδό τους στη Βουλή;

—Γιατί οι φρενινοί νέοι κομματικοί σχηματισμοί έχουν πάρει ψηφοφόρους και από αυτά τα κόμματα. Επίσης, στην Κύπρο είναι έντονη η προσωπική ψήφος. Υπάρχουν ψηφοφόροι που κινούνται προς άτομα και όχι προς κόμματα. Επομένως, είναι εύκολη η μετακίνηση.

—Τι βλέπετε σε σχέση με άλλους σχηματισμούς όπως είναι το Κίνημα Κυνηγών, το ΔΕΚ, η ΔΗΜΑΑ και το Σήκου Πάνω;

—Δεν μπορούμε να τους αγνοήσουμε αλλά σύμφωνα με τις ενδείξεις σήμερα, δεν φαίνεται να μπαίνουν στη Βουλή. Δεν ξέρουμε όμως αν μπορέσουν να αναπτύξουν momentum τις τελευταίες μέρες.

—Μπορούν τελικά οι δημοσκοπήσεις να εντοπίσουν τα πραγματικά μεγέθη των λεγόμενων μικρών κομμάτων;

—Θεωρώ ότι μπορούν, απλώς το όριο του 3,6% είναι κοντά στο στατιστικό λάθος και γι' αυτό δεν μπορούμε να πούμε με ασφάλεια αν μπαίνουν ή όχι στη Βουλή.

—Ποια είναι η εκτίμησή σας για το πόσα κόμματα μπαίνουν στη Βουλή;

—Το πιο πιθανό σενάριο σήμερα είναι να μπουν 7 ή 8 κόμματα στη Βουλή, με το Volt να έχει ένα προβάδισμα και άλλα κόμματα να είναι κοντά στο όριο εισόδου στη Βουλή.

—Και ο αριθμός των κομμάτων που θα μπουν στη Βουλή μάς οδηγεί και στην κατανομή των εδρών.

—Για την κατανομή των εδρών θα παίξει ρόλο πόσα κόμματα θα μπουν στη Βουλή αλλά και πόσα κόμματα θα πάρουν 7,2% για να πάνε στη λεγόμενη τρίτη κατανομή. Εκεί συνήθως μένουν τρεις με τέσσερις αδιάθετες έδρες που κατανέμονται ως μπόνους στα μεγάλα κόμματα. Άρα εκεί μπορεί να αλλάξουν οι ισορροπίες.

—Αλλάζει πλέον ο ρυθμιστικός ρόλος κομμάτων στη Βουλή;

—Πλέον ο ροιζμός του ρυθμιστή χάνει τη δύναμή του. Δεν μπορεί να είναι ένας ο ρυθμιστής που το δικό του βάρος θα γείρει την πλάστιγγα στη μία ή την άλλη πλευρά. Αλλάζουν οι ισορροπίες στη Βουλή. Παλαιότερα, συνήθως, ο πρώτος ή ο δεύτερος με τον τρίτο είχαν πλειοψηφία. Πλέον δεν ισχύει αυτό. Άρα θα χρειάζεται η συναίνεση τριών ή και τεσσάρων κομμάτων για να εξασφαλιστεί πλειοψηφία στη Βουλή. Θα πρέπει να γίνουν συμμαχίες.

—Αυτό το στοιχείο ενδεχομένως να αλλάξει και τη στάση του κοινοτικού συστήματος έναντι του ΕΛΑΜ;

—Θεωρώ ότι το ΕΛΑΜ ως πολιτικό κόμμα έχει κανονικοποιηθεί και πλέον είναι ένας από τους δυναμικούς σύμμαχους για διάφορους άλλους παίχτες στη Βουλή. Διαθέτει σημαντικό πολιτικό μέγεθος και δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Η κεντροδεξιά παράταξη, το προοδευτικό μέτωπο και στο βάθος προεδρικές

—Λαμβάνοντας υπόψη ότι πλέον θα χρειάζονται συμμαχίες πέραν των δύο ή και τριών κομμάτων για εξασφάλιση της πλειοψηφίας, τι δείχνει η πολιτική γεωγραφία των κομμάτων στη Βουλή; Θα συζητάμε την επομένη των εκλογών για τη λεγόμενη κεντροδεξιά παράταξη και το λεγόμενο προοδευτικό μέτωπο ως τα δύο αντιπάλια στρατόπεδα;

—Η κεντροδεξιά παράταξη εκφράζεται κυρίως από τρία κόμματα, ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ και ΕΛΑΜ και παραμένει ένα σημαντικό μέγεθος. Από την άλλη, υπάρχει το ΑΚΕΛ που μαζί με Volt, ΑΛΜΑ και Άμεση Δημοκρατία, κόμματα των οποίων οι ψηφοφόροι μπορεί να μην έχουν κατ' ανάγκη αριστερή τοποθέτηση, δημιουργούν ένα σοβαρό μέγεθος, το λεγόμενο προοδευτικό μέτωπο. Έτσι διαμορφώνεται ένας ανταγωνισμός μεταξύ πε-

ριπου ανάλογων μεγεθών.

—Χάνεται το Κέντρο ως αυτόνομη δύναμη;

—Το 60% του εκλογικού σώματος τοποθετεί τον εαυτό του στο Κέντρο. Άρα, το Κέντρο, ως μετριοπάθεια του ψηφοφόρου παραμένει το μεγαλύτερο σύνολο, όμως, ο ψηφοφόρος δεν αισθάνεται να έχει πραγματική κομματική επιλογή. Επομένως, είτε αποδέχεται πιο δεξιάς και φιλελεύθερες πολιτικές ή πιο προοδευτικές πολιτικές με κοινωνικές ευαισθησίες.

—Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επηρεάζεται από το αποτέλεσμα των βουλευτικών ενόψει διεργασιών για τις προεδρικές εκλογές;

—Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επηρεάζεται έμμεσα από το αποτέλεσμα των βουλευτικών. Μια παράμετρος είναι η δύναμη των κομμάτων που στηρι-

ζουν την κυβέρνησή του και αν θα επαναξιολογήσουν τη στάση τους έναντι της κυβέρνησης μετά τις εκλογές. Άλλη παράμετρος είναι οι πολιτικές ισορροπίες που θα προκύψουν στα κόμματα της αντιπολίτευσης και πώς θα επηρεάσουν τη διενέργεια των διαδικασιών τους για ανάδειξη των υποψηφίων τους στις Προεδρικές που θα είναι οι αντίπαλοι του κ. Χριστοδουλίδη. Ίσως η εκλογή προέδρου της Βουλής να είναι μια πρώτη ένδειξη. Αν και σε αυτό το θέμα, θα παίξουν ρόλο και τα πρόσωπα που τελικά θα εκλεγούν στη Βουλή.

—Ποιοι παράγοντες θα καθορίσουν το τελικό αποτέλεσμα των βουλευτικών την τελευταία βδομάδα;

—Το βασικό θέμα είναι η συσπείρωση κάποιων κομμάτων που είναι σήμερα πίσω, όπως ο

ΔΗΣΥ κυρίως και κατ' επέκταση το ΔΗΚΟ. Αν συμβεί αυτό, τότε θα δοθεί μια ώθηση σε αυτά τα κόμματα και θα μειωθεί κάπως το μέγεθος νέων σχημάτων. Άρα τις τελευταίες μέρες η προσωπική επαφή είναι το «κλειδί». Τα μεγάλα κόμματα θα βάλουν πίεση και το στοίχημα για τα νέα κόμματα είναι να αντέξουν. Σε επίπεδο δημόσιου λόγου θα παίξει ρόλο ποιος θα κάνει τα λιγότερα λάθη. Οι πολιτικοί αρχηγοί θα εκτεθούν σε debates και εκπομπές. Αν δεν γίνουν σημαντικά λάθη, θα κινηθούμε στην κατάσταση περίπου όπως τη βλέπουμε σήμερα δημοσκοπικά. Η πολιτική ατζέντα ό,τι είχε να δώσει, το έδωσε.

—Οι κομματικοί μηχανισμοί παίζουν ρόλο τελικά;

—Σε πολύ μικρότερο βαθμό, κυρίως στις αγροτικές περιοχές και στις μεγαλύτερες ηλικίες, εκεί

που υπάρχει ακόμα ένας σημαντικός κομματικός πατριωτισμός.

—Η αδιευκρίνιστη ψήφος δεν θα επηρεάσει το τελικό αποτέλεσμα;

—Με βάση τις δικές μας μετρήσεις, η αδιευκρίνιστη ψήφος είναι περίπου στο 20%. Αυτοί που είναι πιο πιθανόν να πάνε να ψηφίσουν είναι γύρω στο 10-15%. Προέρχονται κατά κύριο λόγο από τον ΔΗΣΥ και λιγότερο από ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ και έχουμε μια σημαντική μάζα νέων ψηφοφόρων. Υπάρχει και ένα μέγεθος, που προέρχεται από τους μικρούς σχηματισμούς του 2021, οι οποίοι έμειναν εκτός Βουλής. Αυτά τα μεγέθη έχουν εντελώς διαφορετική πολιτική προέλευση και συμπεριφορά, γι' αυτό αναμένουμε ότι η αδιευκρίνιστη ψήφος δεν θα κινηθεί προς μια κατεύθυνση.

—Μπορεί να έχουμε επανάληψη

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επηρεάζεται έμμεσα από το αποτέλεσμα των βουλευτικών. Μία παράμετρος είναι οι πολιτικές ισορροπίες που θα προκύψουν στα κόμματα της αντιπολίτευσης και πώς αυτές θα επηρεάσουν τη διενέργεια των διαδικασιών για ανάδειξη των υποψηφίων τους στις Προεδρικές που θα είναι οι αντίπαλοί του.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν το περασμένο Σάββατο μια μοτοπορεία Ρώσων πολιτών στην Κύπρο που διέσχιζε την Κύπρο, παγκύπρια, από την Πάφο έως τη Λευκωσία για να γιορτάσει τη Μέρα της Νίκης –που συμπίπτει με την Ημέρα της Ευρώπης– του Κόκκινου Στρατού κατά τη λήξη του Β΄ ΠΠ δεν περνούσε κάτι απαραίτητο. Τόσο η ηγεσία όσο και οι υποψήφιοι του νεότευκτου κόμματος, «Αγρονόμος» –ενός κόμματος που αυτοπροσδιορίζεται ως κόμμα της εργατικής αγροτικής τάξης στην Κύπρο– μεταξύ των οποίων πολλοί Κύπριοι ρωσικής και ουκρανικής καταγωγής, καθώς και ένας Τουρκοκύπριος συμπολίτης μας, βρίσκονταν στην πρώτη γραμμή της πορείας εορτασμών της Ρωσίας. Κραδαίνοντας μάλι-

Από τις Προεδρικές σε ΗΠΑ και Γαλλία μέχρι την πρόσφατη εμπειρία σε Μολδαβία, Σλοβακία και Ουγγαρία η παρέμβαση ξένων κρατικών δρώντων στις εκλογές παραμένει μια πρακτική που επιμένει στις δυτικού τύπου δημοκρατίες,

στα σημαίες υπέρ της κυπρωρρωσικής φιλίας, υπέρ της απόσχισης της Κριμαίας το 2014 καθώς και απαίτηση επανόδου των απευθείας πτήσεων Ρωσίας-Κύπρου, που σταμάτησαν μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022, στο πλαίσιο των κυρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις εκλογές της επόμενης Κυριακής για την ανάδειξη της νέας σύνθεσης της Βουλής των Αντιπροσώπων, η Κύπρος δεν ξεφεύγει από τη διεθνή και πανευρωπαϊκή τάση της εμφάνισης

κομμάτων που αντικατοπτρίζουν στις θέσεις τους –άμεσα ή έμμεσα– θέσεις ξένων δρώντων, κρατικών ή μη κρατικών. Στην Ελλάδα, στη Βουλγαρία, στη Ρουμανία καθώς και σε άλλες χώρες της ανατολικής/κεντρικής Ευρώπης εμφανίζονται τα τελευταία χρόνια κόμματα οι θέσεις των οποίων αντικατοπτρίζουν φιλορωσικές ή αντιδυτικές θέσεις. Επιπλέον, με αφορμή τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, το 2016 και την πρώτη ανάδειξη Τραμπ στην προεδρία στην Ουάσινγκτον, σε επι-

πεδο ανάλυσης τυποποιήθηκε η έξωθεν παρέμβαση σε εκλογικές διαδικασίες κρατών, πτυχή που φωτογραφίζει αρκετά συχνά τη Ρωσία ή την Κίνα καθώς και κράτη όπως το Ιράν ή το Ισραήλ, όπως έδειξε πρόσφατα και η εμπλοκή της ιδιωτικής εταιρείας Black Cube στις βουλευτικές εκλογές της Σλοβενίας.

Στην Ευρώπη το φαινόμενο έγινε πιο έντονο την περίοδο της κρίσης, μετά το 2008, με το ρωσικό αποτύπωμα κακόβουλης εξωτερικής επιρροής της Ρωσίας να

καταγράφεται στις προεδρικές εκλογές της Γαλλίας, στη Μολδαβία και τη Ρουμανία καθώς και στις πρόσφατες εκλογές σε Ουγγαρία και Βουλγαρία.

Κοινός τόπος όλων αυτών των έξωθεν παρεμβάσεων η παραπληροφόρηση, η χειραγώγηση της εκλογικής συμπεριφοράς των εκλεκτόρων και φυσικά η εμφάνιση αντιδυτικών, αντιευρωπαϊκών και αντινεοεταξιακών αφηγημάτων που εντάσσουν τον λαϊκισμό τόσο στο πλαίσιο της συντηρητικής ακροδεξιάς όσο και σε αυτό των

αριστερών κι αντιεξουσιαστικών κινήματων.

Το κόμμα «Αγρονόμος»

Στην Κύπρο τόσο το κόμμα «Αγρονόμος» όσο και παλιότερα το ρωσικό κόμμα «Εγώ ο Πολίτης» πρωτοστατούν στη διάχυση αφηγημάτων που ανατρέπουν την εικόνα της επιθετικής Ρωσίας στην Ουκρανία και τη συλλογική αντίδραση της Ευρώπης στην εισβολή. Επιπλέον, τόσο το κόμμα Φειδία, Άμεση Δημοκρατία, όσο και το Κόμμα των Κυνηγών και το

Στις εκλογές της επόμενης Κυριακής για την ανάδειξη της νέας σύνθεσης της Βουλής των Αντιπροσώπων, η Κύπρος δεν ξεφεύγει από τη διεθνή και πανευρωπαϊκή τάση της εμφάνισης κομμάτων που αντικατοπτρίζουν στις θέσεις τους –άμεσα ή έμμεσα– θέσεις ξένων δρώντων, κρατικών ή μη κρατικών.

Εκλογές με... ενδιαφέρον για τον ξένο παράγοντα

Πώς η κακόβουλη ξένη επιρροή αγγίζει και τις βουλευτικές της 24ης Μαΐου

κόμμα του Ανδρέα Θεμιστοκλέους έχουν ανά καιρούς εκφράσει αμιγώς φιλορωσικές θέσεις, από το ζήτημα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία μέχρι την πτυχή των διεθνών διπλωματικών προεκτάσεων του Ουκρανικού ή του πολέμου στη Μέση Ανατολή.

Η τάση στην Κύπρο ομοιάζει, επίσης, σε αρκετά ποιοτικά της στοικεία με την παγιωμένη αντίστοιχη τάση στην Ελλάδα, όπου τα κόμματα Νίκη και Ελληνική Λύση έχουν καθιερωθεί σε βουλευτικό και ευρωκοινοβουλευτικό επίπεδο, ενώ και το κόμμα της κ. Καρυστιανού, που αναδείχθηκε στο πολιτικό προσκήνιο μετά την προσωπική της τραγωδία στα Τέμπη, δείχνει να ακολουθεί τη «φιλορωσική» προσέγγιση καθώς και να επιδιώκει «διακρατική» πολιτική συνεργασία με το κόμμα Φειδία.

Η μεγάλη εικόνα

Στις επικείμενες βουλευτικές τόσο ο κατακερματισμός των κομμάτων όσο και η γενική περιρρέουσα ατμόσφαιρα, πολιτικά και κοινωνικά, ευνοεί την εμφάνιση και πιθανή εκλογική παρουσία των λεγόμενων αντισυστημικών κομμάτων. Που, διαχρονικά, συνδέονται άμεσα ή έμμεσα ή αντικατοπτρίζουν θέσεις που έρχονται από το εξωτερικό οι οποίες δεν είναι, απαραίτητα, ιδεολογικές αλλά έχουν και άλλες προεκτάσεις επιρροής. Αυτό τουλάχιστον δείχνει τόσο η διεθνής όσο και η ευρωπαϊκή εμπειρία –ιδίως στην Ε.Ε. όπου παραδοσιακά οι δημοκρατίες, ανεξαρτήτως τύπου, έχουν συγκεκριμένα και εμπεδωμένα ιστορικά χαρακτηριστικά. Το αν η τάση αυτών των κομμάτων ήρθε για να μείνει και στην Κύπρο μένει να διαφανεί στην κάλπη. Ωστόσο, οι τάσεις που διαμορφώνονται δείχνουν ανθεκτικότητα, πτυχή που εξορισμού αποτελεί πρόκληση και για την ίδια την ποιότητα της δημοκρατίας στη χώρα μας.

Στις 24 Μαΐου ψηφίζουμε

Για την κοινωνία

ή για τα υπερκέρδη τους;

ΑΡΙΣΤΕΡΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ

akel2026.cy

Πολιτική Διαφήμιση | ΑΚΕΛ | Βουλευτικές Εκλογές 2026

«Προηγούμενο» η Ουκρανία για όλες τις υποψήφιες χώρες

Ανοίγουν τα πρώτα κεφάλαια εν μέσω υποδείξεων από Αυστρία, Κροατία, Σλοβενία – Πώς μεταλλάχθηκε η Λευκωσία και τι προσδοκά η Άγκυρα

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η ενταξιακή διαδικασία που επιδιώκεται να εδραιωθεί για την Ουκρανία, με προνομιακή μεταχείριση και παράκαμψη σοβαρών ελλειμμάτων σε ό,τι αφορά στο κράτος δικαίου και τη διαφθορά, τείνει να ανοίξει τον ασκό του Αϊδού και να δημιουργήσει ένα πολύ κακό προηγούμενο, προς αξιοποίηση από όλα τα υποψήφια προς ένταξη κράτη – περιλαμβανομένης της Τουρκίας – που εποφθαλμιούν να εξασφαλίσουν ανάλογες εκπτώτικες ρυθμίσεις από την Ε.Ε. Ήδη, έχει δρομολογηθεί το επίσημο άνοιγμα της πρώτης θεματικής διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, εντός Κυπριακής Προεδρίας, τον Ιούνιο, ενώ πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι σε πρόσφατη συνεδρία της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ), τρία κράτη-μέλη υπέδειξαν ότι «σε περίπτωση κατά την οποία υιοθετηθεί ένα ειδικό μονοπάτι (special path) για το άνοιγμα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας, αυτό πρέπει να καταστεί διαθέσιμο και για τις υπόλοιπες υποψήφιες προς ένταξη χώρες», με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες της «Κ», η εν λόγω θέση διατυπώθηκε από την Αυστρία, την Κροατία και τη Σλοβενία και εκ των πραγμάτων αναδεικνύει το πρόβλημα που τείνει να δημιουργηθεί στην περίπτωση υιοθέτησης μιας ειδικής προνομιακής ενταξιακής διαδικασίας για την Ουκρανία, καθώς αρκετά υποψήφια κράτη προσβλέπουν σε ανάλογη μεταχείριση.

Όπως δε πληροφορούμαστε, η προοπτική μιας ειδικής μεταχείρισης της Ουκρανίας όχι μόνο δεν αποτελεί σχήμα λόγου, αλλά έχει αποκτήσει σαφές περιεχόμενο, καθώς το γραφείο της υπάτης εκπροσώπου Κάγια Κάλας, ζήτησε το επίσημο άνοιγμα του συνόλου των έξι συμπλεγμάτων/θεματικών (cluster) διαπραγματευτικών κεφαλαίων, «πριν από τις καλοκαιρινές διακοπές», δηλαδή στους δύο περίπου μήνες που υπολείπονται πριν το θερινό διάλειμμα των θεσμών της Ε.Ε., το τρίτο δεκαήμερο Ιουλίου.

Ήδη, όπως προαναφέραμε, καταγράφεται συναίνεση για άνοιγμα του πρώτου συμπλέγματος διαπραγματευτικών κεφαλαίων, που αφορά στη Δικαιοσύνη και τα Θεμελιώδη Δικαιώματα, αν και καθ' ομολογία κοινοτικών επισήμων, «η Ουκρανία δεν έχει καταγράψει την απαιτούμενη πρόοδο». Σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω συμπλέγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων αναμένεται να ανοίξει τον ερχόμενο μήνα, επί Κυπριακής Προεδρίας, όπου καταγράφεται μια πολύ ενδιαφέρουσα μετάλλαξη της θέσης της Λευκωσίας. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το κυπριακό ΥΠΕΞ είχε αναφέρει στη συνεδρία της ΕΠΑ ότι το εν λόγω συμπλέγμα θα ανοίξει «όταν δημιουργηθούν οι

απαραίτητες προϋποθέσεις», ενώ τρία εικοσιτετράωρα αργότερα, οι εν λόγω προϋποθέσεις δημιουργήθηκαν ως διά μαγίας και ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος εξήγγειλε το άνοιγμα της πρώτης θεματικής διαπραγματευτικών κεφαλαίων, τον προσεχή Ιούνιο, λίγο πριν ρίξει αυλαία η Κυπριακή Προεδρία.

Η μετάλλαξη των θέσεων της Λευκωσίας συμπίπτει με την άσκηση πιέσεων από την Κάγια Κάλας, ώστε να ανοίξουν όλα τα συμπλέγματα των διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, με συνοπτικές διαδικασίες, «fast-track», κάτι που σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μοίρασε για άλλη μια φορά την Ε.Ε., σε τρία τουλάχιστον διαφορετικά στρατόπεδα, όπως διαφάνηκε από τη συζήτηση του θέματος στην ΕΠΑ:

- Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι πέντε κράτη-μέλη στήριξαν την υιοθέτηση ενός ειδικού ενταξιακού μονοπατιού για την Ουκρανία, συγκλίνοντας με το γραφείο της Κάγια Κάλας, για άμεσο άνοιγμα του συνόλου των έξι θεματικών/συμπλεγμάτων, τα οποία περιλαμβάνουν 35 (33+2) διαπραγματευτικά κεφάλαια. Πρόκειται για την Εσθονία, τη Λιθουανία, τη Σουηδία και τη Φινλανδία, χώρες οι οποίες ταυτίστηκαν με τη θέση της υπάτης εκπροσώπου για άνοιγμα όλων των θεματικών/συμπλεγμάτων των διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, πριν από τις καλοκαιρινές διακοπές.

- Την ίδια ώρα, έξι κράτη-μέλη, η Αυστρία, η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Κροατία, η Σλοβακία και

Οι ενστάσεις σημαντικού αριθμού κρατών-μελών εστιάζονται και στη μεθοδολογία fast-track καθώς και στο εκπαιδευτικό καθεστώς που τείνει να δημιουργηθεί προς όφελος της Ουκρανίας.

η Ιταλία, τόνισαν την ανάγκη να διατηρηθεί η διαδικασία αξιολόγησης της Ουκρανίας στη βάση των επιδόσεων της, επιδιώκοντας προφανώς να φρενάρουν τις σκέψεις για μια fast-track διαδικασία που θα οδηγήσει στο άνοιγμα όλων των διαπραγματευτικών κεφαλαίων.

- Ουσιαστικότερο περιεχόμενο στον βαθμό δυσκολίας του όλου εγχειρήματος, έδωσε μια ομάδα έξι χωρών που σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», ζήτησε επίσημη των μεταρρυθμίσεων, «στα πεδία του κράτους δικαίου και της νομοθεσίας κατά της διαφθοράς», κάτι που χαρακτηρίστηκε ως «κρίσιμος σημασίας». Πρόκειται για την Ολλανδία, τη Γαλλία, τη Μάλτα, την Κροατία, τη Γερμανία, αλλά και την Ιταλία, η οποία συμμετείχε και στο προηγούμενο γκρουπ, το οποίο ζήτησε αξιολόγηση της Ουκρανίας στη βάση των επιδόσεων της.

Μετάλλαξη της Λευκωσίας

Στο πλαίσιο της συζήτησης που έγινε στην ΕΠΑ, η Πολωνία ζήτησε από την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου να τοπο-

θετηθεί, σε σχέση με το χρονικό σημείο επίσημο άνοιγματος της πρώτης θεματικής των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας. Η Κύπρος, ως προεδρεύουσα της Ε.Ε., εμφανίστηκε μεν έτοιμη για προώθηση της πρώτης θεματικής των ενταξιακών κεφαλαίων της Ουκρανίας, αλλά επεσήμανε ότι η εν λόγω διαδικασία τελεί υπό την αίρεση της δημιουργίας των απαραίτητων προϋποθέσεων.

Ωστόσο, μερικά εικοσιτετράωρα αργότερα, ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος, που συμμετείχε στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, εξήγγειλε ότι η πρώτη θεματική διαπραγματευτικών κεφαλαίων θα ανοίξει τον προσεχή Ιούνιο, διαφοροποιώντας τη θέση που κατέθεσε η Κύπρος στην ΕΠΑ και δημιουργώντας την εντύπωση ότι είτε εξαφανίστηκαν τα προβλήματα διαφθοράς και κράτους δικαίου που αντιμετώπιζε η Ουκρανία, είτε η Λευκωσία είναι επιρρεπής στις πιέσεις που ασκήθηκαν επισήμως από την Κάγια Κάλας και ανεπισημάς από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν (η οποία συντάχθηκε με το άνοιγμα της πρώτης θεματικής διαπραγματευτικών κεφαλαίων).

Σημειώνεται ότι η πρώτη θεματική των ενταξιακών διαπραγματεύσεων μιας υποψήφιας χώρας, περιλαμβανομένης και της Ουκρανίας, αφορά στα «Θεμελιώδη Ζητήματα». Στο πλαίσιο της, εντάσσονται τα εξής πέντε διαπραγματευτικά κεφάλαια: Δημοσιές Συμβάσεις, Στατιστική, Δικαιοσύνη και Θεμελιώδη Δικαιώματα, Δικαιοσύνη, Ελευθερία και Ασφάλεια και Χρηματο-

οικονομικός Έλεγχος. Με βάση την ακολουθητέα διαδικασία, η εν λόγω δέσμη πέντε κεφαλαίων, ειθιστά να είναι η πρώτη που ανοίγει στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων μιας υποψήφιας χώρας και να είναι η τελευταία που ολοκληρώνεται, δεδομένου του βαθμού δυσκολίας αναμόρφωσης με το κεκτημένο που περιλαμβάνει.

Ολοκλήρωση το 2027!

Ο Βολοντιμίρ Ζελένσκι ασκεί πιέσεις προς την Ε.Ε. θέτοντας επί τάπητος ζήτημα άμεσου επίσημο άνοιγματος όλων των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων, κάτι που έθεσε προς την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον Αντόνιο Κόστα, τον περασμένο μήνα, στο περιθώριο της άτυπης Συνόδου Κορυφής στην Κύπρο. Σημειώνεται ότι η προώθηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας, περιλήφθηκε και σε κοινή δήλωση φον ντερ Λάιεν, Κόστα και Ζελένσκι, μετά τη συνάντησή τους στην Αγία Νάπα, υποστηρίζοντας «το άνοιγμα θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων, χωρίς καθυστέρηση». Οι αξιώσεις Ζελένσκι δεν εξαντλούνται όμως στο επίσημο άνοιγμα όλων των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, αλλά εκτείνονται και στην ολοκλήρωσή τους, όπου ο ηγέτης της χώρας αισθάνεται άνετα να απαιτεί όπως η χώρα του καταστεί πλήρες μέλος της Ε.Ε., το 2027!

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο αρκετά κράτη-μέλη διατύπωσαν ενστάσεις στην πρόσφατη συνεδρία της ΕΠΑ, περιλαμβανομένης της Γερμανίας και της Γαλλίας, που έθεσαν και την αυτονομία υποχρέωση της Ουκρανίας, όπως και κάθε υποψήφιας χώρας, να αναχαιτίσει τη διαφθορά και να διασφαλίσει τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου.

Οι ενστάσεις σημαντικού αριθμού κρατών-μελών εστιάζονται και στη μεθοδολογία fast-track καθώς και στο εκπαιδευτικό καθεστώς που τείνει να δημιουργηθεί προς όφελος της Ουκρανίας. Άλλωστε, οι προϋποθέσεις που τέθηκαν στην ΕΠΑ, για αξιολόγηση της Ουκρανίας στη βάση των επιδόσεων της και για μεταρρυθμίσεις στα πεδία του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημιουργούν μια εικόνα που δεν συμβαδίζει με το πλαίσιο που θέλουν να επιβάλουν η Κάγια Κάλας και ο Βολοντιμίρ Ζελένσκι.

Υπενθυμίζεται ότι ο νέος ηγέτης της Ουγγαρίας Πέτερ Μάγιαρ, αν και έχει διαφοροποιηθεί από τον προκατόχο του Βίκτορ Όρμπαν έναντι της Ουκρανίας, εντούτοις δεν συμφωνεί με διαδικασίες τύπου fast-track. Ομοίως και ο πρωθυπουργός της Κροατίας Αντρέι Πλένκοβιτς που δήλωσε ότι θεωρεί απίθανη την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας εντός του 2027.

Η Άγκυρα εποφθαλμιά κέρδη, αλλά...

Η ενταξιακή προοπτική της Ουκρανίας, μέσω υιοθέτησης ενός «ειδικού μονοπατιού», παρακάμπτοντας θεμελιώδη δικαιώματα και ζητήματα που άπτονται του κράτους δικαίου, όπως απαιτείται από την Κάγια Κάλας και από τις χώρες της Βαλτικής, παρακολουθείται στενά από την Τουρκία. Η οποία προσβλέπει σε ένα ανάλογο καθεστώς παράκαμψης των λόγων που έχουν οδηγήσει τη δική της ευρωπαϊκή πορεία στο ψυγείο και ως γνωστόν αφορούν στο κράτος δικαίου και στα ανθρωπίνων δικαιώματα. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το τουρκικό ΥΠΕΞ έχει επανειλημμένα ζητήσει και λάβει ενημέρωση για το «καθεστώς που διέπει (state of play)», τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Ουκρανίας, θεωρώντας ότι «υπάρχουν αρκετές ομοιότητες, που θα μπορούσαν να τύχουν αξιοποίησης». Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η Άγκυρα έχει ήδη επισημάνει προς τις Βρυξέλλες ότι διαπιστώνει προσπάθεια παράκαμψης των ελλειμμάτων της Ουκρανίας στο πεδίο των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, που οδηγούν στο άνοιγμα της πρώτης θεματικής διαπραγματευτικών κεφαλαίων, κάτι που όχι μόνο δεν ίσχυσε στην περίπτωση της Τουρκίας, αλλά αποτέλεσε τον λόγο για τον οποίο η ενταξιακή της προοπτική κατέληξε στο ψυγείο, το 2018. Ωστόσο, «η Τουρκία δεν είναι Ουκρανία». Οι Βρυξέλλες και το Βερολίνο, αν και αντιλαμβάνονται τον στρατηγικό ρόλο της Άγκυρας, σε ζητήματα άμυνας, ασφάλειας και μετανάστευσης, εντούτοις προκρίνουν πλέον μια ειδική σχέση με την Τουρκία, χωρίς να επιδεικνύουν –επί του παρόντος τουλάχιστον– παραμικρό ίχνος βουλιχισμού για επανέναρξη της διαδικασίας που οδηγεί στην πλήρη ένταξη της υποψήφιας χώρας. Πηγή στην έδρα της Ε.Ε., έλεγε στην «Κ» ότι «ανοίγματα έχουν γίνει και ειδικές ρυθμίσεις έχουν θεσπιστεί, ακόμη και για τη συμμετοχή τουρκικών εταιρειών στην ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας, μέσω του κανονισμού SAFE. Η ΕΤΕΠ επιστρέφει στην Τουρκία και οι Τούρκοι πολίτες απολαμβάνουν ήδη διευκολύνσεις εξασφάλισης ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων. Ωστόσο», σύμφωνα με την ίδια πηγή, «προοπτική για επιστροφή στο καθεστώς των ενταξιακών διαπραγματεύσεων δεν φαίνεται να υπάρχει στο ορατό μέλλον, αν και κανείς δεν επιθυμεί να κλείσει τον διάκοπτο, ο οποίος συντηρείται ανοικτός για πολλούς λόγους». Υπενθυμίζεται ότι πριν από τη συναίνεση για επίσημο άνοιγμα της πρώτης θεματικής διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου, σε μια ακόμη περιέργη πολιτική κίνηση, είχε αποδεχθεί να προωθήσει με τεχνική διαδικασία, τρεις από τις έξι θεματικές των ενταξιακών διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, χωρίς επίσημο άνοιγμά τους. Κάτι που επίσης αξιοποίησε η Άγκυρα, προσδοκώντας σε μια ανάλογη διαδικασία.

Ο Ζελένσκι ασκεί πιέσεις προς την Ε.Ε. θέτοντας επί τάπητος ζήτημα άμεσου επίσημο άνοιγματος όλων των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων, κάτι που έθεσε προς την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον Αντόνιο Κόστα, τον περασμένο μήνα, στο περιθώριο της άτυπης Συνόδου Κορυφής στην Κύπρο.

ALMIRAL[®]

FORTE

2,32% γέλη
δισαιθυλαμμοניούχος δικλοφαινάκη

ΜΕΔΟΧΗΜΙΕ

NEO

ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Οι υπερβολικές προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί από την εξαγγελία του προγράμματος τοποθέτησης οικιακών φωτοβολταϊκών συστημάτων για φθηνή και προσιτή ενέργεια, στην πράξη αποδεικνύονται φρούδες. Οι συχνές περικοπές στις οποίες προχώρησε ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, είναι μόνο μια πτυχή που δικαιολογημένα προκαλεί αισθήματα θυμού και οργής σε όσους έβαλαν το χέρι στην τσέπη να εγκαταστήσουν οικιακές φωτοβολταϊκές μονάδες για φθινό ηλεκτρικό ρεύμα, το οποίο για την ώρα παραμένει μια απλή προσδοκία.

Η άλλη πτυχή αφορά τα συστήματα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, χωρίς τα οποία το κόστος ενέργειας των νοικοκυριών θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα. Πέρα από το κόστος εγκατάστασης μιας οικιακής μονάδας αποθήκευσης, το οποίο για 10 κιλοβάτ ανέρχεται στις 8.000 ευρώ, σε εκκρεμότητα παραμένει το πλαίσιο που θα διέπει την εγκατάσταση και λειτουργία των μονάδων αποθήκευσης, με αποτέλεσμα όσοι έχουν την οικονομική δυνατότητα να επωμιστούν την επιπρόσθετη δαπάνη να μην μπορούν να εξασφαλίσουν τις απαραίτητες άδειες με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα οικονομικά των νοικοκυριών. Επιπροσθέτως, η καθυστέρηση που παρατηρείται έχει αντίκτυπο στα προβλήματα που παρατηρούνται στο δίκτυο μεταφοράς ρεύματος, το οποίο δεν μπορεί να απορροφήσει το σύνολο της ενέργειας από ΑΠΕ και προκειμένου να μην καταρρεύσει ο ΔΣΜΚ προχωρά σε περικοπές και οικιακών φωτοβολταϊκών. Ένα πρόβλημα που σε μεγάλο βαθμό θα είχε επιλυθεί εάν είχε αποφασισθεί το πλαίσιο για τις μονάδες αποθήκευσης και αν η Πυροσβεστική Υπηρεσία έδειχνε ευελιξία στη θέσπιση των κανόνων χωρίς να επηρεάζονται θέματα ασφάλειας.

«Παράλογες» απαιτήσεις

Εδώ και έξι μήνες όλα τα συναρμόδια τμήματα προσπαθούν να βρουν τη χρυσή τομή προκειμένου να αποφασισθεί και να τεθεί σε εφαρμογή το πλαίσιο εγκατάστασης των συστημάτων αποθήκευσης για οικιακή χρήση. Ένα θέμα που υπό κανονι-

Υπερβολικές απαιτήσεις Πυροσβεστικής για αποθήκευση ΑΠΕ

Επιφυλάξεις από ΕΤΕΚ, το οποίο μαζί με την Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία έχουν συμφωνήσει για τους όρους εγκατάστασης

Έως και €8 χιλιάδες επιπλέον καλούνται να καταβάλουν όσοι έχουν τοποθετήσει οικιακά φωτοβολταϊκά, προκειμένου να εγκαταστήσουν συστήματα αποθήκευσης όταν συμφωνηθεί το πλαίσιο χωροθέτησης και λειτουργίας τους.

κές συνθήκες θα έπρεπε να είχε αποφασισθεί προτού εξαγγελθούν τα προγράμματα για οικιακά φωτοβολταϊκά. Αγκάθι για την καθυστέρηση που παρατηρείται τα ζητήματα που ήγειρε από ενάρξεως της διαδικασίας η Πυροσβεστική Υπηρεσία, τα οποία χαρακτηρίζονται «παράλογες απαιτήσεις» από πρόσωπα με εμπλοκή στην ετοιμασία των κανονισμών χωροθέτησης των συστημάτων αποθήκευσης.

Κεντρικό ρόλο στο όλο θέμα διαδραματίζει το ΕΤΕΚ, το οποίο ετοίμασε τον οδηγό χωροθέτησης των συστημάτων πάνω στον οποίο διεξάγονται οι διαβουλεύσεις εδώ και έξι μήνες. Χωρίς να παραγνωρίζονται ζητήματα ασφάλειας από την εγκατάσταση των συστημάτων σε χώρους οικιών, τόσο το ΕΤΕΚ όσο και η Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία έχουν καταλήξει σε ένα πλαίσιο στα πρότυπα του αγγλικού προτύ-

Τα συστήματα αποθήκευσης και σε οικίες κρίνονται σημαντικά και για την ευστάθεια του δικτύου μεταφοράς και θα περιορίσουν σε μεγάλο βαθμό τις περικοπές φωτοβολταϊκών που παρατηρούνται σήμερα.

που εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης, ιδιαίτερα απαιτητικό για όξι πυρίμαχα υλικά κατασκευής όπως των οικιών σε Κύπρο, το οποίο μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει αποδεκτό στο σύνολό του από την Πυροσβεστική Υπηρεσία. Αποτέλεσμα, εδώ και έξι μήνες οι δυο φορείς να προσπαθούν να πείσουν την Πυροσβεστική, η οποία παρά τις υπο-

χωρήσεις συνεχίζει να επιμένει και να κρατά σε εκκρεμότητα ένα τόσο σοβαρό έργο.

Τα αγκάθια

Σε μια προσπάθεια να κρατηθούν χαμηλοί τόνοι και το όλο ζήτημα να μην πάρει διαστάσεις, εμπλεκόμενοι στις διαβουλεύσεις που διεξάγονται έλεγαν στην «Κ» πως η Πυροσβεστική Υπηρεσία έχει αποδεχθεί τη μεγάλη πλειονότητα των κανονισμών για τους οποίους έχει συμφωνήσει η πλειοψηφία των εμπλεκόμενων και πως σε εκκρεμότητα παραμένουν μερικά θέματα, τα οποία όπως πιστεύεται το επόμενο διάστημα θα επιτρέψουν το όλο θέμα να κλείσει. Αυτό σημαίνει πως όσοι επιθυμούν να εγκαταστήσουν συστήματα αποθήκευσης ενέργειας από τα οικιακά τους φωτοβολταϊκά θα μπορούν να πάρουν απόψεις από την Πυροσβεστική Υπηρεσία προκειμένου

η ΑΗΚ να ολοκληρώσει με επιτυχία τον έλεγχο της εγκατάστασης. Ανοικτό θέμα παραμένει ο χώρος στον οποίο θα εγκατασταθεί το σύστημα αποθήκευσης, δηλαδή οι μπαταρίες.

Θέμα που αφορά τις υφιστάμενες οικίες και όχι τις μελλοντικές, μιας και οι μελέτες που θα γίνονται θα προνοούν τη χωροθέτηση των συστημάτων αποθήκευσης. Σύμφωνα με πληροφορίες μας, η Πυροσβεστική συνεχίζει να επιμένει πως η τοποθέτηση θα πρέπει γίνει εκτός κελύφους τόσο για τις μονοκατοικίες όσο και τις πολυκατοικίες. Ο χώρος τοποθέτησης θα πρέπει να απέχει τουλάχιστον 2 μέτρα από παράθυρα και πόρτες, την ώρα που το αγγλικό πρότυπο προβλέπει 1 μέτρο απόστασης. Για τις πολυκατοικίες η Πυροσβεστική φαίνεται να πείστηκε να τοποθετηθούν τα συστήματα αποθήκευσης και σε κλειστούς χώρους όχι πέραν του πρώτου υπογείου, αντί στην οροφή όπως ήταν η αρχική της θέση. Τόσο το ΕΤΕΚ όσο και η Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία προσπαθούν να πείσουν την Πυροσβεστική Υπηρεσία πως οι θέσεις της αποκλείουν τα των κατοικιών στην Κύπρο. Επιπλέον, δημιουργούν πολίτες δυο ταχυτήτων. Αυτούς που θα μπορούν να τοποθετήσουν συστήματα αποθήκευσης και αυτούς που δεν θα μπορούν.

Νέο χαράτσι

Ακόμα και αν το επόμενο διάστημα υπάρξουν συγκλίσεις, όπως εκτιμάται, και συμφωνηθεί το πλαίσιο εγκατάστασης και λειτουργίας των συστημάτων αποθήκευσης, οι ιδιοκτήτες οικιακών φωτοβολταϊκών μονάδων θα πρέπει να βάλουν και πάλι το χέρι στην τσέπη.

Σύμφωνα με τους μετριοτέρους υπολογισμούς, η εγκατάσταση ενός συστήματος αποθήκευσης μπορεί να κοστίσει έως και €8 χιλιάδες. Με βάση τιμές της αγοράς, για ένα σύστημα φωτοβολταϊκού 10 κιλοβάτ απαιτείται σύστημα αποθήκευσης 15 κιλοβάτ, το κόστος εγκατάστασης του οποίου ανέρχεται στις €6.200 (1 κιλοβατώρα x €400). Στο κόστος θα πρέπει να προστεθούν και άλλα €1.500 για έναν υβριδικό μετατροπέα (inverter) που θα διοχετεύει το ρεύμα από το φωτοβολταϊκό στην οικία και την ενέργεια που μένει αξιοποιήσιμη στο σύστημα αποθήκευσης.

Το δίκτυο ενέργειας και η αποθήκευση

Η καθυστέρηση που παρατηρείται με τα συστήματα αποθήκευσης αφίνει το αποτύπωμα της και σε γενικότερα θέματα που αφορούν τα ενεργειακά της Κύπρου, στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ως γενική θεώρηση τα συστήματα θεωρούνται απαραίτητα για τα παγκόσμια ενεργειακά δίκτυα, περισσότερο δε για νησιωτικές περιοχές όπως η Κύπρος όπου το σύστημά της είναι απομονωμένο. Εάν τα συστήματα αποθήκευσης λειτουργούσαν αυτό θα σήμαινε:

-Θα υποχωρούσε η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας. (Το κάθε φωτοβολταϊκό θα κάλυπτε τις ανάγκες και η επιπλέον θα αποθηκευόταν).

-Δεν θα υπήρχαν περικοπές και δεν θα υπήρχε ο κίνδυνος αστάθειας του συστήματος μεταφοράς.

-Σήμερα για να σταθεροποιηθεί το δίκτυο μεταφοράς δουλεύουν οι μονάδες ακόμα και χωρίς να παράγουν προκειμένου να είναι σε αναμονή.

-Το σύστημα αποθήκευσης θα μπορούσε να εκκινήσει το δίκτυο μεταφοράς εάν πρόκυπτε ανάγκη.

Ωστόσο, το πιο σημαντικό είναι πως σε περίπτωση βλάβης ή κακόβουλης ενέργειας που καθεί μια μονάδα παραγωγής, ανάλογα με τις μπαταρίες που χρησιμοποιούνται υπάρχει η δυνατότητα επαναφοράς του δικτύου, το λεγόμενο Black Start, το οποίο σήμερα γίνεται μόνο από τις συμβατικές μονάδες παραγωγής.

ΣΤΟ ΚΟΥΡΕΙΟΝ

Με τον Στέλιο Ειουρή

24NEWS

Με τον πρώην πρόεδρο των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον.

Ο Μαξ Νικίας με τη σύζυγό του και τον πρόεδρο Ομπάμα.

Με τον πρώην πρόεδρο των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους.

ΜΑΞ ΝΙΚΙΑΣ, επίτιμος πρόεδρος USC

Χρειάζονται ριζικές μεταρρυθμίσεις στην ανώτατη αμερικανική εκπαίδευση

Από την Κώμη Κεπίρ της κατεχομένης Καρπασίας, πρόεδρος σ' ένα από τα πιο περίφημα πανεπιστήμια της Αμερικής

Της **ΡΑΦΑΕΛΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

«Στο ημερολόγιο κάθε ανθρώπου», λέει στη συνέντευξη του στην «Κ», ο Μαξ Νικίας, πρόεδρος του University of Southern California, «υπάρχουν ορισμένες ημερομηνίες πολύ καθοριστικές στην πορεία της ζωής του. Από εκείνες που ο χρόνος διαχωρίζει σε πριν και μετά. Στο δικό μου υπάρχει μόνο μία. Το καλοκαίρι του 1974». Όταν έγινε η τουρκική εισβολή το 1974, σπούδαζε στην Αθήνα, στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο, απ' όπου έλαβε το πτυχίο του ηλεκτρολόγου μηχανικού. Μπορεί να έλειπε από την πατρίδα του, ωστόσο, θυμάται το τι πέρασε η οικογένειά του ως πρόσφυγες. «Οι γονείς μας, όπως και πολλοί άλλοι συμπατριώτες μας, έχασαν τα πάντα. Ακόμα και τα άλμπουμ με όλες τις οικογενειακές φωτογραφίες που υπήρχαν. Αυτή η ημερομηνία ήταν πολύ καθοριστική».

«Ηγεσία είναι η ικανότητα να διαχειρίζεσαι το μη αναμενόμενο. Μπορεί να έχεις τα καλύτερα πλάνα και γύρω σου την καλύτερη ομάδα, όμως αυτά δεν είναι αρκετά. Γιατί στο τέλος, τίποτα δεν πάει όπως το σχεδιάζεις».

Η μετάβαση στην Αμερική

Τα πρώτα 25 χρόνια της ζωής του τα έζησε στην Κύπρο και στην Ελλάδα, με τον ίδιο να αναφέρει πως, αυτά τα χρόνια είναι όλες οι νιότης που μένουν και είναι και «πέρα πολύ ζωντανές, δεν φεύγουν από το μυαλό σου ποτέ». Παρόλο που ο Μαξ Νικίας, είχε σκοπό να επιστρέψει στην Κύπρο η ζωή τα έφερε αλλιώς. Στα 25 του χρόνια, με συνοδοιπόρο την αγαπημένη του σύζυγο Νίκη, ξεκίνησε το μεγάλο ταξίδι για την Αμερική. Η μετάβαση και η προσαρμογή, όπως εξήγησε, ήταν δύσκολη και κράτησε μια δεκαετία. «Όταν είσαι πρόσφυγας "μετανάστης" σε μια μεγάλη χώρα, ποτέ δεν νιώθεις άνετα, πάντα ανησυχείς, αλλά εγώ ήμουν αφοσιωμένος να διακριθώ –σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον με πολύ καταξιωμένους ερευνητές / ακαδημαϊκούς– στις σπουδές και τον επαγγελματισμό μου, και δούλευα σκληρά γι' αυτό». Ιδιαίτερα σημαντική, περιγράφει την ημέρα που αυτός και η σύζυγός του, έπειτα από μια δεκαετία διακρίσεων και καταξίωσης, πήραν τον όρκο και έγιναν Αμερικανοί πολίτες. «Όταν αποφασίσαμε να μείνουμε στην Αμερική δεν πήγαμε για να παραμείνουμε μόνο Ελληνοκύπριοι, γίναμε και Αμερικανοί».

Δεν είχε στο μυαλό του να είναι πρόεδρος ενός από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια της Αμερικής, ωστόσο στα 39 του χρόνια και έχοντας ένα δυνατό βιογραφικό, ύστερα από την τιμητική πρόταση που του έγινε, είπε το μεγάλο «ναι» για ακαδημαϊκή ηγεσία. Υπηρέτησε ως διευθυντής ερευνητικού κέντρου πολυμέσων, κοσμήτορας της Σχο-

λής Μηχανικών, πρύτανης και εν τέλει ανέλαβε την προεδρία του Πανεπιστημίου Νότιας Καλιφόρνιας. «Ήξερα τι ήθελα και ήξερα τι ήθελε το Πανεπιστήμιο για να προχωρήσει».

Πάντα υπάρχουν δύσκολες στιγμές, σημείωσε, σε ερώτηση αν αντιμετώπιζε δυσκολίες. Η απάντηση είναι απλή, όπως αναφέρει, όταν τον ρωτάνε τι είναι ηγεσία. «Είναι το πώς αντιμετωπίζεις το μη αναμενόμενο, μπορεί να έχεις τα καλύτερα πλάνα, το καλύτερο όραμα, την καλύτερη ομάδα γύρω σου, γιατί ό,τι κάνεις δεν μπορεί να το κάνεις μόνος σου, αλλά όλα αυτά δεν είναι αρκετά, γιατί στο τέλος, τίποτα δεν πάει όπως το σχεδιάζεις». Αυτό που γνωρίζει καλά ο Μαξ Νικίας είναι πως πάντα θα υπάρχει κάτι το οποίο θα σε εκπλήξει και αυτό που καθορίζει αν είσαι πετυχημένος ηγέτης ή όχι, είναι η αντίδραση και η αντιμετώπιση όλων όσων θα προκύψουν. Γι' αυτό τον λόγο, όπως εξήγησε, επέλεξε στην πρώτη σελίδα του βιβλίου του να έχει ένα απόσπασμα από τον αρχαίο φιλόσοφο Ηράκλειτο. «Αν δεν ελπίζεις το ανέλπιστο, δεν θα το βρεις».

Μεταρρύθμιση αμερικανικών πανεπιστημίων

«Μου ραγίζει την καρδιά», αυτή την έκφραση χρησιμοποίησε ο Μαξ Νικίας, κληθείς να σχολιάσει την αμφισβήτηση και την κρίση που βιώνουν σήμερα τα αμερικανικά πανεπιστήμια. Ως ένας άνθρωπος, ο οποίος έχει ζήσει την Ανώτατη Αμερικανική Εκπαίδευ-

Στην ορκωμοσία μαζί με τη γυναίκα του Νίκη.

ση τα τελευταία 50 χρόνια, επέλεξε μια έκφραση από το μυθιστόρημα του Έρνεστ Χέμινγουεϊ για να περιγράψει την κατάσταση που επικρατεί. Υπάρχει ένας χαρακτήρας που λέει στον άλλο, «μα πώς κήρυξες πτώχευση», ο άλλος απαντά «με δύο τρόπους, σιγά-σιγά και μετά απότομα».

Με ακριβώς αυτόν τον τρόπο, όπως περιγράφει, τα αμερικανικά πανεπιστήμια ξεκίνησαν τις τελευταίες τρεις δεκαετίες την αργή πτώση, «αλλά η έκρηξη έγινε τα τελευταία 3-5 χρόνια». Την ίδια ώρα, κάνει λόγο για υποταγή ή και συμβιβασμούς της ακαδημαϊκής αριστείας σε ιδεολογίες, παιχνίδια «politics» και συνθήματα ξένα προς τις αρχές, τις αξίες και την αποστολή της πανεπιστημιακής οικογένειας, τονίζοντας πως όταν φτάσουν τα πράγματα σε αυτό το σημείο η υπόληψη του πανεπιστημίου φθαίνεται και δύσκολα ανακάθεται. «Όταν έχεις τα λεγόμενα identity politics που επιπλέον όλες τις αποφάσεις, τότε στο τέλος αυτό που υποφέρει και "υποτάσσεται" είναι η ακαδημαϊκή αριστεία και αξία. Και αυτό ήταν το μεγάλο πρόβλημα που είχαν τα πανεπιστήμια τα τελευταία πέντε χρόνια. Χρειάζονται ριζικές μεταρρυθμίσεις για να "ξαναμπούν πίσω στις σωστές ράγες"».

Πρωτοβουλία για ένταξη κλασικών σπουδών στο USC

Μια από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες που έλαβε ως πρόεδρος του USC, ήταν η ενίσχυση των κλασικών ελληνικών σπου-

δών. Όπως εξήγησε, η αξία των κλασικών σπουδών παραμένει διαχρονική, καθώς ακόμα και αν η τεχνολογία εξελίχθηκε η ανθρωπινή φύση δεν αλλάζει. «Πάμε πίσω 2.500 χρόνια. Όλη η σοφία για το τι είναι η ανθρωπινή φύση και πώς αντιδρά ο άνθρωπος σε διάφορες καταστάσεις μπορούμε να τα μάθουμε από τους κλασικούς συγγραφείς». Αναφερόμενος στην πορεία των κλασικών σπουδών στα αμερικανικά πανεπιστήμια, υποστήριξε ότι τα τελευταία χρόνια περιορισμένη ήταν, καθώς κάποιος θεωρούσαν τα κλασικά έργα «καταπιεστικά» ή και εκτός «μόδας». «Δεν συμφωνούσα με αυτή την προσέγγιση», είπε χαρακτηριστικά.

Γι' αυτό τον λόγο, όταν ανέλαβε την προεδρία του πανεπιστημίου, προχώρησε σε συνεργασία με τον πρύτανη, στην εισαγωγή μαθημάτων ελληνικών κλασικών σπουδών για όλους τους φοιτητές. Το ενδιαφέρον των φοιτητών, όπως ανέφερε, ήταν ιδιαίτερα μεγάλο στο μάθημα που διδάσκει για την «Κουλτούρα της Αθηναϊκής Δημοκρατίας». «Είχαμε δυνατότητα για 50 φοιτητές στην τάξη, αλλά οι αιτήσεις ξεπερνούσαν τις 100. Ό,τι θέλεις να μάθεις για την ανθρωπινή φύση, διάβασε τους κλασικούς συγγραφείς και θα τα μάθεις όλα».

Ανώτατη Εκπαίδευση στην Κύπρο

Με θετική ματιά βλέπει την εκπαίδευση στην Κύπρο. Αναφερόμενος στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, τόνισε πως, ειδικά στη Σχολή Μηχανικών, όπου έχει επαφές

με καθηγητές, το επίπεδο έχει ανέβει πάρα πολύ.

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου πέτυχε να εντάξει στο δυναμικό του πολλούς αξιόλογους καθηγητές, όπως είπε, τονίζοντας πως στο τέλος της ημέρας αυτό που ορίζει ένα πανεπιστήμιο είναι η αξία και η ποιότητα των καθηγητών που έχει, αλλά και πόσο καλοί είναι οι φοιτητές του.

Εκπαίδευση και AI

Με τη συζήτησή μας να πηγαίνει αναπόφευκτα στη διείσδυση της τεχνητής νοημοσύνης στα πανεπιστήμια, ο Μαξ Νικίας τη χαρακτήρισε «τσουνάμι», το οποίο θα έρθει και θα σαρώσει. Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στην προετοιμασία και να γίνει, θα εκπλαγούμε. «Λέγαμε ότι το ίντερνετ θα άλλαζε την εκπαίδευση και βέβαια την έχει αλλάξει, αλλά σήμερα, με την τεχνητή νοημοσύνη και το Agent AI, θα αλλάξει ριζικά την παιδεία και την παραγωγή και διάχυση γνώσης. Η μάθηση και η διδασκαλία τα επόμενα δέκα χρόνια σίγουρα θα είναι πολύ διαφορετικά».

Σύμφωνα με τον ίδιο, τα αποτελέσματα θα είναι πολύ θετικά, εάν χρησιμοποιηθεί σωστά η τεχνητή νοημοσύνη και με ηθικούς κανόνες. Εξέφρασε δε, την εκτίμηση πως στο μέλλον η εκπαίδευση θα αλλάξει ριζικά και η διαθέσιμη γνώση θα είναι συγκεκριμένη στο AI, ως εργαλείο μάθησης. Παράλληλα, τάχθηκε υπέρ της επαναφοράς των προφορικών εξετάσεων, οι οποίες υπενθύμιζε πως εφαρμόζονταν ευρέως στα ελληνικά πανεπιστήμια τις δεκαετίες του '50 και του '60.

Βιβλίο «Αμερικανός Τρώας»

Στο βιβλίο του αφηγείται την αυτοβιογραφία του από το μικρό χωριό στην κατεχόμενη Καρπασία, προς την κορυφή ως πρόεδρος στο USC. Ο συγγραφέας, μέσα από τα βιώματά του «δίνει» μαθήματα ηγεσίας, αφοσίωσης σε ανθρωποκεντρικές αρχές και αξίες αλλά και επιβίωσης σε συνθήκες πολέμου, αντιξοότητας και τοξικότητας. Όσον αφορά το όνομα του βιβλίου «Αμερικανός Τρώας», αυτό όπως μας εξήγησε το οφείλει στον στρατηγό Ντέβιντ Πετρέους. Διαβάζοντας το βιβλίο του, όπως μας ανέφερε, του είπε, «You are the American Trojan» γιατί η μασκότ του USC είναι ο πολεμιστής της Τροίας και έτσι πήρε το βιβλίο τον τίτλο «Αμερικανός Τρώας».

«Λέγαμε ότι το ίντερνετ θα άλλαζε την εκπαίδευση και βέβαια την έχει αλλάξει, αλλά σήμερα, με την τεχνητή νοημοσύνη και το Agent AI, θα αλλάξει ριζικά την παιδεία και την παραγωγή και διάχυση γνώσης».

ΜΑΝ

Τράπεζα Κύπρου

ΜΑΝ

OF THE YEAR

2025

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

ΜΑΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΠΟΥ ΝΙΚΗΣΕ
ΤΗ ΒΑΡΥΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΜΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ
ΚΑΝΟΥΜΕ
ΘΑΥΜΑΤΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

ΜΑΪΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ώρα της ουσίας

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Είδαμε τις αντιπαράθεσεις υποψηφίων και κομμάτων, διαβάσαμε αναλύσεις, συγκρίναμε δημοσκοπήσεις και τώρα μια βδομάδα πριν από την κάλπη είναι επιτέλους η ώρα να μιλήσουμε επί της ουσίας. Και η ουσία δεν βρίσκεται σε όλα τα πιο πάνω, τα οποία παρότι φαίνονται διαφωτιστικά, στην πραγματικότητα είναι μάλλον περιοριστικά της δυνατότητας να εστιάσουμε στο βαθύτερο ζητούμενο. Και ποιο είναι αυτό; Να κάνουμε μια ειλικρινή κουβέντα με τον εαυτό μας: να ξεκαθαρίσουμε με ποιο κριτήριο πάμε να ψηφίσουμε και τι πραγματικά προσδοκούμε. Να συνειδητοποιήσουμε αν αυτό που θέλουμε είναι να αλλάξουμε όσα σαθρά κυριαρχούν τα τελευταία χρόνια ή απλώς να τιμωρήσουμε όσους θεωρούμε υπεύθυνους γι' αυτά.

Η απόσταση ανάμεσα στα δύο είναι μεγάλη. Διότι, το να

Οι εν λόγω εκλογές δεν μπορούν να είναι άλλη μια ευκαιρία εκτόνωσης της αγανάκτησής μας. Είναι κυρίως μια δοκιμασία πολιτικής ωριμότητας.

ψηφίζουμε κάποιον για να τιμωρήσουμε τους υπαίτιους της παρακμής, δεν σημαίνει απαραίτητα πως αυτός διαθέτει και την ικανότητα, την τόλμη, τη γνώση και το ήθος για να προχωρήσει στις τομές που απαιτούνται ώστε να δούμε επιτέλους άσπρη μέρα. Προφανώς και η οργή και η απαξίωση του πολιτικού συστήματος είναι απολύτως δικαιολογημένες, όταν για χρόνια βλέπεις αλαζονεία, πελατειακές σχέσεις, συγκάλυψη, μικροκομματισμούς, διαφθορά και πολιτικούς χωρίς όραμα. Ναι, είναι φυσικό να θέλεις να γκρεμίσεις τα πάντα. Αναγνωρίζουμε όμως ότι η αναγωγή του θυμικού σε κριτήριο ψήφου αποτελεί μέρος της ίδιας παθογένειας που υποτίθεται ότι θέλουμε να ξεπεράσουμε; Ότι είναι κι αυτή έκφραση μιας πολιτικής κουλτούρας που μετατρέπει την πολιτική από πεδίο σκέψης και ευθύνης σε χώρο εκτόνωσης και τιμωρίας και μας θλώνει τελικά την κρίση;

Όταν η ψήφος παύει να καθοδηγείται από τη νηφαλιότητα, την πολιτική ωριμότητα, τη γνώση και την επήγνωση των συνεπειών και καθορίζεται αποκλειστικά από την αγανάκτηση, τότε το ζητούμενο δεν είναι η αλ-

λαγή προς το καλύτερο, αλλά η εκδίκηση απέναντι σε όσα μας θύμωσαν. Και οι κοινωνίες που ψηφίζουν κυρίως για να τιμωρήσουν, πολύ συχνά καταλήγουν να τιμωρούν τον ίδιο τους τον εαυτό. Πώς; Ανοίγοντας διάπλατα την πόρτα στους αυτόκλητους «μεσσίες», στην ινσταγματική πολιτική, στην επιδερμική σκέψη και σε όσους αυτοβαφτίζονται «αντισυστημικοί». Άρα το να θέτουμε τους κατά την κρίση μας «υπαίτιους» στο σκαμνί με την πεποίθηση ότι «όλοι ίδιοι είναι», δεν σημαίνει αυτομάτως πως οποιοσδήποτε εμφανίζεται απέναντί τους αποτελεί και τη σωτήρια λύση που θα επαναφέρει την πολιτική εκεί όπου οφείλει να βρίσκεται, ώστε να λειτουργήσουν ουσιαστικά το κράτος δικαίου, οι θεσμοί και η δημοκρατία.

Σ' αυτόν, λοιπόν, τον εσωτερικό διάλογο με τον εαυτό μας, είναι χρήσιμο να διερωτηθούμε κατά πόσο αυτό που επιδιώκουμε στην παρούσα στιγμή, είναι η επιστροφή της σοβαρότητας στην πολιτική. Δηλαδή, πολιτικούς με θέσεις, βάθος σκέψης και πολιτική επάρκεια και όχι «περφόρμερ» που μετρούν την πολιτική με likes, reels και συνθήματα δεκαπέντε δευτερολέπτων. Και δυστυχώς αυτοί οι «περφόρμερ» βρίσκονται σχεδόν παντού, γι' αυτό και επείγει να μάθουμε να διακρίνουμε την ποιότητα και τη συγκρότηση του υποψηφίου με καθαρό μυαλό, δεδομένου ότι εκείνο που πρέπει να καταπολεμηθεί δεν είναι απλώς το παλιό αλλά το φαιδρό, το επιφανειακό, το τοξικό και το δημαγωγικό. Αυτό που μετέτρεψε την πολιτική σε χώρο όπου αλωνίζουν μετριότητες, δημαγωγοί, διαπλεκόμενοι, αμαθείς και μωροφιλόδοξοι. Οι εν λόγω εκλογές δεν μπορούν να είναι άλλη μια ευκαιρία εκτόνωσης της αγανάκτησής μας. Είναι κυρίως μια δοκιμασία πολιτικής ωριμότητας.

Ένα τεστ για το αν θα μείνουμε εγκλωβισμένοι στα κοντόφθαλμα αντανακλαστικά μας ή αν θα ανοίξουμε τον φακό μας στην ευρύτερη θέση ώστε να αντιληφθούμε τη μεγάλη εικόνα. Και η μεγάλη εικόνα είναι ότι οι καιροί απαιτούν σοβαρότητα, γνώση και ευθύνη. Δηλαδή πολιτικούς που έχουν αποδείξει στην πράξη ότι μπορούν να συγχροστούν με συμφέροντα, να αντέξουν πιέσεις, να αναλάβουν κόστος και να πουν αλήθειες, ακόμη κι όταν αυτές δεν είναι ευχάριστες και όχι ανθρώπους που πολιτεύονται για να χριστούν «σωτήρες» ή που αντιμετωπίζουν τους πολίτες ως κοινό προς εντυπωσιασμό και χειραγώγηση.

elenixenou11@gmail.com

Να που, το σκασμένο, έδωσε σημάδια ζωής. Και μάλιστα χωρίς ηλεκτροσόκ. Και όχι μόνο έδωσε σημάδια ζωής, απέκτησε και επαφή με το περιβάλλον. Και μπορεί να έχουμε σχέδιο λύσης του, μέχρι το τέλος του χρόνου. «Ενδεχομένως», ανέφερε ο Πρόεδρος.

Λύση χωρίς ηλεκτροσόκ

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Θυμίζω ότι η υπερπροσπάθεια που κατέβαλε ευθύς εξαρχής, από την πρώτη ημέρα της εκλογής του, ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης ήταν στο να βρεθεί τρόπος... να ανατάξει διά του ηλεκτροσόκ την καρδιακή αρρυθμία του Κυπριακού. Αυτό μας έλεγαν και αυτό φορτικά επαναλάμβαναν: «Να βρεθεί τρόπος να γίνει ένα ηλεκτροσόκ στο Κυπριακό».

Ούτε γιατρός είμαι, ούτε ιερωμένος ώστε να ευαγγελιστώ κάποιο θεόσταλτο θαύμα, γι' αυτό και δυσκολεύομαι να αντιληφθώ και να κατανοήσω από πού μας προέκυψε (σαν να μπαίνει Άνοιξη στα ξαφνικά, όπως τραγουδιστά θα έλεγε η Σοφία Βόσσου) π... πιθανότητα να έχουμε σχέδιο λύσης του Κυπριακού μέχρι το τέλος του χρόνου. Την εξαγγελία την έκανε ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος μίλησε για εν εξελίξει πρωτοβουλία του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ένα σχέδιο λύσης για το Κυπριακό «ακόμη και πριν από το τέλος του 2026». Όπως αποκάλυψε ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο Αντόνιο Γκουτέρες έχει αναλά-

βει μια νέα πρωτοβουλία σε συνεννόηση με τον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Τουρκία, για την οποία ενημέρωσε τον ίδιο στις Βρυξέλλες, όταν είχαν συναντηθεί. «Θεωρώ ότι αυτή η νέα πρωτοβουλία θα οδηγήσει σε εξελίξεις, εξελίξεις που θα κληθούμε όλοι μας, εγώ πρώτος έχω την ευθύνη, να λάβουμε σημαντικές και ενδεχομένως δύσκολες αποφάσεις», σημείωσε σχετικά. Ερωτηθείς αν μπορεί να είμαστε κοντά σε ένα σχέδιο λύσης, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είπε ότι «μπορεί να είμαστε κοντά σε εξελίξεις που θα οδηγήσουν σε ένα σχέδιο λύσης».

Επαναλαμβάνω, δεν είμαι γιατρός ώστε να ξέρω με ποιον τρόπο μπορεί να ανάνηψη το «Κυπριακό» και μάλιστα χωρίς ηλεκτροσόκ. Διότι μια φορά ηλεκτροσόκ, δεν είδαμε. Ούτε ηλεκτροσόκ είδαμε, ούτε διαπραγματεύσεις είδαμε, ούτε αλλαγή στάσης της Τουρκίας παρατηρήσαμε, ούτε καλά-καλά εμείς οι ίδιοι, η ελληνοκυπριακή πλευρά εννοώ, δεν είμαστε απόλυτα σίγουροι ποιά ακριβώς είχαμε μείνουν στο Κραν Μοντανά στο οποίο θέλουμε και ζητούμε να επιστρέψουμε. Και αυτό το σημείο, να μην είναι σίγουρα το ξενοδοχείο

που διανυκτερεύσαμε.

Αφήστε που ακόμα και ηλεκτροσόκ να βρίσκαμε τον τρόπο να του κάνουμε, η ανάνηψη... φρούδες ελπίδες θα αποδεικνυόταν. Καθότι, όπως ήδη από τον Απρίλη του 2023 γράφαμε: «Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως η έγκαιρη απινίδωση μπορεί να αυξήσει το προσδόκιμο επιβίωσης μεταξύ 15-50%. Ο λόγος είναι διότι το λειτουργικό πρόβλημα που προκάλεσε την ανακοπή είναι τέτοιο που, για αρχή τουλάχιστον, προκαλεί αρρυθμίες και όχι άμεσο θάνατο. Με μια άμεση καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση και μια πρώτη απινίδωση μέσα στα 5 πρώτα λεπτά, οι πιθανότητες της επανόδου αυτόματης κυκλοφορίας (ROSC) είναι κατά συνέπεια η ανάνηψη του θύματος, αυξάνονται». Για να προσθέσουμε στη συνέχεια: «Λέξεις κλειδιά της παραγράφου: “Εγκαιρη” και “άμεση”. Το κυπριακό πρόβλημα συμπληρώνει φέτος (σημ.: το 2023) 49 χρόνια (από τότε που εμείς μετράμε, το 1974) και 59 από τότε που ο ΟΗΕ ασχολήθηκε πρώτη φορά με ψήφισμά του με το “κυπριακό πρόβλημα”. Η δε διαπραγματευτική διαδικασία βρίσκεται σε κώμα, εδώ και έξι χρόνια. Συνεπώς—ρωτούσαμε τότε— μπορεί άραγε το

“θύμα”, ευρισκόμενο σε τέτοια κατάσταση, να ανάνηψει μετά από ένα ηλεκτροσόκ;».

Μα να που, το σκασμένο, έδωσε σημάδια ζωής, απέκτησε και επαφή με το περιβάλλον. Και μπορεί να έχουμε σχέδιο λύσης του, μέχρι το τέλος του χρόνου. Αυτού του χρόνου. Δηλαδή, σε έξι μήνες. Ούτε να ραφτούν δεν θα προλάβουν οι φασιοτίστες. Τι κι αν δεν τα βρίσκαμε στο άνοιγμα ενός ακόμα οδοφράγματος; Μπορεί και να ήταν σκόπιμο. Λήθεν ότι δεν τα έβρισκαν για να μην μας χαλάσουν την έκπληξη. Μια φορά, «βρίσκεται, επαναλαμβάνω, σε εξέλιξη μια πρωτοβουλία μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας», ανέφερε ο Πρόεδρος που όλα τα αποκαλύπτει, και τα φανερά και τα αφανέρωτα. Και η πρωτοβουλία αυτή, είπε, «ενδεχομένως να μας οδηγήσει σε κάτι πολύ συγκεκριμένο και να κληθούμε να λάβουμε αποφάσεις». Και μόνο, Πρόεδρε, που διεξάγεται έστω και μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, η πρωτοβουλία του γενικού γραμματέα, και ως οδηγίες όπου θέλει. «Ενδεχομένως», ακόμα και «σε κάτι πολύ συγκεκριμένο».

photiouth@kathimerini.com.cy

Η ευτυχία μιας απαγωγής

Του ΠΑΝΑΓΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Δύσκολα μπορεί κάποιος να βρει λέξεις, οι οποίες να είναι σε θέση να χαρακτηρίσουν τη μαζική απαγωγή ανήλικων παιδιών Ουκρανών, από το καθεστώς της Μόσχας.

Ένα έγκλημα πολέμου, το οποίο οδήγησε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να εκδώσει εντάλματα σύλληψης κατά του Βλαντιμίρ Πούτιν και κατά της Μαρία Λβόβα-Μπέλοβα, επίτροπου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο γραφείο του προέδρου της Ρωσίας. Αποδεικνύεται, η Μόσχα επιδίετα σε ένα σύγχρονο παιδομάζωμα στην Ουκρανία, από το 2014, όταν προσάρτησε παράνομα την Κριμαία, προσδοκώντας να δημιουργήσει ένα εξίσου σύγχρονο σώμα γενίτισσων.

Σύμφωνα με την Ε.Ε., το καθεστώς Πούτιν έχει μετακινήσει βίαια 20.500 ανήλικους Ουκρανούς από τις οικογένειές τους, αν και υπάρχουν φόβοι ότι ο αριθμός είναι πολλαπλάσιος. Οι μαζικές απαγωγές στοχεύουν στον βίαιο

εκπατισμό των παιδιών, στην εξαναγκαστική αφομοίωση, την ιδεολογική κατάρτιση και τη στρατιωτικοποιημένη εκπαίδευσή τους στα ρωσικά πρότυπα.

Στη λίστα ευρωπαϊκών κυρώσεων κατά της Ρωσίας—που διευρύνθηκε πριν από μερικές μέρες—περιλαμβάνονται περίπου 130 πρόσωπα και οντότητες. Με κάποιες εκ των οντοτήτων να αποτελούν οργανισμούς του ρωσικού κράτους, με απευθείας σύνδεση και με το υπουργείο Παιδείας της Ρωσίας. Τα απαχθέντα παιδιά των Ουκρανών οδηγούνται σε στρατόπεδα «επανεκπαίδευσης», όπου τους απαγορεύεται η χρήση της ουκρανικής γλώσσας και υποβάλλονται σε ρωσική πατριωτική κατάρτιση. Κάτι που καταμαρτυρούν και κάποια από τα «τυχερά παιδιά», που έγινε κατορθωτό να επιστρέψουν στις οικογένειές τους και ανέρχονται σε μόλις 2.130. Τα «τυχερά παιδιά» έχουν πλέον ενταχθεί σε πρόγραμμα αποκατάστασης και στήριξης, με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί, υπό το φως όλων αυτών που έχουν βιώσει.

Με την επίσημη σφραγίδα του Πούτιν, ο οποίος υπέγραψε πολλαπλά διατάγματα, «απλοποιώντας» τις διαδικασίες υιοθεσίας και επιβολής ρωσικής υπηκοότητας σε παιδιά Ουκρανών. Τον Ιανουάριο του 2024, ο κ. Πούτιν αποφάσισε μάλιστα όπως οι υπηκοότητες παρέχονται με διαδικασίες «εξπρές», κάτι που εκ των πραγμάτων δυσχεραίνει τις διεθνείς προσπάθειες εντοπισμού και επαναπατισμού των παιδιών.

Όλα αυτά δεν είναι ούτε πληροφορίες, ούτε εκτιμήσεις. Είναι δεδομένα, τα οποία αποτέλεσαν τη νομική τεκμηρίωση, ώστε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να εκδώσει εντάλματα σύλληψης κατά του κ. Πούτιν και της κας Λβόβα-Μπέλοβα. Με, αφετηρία το προεδρικό διάταγμα 330, που αποτέλεσε το «κλειδί» για τη θεμελίωση της προσωπικής ποινικής ευθύνης του Βλαντιμίρ Πούτιν, καθώς κατέδειξε ότι η μετακίνηση των παιδιών στη Ρωσία ήταν μια συστηματική, κρατικά οργανωμένη πολιτική με τη δική του υπογραφή.

Όμως, ο «δικός μας», ο ευρωβου-

λευτής Φειδίας Παναγιώτου, έχει διαφορετική άποψη. Ο κ. Παναγιώτου, ο οποίος τιμήθηκε με τις ψήφους 71.330 ψηφοφόρων στις πρόσφατες ευρωεκλογές, είναι πλέον κοιμητήρας και σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις βρίσκεται και με τα δύο πόδια στη Βουλή. Στο παλμαρέ του, περιλαμβάνεται και η αμφισβήτηση της έκτασης των απαγωγών των παιδιών από την Ουκρανία. Σε συνέντευξη μάλιστα (στον Caoilan Robertson), είχε διατυπώσει τον πολύ ενδιαφέροντα ισχυρισμό ότι ορισμένα από τα παιδιά που έχουν απαχθεί από το καθεστώς Πούτιν και έχουν χάσει τις οικογένειές τους, ενδέχεται να είναι «ευτυχισμένα» στη Ρωσία. Κι αυτό που είπε δεν ήταν σχήμα λόγου, ούτε στοιχείο πολιτικής άγνοιας, αλλά ήταν μια συνειδητή τοποθέτηση. Διότι ο κ. Φειδίας Παναγιώτου ήταν ένας από τους τρεις μόλις ευρωβουλευτές που ψήφισαν εναντίον της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την επιστροφή των ανήλικων Ουκρανών στις οικογένειές τους (!), ενώ 516 συνάδελφοι του

κ. Φειδία Παναγιώτου, απαιτήσαν την άμεση επιστροφή τους. Στη συνέχεια, υπό το βάρος της κατακραυγής, ο Κύπριος ευρωβουλευτής αναγκάστηκε να διαφοροποιήσει την ψήφο του. Ακόμη και τότε, όμως, όταν δεχόταν πυρά για τη στάση που είχε τηρήσει, ο κ. Παναγιώτου δεν ψήφισε υπέρ της επιστροφής των παιδιών στις οικογένειές τους, αλλά τηρήσε αποχή. Προφανώς, για να αφήσει τα παιδιά των Ουκρανών να συνηθίσουν να πλέουν σε «πελάγη ευτυχίας», με τον απαγωγέα τους.

Σημ.: Στα highlights της εβδομάδας βρέθηκαν οι ατεκμηρίωτες αιχμές του Οδυσσέα Μιχαηλίδη κατά του γ.γ. ΑΚΕΛ Στέφανου Στεφάνου, σε σχέση με το σκάνδαλο Βασιλικού. Έχω την εντύπωση ότι κάθε φορά που ανοίγει το στόμα του ο κ. Μιχαηλίδης, αυτοδαγκώνεται. Και ίσως να πρέπει να το προσέξει, μέρες εκλογών που είναι. Εάν θέλει βέβαια, εμείς άλλωστε ούτε επιβαλλόμεστε, ούτε εμμονές έχουμε.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η προεκλογική περίοδος ξεκίνησε

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΑΛΑ**

Όπως πολλές φορές έχει συμβεί στο παρελθόν, η χώρα έχει μπει σε μια οιοσδήποτε προεκλογική περίοδο. Κανείς δεν μπορεί να προσδιορίσει με βεβαιότητα πώς και πότε ακριβώς συνέβη αυτό. Κάποιοι το αποδίδουν σε διαφορές από το Μέγαρο Μαξίμου και πολλούς υπουργούς. Άλλοι πάλι θεωρούν ότι είναι μία προσπάθεια του ίδιου του πρωθυπουργού να μαζέψει την εσωκομματική γκρίνια και να τρομάξει βουλευτές, υπουργούς και άλλους παίκτες, προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες εκπλήξεις. Υπάρχουν μάλιστα και ψυχαναλυτικές ερμηνείες, σύμφωνα με τις οποίες ο κ. Μητσοτάκης ναι μεν σχεδιάζει εκλογές στα τέλη Σεπτεμβρίου, αλλά η ψυχοσύνθεσή του θα τον οδηγήσει στις κάλπες στο τέλος της τετραετίας.

Ασχέτως του τι από όλα αυτά ισχύει, σημασία έχει ότι μπλέξαμε, γιατί όλοι πλέον θεωρούν ότι οι εκλογές είναι θέμα πολύ λίγων μηνών. Τι σημαίνει αυτό πρακτικά; Οι βουλευτές και τα νηκτικά στελέχη της Ν.Δ. θα πιέζουν για επιδόματα και παροχές χωρίς τέλος. Ενδεχομένως να πέσουν για 13η σύνταξη ή ακόμη και για ξήλωμα κάποιων μέτρων πάταξης της φοροδιαφυγής. Ο αρμόδιος υφυπουργός κ. Θάνος Πετραλιάς προσπαθεί να κόψει τον βήχα και τις ορέξεις όλων, αλλά μέχρις εκεί που μπορεί. Επενδυτές και αγορές αρχίζουν και ανησυχούν γιατί φοβούνται την πολιτική αστάθεια, τα σενάρια των διπλών ή τριπλών εκλογών σε συνδυασμό με την εμφάνιση πολλών αντισυστημικών πρωταγωνιστών στη σκηνή. Για επτά χρόνια ξέχασαν το ελληνικό ρίσκο, αλλά τώρα θυμούνται ότι η Ελλάδα δεν είναι μια εντελώς κανονική χώρα. Σε όλα αυτά να προσθέσουμε τους υπουργούς, οι περισσότεροι εκ των οποίων έχουν σταματήσει να διοικούν και οργα-

νώνουν συναντήσεις και εκδηλώσεις με ψηφοφόρους. Για μεταρρυθμίσεις δεν μιλάει κανείς πλν 1-2 συνεργατών του πρωθυπουργού, οι οποίοι μοιάζουν να λειτουργούν στον αυτόματο πιλότο. Και βεβαίως, όλοι όσοι έχουν εκκρεμότητες ή ανοικτές υποθέσεις με το κράτος βιάζονται να τις τακτοποιήσουν, με ή χωρίς εισαγωγικά, πριν από το φθινόπωρο.

Όλα αυτά δείχνουν ότι η χώρα διατρέχει τον σοβαρό κίνδυνο να μείνει ουσιαστικά ακυβέρνητη, αν δεν μπει σύντομα μια τελεία στην πολιτική αβεβαιότητα.

Θα ήταν πολύ καλύτερο να πρωτοτυπήσουμε ως χώρα και να ακολουθήσουμε τον θεσμικό δρόμο των εκλογών κάθε τετραετία. Τώρα, όμως, το τζιν έχει βγει από το μπουκάλι και δύσκολα ξαναμπαινει.

Δεν έχει καμία σημασία ποιος φταίει που μπήκαμε σε αυτήν τη φάση. Θα ήταν πολύ καλύτερο να πρωτοτυπήσουμε ως χώρα και να ακολουθήσουμε τον θεσμικό δρόμο των εκλογών κάθε τετραετία. Τώρα, όμως, το τζιν έχει βγει από το μπουκάλι και δύσκολα ξαναμπαινει. Εχουμε δει στο παρελθόν πόσο εύαλωτες γίνονται κυβερνήσεις που εισέρχονται σε παρατεταμένες περιόδους πολιτικής αβεβαιότητας και πόσο μεγάλες είναι οι πειρασμοί να καταφύγουν οι βουλευτές και οι υπουργοί στις παλιές καλές συνήθειες που μας χρεοκόπησαν στο παρελθόν. Παρά τις κρίσεις που περάσαμε, το DNA του πολιτικού προσωπικού μας δεν έχει, δυστυχώς, αλλάξει.

«Στα ψέματα παίζαμε»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΗ**

Όταν η Ελλάδα συντασσόταν ανεπιφύλακτα υπέρ της Ουκρανίας και εναντίον της Ρωσίας, πριν από τεσσεράμισι χρόνια, θεωρούσε ότι τοποθετείτο «στη σωστή πλευρά της Ιστορίας». Εκόντες άκοντες οι Ευρωπαίοι σύμμαχοι των ΗΠΑ ακολούθησαν τον τότε πρόεδρο της μεγάλης αυτής χώρας, Τζο Μπάιντεν, με την Ελλάδα να εμφανίζεται από ενθουσιασμό. Εφτασε μάλιστα η κυβέρνηση να εξομιώνει τη σύγκρουση Ρωσίας και Ουκρανίας με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο.

Ηταν την εποχή εκείνη οι σχέσεις του κ. Μπάιντεν με τον Τούρκο ομόλογό του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο χειρότερο δυνατόν επίπεδο και ήταν λογικό πως, συντασσόμενη με την Αμερική, η Ελλάδα προσδοκούσε ότι θα αποκοιτούσε πλεονέκτημα έναντι της Αγκυρας. Όλα ωραία και στρατηγικά σχεδιασμένα.

Μόνον που το Σάββατο 9 Μαΐου, ψαράδες εντόπιαν στη Λευκάδα ουκρανικό drone με μεγάλο φορτίο εκρηκτικών, ενδείξεις για συμμετοχή σε αποστολή εναντίον ρωσικού τάνκερ και μεταφορά των συγκρούσεων ενδεχομένως στη Μεσόγειο, στο Αιγαίο ή στο Ιόνιο, γεγονός που θα επέφερε πλήγμα στον ελληνικό τουρισμό.

Η ελληνική κυβέρνηση εξέφρασε «την έντονη δυσφορία» της στο Κίεβο για την αχαριστία της Ουκρανίας προς τη σύμμαχο Ελλάδα. Και ο υπουργός μας επί των Εξωτερικών ενημέρωσε τους ομολόγους του στην Ε.Ε. κατά τα ειωθότα. Αλλά ανεξαρτήτως τι γνώμη έχει κανείς για τον Ουκρανό πρόεδρο Ζελένσκι, ο άνθρωπος αυτός δίνει τη μάχη των μαχών για την προσωπική του επιβίωση και της χώρας του και ως εκ τούτου θα

πλήξει τη Ρωσία όπου του δίδεται ευκαιρία. Κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς δεν ισχύουν σε αυτές τις περιπτώσεις.

Και στη συνέχεια ανέκυψε το θέμα της καταρτίσεως νομοσχεδίου εθνικού δικαίου από την Αγκυρα που θα προσδιορίζει τα ναυτικά όρια της τουρκικής δικαιοδοσίας. Την Πέμπτη, μάλιστα, εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου Αμύνης διευκρινίζει ότι οι Ενοπλες Δυνάμεις θα καταστήσουν σεβαστή την τήρηση του νέου νόμου. Αυτό σε γενικές γραμμές.

Συναγερμός σήμανε στην Αθήνα και διερωτώνται ορισμένοι γιατί συμβαίνουν όλα αυτά. Μα επειδή εδώ και μήνες διαφημίζουν υπουργοί και πάσης φύσεως αναλυτές σε κάθε ευκαιρία τη στρατιωτική συνεργασία Ελλάδος και Ισραήλ, την οποία, μάλιστα, χαρακτηρίζουν και «στρατηγική». Μόνον που δεν φρόντισαν να λάβουν σοβαρά υπ' όψιν ότι το Ισραήλ του πρωθυπουργού Μπίμπι Νετανιάχου έχει απειλήσει να πλήξει την Τουρκία, τη μόνη μουσουλμανική χώρα του ΝΑΤΟ, διότι επικρίνει τις ακραίες υπερβασίες του Τελ Αβιβ εναντίον των Παλαιστινίων και ενισχύει τις αποσχιστικές τάσεις των Κουρδών. Προς τι η έκπληξη κατά συνέπεια.

Με αυτά και με αυτά, φτάσαμε εδώ που φτάσαμε. Καθίσαμε σε ένα μεγάλο χαρτοπακτικό τραπέζι. Θα συνεχίσουμε το παιχνίδι έως το τέλος. Δεν υπάρχει διέξοδος, όπως αυτή που επιπόνησε ο Μανώλης Αναγνωστάκης σε ένα ποίημά του, όπου ο απελπισμένος ήρωάς του ανέκραξε: «Δώστε πίσω τα λεφτά μου... στα ψέματα παίζαμε». Καλό κουράγιο, συνεπώς. Είναι η πολιτική άθληση σκληρή. Και η εξωτερική πολιτική έτι σκληρότερη.

Ο Θουκυδίδης στο Πεκίνο

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Δεν ξέρω αν ο κ. Τραμπ ζήτησε από τους συνεργάτες του να οργανώσουν επειγόντως συνάντηση μ' αυτόν τον κ. Θουκυδίδη, τον οποίον ανέφερε ο πρόεδρος της Κίνας Σι Τζινπίνγκ. Υποθέτω ότι κάποιος απ' αυτούς θα του είπε ότι δυστυχώς ο άνθρωπος δεν βρίσκεται εν ζωή εδώ και κάτι αιώνες και μάλιστα είναι άγνωστο πού βρίσκεται το μνήμα του. Κάπου στην Ελλάδα πάντως. Δεν είναι η πρώτη φορά που ο αρχαίος ιστορικός εμπλέκεται στις υποθέσεις του σύγχρονου κόσμου. Τον είχε αναφέρει και ο σύμβουλος του κ. Μπους του νεότερου, ο κ. Γούλφροβιτς αν δεν κάνω λάθος, όταν ξεκινώντας τον δεύτερο πόλεμο στο Ιράκ είχε πει ότι πάνε εκεί για να επαναλάβουν το γχείρημα του Περικλή ο οποίος, οργανώνοντας τη θαλασσοκρατία του, επέβαλε δημοκρατικά καθεστώτα στα νησιά του Αιγαίου. Οφείλουμε βέβαια να παραδεχτούμε ότι ο πρόεδρος Σι, αναφερόμενος στην παγίδα της υπερδύναμης που αναφέρει ο ιστορικός, είναι πολύ πιο κοντά στο πνεύμα του από τον κ. Γούλφροβιτς ο οποίος, αν και μαθητής του μεγάλου ελληνιστή Λίο Στράους, δεν υπολόγισε τις ουσιαστικές διαφορές ανάμεσα στην αθηναϊκή ηγεμονία που επιβλήθηκε σε ομοεθνείς κοινωνίες και την εξαγωγή της δημοκρατίας σε μια χώρα σαν το Ιράκ, το οποίο αναρωτιόμαι αν ήξερε τι σημαίνει δημοκρατία. Δεν ξέρω

πότε αναφέρθηκε για τελευταία φορά ο Θουκυδίδης από Έλληνα πολιτικό. Λέγεται πως ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο κανονικός, τον διάβαζε στα χρόνια της αυτοεξορίας του στο Παρίσι. Κι αυτός τον βοήθησε να μεταμορφωθεί πολιτικά από την προδικτατορική του παρουσία. Το βέβαιο είναι ότι τον μετέφρασε εξαιρετικά ο Ελευθέριος Βενιζέλος, πάλι ως εξόριστος στο Παρίσι.

Όλ' αυτά, ως στοιχεία, γι' αυτό που κοινοτοπα λέμε ότι η αρχαία ελληνική σκέψη παραμένει επίκαιρη, χωρίς καλά καλά να ξέρουμε τι εννοούμε. Οχι για κανένα άλλον λόγο, αλλά επειδή η αρχαία Ελλάδα δεν είναι πλέον απαραίτητο κεφάλαιο της γενικής παιδείας μας, όπως ήταν ως το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, αλλά μια υπόθεση που αφορά ως επιστημονικό πεδίο ιστορικούς. Αν και ο Θουκυδίδης δίνει με συγκλονιστικές λεπτομέρειες την πορεία του κλασικού κόσμου της πόλης-κράτους προς την καταστροφή, όπως και ο Πολύβιος περιγράφει την άνοδο μιας μικρής πόλης της Ιταλίας, της Ρώμης, σε κυρίαρχο του κόσμου της. Ο διάλογος Αθηναίων και Μηλιών που καταγράφει ο Θουκυδίδης αποτελεί μια πρώτης τάξεως περιγραφή της σχέσης δύναμης και αδυναμίας στις διεθνείς σχέσεις και την απολύτως σχετική αξία του διεθνούς δικαίου. Λέξη προς λέξη μπορούμε να τον μεταφέρουμε σε επεισόδια του

δικού μας κόσμου. Κτῆμα εσεί λοιπόν ο Θουκυδίδης, ως σήμερα τουλάχιστον. Και το κυριότερο, η διάψευση ότι η πρόοδος και η βελτίωση των όρων ζωής ή η εξέλιξη της επιστήμης μπορούν να αλλάξουν την ανθρώπινη φύση. Όπως λέει ο ίδιος, όσα περιγράφει ισχύουν «ἔως ἄν ἡ ἀνθρώπειν φύσις ἢ αὐτὴ ἦ».

Καλά και αξία όλ' αυτά. Και στο κάτω κάτω δεν λέω τίποτε καινούργιο ούτε πρωτότυπο. Απλώς, δρώτομαι της ευκαιρίας για μια ακόμη φορά να αναρωτηθώ με ποιον τρόπο διδάσκονται αυτά τα κείμενα στο σημερινό σχολείο. Αν δηλαδή αντιμετωπίζουν με το ίδιο ενδιαφέρον που έδειξε για ένα επεισόδιο του Θουκυδίδη ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ. Είναι γνωστό το ενδιαφέρον του κινεζικού πολιτισμού για τον ελληνικό, που τον θεωρούν ως τον μόνον αξιολόγο πολιτισμό της Δύσης. Εκείνο, αντιθέτως, που δεν είναι γνωστό είναι το δικό μας ενδιαφέρον για τον δικό μας πολιτισμό. Χαρακτηριστικό είναι ότι δύο αιώνες μετά την ίδρυση του σύγχρονου ελληνικού κράτους, ακόμη δεν έχουμε βρει έναν τρόπο να διδάσκουμε τον δικό μας πολιτισμό στα παιδιά μας. Τον αντιμετωπίζουμε ως εκπαιδευτική υποχρέωση, ένα διατηρητέο μνημείο το οποίο οφείλουμε να σεβόμαστε, χωρίς ακριβώς να ξέρουμε για ποιον λόγο. Θα μου πείτε, ο λόγος είναι προφανής: είμαστε

Έλληνες, είμαστε απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων. Απόδειξη, ότι ρίγη υπερφανεσίας διατρέχουν την σπονδυλική μας στήλη όποτε κάποιος ξένος αναγνωρίζει την καταγωγή μας. Ως γνήσιοι και έντιμοι επαρχιώτες.

Μπορούμε να προκαλέσουμε στις νέες γενιές την περιέργεια για την αρχαιότητά μας, αυτό το είδος της περιέργειας που οδηγεί στη ζωντανή γνώση; Δύσκολα πράγματα. Θα πρέπει να ξεκινήσουμε αναπτύσσοντας αυτήν την περιέργεια σε όσους είναι επιφορτισμένοι με τη διδασκαλία. Σ' αυτήν, εκτός από τη ζωντανή επαφή στην τάξη περιλαμβάνονται και τα βιβλία τα οποία, ως επί το πλείστον, είναι γραμμένα για να σε κάνουν να αντιπαθήσεις τη γλώσσα. Πόσο πολύτιμη φαίνεται η Γραμματική του Τζάρτζανου αν τη συγκρίνεις με τη σημερινή ποιότητα των βιβλίων σαν να είναι γραμμένα από τεχνητή νοημοσύνη.

Δεν ξέρω πόσο χρήσιμη θα αποδειχθεί η τεχνητή νοημοσύνη. Εκείνο που ξέρω είναι ότι δεν θα αντιμετωπίσει ποτέ τη φυσική ανοησία. Αυτήν την πολεμάει η κλασική σκέψη εκπαιδευτώντας σε στην περιέργεια της κατανόησης ενός κόσμου που μπορεί να μην είναι ο δικός μας, αλλά μας δίνει τα εργαλεία για να τον κατανοήσουμε. Δεν χρειάζεται να μας το θυμίζει ο Σι. Μπορούμε και μόνοι μας. Ή μήπως δεν μπορούμε πια;

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Βιβλία του πεταματού

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Τα βιβλία πλέον ούτε τα λογοκρίνουν ούτε τα καίνε. Αλλά ούτε και τα πολυδιαβάζουν. Και όσα μένουν στα αζήτητα, οι εκδότες τους τα πάνε αδιάβαστα στις χωματερές ή στην πολτοποιήση της τρέντι ανακύκλωσης.

Αυτό όμως δεν είναι το μόνο παράδοξο: όσο εκλείπουν οι συνθήκες από φρεσκοτυπωμένα, καθότι το κόστος φύλαξης τους είναι μεγαλύτερο από τις εν δυνάμει πωλήσεις τους μετά την αρχική τοποθέτησή τους. Κάποιοι από τους συντελεστές παραγωγής (συγγραφείς, μεταφραστές, εικονογράφοι, γραφίστες κ.ά.) δεν θα πληρωθούν ποτέ ή θα μείνουν στα «έναντι». Οι μόνοι που έχουν σίγουρες απολαβές από το πηγαινέλα των βιβλίων είναι οι μεταφορείς τους. Όλοι οι υπόλοιποι κανακεύουν ένα Μινωτάουρο, μερινώντας πρωτίστως για τη συνεχή τροφοδοσία του και όχι για τη διακίνηση των ιδεών, τη συντήρηση της μνήμης και τη διάχυση της γνώσης – αυτά είναι προφάσεις όσων απουσιάζουν ή μοιράζονται επιδοτήσεις. Οι διευθυντές πωλήσεων φτιάχνονται με αριθμούς και, όπως καταλαβαίνετε, όταν τα νούμερα έχουν τον πρώτο λόγο, το μεράκι της καλύτερης έχει πάει περίπατο από τα αποδυτήρια.

Αλλά δεν βαριέσαι; «Το μοναστήρι να είναι καλά» δεν λένε; Εδώ το «μοναστήρι» κι ο μπεζακτάς του

ματικά αγαθά, όπως διατεινόμαστε κολακεύοντας την αναγνωστική μας εντροφήση, αλλά για προϊόντα που η παραγωγή τους θα προγραμματιστεί και θα διανεμηθεί (με κριτήρια διόλου πνευματικά) μέχρι κεραίας. Όσα από αυτά δεν πωληθούν άμεσα, θα αποσυρθούν σαν ληγμένα και θα αντικατασταθούν από φρεσκοτυπωμένα, καθότι το κόστος φύλαξης τους είναι μεγαλύτερο από τις εν δυνάμει πωλήσεις τους μετά την αρχική τοποθέτησή τους. Κάποιοι από τους συντελεστές παραγωγής (συγγραφείς, μεταφραστές, εικονογράφοι, γραφίστες κ.ά.) δεν θα πληρωθούν ποτέ ή θα μείνουν στα «έναντι». Οι μόνοι που έχουν σίγουρες απολαβές από το πηγαινέλα των βιβλίων είναι οι μεταφορείς τους. Όλοι οι υπόλοιποι κανακεύουν ένα Μινωτάουρο, μερινώντας πρωτίστως για τη συνεχή τροφοδοσία του και όχι για τη διακίνηση των ιδεών, τη συντήρηση της μνήμης και τη διάχυση της γνώσης – αυτά είναι προφάσεις όσων απουσιάζουν ή μοιράζονται επιδοτήσεις. Οι διευθυντές πωλήσεων φτιάχνονται με αριθμούς και, όπως καταλαβαίνετε, όταν τα νούμερα έχουν τον πρώτο λόγο, το μεράκι της καλύτερης έχει πάει περίπατο από τα αποδυτήρια.

Αλλά δεν βαριέσαι; «Το μοναστήρι να είναι καλά» δεν λένε; Εδώ το «μοναστήρι» κι ο μπεζακτάς του

συχνάκι επικουρούνται από την ανθρώπινη ματαιοδοξία που, προκειμένου να της αποδοθεί ο επίκτητος –Κύριος οίδε γιατί– τίτλος του «συγγραφέα», βάζει το χέρι βαθιά στην τσέπη, έστω κι αν το αναγνωστικό κοινό δεν ξεπερνά τον συγγενικό ή κοινωνικό κύκλο όσων την υπηρετούν. Το πρόβλημα είναι ότι μέσα στον καταγισμό των εκδόσεων και τον άτυπο έλεγχο της διανομής τους πάνε στράφι και καλές εκδόσεις, που πολλές φορές δεν φτάνουν καν στα ράφια των βιβλιοπωλείων, των οποίων οι διαχειριστές, συνθήτως, υποκύπτουν στην εξωνημένη προβολή και στη λογική της βραχυπρόθεσμης κερδοφορίας.

Παρεπόμενο όλων των παραπάνω είναι η σκανδαλώδης απουσία θεμελιωδών βιβλίων από τις βιβλιοθήκες, με αποτέλεσμα οι αναγνώστες, απάρασκευοι από το οικονομικό και σχολικό τους περιβάλλον, να έχουν λάθος συστάσεις και, φτωχικοί σημείων αναφοράς, να εθίζονται στη στρέβλωση της παραλογοτεχνίας και να στερούνται την απόλαυση της ανάγνωσης. Ωστόσο, οι συστηματικοί και επαρκείς αναγνώστες, όσο μπορούν, μένουν ανεμπέραστοι από τους συμμοί και τις εκδοθείλεψεις όσων τους υπηρετούν, γνωρίζοντας ότι τα καλά βιβλία δεν έχουν ημερομηνία λήξης. Γνωρίζουν επίσης οι καλοί αναγνώστες ότι ένα καλό

βιβλίο που δεν διαβάστηκε, γιατί πλάκωθηκε από τον όγκο της ελαφρογραφίας, δεν είναι απλώς ένα εμπορικά αποτυχημένο βιβλίο. Είναι μια δυνατότητα χαράς που χάσαμε το ξεδιπλωμά της.

Εδώ η κριτική εγρήγορη θα μπορούσε να παίξει σημαντικό ρόλο ξεχωρίζοντας τα αξιανάγνωστα από τον σωρό. Για να συμβεί όμως αυτό χρειάζεται να προηγηθεί η σαφής διάκριση των διαφημιστικών χώρων από εκείνους της κριτικής αποτίμησης.

Και τότε ίσως πάψει να μας θορυβεί υποκριτικά η ύπαρξη βιβλίων από τον σωρό. Για να συμβεί όμως αυτό χρειάζεται να προηγηθεί η σαφής διάκριση των διαφημιστικών χώρων από εκείνους της κριτικής αποτίμησης.

Και τότε ίσως πάψει να μας θορυβεί υποκριτικά η ύπαρξη βιβλίων από τον σωρό. Για να συμβεί όμως αυτό χρειάζεται να προηγηθεί η σαφής διάκριση των διαφημιστικών χώρων από εκείνους της κριτικής αποτίμησης.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Άλλα λόγια να αγαπιόμαστε

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Αν και, για να είμαι ειλικρινής, δεν το περίμενα, τουλάχιστον όχι γι' αυτόν τον λόγο, ωστόσο συνέβη, ένας από τους ισχυρισμούς του Ουγγρο-ισραηλινού επενδυτή στην εγκαταλελειμμένη Τρόζενα, μιλώντας σε συνέντευξη που μου παραχώρησε προσωπικά για λογαριασμό της «Κ» την περασμένη εβδομάδα, να προκαλέσει ισχυρές αντιδράσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ειδικότερα, αναφερόμενος στους λόγους που επέλεξε την Κύπρο για επένδυση, ο κος Ουριέλ Κουρτς είπε ότι πέραν από την ομορφιά του τοπίου και την εγγύτητα στο Ισραήλ, τον παρακίνησε και το ότι εμείς οι Κύπριοι μιλάμε αγγλικά. Ως Ευρωπαίος πολίτης, διευκρίνισε, θα μπορούσε να ζήσει και να επενδύσει οπουδήποτε στην Ε.Ε., το γεγονός ωστόσο ότι στην Κύπρο μπορεί να συνεννοηθεί στην αγγλική χωρίς να πρέπει να μάθει τη γλώσσα των ντόπιων λειτουργήσε για εκείνον ως πλεονέκτημα.

Με θυμωμένο και σε ορισμένες περιπτώσεις έξαλλο ύφος, Κύπριοι στην πλειοψηφία τους χρήστες αντέδρασαν θερμά στα σόσιαλ απέναντι στη συγκεκριμένη αναφορά του κ. Κουρτς, δείχνοντας ότι αισθάνθηκαν προσβεβλημένοι αφού η μητρική μας γλώσσα, όπως έγγραψαν αρκετοί «είναι τα ελληνικά και όχι τα αγγλικά». Δεν αποκλείεται στο μεταξύ να μιλάμε για τους ίδιους ανθρώπους, που αν είχαν επικερίσει εστίασης και ψυχαγωγίας σε τουριστική περιοχή θα έβαζαν πινακίδα και κατάλογο στα αγγλικά και στα ρωσικά, αλλά όχι στα ελληνικά, που αν είχαν την ευκαιρία να τεσιπώσουν ζεστό χρέμα από χρυσό διαβατήριο θα το έπρατταν χωρίς δισταγμό και που αν τους ρωτήσεις ποια είναι γενικώς η άποψή τους για τις ξένες επενδύσεις θα σου απαντούσαν μονολογικά πως είναι ευπρόσδεκτες, χωρίς καθόλου «οπισθοδρομικούς αστερισμούς και ενδοιασμούς».

Είναι συνεπώς κάτι τέτοιες στιγμές, σαν κι αυτή, που πραγματικά διερωτώμαι με την αλλοπρόσαλλη και αντιπατική συμπεριφορά μερίδας των συμπολιτών και συμπατριωτών μου, καθώς το ουσιαστικό ζήτημα που, νομίζω, έχει προκύψει με την υπόθεση της Τρόζενας και της κάθε Τρόζενας είναι η δική μας ευρύτερη συμπεριφορά και στάση απέναντι στους επενδυτές και όχι πώς τελικά εκείνοι καταλήγουν να μας συμπεριφέρονται. Βάζου-

με, για παράδειγμα, ως κράτος και ως πολιτεία ικανοποιητικές ασφαλιστικές δικλίδες για την πολιτιστική και αρχιτεκτονική μας κληρονομιά ή το γρήγορο κρήμα είναι ο απόλυτος Θεός μας και όλα τα υπόλοιπα έρχονται γραφικά και δευτερότριτα; Έχουμε θεσπίσει νομοθεσίες που να προστατεύουν τους ανθρώπους, τη φύση και τα σπίτια μας; Σκεφτήκαμε ποτέ ότι χρειάζεται συνετή και ολοκληρωμένη πολιτική προσέλευσης ξένων επενδύσεων, ούτως ώστε να μην πραγματοποιούνται βίαιοι εκτοπισμοί ντόπιων πληθυσμών από γειτονιές που «εξευγενίζονται», απονενομημένες κατεδαφίσεις κτιρίων που έπρεπε αλλά δεν κηρύχθηκαν ποτέ διατηρητέα, καθώς και μισθολογικά χάσματα που οδηγούν σε κοινωνίες πολλαπλών και όχι μόνο δύο ταχυτήτων; Για την περίπτωση συγκεκριμένα του σεβασμού της παραδοσιακής μας ταυτότητας, τι ακριβώς πράττουμε εμείς οι ίδιοι για να την υπερασπιστούμε με γνήσιο πατριωτικό και όχι εθνικιστικό τρόπο;

Πίσω στην περίπτωση της Τρόζενας, γιατί ο οποιοσδήποτε επενδυτής να μπορεί να αρχίσει εργασίες σε περιοχή που θεωρείται κιόλας Natura χωρίς να έχει εξασφαλίσει έστω τυπικά τις άδειες που χρειάζεται; Γιατί ολόκληρη σχεδόν η ακτογραμμή του νησιού μας να έχει πάρει μέσα στις δεκαετίες τη μορφή που πήρε κάποιος οριστικά την οποιαδήποτε αυθεντικότητα που θα μπορούσε και θα έπρεπε να έχει διατηρήσει, έστω σε ένα σημαντικό βαθμό; Γιατί οι ορεινές μας κοινότητες που είναι οι μοναδικές που έχουν διατηρήσει ταυτότητα να έχουν εγκαταλειφθεί και μαραφεί τόσο πολύ και μία κάθε τόσο να θυμόμαστε απλώς να κλαίμε επί των ερειπίων;

Γιατί από όλα αυτά τα παραπάνω ζητήματα και από δεκάδες άλλα τόσα, εκείνο που μας ενόχλησε τελικά περισσότερο είναι η αναφορά του οποιοσδήποτε κ. Κουρτς, για τον λογικοφανή και σε καμία περίπτωση α priori αρνητικό ισχυρισμό ότι μιλάμε και αγγλικά; Μας σόκαρε για ακόμα μια φορά ο στιγμιαίος καθρέφτης επειδή ήρθε μέσα από τα λόγια ενός ξένου;

Ναι, ωραία, μιλάμε πράγματι και αγγλικά, γιατί αυτό να αντιμετωπίζεται ως προσβλητική αναφορά και όχι ως θετικό πλεονέκτημα; Είμαστε πραγματικά ένα ενδιαφέρον case study λαού για κοινωνιολόγους και ανθρωπολόγους.

demetriadesp@sppmedia.com

Ο ακρωτηριασμένος 13χρονος Παλαιστίνιος Akram Sharif Al-Fayoumi, λάτρης του πατινάζ, επιδεικνύει τις ικανότητές του κοντά στη σκηνή της οικογένειάς του. Παρά τους τραυματισμούς και τον εκτοπισμό του, συνεχίζει να εξασκεί το αγαπημένο του χόμπι, το inline skating, με τη βοήθεια προσθετικού μέλους.

ΕΡ/ΜΟΗΜΜΕD SAHERO

Οι «Γέφυρες» του Ερεβάν

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Αρμενία και Τουρκία υπέγραψαν «μνημόνιο κατανοήσιμων για την κοινή αποκατάσταση της αρχαίας Γέφυρας Άνι, η οποία βρίσκεται στα σύνορα μεταξύ Αρμενίας και Τουρκίας. Η συμφωνία ανακοινώθηκε μετά από συνάντηση μεταξύ του αντιπροέδρου της Τουρκίας Τ. Γιλμάζ και του πρωθυπουργού της Αρμενίας, Ν. Πασινιάν, στο περιθώριο της 8ης Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στο Ερεβάν, στις 5 Μαΐου. Η διαδικασία εξομάλυνσης και ειρηνεύσης που επιτεύχθηκε μεταξύ Τουρκίας και Αρμενίας στον Νότιο Καύκασο είναι «εξαιρετικά πολύτιμη» και «θα χρησιμεύσει ως παράδειγμα και εμπνευσση για άλλους», δήλωσε ο Τ. Γιλμάζ. Στη συνέχεια ευχαρίστησε τον πρωθυπουργό της Αρμενίας Ν. Πασινιάν για τη θερμή φιλοξενία» («Χουριέτ», 5/5).

Παμπάλαιο και χθεσινό. Οι σχέσεις ανάμεσα σε Αρμενία και Τουρκία. Στην 8η Σύνοδο της «Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας» στο Ερεβάν συμμετείχαν 45 χώρες και είχε τίτλο «Οικοδομώντας το Μέλλον: Ενότητα και Σταθερότητα στην Ευρώπη». Συμπεριλαμβάνει ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα και ο πρωθυπουργός της Αρμενίας Νικόλ Πασινιάν. Η Τουρκία στη Σύνοδο με τον αντιπρόεδρο Τ. Γιλμάζ – «η επίσημη του συνιστά την πρώτη αυτού του υψηλού επιπέδου επίσκεψη από την Τουρκία στην Αρμενία».

Οι τρέχουσες εξελίξεις: «Τουρκία και Αρμενία πραγματοποιήσαν στις 28/4 κοινή συνάντηση Ομάδας Εργασίας στην ανατο-

λική τουρκική επαρχία Καρς». Θέμα της συνάντησης «η αποκατάσταση και η λειτουργία της σιδηροδρομικής γραμμής Καρς-Γκιουμρί, στο πλαίσιο της διαδικασίας ομαλοποιήσιμων/ανακοίνωσης του τουρκικού ΥΠΕΕ. «Η διμερής κινητικότητα περιλαμβάνει περιορισμένα βήματα για άνοιγμα των συνόρων και των αεροπορικών μεταφορών, συμπεριλαμβανομένης μιας συμφωνίας που επιτρέπει σε υπηκόους τρίτων χωρών και κατοίκους διπλωματικών διαβατηρίων να διέρχονται από τη συνοριακή πύλη Alican-Margara, καθώς και την έναρξη απευθείας πτήσεων Κωνσταντινούπολη-Ερεβάν που εκτελούνται από την Turkish Airlines» («Χουριέτ», 3/5).

Η μετάβαση Γιλμάζ δείχνει τη θέληση για ουσιαστικό πρόοδο στις αρμενοτουρκικές σχέσεις. Χρειάζεται δρόμος να διανυθεί, γι' αυτό πήγε ο Γιλμάζ στο Ερεβάν και όχι ο Ερντογάν. Η Αρμενία ενδιαφέρεται πιο δραστήρια για την πλήρη εξομάλυνση, ενώ η Τουρκία εξαρτά τα βήματα από την (προηγούμενη) πλήρη ομαλοποίηση των σχέσεων Αζερμπαϊτζάν-Αρμενίας, έτσι, «σπεύδει να βραδέως». Τη γενικότερη καθυστέρηση πληρώνει (κυριολεκτικά) η ανατολική τουρκική επαρχία Καρς, που παραμένει «εγκλωβισμένη» (1993) στην οικονομική ασφυξία καθώς ο διάδρομος-οξυγόνο έκλεισε, ώστε να πιεστεί η Αρμενία να κάνει παραχωρήσεις έναντι του Αζερμπαϊτζάν. Επαφές κορυφής: Στο πλαίσιο της προσπάθειας για ομαλοποίηση των σχέσεων των δύο χωρών, η «επίσημη εργασία» του Ν. Πασινιάν στον Τ. Ερντογάν, στην Κων/πολη στις 20/6/25. Σύμφωνα με

το Ερεβάν, οι δύο ηγέτες ανταλλάξαν απόψεις για το πρόγραμμα «Σταυροδρόμια της Ειρήνης» της αρμενικής κυβέρνησης». Η τουρκική προεδρία, ανακοίνωσε υποστήριξη στις προσπάθειες που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της περιοχής με μια προσέγγιση αμοιβαίου οφέλους. Ο Ν. Πασινιάν επισκέφθηκε την Άγκυρα το 2023, προκειμένου να παραστεί στην ορκωμοσία του προέδρου Ερντογάν» (ΑΠΕ, 20/6/25).

Η αξιοποίηση της Συνόδου, μέσα από την αναβαθμισμένη συμμετοχή της Τουρκίας σε αυτό, συνιστά χειρονομία καλής θέλησης απέναντι στην ηγεσία Πασινιάν: οι χειρονομίες βελτιώνουν το κλίμα και το κλίμα διευκολύνει αποφάσεις στα (πιο) δύσκολα. Αυτό αφορά πρωτίστως το Κυπριακό και την αδιαφορία για τις ουσιαστικές διαστάσεις του. Σύμφωνα με ενημέρωση από την εφημερίδα «ο Φιλελεύθερος», «μια από τις πιο ενδιαφέρουσες διαστάσεις που αναδύεται, είναι ο γεωπολιτικός άξονας Κύπρου - Ινδίας - ΗΑΕ. Στις 20 Μαΐου ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επισκέπτεται την Ινδία, κατόπιν πρόσκλησης του πρωθυπουργού Μόντι, ο οποίος με τη σειρά του αναμένεται να επισκεφθεί σύντομα τα ΗΑΕ», 8/5.

Ένας άξονας υπάρχει για να δουλέψει εναντίον ενός άλλου άξονα, as δομή τι κάνει ο άλλος «άξονας», μόνο σε μια μέρα, στις 7 Μαΐου:

1. «Η Τουρκία και η Σ. Αραβία υπέγραψαν αμοιβαία συμφωνία απαλλαγής από την υποχρέωση βραχυπρόθεσμης για τους κατοίκους διπλωματικών διαβατηρίων στις 6 Μαΐου. Ο ΥΠΕΕ Χ. Φιντάν φιλοξένησε τον ομόλογό του, πρίγκιπα Φαϊζάλ μπιν Φαρχάν».

(Χουριέτ, 7/5).

2. «Η τουρκική αμυντική εταιρεία Baykar υπέγραψε την πρώτη της συμφωνία εξαγωγής για το Bayraktar KIZILELMA, το μη επανδρωμένο μαχητικό αεροσκάφος της με την PT Republik Aero Dirgantara με έδρα την Ινδονησία. Η Baykar θα ξεκινήσει τις παραδόσεις το 2028 ενός στόλου 12 αεροσκαφών KIZILELMA. Η συμφωνία περιλαμβάνει 48 αεροσκάφη, για την επόμενη περίοδο» (Χ, 7/7).

3. «Στις 7 Μαΐου επισκεψή του προέδρου της Αλγερίας Α. Τεμπούν στην Τουρκία και συνάντηση με τον Τ. Ερντογάν. Ο υπουργός Εμπορίου της Τουρκίας Ομέρ Μπολάτ δήλωσε ότι το διμερές εμπόριο ανέρχεται σήμερα σε 5,6 δισ. δολάρια, στόχος να φτάσει τα 10 δισ.» (Χ, 7/5).

4. «Το Ιράκ βρίσκεται στα τελικά στάδια της αγοράς 20 συστημάτων αεράμυνας από την Τουρκία. Ο Αν. αρχηγός του ΓΕΣ του Ιράκ αντιστρατηγός Saad Harbiye μιλώντας στην έκθεση SAHA στην Κωνσταντινούπολη στις 6 Μαΐου, δήλωσε ότι τα νέα συστήματα θα βοηθήσουν στην αναχαίση απειλών που στοχεύουν πετρελαϊκές και άλλες κρίσιμες υποδομές» («Χουριέτ», 7/5).

Ο μόνος «άξονας» που διαθέτει η δική μας χώρα, είναι η επίγνωση των δυνατοτήτων μας, η άσκηση πολιτικής που να αξιοποιεί τα δικά μας πλεονεκτήματα, με επικέντρωση στο ευρωπαϊκό πεδίο/ευρωτουρκικές σχέσεις, Κυπριακό. Ως μικρή χώρα διαθέτουμε λίγα χαρτιά, αλλά ακούοντας δυνατά για το μέγεθός μας, αυτά που η πολιτική με τους δίδεν άξονες τα αρνείται!

www.larkoslarkou.org.cy

Γιατί να φύγει ο Στάρμερ;

Της ΕΛΕΑΝΝΑΣ ΒΛΑΣΤΟΥ

Οι τοπικές εκλογές στην Αγγλία ήταν αφορμή για να αναδειχθεί ένα κόμμα που σχεδόν δεν υπήρχε δύο χρόνια πριν, αφήνοντας άφωνο ένα κόμμα 126 ετών. Το νέο συντηρητικό ακροδεξιό κόμμα του Νάιτζελ Φάρατζ είναι σήμερα η δεύτερη δύναμη στην Ουαλλία και στη Σκωτία, παρασύροντας τις περιφέρειες-οχυρά των Εργατικών.

Μετά ο πρωθυπουργός στήθηκε μπροστά από ένα αναλόγιο, που έδειχνε πολύ γυαλιστερό και πλαστικό, και είπε όλα τα σωστά κλισέ με τον άψυχο τρόπο του. «Το πιάνω», «τον νιώθω τον θυμό σας», δήλωσε άνευρα, αλλά πιο δυνατά απ' ό,τι συνήθως.

Σε μια μαζοχιστική καμπάνια επιβίωσης, απολογήθηκε για τα «σκληρά, πολύ σκληρά» εκλογικά αποτελέσματα ανάμεσα να «ζαχαρώσουν το χάπι». Χρησιμοποίησε το μάντρα «αλλαγή» αρκετές φορές, αναφέρθηκε «στον κόσμο που εργάζεται» και στον «σκληρό εργαζόμενο κόσμο».

Υποσχέθηκε οικονομική ανάπτυξη, ικανή διακυβέρνηση, εθνική ανανέ-

ση. Ένας λόγος σε σημεία προεκλογικός. Σαν να δανείζεται παράκαυρα από την ομιλία που τον ανέδειξε στον θώκο. Και αυτό ακριβώς είναι το πρόβλημα. Ο Κιρ Στάρμερ δεν ήταν ποτέ δυνατός ή εύγλωττος ρήτορας, ακόμη και σε πιο χαρούμενες στιγμές, αλλά είναι ανίκανος να μιλήσει «οφ σκριπτ» και με διαίσθηση προς αυτούς που διέρρησαν.

Όταν όμως υποσχέθηκε να βρίσκεται επειγόντως στο πλευρό της εργατικής τάξης και μια λύση που σκέφτηκε είναι η εγγύτητα στην Ευρώπη, κατάλαβα ότι απλώς πετούσε προτηγανισμένες λέξεις σε ένα πεναρισμένο αλλά άγνωστο σε αυτόν ακροατήριο.

Οι πρώην ψηφοφόροι των Εργατικών κινήθηκαν ενστικτωδώς προς δύο κατευθύνσεις. Οι πιο προοδευτικοί-επαγγελματίες των πόλεων προς το Green του Ζακ Πολάνσκι και η κοινωνικά συντηρητική εργατική τάξη άκουσε τον Φάρατζ να μιλάει (έπειτα από σκληρή προπόνηση τριάντα ετών) και κινήθηκε προς το Reform. Αξίζει να τον ακούσετε. Ενδεχομένως να μη σας αρέσουν

αυτά που λέει, μπορεί και να απιάσετε με όσα υποστηρίζει, όμως ο άνθρωπος μιλάει ενεργητικά, με την ψυχή του.

Ο παλιός καλός διαχωρισμός Brexiteer και Remainer είναι ο τρόπος για να καταλάβουμε πώς κινήθηκε το εκλογικό σώμα. Το 30% των περιοχών που ψήφισαν αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση δέκα χρόνια πριν έδωσε τις δημοτικές θέσεις στον Φάρατζ. Θα σκεφτείτε τι σχέση έχει αυτό με τις εκλογές της αυτοδιοίκησης. Καμία σχέση, όπως και το Brexit δεν είχε απόλυτη σχέση με την Ε.Ε.

Ήταν μια κραυγή για άλλο οικονομικό μοντέλο, για την αναχαίτηση της παγκοσμιοποίησης, για άμυνα στη μετανάστευση, για χρήση των εγκλωβισμένων εργατικών κερών, για τοπική συνοχή, για συσπείρωση γύρω από την ταυτότητά τους. Αυτοί λένε τώρα στον Στάρμερ ότι δεν τους ακούει και όσα κάνει δεν αγγίζουν τις δικές τους ζωές. «Οι ιστορίες νικούν τους υπολογισμούς του κομπούτερου», σημείωσε ο πρωθυπουργός, συμπεριλαμβανοντάς τους στον

λόγο του, αλλά ουσιαστικά όχι στην τροχιά του.

Ο Στάρμερ δεν χρειάζεται να φύγει πριν σύσσωμη η συναδελφική παρέα αποφασίσει ποιο είναι το Εργατικό Κόμμα. Δεν υπάρχει λόγος αλλαγής όταν δεν αντιμετωπίζεται το πραγματικό πολιτικό πρόβλημα. Σε ποιους απευθύνεται αυτό το κόμμα; Στους προοδευτικούς φιλοευρωπαϊούς μπουρζουά αριστοκράτες ή στα συμφέροντα της εργατικής τάξης;

Όταν ιδρύθηκε –αρχές του προηγούμενου αιώνα– είχε δύο συστατικά: την εργατική παράταξη που ζήτησε αντιπροσώπευση και τους σοσιαλιστές, απ' όπου και αν προέρχονταν. Πρακτικά ήρθαν μαζί σωματεία, προοδευτικοί μεσοαστοί και σοσιαλιστές ιδεολόγοι. Μια εκρηκτική μείξη προσώπων και ιδεών που είχε δέσει. Οι εκλογές έδειξαν ότι δεν είναι πλέον δεμένοι. Όσοι είναι ευχαριστημένοι με το μέτρο της επιτυχίας τους έφυγαν προς τον Πολάνσκι και όσοι είναι δυσαρεστημένοι με την πορεία της ζωής τους προς τον Φάρατζ. Μια στρατηγική επανένωσης

δεν δείχνει να τους καλύπτει. Το μόνο σύνορο είναι ότι κερδισμένο στο μέλλον θα είναι το κόμμα που δεν θα πατάει απλώς το κομμάτι επιδόματα, δεν θα μιλάει (γιατί δεν θα σκέφτεται) με κοινοτοπίες και, κυρίως, θα απαντήσει στα αιτήματα του 2016. Αντιλαμβάνομαι πως υπάρχει ακόμη η ίδια ζήτηση για ευημερία, ικανή διαχείριση, έλεγχο στα σύνορα –όχι μόνο για τη νόμιμη αλλά και την παράνομη εισροή– και βαθιά ανάγκη να «ανήκουν» στη χώρα που δεν αναγνωρίζουν.

Κατά τ' άλλα, εάν είχα προνοήσει τη ζήτηση για πρωθυπουργικές επανεκκινήσεις όταν μετακόμισα στην Αγγλία και αν είχα στραφεί στα σύμβολα του χάους, τα αναλόγια και τα μικρόφωνα, θα είχα κάνει την καλύτερη επενδυτική κίνηση.

Η κ. Ελεάννα Βλαστού είναι συγγραφέας και ζει στο Λονδίνο.

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους απουσιάζει.

Για φυλακή ο Μόρφου Νεόφυτος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Πανηγυρίζουν και ελπίζουν» σίγουρα οι φυλακισμένοι, με την πρωτοφανή απόφαση του Εφετείου, υιοθετώντας αίτημα της Νομικής Υπηρεσίας να σταλεί σε νέα δική, με νέο δικαστή, ο μπτροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος. Αν καταδικαστεί θα έχουν μόνιμα και όχι περιστασιακά, έναν ιεράρχη να τους εξομολογεί, να τους καθοδηγεί και να τους δίδει δύναμη, να αντέξουν τα «κάτεργα» των φυλακών. Ο πανιερότατος οδοντήθηκε στη Δικαιοσύνη και αθώωθηκε, γιατί τον Ιανουάριο του 2021, όταν ήταν σε ισχύ διατάγματα για τον κορωνοϊό, τέλεσε αγιασμό των Θεοφανίων, σε ποταμό της Μητροπόλης του. Το πρωτόδικο δικαστήριο έκρινε ότι αφορούσε επιτρεπόμενη άσκηση θρησκευτικής λατρείας και αθώωσε τον ιεράρχη.

Ο μπτροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος, μετά την απόφαση του Εφετείου, δήλωσε στο ΡΙΚ ότι δεν αισθάνεται ότι παρανόμησε, αλλά άσκησε τα καθήκοντά του, ως ιεράρχης. Δεν παρότρυνε τον λαό να με ακολουθήσει, είπε, και παρέπεμψε στη φράση του Χριστού «όστις θέλει οπίσω μου ελθείν». Επεσήμανε ότι ισχύει η ρήση «τα Καίσαρος Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ». Υπέδειξε ότι δεν καταγγέλλει από κανέναν παρευρισκόμενο στον αγιασμό των υδάτων για επιπτώσεις στην υγεία του. Και δήλωσε ότι: «Είμαι έτοιμος να πάω φυλακή...».

Η πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου, το 2021 πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στη Σερβία. Στην Κύπρο, τότε, όλα «τα 'σκιαζε η φοβέρα» με τα δρακόντεια διατάγματα, του τότε υπουργού Υγείας και τις ατέλειωτες επιχειρήσεις της Αστυνομίας. Στο Βελιγράδι, ούτε μέτρα, ούτε ανησυχία, ούτε έγνοια για τον κορωνοϊό, ο οποίος ήταν απλώς μια άλλη γρίπη. Στο ερώτημα γιατί δεν λαμβάνετε μέτρα, η απάντηση ήταν ειρωνικά χαμόγελα και παρέπεμψαν στους δικούς τους γιατρούς. Μιλούσαν και για τις συνέπειες σε ψυχολογικό και ψυχιατρικό επίπεδο, από έναν ενδεχόμενο εγκλεισμό, κάτι το οποίο στην Κύπρο ήταν «φιλά γραμμικά».

Σπουδαίοι γιατροί στην Ελλάδα έλεγαν ότι οι ιοί δύσκολα εντοπίζονται από τα μικροσκόπια και οι μάσκες δεν προσφέρουν ουσιαστικά καμία προστασία. Τότε, αρχικά οι αρμόδιοι επέβαλαν τη χρήση πλαστικών γαντιών και όταν έφθασαν οι ακριβείς μάσκες και τα τεστ από τη μύτη, τα γάντια κηρύχθηκαν άχρηστα. Σήμερα μαθαίνουμε ότι κάποια από τα περίφημα «σωστικά» εμβόλια αποσύρθηκαν, ενώ κανείς δεν μιλά για τις συνέπειες σε αυτοάνοσες ασθένειες. Και το κυριότερο, ούτε άχνα για τους θανάτους από ψυχι-

ατρικές και όχι μόνο ασθένειες, για την έξαρση της βίας σε οικογένειες και για άλλα τραγικά γεγονότα της εποχής του εγκλεισμού. Τι να πει κανείς και για τις τρομο-ανακοινώσεις για τα κρούσματα και τους θανάτους, σε απευθείας μετάδοση, κάθε βράδυ, από το υπουργείο Υγείας.

Η υπόθεση Μόρφου Νεόφυτου παραπέμπει στην υπόθεση του ηγουμένου της Μονής Βατοπεδίου Εφραίμ, ο οποίος οδήγηθηκε στις φυλακές του Κορυδαλλού, τον Δεκέμβριο του 2011, για ανταλλαγή περιοχών της λίμνης Βιστωνίδας, με ακίνητα του ελληνικού Δημοσίου. Ο ηγουμένος Εφραίμ αθώωθηκε το 2017 και δήλωσε ότι βρισκόταν σε ένα γραφείο και εξομολογούσε τους φυλακισμένους, οι οποίοι κρατούσαν ουρά, για μια συνάντηση μαζί του. Τότε έγιναν πολλές διαδηλώσεις σε Κύπρο και Ελλάδα, ενώ παρέμβαση έγινε από τη Μόσχα, αφού ο ηγουμένος Εφραίμ διατηρούσε στενές σχέσεις με τον πρόεδρο της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν. Όλα ξεκίνησαν επί πρωθυπουργίας Γιώργου Παπανδρέου και πολλοί τότε έλεγαν ότι η άσκηση εξέλιξη της πρωθυπουργίας του -αφού αναγκάστηκε να παραιτηθεί λόγω μνημονίου- ήταν αποτέλεσμα θείας δίκης.

Ο υπουργός Δικαιοσύνης Κώστας Φυτιρής, χαριτολογώντας, ίσως στο πίσω μέρος του μυαλού του να εύχεται να πάει στη φυλακή ο μπτροπολίτης Μόρφου, για να αντιμετωπιστεί με πνευματικό τρόπο το «κάος» των φυλακών, το οποίο ταλαιπωρεί και τον ίδιο και το όλο σύστημα. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, σίγουρα δεν θα σκέφτηκε κάτι ανάλογο, λόγω της βαθιάς του πίστης, έστω και αν προεκλογικά ο πανιερότατος τάχθηκε δημοσίως κατά της εκλογής του. Αλλά ποιος ξέρει, αν κάποιοι «μανδαρίνοι» σκέφτηκαν κουτοπόνηρα να «πουλήσουν» εκδούλευση στην εξουσία.

«Όταν οι άνθρωποι σχεδιάζουν ο Θεός γελά». Στην εκκλησιαστική ιστορία, οι εξορίες, οι φυλακίσεις, τα βασανιστήρια και οι δολοφονίες αγίων ανθρώπων ήταν και είναι συνηθισμένα γεγονότα. Οι πιστοί αναδεικνύονται σε άγιους μάρτυρες και συνεχίζουν ανακλώντας μυστικά το θείο φως και μετά την κοιμήσή τους, να θαυματοουργούν πάντα με τη δύναμη του Θεού. Οι άπιστοι «δράστες» απολαμβάνουν τα επίχειρα, τα οποία είναι σκληρά και σε αυτή και στην άλλη ζωή. Είναι «σκληρόν σοι προς κέντρα λακτίζειν»... είναι σκληρό να κλωτσάς σε καρδιά, όπως άκουσε ο Απόστολος Παύλος, όταν κυνηγούσε Χριστιανούς. Οι πιστοί απλώς λένε: «οικ έχομεν ώδε μένουσαν πόλιν, αλλά την μέλλουσαν επιζητούμεν...» Τόσα απλά...

kaparispan@yahoo.gr

Το Ισραήλ στη Eurovision

Του ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Είναι σωστό να συμμετέχει ακόμη το Ισραήλ στον διεθνή διαγωνισμό τραγουδιού, που διεξάγεται σήμερα το βράδυ στη Βιέννη; Είναι σωστό καλλιτέχνες από αυτή τη χώρα να συμμετάσχουν κανονικά στην Μπιενάλε της Βενετίας ή αθλητές του στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2028; Την ώρα που διεθνείς αθλητικές ή καλλιτεχνικές εκδηλώσεις θέτουν περιορισμούς ή απαγορεύσεις σε εκροσώπους της Ρωσίας, γιατί δεν τίθενται περιορισμοί και σε εκροσώπους ενός κράτους που, σύμφωνα με τη γνώμη πολλών και εγκύρων, είναι υπεύθυνο για γενοκτονία στη Γάζα; Ασφαλώς, αυτό δεν είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κόσμος μας σήμερα. Αλλά το θέμα ξεπερνά μια εκδήλωση ή ένα αθλητικό γεγονός, και επεκτείνεται γενικότερα στο πώς η διεθνής κοινότητα αντιμετωπίζει τα μέλη της που συμπεριφέρονται εκτός ορίων.

Η συμμετοχή του Ισραήλ στη Eurovision, εξάλλου, είναι θέμα που περιέχει και μια άλλη πτυχή, η οποία λείπει από τον δημόσιο διάλογο. Αξίζει να θυμίσουμε ότι διοργανώτρια αρχή της Eurovision είναι η European Broadcasting Union (EBU), μια ανεξάρτητη ένωση κρατικών ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών από 56 χώρες. Είναι, ουσιαστικά, οι ΕΡΤ του κόσμου, που μοιράζονται τεχνονοσοία και περιεχόμενο, διαπραγματευόμενοι από κοινού τηλεοπτικά δικαιώματα, συμμετέχουν σε εκδηλώσεις και κοινές δράσεις και, βεβαίως, συνδιοργανώνουν τον διασημο μουσικό διαγωνισμό. Το 2022, όταν η Ρωσία εισέβαλε σε μια άλλη χώρα-μέλος της EBU, η αντίδραση ήταν γρήγορη. Η συμμετοχή της χώρας στη Eurovision του Τορίνο ακυρώθηκε και, δύο μήνες μετά, τα δύο ρωσικά κανάλια που ήταν μέλη της EBU εκδιώχθηκαν από την Ένωση. Το 2024 και, κυρίως, το 2025, όταν το μέγεθος της καταστροφής στη Γάζα είχε

γίνει διεθνώς γνωστό, οι φωνές για μια παρόμοια παρέμβαση της EBU και για αποκλεισμό του Ισραήλ από τη Eurovision έγιναν εξίσου έντονες. Γιατί δεν έκανε τίποτε; Μπορεί επειδή κάποιες χώρες-μέλη αξιολογούν διαφορετικά ανθρωπιστικές καταστροφές. Ενα μέρος της εξήγησης ωστόσο είναι κάτι εντελώς διαφορετικό. Για κάποιους, το να επιτρέπεται στο Ισραήλ να συμμετέχει στον διαγωνισμό είναι πράξη αντίστασης, όχι συνενοχής.

Τα μέλη της EBU είναι, όπως είπαμε, κυρίως τα δημόσια, κρατικά κανάλια των χωρών και οι αξίες που μοιράζονται είναι αυτές της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικής ενημέρωσης των πολιτών τους. Το πώς τις υπηρετούν είναι άλλο θέμα, ασφαλώς, αλλά η EBU αυτές τις αξίες προσβέβυε. Το κανάλι του Ισραήλ λέγεται ΚΑΝ και, μολονότι υποφέρει και αυτό από τις παθογένειες και τα προβλήματα πολλών κρατικών καναλιών ανά τον κόσμο, ωστόσο έχει καταφέρει να εξασφαλίσει ένα βαθμό ανεξαρτησίας από την κυβέρνηση. Κάτι που δεν αρέσει καθόλου στην κυβέρνηση. Εδώ και πολλά χρόνια ο πρωθυπουργός Νετανιάχου, ο οποίος είναι και υπόδικος για σοβαρές υποθέσεις διαφθοράς στη χώρα του (πέραν όλων των άλλων), έχει ως στόχο τον έλεγχο ή και την ιδιωτικοποίηση του ΚΑΝ. Εχει περάσει νόμους, έχει κόψει χρηματοδότηση, έχει απειλήσει ή αντικαταστήσει διευθυντικά στελέχη για να πετύχει αυτό τον στόχο, αλλά δεν τα έχει καταφέρει, αφενός επειδή η αντίδραση από την αντιπολίτευση είναι έντονη, αλλά και για έναν άλλο λόγο: η EBU έχει δηλώσει με σαφήνεια ότι, αν το ΚΑΝ -ολόκληρο ή και μόνο το ειδησιογραφικό σκέλος του- ιδιωτικοποιηθεί, θα πάψει να είναι μέλος της. Αυτό σημαίνει Eurovision τέλος. Στο Ισραήλ ο διαγωνισμός τραγουδιού είναι εξαιρε-

τικά δημοφιλής. Ακριβώς αυτή η δημοφιλία εν μέρει προστατεύει ένα από τα ελάχιστα κάπως ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης στο Ισραήλ του Νετανιάχου και των ακροδεξιών που τον στηρίζουν.

Το 2022 τα ρωσικά κρατικά κανάλια που διώχθηκαν από την Ένωση ήταν ήδη όργανα του καθεστώτος Πούτιν. Η παραμονή τους στην EBU δεν θα είχε καμία θετική συνέπεια σε κανένα επίπεδο, οπότε η αποπομπή τους, μετά την πίεση πολλών μελών, ήταν σχετικώς εύκολη απόφαση. Στην περίπτωση του Ισραήλ, τα πράγματα είναι αλλιώς. Το να διωχθεί το ΚΑΝ και να αποκλειστεί η χώρα από τη Eurovision θα ήταν μια κίνηση που θα ικανοποιούσε το περί δικαίου αίσθημα πολλών μελών, αλλά θα ήταν ένα δώρο στην κυβέρνηση Νετανιάχου και των θυτών της γενοκτονίας. Είναι σωστή αυτή η προσέγγιση της EBU; Είναι σωστό αυτό το κριτήριο, αν όντως έχει παίξει ρόλο στο πώς η Ένωση αντιμετωπίζει το μέλος της από το Ισραήλ; Ή είναι, πάλι, μια αυθαίρετη αξιολόγηση «σωστών» και «λάθους» απόψεων από φορείς που δεν θα έπρεπε να είναι αρμόδιοι για τέτοια πράγματα; Εγώ έχω, φυσικά, άποψη. Κι εσείς θα έχετε, είμαι σίγουρος. Αλλά όποια κριτήρια κι αν χρησιμοποιεί κανείς για να αποφασίζει γι' αυτά τα θέματα, έρχεται η πραγματικότητα και μας θυμίζει ότι τα πράγματα είναι πάντα πιο περίπλοκα και θολά από ό,τι θα βόλευσε το αφήγημα που έχουμε προεγκατεστημένο στο κεφάλι.

Και όλα αυτά, βεβαίως, είναι ένα επιπλέον βάρος που πρέπει να κουβαλάμε στο μυαλό και στη συνειδησή μας, ακόμη και την ώρα που το μόνο που θέλουμε είναι να καθίσουμε μπροστά στην τηλεόραση για να ακούσουμε ανώδυνα τραγουδάει και μια πολύχρωμη οπτικοακουστική κίτς πανδαισία, ενώ ο κόσμος χάνεται.

Νεοσσοί περιμένουν με ορθάνοιχο στόμα την τροφή τους σε κελιδονοφυλιά, χτισμένη για λόγους ασφαλείας πάνω σε κάμερα ασφαλείας, κάπου στο κέντρο της Αθήνας.

Πώς κρίνουν οι ψηφοφόροι

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ*

Αν υπάρχει ένα ερώτημα που απασχολεί τα εκλογικά επιτελεία είναι το πώς σκέφτονται οι ψηφοφόροι. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα τους επιτρέψει να χειραγωγήσουν καλύτερα το κοινό και να αποσπάσουν την πολυπόθητη ψήφο για τον υποψήφιο τον οποίο υποστηρίζουν. Ανεξάρτητα από την ικανότητα, την καταλληλότητα ή το ήθος των υποψηφίων, τα επιτελεία και οι προεκλογικές τους δαπάνες σε συμβατικές, υβριδικές και διαδικτυακές εκστρατείες προσέλκυσης ψήφων έχουν καταστεί πλέον αναγκαία. Καταφέρνουν όμως να πείσουν οι εκστρατείες; Γνωρίζουν πώς να απευθύνονται στο κοινό τους, στο εκλογικό σώμα, στα άτομα που το απαρτίζουν; Λόγος και εικόνες είναι τα κύρια μέσα χειραγώγησης του πλήθους. Τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά επιχειρήματα, τα οποία πηγάζουν είτε από ιδεολογίες είτε από διάφορες εκφάνσεις του πραγματισμού, απευθύνονται στον λογικό νου, τον υποτιθέμενο κανό για λογική κρίση και απόφαση. Η «εικόνα» του υποψηφίου, το ντύσιμό του, η στάση του, το ύψος του, ο τρόπος ομιλίας και συμπεριφοράς του, η εν γένει παρουσία του στα κοινωνικά δίκτυα και τα μέσα μαζικής επικοινωνιών

απευθύνονται στην κοινή αίσθηση. Λόγος και αίσθηση κυριάρχησαν πολιτικά, επιστημονικά και κοινωνικά στην Ευρώπη κατά την εποχή του Διαφωτισμού, αποτέλεσαν δε κυρίαρχα θεωρητικά μοντέλα αντίληψης του κόσμου και του ανθρώπου.

Αισθησοκρατία και ρασιοναλισμός επέβαλαν έναν υλιστικό τρόπο σκέψης και ζωής, υπέβαλαν δε τις πολιτικές κοινωνίες σε έναν «έλλογο» προγραμματισμό κυρίως μέσω της εκπαίδευσης και της εργασίας. Οι μαθήτριες και μαθητές, μελλοντικοί υπάλληλοι, επιχειρηματίες, εργάτες και εργάτριες, ελεύθεροι επαγγελματίες και μισθωτοί, εισάγονταν σε έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης. Το νεωτερικό εκπαιδευτικό σύστημα μαθαίνει στα παιδιά από πολύ νωρίς να εμπιστεύονται τις αισθήσεις τους και όχι τις μεταφυσικές ή μυθολογικές παραδοχές των διάφορων παραδόσεων και πιστεύω και να μην θεωρούν τίποτε αληθές αν δεν προκύπτει από τη χρήση λογικών μηχανισμών, αν δεν προκύπτει δηλαδή από έναν έγκυρο συλλογισμό. Ταυτόχρονα, το ίδιο σύστημα αποθάρρυνε ή και τιμωρούσε τις υπόλοιπες ψυχικές λειτουργίες, το συναίσθημα και τη διαίσθηση. Η απρόσωπη μαζική κοινωνία στηρίζεται στο έλλογο ατομικό συμφέρον, όπως άλλωστε φαίνεται ξεκάθαρα

στη θεωρία παιγνίων και το κυρίαρχο σε αυτή μοντέλο της λογικής επιλογής (Rational Choice Theory). Το συναίσθημα και τα πάθη είναι εχθροί του κυρίαρχου μοντέλου, διότι εμποδίζουν τον νου να διακρίνει ξεκάθαρα το συμφέρον του ατόμου και έτσι εμποδίζουν τη βελτιστοποίηση των ευκαιριών του και τη μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων του. Αυτό φυσικά μεταφράζεται απλά σε μειωμένες χρηματικές και υλικές απολαβές. Με βάση έναν τέτοιο κοινωνικό προγραμματισμό, τα επιτελεία θεωρούν ότι η οργή της στιγμής και η αντιπάθεια για έναν πολιτικό ή ένα κόμμα δεν θα επηρεάσουν την εκλογική του επικράτηση αν οι ψηφοφόροι κρίνουν ότι η διακυβέρνησή του είναι σε θέση να διαχειρισθεί με επιτυχία τα οικονομικά μεγέθη και το πολιτικό συμφέρον της χώρας.

Κάτι τέτοιο θα ίσχυε εάν οι ψηφοφόροι εμπιστευόταν περισσότερο τις αισθήσεις και τη λογική τους απ' ό,τι τα συναίσθημα και τη διαίσθησή τους. Η τελευταία είναι εντελώς απαξιωμένη από το λογοκρατικό εκπαιδευτικό μας σύστημα, επειδή δεν είναι σε θέση να αιτιολογήσει επαρκώς την κρίση της για πρόσωπα και πράγματα. Αν για παράδειγμα ένας μαθητής ή μια μαθήτρια του δημοτικού σχολείου δώσει τη σωστή απάντηση σε μια ερώτηση αλλά

δεν είναι σε θέση να εξηγήσει πώς προέκυψε αυτή η απάντηση, θα βαθμολογηθεί αρνητικά από τον δάσκαλο ή τη δασκάλα. Το χαρακτηριστικό της διαίσθησης είναι ακριβώς αυτό, ότι δεν μπορεί να παράσχει επαρκείς «λόγους» για την εκτίμησή μιας κατάστασης. Όπως είχε άλλωστε γράψει ο Ανρί Μπεργκσόν, η διαίσθηση νομιμοποιείται μόνο εκ του αποτελέσματος.

Σύμφωνα με τον Γάλλο φιλόσοφο, η διαίσθηση αποτελεί μια θεμελιώδη φιλοσοφική μέθοδο που στηρίζεται στην αμεσότητα και τη συμπάθεια, η οποία επιτρέπει την εναρμόνιση της ατομικής ψυχής με τον εσώτερο «κόσμο» ενός προσώπου ή ενός αντικείμενου, ώστε να συλλάβει τη διάρκεια και την ουσία του. Αντιτίθεται στη λογική, η οποία αναλύει και κατακεραματίζει το πραγματικό, με σκοπό να αναδείξει την εμπειρία και τη ζωτική δύναμη. Συνεπώς μπορεί κάποιος ή κάποια να πει διαίσθητικά «θα ψηφίσω αυτή την υποψήφια» ή «θα στηρίξω αυτόν τον κομματικό χώρο» χωρίς όμως να μπορεί να εξηγήσει τον «λόγο» που το κάνει. Τα εκλογικά επιτελεία κομμάτι και υποψηφίων βλέπουν και στηριάζουν σε μια τέτοια στάση την άρνηση για ουσιαστικό πολιτικό διάλογο. Μιλούν για προσπάθεια θόλωσης της αλήθειας, για αποπροσανατολισμό της

κοινής γνώμης και άλλα παρόμοια. Όμως μια τέτοια διαίσθητική στάση δεν είναι παράλογη, έχει και αυτή τη δική της μη υπολογιστική, ολιστική λογική.

Αυτή η ολιστική λογική επικρατεί σήμερα, κυρίως χάρη στο διαδίκτυο και την εικονική πραγματικότητα. Οι νέες γενιές αδυνατούν να αντιληφθούν τον «κόσμο» μέσα από το πρίσμα της λογικής και της αισθησοκρατίας. Η αντιληπτική τους οξύτητα εστιάζεται σε διαφορετικές ψυχικές λειτουργίες, στο συναίσθημα της συμπάθειας και στη διαίσθηση. Η τελευταία έχει άμεση πρόσβαση και επηρεάζεται από ένα ολιστικό, ποιοτικό και μη ποσοτικό μέγεθος, το πνεύμα του χρόνου, το Zeitgeist, το πνεύμα της εποχής. Το πνεύμα αυτό δεν αναλύει τα κοινωνικά δεδομένα αλλά εκφράζει άμεσα τον επιθυμητό τρόπο ζωής, την επιθυμητή καθημερινότητα και τον δυναμισμό μιας εποχής. Το ερώτημα επομένως στο οποίο απαντά η διαίσθηση του ψηφοφόρου όλων των φύλων και των εισοδημάτων, είναι το ακόλουθο: ποιο είναι το πολιτικό σχήμα που εκφράζει το πνεύμα της εποχής μας;

*Ο Παναγιώτης Χρησίας είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ετοιμος ο «γκρίζος» νόμος

Η Αγκυρα μεθοδεύει επισήμοποίηση των αξιώσεων και για κυριαρχία νησίδων στο Αιγαίο

Των ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ, ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

«Όπως η Ελλάδα έχει τον νόμο Μανιάτη, έτσι και η Τουρκία ετοιμάζει τον δικό της νόμο». Με αυτό το σκεπτικό αιτιολογούσαν τουρκικές πηγές την προώθηση του νομοσχεδίου της «Γαλάζιας Πατρίδας», όπως το χαρακτήρισε και η τουρκική κρατική τηλεόραση. Η Αγκυρα διαμορφώνει το δικό της νομικό πλαίσιο για τις περιοχές που θεωρεί ότι εμπίπτουν στη θαλάσσια δικαιοδοσία της. Ωστόσο, οι πληροφορίες αναφέρουν ότι η παρέμβαση δεν θα περιορίζεται στις θαλάσσιες ζώνες, αλλά θα επεκταθεί να επηρεαστούν και οι αξιώσεις για «γκρίζες ζώνες» στο Αιγαίο.

Πληροφορίες της «Κ» επιβεβαιώνουν ότι το νομοσχέδιο είναι έτοιμο, βρίσκεται στην τελική φάση επεξεργασίας και έχει εξεταστεί από όλους τους αρμόδιους φορείς. Αφού επανεξεταστεί από το υπουργείο Εξωτερικών και την τουρκική προεδρία, θα κατατεθεί προς ψήφιση τον Ιούνιο, εκτός εάν προκύψουν «διπλωματικές αναβολές». Δεν υπάρχουν πληροφορίες για χάρτες ή συντεταγμένες.

Με προεδρική εντολή

Εμπειρός αναλυτής της γειτονικής χώρας εξηγεί πως «ουσιαστικά η Τουρκία κάνει νόμο τα 6 μίλια στο Αιγαίο και περιορίζει τις επιλογές της Ελλάδας ως προς τα πιθανά επόμενα βήματά της, όπως η επέκταση των χωρικών υδάτων της, τα θαλάσσια πάρκα και διάφορες άλλες δραστηριότητες». Πηγές της γείτονας αναφέρουν ότι βασικός στόχος του νομοσχεδίου είναι το Αιγαίο και άλλες διπλωματικές πηγές δηλώνουν προς όλα τα μέσα ενημέρωσης ότι «το νομοσχέδιο ετοιμάστηκε επειδή υπάρχει ανάγκη για έναν νόμο-πλαίσιο που θα ορίζει τα δικαιώματα και τα συμφέροντα της Τουρκίας στις θαλάσσιες σύμφωνες με το διεθνές δίκαιο και θα παρέχει νομική βάση για αυτές τις εξουσίες στο τουρκικό εσωτερικό δίκαιο». Πάντως, απαιτείται προσεκτική ανάγνωση «των μυστικών του νομοσχεδίου», τα οποία εντοπίζονται στις εξουσίες που παρέχονται στον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, όπως το δικαίωμα να κηρύσσει θαλάσσια πάρκα και να αναλαμβάνει οικολογικές δραστηριότητες σε περιοχές όπου η

Τουρκία θεωρεί ότι εμπίπτουν στη θαλάσσια δικαιοδοσία της, χωρίς να απαιτείται διαβούλευση ή διαπραγμάτευση.

Τι βλέπει η Αθήνα

Η απόφαση της Αγκυρας να ανεβάσει εντός του θέρους την ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις θεωρείται από την ελληνική πλευρά περιττή κίνηση κλιμάκωσης. Στην Αθήνα αναμένεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αν το νομοσχέδιο θα περιορίζεται στη δημιουργία ενός πλαισίου που θα αποτελεί συνέχεια επιστολών στον ΟΗΕ βάσει των οποίων η Αγκυρα έχει ανακοινώσει εξωτερικά όρια υφαλοκρηπίδας, αρμοδιότητες στο μισό Αιγαίο (ανατολικά του 25ου μεσημβρινού) και, φυσικά, το τουρκολιβυκό μνημόνιο, ή αν θα περιλαμβάνει κάποια αναφορά στις γκρίζες ζώνες ως περιοχές «ειδικού» χειρισμού και ακαθόριστης κυριαρχίας. Στην Τουρκία, κατά τη γνώμη τακτικής του «σκαωτέζικου ντους», επικριρείται από τη μία πλευρά να δοθεί προς το εσωτερικό η εικόνα μιας κυβέρνησης με «σιδηρά θέληση» ώστε να προασπαστεί τα «δικαιώματά» της στην περιοχή της «Γαλάζιας Πατρίδας». Ενώ από την άλλη πλευρά, προς το εκτός Τουρκίας κοινό, δηλαδή τους διεθνείς εταίρους και συνομιλητές, η Αγκυρα εμφανίζεται ως απλώς κινούμενη από την ανάγκη δημιουργίας εσωτερικού δικαίου που θα ενσωματώνει και μέρος της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας. Βέβαια, το τουρκολιβυκό μνημόνιο και οι θέσεις ότι το σύνολο των ελληνικών νησίδων δεν διαθέτει καμία άλλη προέλευση πέραν αυτών των 6 ναυτικών μιλίων αιγιαλιτιδας ζώνης (κυρίως δεν έχουν δικαίωμα σε υφαλοκρηπίδα) κινούνται σε εκ διαμέτρου αντίθετη κατεύθυνση από αυτή του διεθνούς δικαίου και της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Το κύριο αρνητικό όλων αυτών της υποθέσεως είναι ότι με την ενεργοποίηση των ταγών της κοινής γνώμης στην Τουρκία δημιουργείται τις τελευταίες εβδομάδες ένα κλίμα εναντίον της Ελλάδας. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι λίγο νωρίτερα είχε προηγηθεί η επικοινωνιακή ένταξη της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας στον «άξονα του κακού» υπό το Ισραήλ.

Η τουρκική εφημερίδα Οκσιζεν αναφέρει ότι «η Τουρκία υποστη-

ρίζει ότι, λόγω της ιδιομορφίας του Αιγαίου, η Ελλάδα και η Τουρκία θα πρέπει να επιλύσουν όλα τα ζητήματα –συμπεριλαμβανομένης της υφαλοκρηπίδας– μέσω διαπραγματεύσεων, με ολιστική προσέγγιση».

Η εφημερίδα Milliyet σημειώνει πως «το νέο νομοσχέδιο παρέχει στον πρόεδρο την εξουσία να κηρύσσει θαλάσσιες περιοχές ειδικού καθεστώτος για αλιεία, προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και άλλους σκοπούς σε περιοχές όπου δεν έχει κηρυχθεί Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ). Αυτό θα δώσει στην Τουρκία περιθώριο ελιγμών τόσο ως προς τα θαλάσσια δικαιώματά της όσο και έναντι των τετελεσμένων της Ελλάδας. Θαλάσσιες περιοχές ειδικού καθεστώτος μπορούν επίσης να κηρυχθούν από τον πρόεδρο σε περιοχές όπου δεν έχει κηρυχθεί ΑΟΖ. Ο κανονισμός παρέχει στον πρόεδρο μία ακόμη σημαντική εξουσία: το προσχέδιο ορίζει τους θεμελιώδεις κανόνες για τον καθορισμό του εύρους και των ορίων των περιοχών θαλάσσιας δικαιοδοσίας της Τουρκίας, ενώ παράλληλα παρέχει στην προεδρία την εξουσία να καθορίσει τα όρια αυτά».

Το non paper

Σύμφωνα με το non paper που διένειμε το κυβερνών Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) σε όλα τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης και δημοσιοποιήθηκε και από την κρατική τηλεόραση της Τουρκίας, το νομοσχέδιο θα συμπεριληφθεί και η αμφισβήτηση της κυριαρχίας νησίδων, νησιδίων και βραχονησίδων στο Αιγαίο.

«Στο νομοσχέδιο που ετοιμάστηκε εξετάζεται επίσης το νομικό καθεστώς των νήσων, νησιδίων και βραχονησίδων που αποκαλούνται «γκρίζες ζώνες» και προκαλούν κατά καιρούς εντάσεις μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας, ιδιαίτερα στο Αιγαίο Πέλαγος. Ο προσδιορισμός και το καθεστώς των εν λόγω γεωγραφικών σχηματισμών θα συμπεριληφθούν στον «Νόμο της Γαλάζιας Πατρίδας» στο πλαίσιο των αρχών του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας», αναφέρουν οι πληροφορίες.

Αξιωματούχοι της γειτονικής χώρας επιμένουν πως με την κατάθεση του νομοσχεδίου δεν ανατρέπεται η απόφαση του casus belli του 1995, με την οποία η τουρκική

Εθνοσυνέλευση αποφάσισε ότι οποιοδήποτε βήμα επέκτασης των χωρικών υδάτων από την Ελλάδα θα θεωρείτο αιτία πολέμου. Υποστηρίζουν ότι με τη νομοθέτηση της τουρκικής αιγιαλιτιδας ζώνης στα 6 μίλια ενισχύεται νομικά η τουρκική θέση για την ιδιαιτερότητα του Αιγαίου.

Τα μηνύματα

Τα πρώτα σημάδια πως κάτι ετοιμάζονταν είχαν εμφανιστεί όταν ο κυβερνητικός εταίρος του κ. Ερντογάν, πρόεδρος του ΜΗΡ Ντεβλέτ Μπαχτσέλι, την περασμένη εβδομάδα, κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της κοινοβουλευτικής ομάδας του, είχε δηλώσει ότι «άν οι συμμαχίες στοχεύουν στην περικύκλωση της Τουρκίας, στην άσκηση πίεσης στους Τουρκοκύπριους, στη διατάραξη της υπάρχουσας ισορροπίας στο Αιγαίο ή στη δημιουργία μιας de facto κατάστασης στην Ανατολική Μεσόγειο ενάντια στη θέληση της Τουρκίας, δεν μπορούμε να παραμεινουμε αδιάφοροι».

Τα θαλάσσια πάρκα που ανακοίνωσε η Ελλάδα, καθώς και ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, είχαν ήδη κινητοποιήσει την τουρκική διπλωματία, χωρίς ωστόσο να οδηγήσουν σε μεγαλύτερα βήματα. Τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης δίνουν έμφαση και στη χρονική στιγμή της ανακοίνωσης του νομοσχεδίου, επισημαίνοντας ότι «η ανάπτυξη πολεμικών αεροσκαφών και πλοίων στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο από ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες στην Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς και η αυξανόμενη συνεργασία μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ, φαίνεται να έχουν προκαλέσει ανησυχία στην Αγκυρα. Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν υπογράμμισε επίσης, κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα, ότι θα «σταθεί στο πλευρό της Ελλάδας» εάν αμφισβητηθεί η ελληνική κυριαρχία στο Αιγαίο».

Ο διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Ερευνών για το Ναυτικό Δίκαιο (DEHUKAM) του Πανεπιστημίου της Αγκυρας –που συμμετείχε στον σχεδιασμό του νομοσχεδίου– Μουσταφά Μπασκάρ, σε συνέντευξη Τύπου εξήγησε ότι «το νομοσχέδιο παρέχει στη Δημοκρατία της Τουρκίας αποκλειστικά κυριαρχικά δικαιώματα στη διαχείριση έμβιων και μη έμβιων πόρων, ορυκτών, υδρογονανθρά-

των και πηγών ενέργειας –όπως τα ρεύματα, οι παλίρροιας, η αιολική και η ηλιακή ενέργεια– στον βυθό, στο υπέδαφος και στα υδάτινα σώματα των περιοχών που αποτελούν την τουρκική αποκλειστική οικονομική ζώνη». Διπλωματικές πηγές που μίλησαν στα τουρκικά μέσα ενημέρωσης σχολίασαν: «Ο νόμος ορίζει ότι όλες οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τον βυθό και το υπέδαφος στην τουρκική υφαλοκρηπίδα, καθώς και όλες οι οικονομικές, επιστημονικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες στη δλωμένη τουρκική αποκλειστική οικονομική ζώνη, υπόκεινται στην άδεια ή/και στη συγκατάθεση της Τουρκικής Δημοκρατίας».

Είχαν προειδοποιήσει

Τουρκοί αξιωματούχοι που στις αρχές Μαΐου είχαν μιλήσει στην «Κ» –με δηλώσεις που δημοσιοποιήθηκαν την 4η Μαΐου– είχαν επισημάνει: «Να ξέρετε ότι μόλις ολοκληρωθούν οι εξελίξεις με τον πόλεμο και τις διαβουλεύσεις για το Ιράν, τότε όλη η προσοχή του υπουργείου Άμυνας και του υπουργείου Εξωτερικών μας θα στραφεί στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο. Τα βήματα που έγιναν στο διάστημα αυτό στα νησιά και στην Κύπρο θα εξεταστούν αναλυτικά και θα ζητηθεί η αντιστροφή τους».

Από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα της διττής τουρκικής συμπεριφοράς είναι οι εξελίξεις μετά την έναρξη του πολέμου στο Ιράν και στον Περσικό Κόλπο. Η Ελλάδα ανέπτυξε συστήματα Patriot στην Κάρπαθο για την παροχή πρόσθετης προστασίας σε νατοϊκές βάσεις και πλοία, ενώ αξιοποίησε τα F-16 της 130 Σμηναρχίας Μάχης στη Λήμνο για την προστασία του εναέριου χώρου της Βουλγαρίας, πλέον της πυροβολαρχίας Patriot που μετακινήθηκε στο Διδυμότειχο. Ενώ η Αγκυρα επικριχόταν για διαμαρτυρηθεί εντός ΝΑΤΟ, απέτυχε διότι απλούστατα οι Ελληνικές Δυνάμεις μετακινήθηκαν λόγω αναδιάταξης της Συμμαχίας για την προστασία των μελών της. Αυτή η λεπτομέρεια παραλείπεται στη συζήτηση που γίνεται εντός της Τουρκίας, με το νομοσχέδιο να παρουσιάζεται, μεταξύ άλλων, και ως «απάτη» στη «στρατιωτικοποίηση» του Ανατολικού Αιγαίου.

«Εμπόδιο» για την Ελλάδα

Αναλυτής της γειτονικής χώρας εξηγεί ότι «ουσιαστικά η Τουρκία κάνει νόμο τα 6 μίλια στο Αιγαίο και περιορίζει τις επιλογές της Ελλάδας ως προς τα πιθανά επόμενα βήματά της, όπως η επέκταση των χωρικών υδάτων της, τα θαλάσσια πάρκα και άλλες δραστηριότητες».

Παραμένει το casus belli

Τουρκοί αξιωματούχοι επιμένουν πως με την κατάθεση του νομοσχεδίου δεν ανατρέπεται η απόφαση του casus belli του 1995, με την οποία η Εθνοσυνέλευση αποφάσισε ότι οποιοδήποτε βήμα επέκτασης των χωρικών υδάτων από την Ελλάδα θα θεωρείτο αιτία πολέμου.

VOGUE

GREECE

IN
FLOWN

CAMILA MORRONE BY EMMA SUMMERTON

24/05

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Μαζέψτε τα όλα»

Η Αθήνα θα ζητήσει από το Κίεβο να αποσύρει τα drones που ίσως βρίσκονται κοντά σε ελληνικές ακτές

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Μήνυμα προς το Κίεβο ότι μετά την εντοπισμό και την ταυτοποίηση του ουκρανικού ναυτικού drone στη Λευκάδα, θα πρέπει να αποσύρει όλα drones παραμένον εκτός ραντάρ μακριά από τις ελληνικές ακτές, στέλνει η Αθήνα.

Τα ευρήματα

Σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές της «Κ», το καμικάζι-drone τύπου Cossack Mamai δεν είναι το μοναδικό μη επανδρωμένο όχημα επιφανείας (USV-Unmanned Surface Vehicle) ουκρανικής ιδιοκτησίας και ναυπήγησης που επιχειρούσε στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά ένα από πολλά. Το προσχέδιο του πορίσματος που συνέταξε το ΓΕΕΘΑ βρίσκεται στα χέρια του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, ο οποίος και θα αποφασίσει με ποιο τρόπο θα αξιοποιήσει τα ευρήματα που καθιστούν σαφές ότι το καμικάζι-drone ήταν κομμάτι μιας ευρύτερης αποστολής, σχεδιασμένης στο Κίεβο.

Το μέγεθος αυτών των σκαφών (με σήμα το οποίο δεν είναι μεγαλύτερο από εκείνο ενός τζετ-σκι) είναι τέτοιο ώστε ο εντοπισμός τους να είναι εξαιρετικά δύσκολος ή και αδύνατος. Σύμφωνα με διάφορες πηγές από όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες, το συγκεκριμένο ναυτικό drone μεταφερόταν από πλοίο το οποίο δεν έχει σταθερή βάση, ενώ έχει περάσει και από τη Λιβύη.

Δεν αποτελούσε παρά ένα μόνο drone από έναν απροσδιόριστο αριθμό. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, σε ανύποπτο χρόνο οι Ουκρανοί είχαν προειδοποιήσει την Αθήνα ότι για τις ουκρανικές δυνάμεις τα πλοία του «σκιάδους στόλου» και τάνκερ που μπορεί να μεταφέρουν παράνομα (ενάντια στις κυρώσεις) πετρέλαιο ή άλλο καύσιμο αποτελούν νόμιμο στόχο.

Βέβαια, από την προειδοποίηση μέχρι την υλοποίηση υπάρχει μια αρκετά σημαντική απόσταση. Αλλά η ύπαρξη αυτής της μάλλον αόριστης προειδοποίησης ήταν και εκείνη που κέντρισε την προσοχή αρκετών στις συναρμόδιες υπηρεσίες.

Διάβημα δίχως στροφί

Από τα ευρήματα του πορίσματος καθίσταται σαφές ότι το drone είναι ουκρανικής ναυπήγησης,

Το ουκρανικό drone στον Σκαρμαγκά, όπου μελετήθηκαν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του για να διαπιστωθούν το δρομολόγιο και η αποστολή του. Σύμφωνα με πηγές από όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες, το συγκεκριμένο μη επανδρωμένο όχημα επιφανείας μεταφερόταν από πλοίο το οποίο δεν έχει σταθερή βάση, ενώ έχει περάσει και από τη Λιβύη.

ιδιοκτησίας και αποστολής και με βάση αυτό το τρίπτυχο θα σχεδιαστεί η στάση έναντι του Κιέβου. Κατ' αρχάς υψηλόβαθμες διπλωματικές πηγές διευκρινίζουν στην «Κ» ότι η Αθήνα δεν πρόκειται να κάνει πολιτική στροφή.

Η Αθήνα παραμένει σταθερά υπέρ της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας και της αρχής του απαραβίαστου των συνόρων, ενώ θεωρεί ότι η ρωσική εισβολή παραμένει μια επίδειξη ωμής ισχύος ενάντια στο διε-

θνές δικαίο. Αλλά θα πρέπει να μπουν κάποια όρια στη δράση των ναυτικών drones στη Μεσόγειο, καθώς περαιτέρω κλιμάκωση μπορεί να οδηγήσει σε πλήρη εκτροχιασμό της κατάστασης. Γι' αυτό και σε κάθε πρωτοβουλία που έχει αναληφθεί, επικριείται να δρομολογηθούν μια σειρά από ενέργειες.

Στο διπλωματικό πεδίο, η Αθήνα έχει ήδη στείλει μήνυμα προς πάσα κατεύθυνση ότι οι κίνδυνοι που προκαλούν για την ασφάλεια

και το περιβάλλον στις θάλασσες που περιβάλλουν την Ελλάδα τα ουκρανικά drones δεν μπορεί να παρακαμφθούν. Η απάντηση της Ελλάδας θα κινηθεί σε τρία επίπεδα. Κατ' αρχάς, πρέπει να θεωρείται δεδομένη μια επικοινωνία σε πολιτικό επίπεδο, ενδεχομένως και σε ανώτατο προκειμένου να δοθούν διευκρινίσεις.

Ο κ. Μητσοτάκης και ο πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι έχουν αρκετά καλή προσωπική επικοινωνία, παρά

το γεγονός ότι εκκρεμούν υποθέσεις ανάμεσα σε Αθήνα και Κίεβο. Όπως για παράδειγμα η κύρωση από την ελληνική Βουλή της Συμφωνίας Ασφαλείας Ελλάδας - Ουκρανίας που υπογράφηκε τον Οκτώβριο του 2024. Η συγκεκριμένη ενίσχυση (μέσω του κοινοτικού προϋπολογισμού) αλλά και η αποστολή οπλισμού δεν συνδέονται με την υλοποίηση του συγκεκριμένου κειμένου συμφωνίας.

Το δεύτερο επίπεδο της ελληνικής αντίδρασης βρίσκεται στο πεδίο της Ε.Ε., όπου –σε γενικές γραμμές– δεν υπάρχει αρκετή θεσμική κινητικότητα. Σε διμερές επίπεδο, πάντως, η Αθήνα έχει ήδη επικοινωνήσει με όλους τους βασικούς συμμάχους, περιλαμβανομένων των ΗΠΑ που φαίνεται να έχουν δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Μάλιστα, σύμφωνα με ορισμένες πηγές, από τις ΗΠΑ ήλθε μέρος των πληροφοριών που αξιοποιήθηκαν για να ξετυλιχθεί το κουβάρι. Δεδομένου, επίσης, ότι η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα που έχει απειληθεί από την ανεξέλεγκτη χρήση μη επανδρωμένων (βλ. εκτενές ρεπορτάζ στη σελίδα 12 για τις παρενέργειες στη Φινλανδία και στις χώρες της Βαλτικής), υπάρχει αρκετή κατανόηση σε επίπεδο συμμάχων, σίγουρα πολύ περισσότερη από εκείνη που δείχνει η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε. Κάγια Κάλας, η οποία στις παρεμβάσεις που έκαναν στις αρχές της εβδομάδας διαδοχικά οι κ. Γεραπετρίτης και Δένδιας, απάντησε ότι το πρόβλημα που πρέπει να λυθεί είναι η ρωσική επιθετικότητα και άλλαξε θέμα.

Στον ΟΗΕ

Στο τραπέζι υπάρχει και ένα τρίτο σενάριο, βάσει του οποίου η Ελλάδα θα αξιοποιήσει τη συμμετοχή της στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, προκειμένου να αναλάβει μια πρωτοβουλία που θα αναδείξει το ζήτημα της ασφάλειας ναυσιπλοΐας και τους κινδύνους που κρύβει η ανεξέλεγκτη χρήση USV σε κατοικημένες και μη εμπόλεμες περιοχές. Μια τέτοια πρωτοβουλία μπορεί να λάβει πολλές μορφές, κυρίως όμως αυτήν ενόψει εγγράφου που θα ζητάει την ευαισθητοποίηση του Συμβουλίου Ασφαλείας προκειμένου να αποφευχθούν καταστροφές και ανεξέλεγκτη ρύπανση.

ΑΠΟΨΗ

Ναυτικός πόλεμος και μη επανδρωμένα συστήματα

Του ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Το πρόσφατο περιστατικό με το ουκρανικό μη επανδρωμένο όχημα επιφανείας (USV - Unmanned Surface Vehicle) στη Λευκάδα δικαιολογημένα έχει προκαλέσει μεγάλη ανησυχία στην ελληνική κοινή γνώμη. Ως γνωστόν, η χώρα έχει εκτεταμένη ακτογραμμή και χιλιάδες νησιά και βραχονησίδες, που δεν επιτηρούνται πάντα αποτελεσματικά. Η αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης πρέπει να είναι αρκούντως πιεστική ως προς τις διπλωματικές και άλλες συνέπειες που θα αντιμετωπίσει το Κίεβο, αν συνεχιστεί η προσπάθεια επέκτασης του πολέμου στη Μεσόγειο. Αξίζει να σημειωθεί ότι τους τελευταίους 15 μήνες έχουν γίνει αρκετές επιθέσεις σε ελληνόκτητα δεξαμενόπλοια στη Βαλτική και στη Μαύρη Θάλασσα, χωρίς η Αθήνα, δυστυχώς, να επιδειξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προστασία των ναυτιλιακών συμφερόντων μας.

Σε στρατιωτικό επίπεδο, η εμφάνιση των USV έχει μεταβάλει το ναυτικό περιβάλλον επειδή αυτά διαθέτουν χαμηλό ίχνος και υψηλή φωνικότητα. Μπορούν να μεταφέρουν μεγάλες ποσότητες εκρηκτικών και να εκτελούν μεμονωμένες επιθέσεις ή επιθέσεις κορσέμου εναντίον πολεμικών πλοίων. Με άλλα λόγια, τέτοια οχήματα δύνανται να απειλήσουν ακριβές ναυτικές πλατφόρμες και να επηρεάσουν καταλυτικά την ισορροπία ναυτικής ισχύος. Τα μέχρι τώρα παραδείγματα είναι εξόχως ανησυχητικά.

Με τη βοήθεια των Ιρανών, οι Χούθι έχουν κατορθώσει να αναπτύξουν τα δικά τους USV για επιθέσεις στα στενά Μπαμπ ελ Μαντέμ και στην υπόλοιπη Ερυθρά Θάλασσα. Η σιτιτική πολιτοφυλακή της Υεμένης έληξε με USV τη σαουδαβική φρεγάτα «Αλ-Μαντίνα» το 2017, ενώ βύθισε δύο ελληνόκτητα πλοία το 2025. Με συμ-

μετοχή ελληνικής φρεγάτας, η επιχείρηση «Ασπίδες» της Ε.Ε. έχει συμβάλει στην προστασία των εμπορικών πλοίων που διέρχονται από τη συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή. Ωστόσο, οι Χούθι εξακολουθούν να έχουν τις επιχειρησιακές δυνατότητες

Για την Ελλάδα, η απειλή είναι ξεκάθαρα ασύμμετρη. Με ένα σχετικά φθινό μέσο, η άλλη πλευρά μπορεί να περιορίσει την ελευθερία δράσης των πολεμικών πλοίων μας.

για να απειλήσουν την ελεύθερη ναυσιπλοΐα και κατ' επέκτασιν τα ευρωπαϊκά οικονομικά και ενεργειακά συμφέροντα.

Η Ουκρανία έχει επίσης προχωρήσει σε παραγωγή μη επανδρω-

μένων επιφανείας, μειώνοντας την επιχειρησιακή ελευθερία του ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας. Ουκρανικά USV έχουν πραγματοποιήσει πλήγματα σε 10-11 φρεγάτες, κορβέτες, αποβατικά και ταχύπλοα περιπολικά σκάφη. Επιπροσθέτως, έχουν γίνει επιθέσεις στους ρωσικούς ναυστάθμους της Σεβαστούπολης και του Νοβοροσίσκ, αλλά και στη γέφυρα της Κριμαίας που ενώνει την κατειλημμένη χερσόνησο με τη Ρωσία. Τα ουκρανικά USV είναι σαφώς πιο ανεπτυγμένα από εκείνα των Χούθι, αφού χρησιμοποιούν δορυφορικά επικοινωνιακά συστήματα, διαθέτουν μεγαλύτερη αυτονομία και εντάσσονται στη φιλοσοφία της πολυχωρικής μάχης (multi-domain battle) που προκρίνει τον ελιγμό σε βάθος.

Η ευκολία κατασκευής και χρήσης τέτοιου είδους συστημάτων αποτελεί σοβαρή πρόκληση για την ελληνική άμυνα. Σε ενδεχόμενη περίοδο επιχειρήσεων, η διασπορά νησιών και τα στενά

περάσματα στο Αιγαίο θα εμποδίζουν τον εύκολο και γρήγορο εντοπισμό των εκθροικών USV. Έτσι ο αντίπαλος ίσως μπορέσει να πληξει ελληνικές μονάδες επιφανείας και κρίσιμες υποδομές (π.χ. λιμάνια), ακόμη και αν τα USV εκτοξευθούν από αλιευτικά ή εμπορικά σκάφη. Για την Ελλάδα, λοιπόν, η απειλή είναι ξεκάθαρα ασύμμετρη. Με ένα σχετικά φθινό μέσο, η άλλη πλευρά μπορεί να περιορίσει την ελευθερία δράσης των πολεμικών πλοίων μας.

Η αντιμετώπιση των USV απαιτεί πολυεπίπεδη άμυνα και έγκαιρη προειδοποίηση. Απαραίτητη είναι η ενίσχυση με συγκεκριμένες κατηγορίες ναυτικών και παράκτιων ραντάρ, θερμικές κάμερες τελευταίας τεχνολογίας και σόναρ ρηκών υδάτων. Τα πολεμικά πλοία χρειάζονται αντι-USV συστήματα, όπως ταχεία πυροβόλα, λέιζερ μικρής ισχύος και ηλεκτρονικά αντίμετρα. Κρίσιμη είναι ακόμα η οχύρωση λιμένων με πλωτά φράγματα

και θαλάσσια δίκτυα, καθώς και η δημιουργία ομάδων ταχυπλόων άμεσας αντίδρασης.

Σε κάθε περίπτωση, επιβάλλεται μια ψυχραιμη επανεξέταση της ελληνικής αντίληψης περί σύγχρονου ναυτικού πολέμου. Απαιτείται στρατηγική καινοτομία και επιχειρησιακή ευελιξία, ιδιαιτέρως απέναντι σε έναν αντίπαλο που επενδύει συνεχώς σε μη επανδρωμένα συστήματα. Στην Επανάσταση του 1821 υπήρχε ένα διασκευασμένο μικρό πλοίο, φορτωμένο με εκρηκτικά, που επιτελούσε τον ίδιο ρόλο με τα σημερινά USV. Τα πυροβόλα του Κανάρη προκαλούσαν τρόμο στον οθωμανικό στόλο και τελικά οδήγησαν στην ελληνική ναυτική υπεροχή. Να ξαναγίνουμε αυτοί που ήμασταν.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

Ουκρανός στρατιώτης στο Χάρκοβο προσαρμόζει εκρηκτικά σε drone χρησιμοποιώντας δεματικά καλωδίων. «Τα ουκρανικά drones κινούνται στα όρια των συνόρων της Ρωσίας με τη Φινλανδία και τις βαλτικές χώρες προκειμένου να αποφεύγουν το πλήρες φάσμα της ρωσικής αεράμυνας. Από την άλλη, αν πετάξουν υπερβολικά μέσα σε αυτές τις συμμαχικές χώρες, τότε οι Ρώσοι θα μπορούσαν να ισχυριστούν ότι η Ουκρανία χρησιμοποιεί την κάλυψη του NATO για τις επιχειρήσεις της, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται», εξηγεί στην «Κ» ο Τζέιμς Ακούνα, πρώην επιχειρησιακός αξιωματικός της CIA, ο οποίος δραστηριοποιείται πλέον ως σύμβουλος σε θέματα drones στις χώρες της Βαλτικής.

Τυφλά drones στη Βαλτική

Η προσπάθεια της Ουκρανίας να πλήξει τα βόρεια ρωσικά λιμάνια και οι παρενέργειες στους συμμάχους της

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Διαπράττει η Ουκρανία κατάχρηση της συμμαχικής αλληλεγγύης; Το ερώτημα, που πρόσφατα επεκτάθηκε στη Μεσόγειο, τίθεται εδώ και καιρό στη Φινλανδία και στις χώρες της Βαλτικής, οι οποίες συνήθισαν πλέον να ζουν με τον φόβο ότι ο πόλεμος μπορεί να επεκταθεί στα εδάφη τους. Η υβριδική –ηλεκτρονική και ψηφιακή– εκδοχή της ουκρανικής αντιμετώπισης απέναντι στη Ρωσία φαίνεται να μη γνωρίζει σύνορα, αποτελώντας συχνά αφορμή για παραφωνίες στις σχέσεις μεταξύ φίλων.

Ενδεικτική των παρενεργειών που προκαλεί ο πόλεμος στους συμμάχους της Ουκρανίας ήταν η παραίτηση της πρωθυπουργού της Λετονίας Εβίκα Σιλίνια την Πέμπτη. Προηγήθηκε, μία ημέρα πριν, η απόσυρση του αριστερού κόμματος από τον κυβερνητικό συνασπισμό. Αφορμή ήταν η είσοδος στη χώρα δύο ουκρανικών drones, τα οποία προέρχονταν από τη Ρωσία και εξερράγησαν σε εγκατάσταση αποθήκευσης πετρελαίου. Ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων της Λετονίας αναγνώρισε ότι τα εισερχόμενα μη επανδρωμένα αεροσκάφη δεν εντοπίστηκαν εγκαίρως και κατ' επέκτασιν καθυστέρησε η ενεργοποίηση των anti-drone συστημάτων.

Ούτε ειρήνη ούτε πόλεμος

Οι χώρες που βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής από την εμπόλεμη ζώνη βιώνουν ένα ιδιότυπο καθεστώς. Δεν βρίσκονται σε πόλεμο, ούτε ακριβώς σε ειρήνη. «Αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα είναι πολύ απλό. Τα ουκρανικά drones κινούνται ακριβώς στα όρια των συνόρων της Ρωσίας με τη Φινλανδία και τις βαλτικές χώρες προκειμένου να αποφεύγουν το πλήρες φάσμα της ρωσικής αεράμυνας. Σε αυτά τα όρια υπάρχει μικρότερη ενεργός παρεμβολή, λιγότερος ηλεκτρονικός πόλεμος από τη Ρωσία. Από την άλλη πλευρά, αν πετάξουν υπερβολικά μέσα σε αυτές τις συμμαχικές χώρες, τότε οι Ρώσοι θα μπορούσαν να ισχυριστούν

ότι η Ουκρανία χρησιμοποιεί την κάλυψη του NATO για τις επιχειρήσεις της, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται», εξηγεί στην «Κ» ο Τζέιμς Ακούνα, πρώην επιχειρησιακός αξιωματικός της CIA με 20 χρόνια υπηρεσίας, ο οποίος δραστηριοποιείται πλέον ως σύμβουλος σε θέματα drones στις χώρες της Βαλτικής.

Τα ρωσικά αντίμετρα βρίσκονται εμφανώς πίσω από τα πρόσφατα περιστατικά που έχουν κλονίσει τους συμμάχους της Ουκρανίας. Στην πράξη η Ρωσία διαταράσσει τα σήματα GPS στην περιοχή με ισχυρά συστήματα ηλεκτρονικών παρεμβολών τοποθετημένα σε κομβικά σημεία της ρωσικής επικράτειας. Ενίοτε καταφέρνει να αποκτήσει τον έλεγχο των ουκρανικών drones μέσω hacking και να τα κατευθύνει σκόπιμα προς τους στόχους στις αντίστοιχες περιοχές. Μια άλλη επιπλοκή έχει να κάνει με τους αλγορίθμους τεχνητής νοημοσύνης που έχουν προγραμματιστεί να αναγνωρίζουν οπτικά βασικά χαρακτηριστικά ενεργειακών υποδομών – οδηγούν έτσι τα αποπροσανατολισμένα drones προς στόχους τους οποίους οι αλγόριθμοι θεωρούν ότι είναι οι προγραμματισμένοι. Τα αντίμετρα της Μόσχας προκαλούν σοβαρά προβλήματα όχι μόνο στις στρατιωτικές επιχειρήσεις, αλλά και στην πολιτική αεροπορία της Ουκρανίας – ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας έχει καταδικάσει τις ρωσικές πρακτικές. Ωστόσο, δεδομένης της αυξημένης ικανότητας των ουκρανικών drones να απειλούν τις ρωσικές ενεργειακές εξαγωγές και τη βιομηχανική αμυντική υποδομή της Ρωσίας, ακόμη και πολύ μακριά από τα ουκρανικά σύνορα, η ρωσική αντίδραση είναι μάλλον αναμενόμενη. Για ορισμένους καταδεικνύει και την ανασφάλεια που αισθάνεται το Κρεμλίνο μπροστά στις επιχειρησιακές δυνατότητες του Κιέβου.

Τι ζητούν οι Εσθονοί

«Οι τερματικοί σταθμοί στον Φινλανδικό Κόλπο συγκαταλέγονται στους σημαντικότερους στόχους της Ουκρανίας, καθώς διαχειρίζονται περίπου το 40% των θαλάσσιων εξαγωγών αργού πετρελαίου

της Ρωσίας. Η Ουκρανία κατανοεί απολύτως ότι οποιαδήποτε προσπάθεια χρήσης του εναέριου χώρου των βαλτικών χωρών θα ήταν εξαιρετικά απερίσκεπτη – διπλωματικά, στρατηγικά και επιχειρησιακά. Ωστόσο, τα ρωσικά αντίμετρα επηρεάζουν αναπόφευκτα ορισμένα drones που κατευθύνονται προς τους ρωσικούς στόχους πολύ κοντά στα σύνορά μας και τα αναγκάζουν να παρεκκλίνουν προς τον δικό μας εναέριο χώρο. Δεν υπάρχει απολύτως καμία δόλια πρόθεση από την πλευρά της Ουκρανίας σε αυτά τα περιστατικά. Ωστόσο, οι εσθονικές αρχές ζήτησαν από το Κιέβο να δώσει πρόσθετη προσοχή στον έλεγχο και στη δυνατότητα καθοδήγησης των drones. Εδώ όλοι αντιλαμβάνονται με απόλυτη σαφήνεια την κατάσταση: η αιτία του προβλήματος είναι η συνεχιζόμενη πα-

ράνομη ρωσική επιθετικότητα και όχι η νόμιμη και δικαιολογημένη αυτοάμυνα της Ουκρανίας», σπεύδει να τονίσει στην «Κ» ο Τόμας Τζερμαλάβιτσιους, επικεφαλής μελετών στο International Centre for Defence and Security της Εσθονίας.

Η κυβέρνηση της Φινλανδίας πάντως έχει επικρίνει έντονα την Ουκρανία, χαρακτηρίζοντας απαράδεκτη την παραβίαση του εναέριου χώρου της. Έχει θέσει το θέμα στον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, διευκρινίζοντας ότι σε κάθε περίπτωση αναγνωρίζουν το δικαίωμα της Ουκρανίας στην αυτοάμυνα. Το Ελσίνκι δεν ζητάει να σταματήσουν οι ουκρανικές επιθέσεις με μη επανδρωμένα αεροσκάφη στη Ρωσία, τονίζει όμως ότι το Κιέβο θα πρέπει να διασφαλίσει πως δεν θα επαναληφθούν αντίστοιχα περιστατικά, δεδομένου ότι λόγω των εκρηκτικών που φέρουν τα drones υπάρχει κίνδυνος σοβαρού ατυχήματος. Η ουκρανική κυβέρνηση δηλώνει έτοιμη να συνεργαστεί με τη Φινλανδία και τις βαλτικές χώρες για την ενίσχυση της ασφάλειας στον εναέριο χώρο τους. Σημειώνεται ότι οι αντίστοιχες χώρες ήδη επενδύουν εκατομμύρια ευρώ σε νέα συστήματα αντιμετώπισης drones.

Η Μόσχα από την πλευρά της κατηγορεί τη Φινλανδία και τις βαλτικές χώρες ότι βοηθούν τις ουκρανικές επιθέσεις. Είτε έχουν αναποτελεσματική αεράμυνα, είτε επιτρέπουν σκόπιμα τη χρήση του εναέριου χώρου τους για επιθέσεις κατά της Ρωσίας, έχουν υποστηρίξει Ρώσοι αξιωματικοί. «Οι εισβολές ουκρανικών drones στον εναέριο χώρο της Φινλανδίας και της Εσθονίας θα πρέπει να κατανοηθούν στο πλαίσιο τυχαίων περιστατικών. Η Φινλανδία και οι βαλτικές χώρες δεν έχουν δώσει στην Ουκρανία άδεια να χρησιμοποιεί τον εναέριο χώρο τους για επιθέσεις κατά της Ρωσίας, απορρίπτοντας έτσι τους σχετικούς ρωσικούς ισχυρισμούς. Τα περιστατικά αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ξεχωριστά συμβάντα. Ωστόσο, ιδιαίτερα η Φινλανδία έχει καταστήσει σαφές προς την Ουκρανία ότι πρέπει να ελέγχει καλύτερα τα drones της», υπογραμμίζει στην «Κ» η Ιρο Σαρκά.

Σαρκά, ανώτερη ερευνήτρια στο Finnish Institute of International Affairs της Φινλανδίας.

Μέσα σε αυτό το σκηνικό διαδραματίζουν πλέον αυξανόμενο ρόλο στην υβριδική άμυνα της Ουκρανίας και τα θαλάσσια μη επανδρωμένα σκάφη επιφανείας, ιδιαίτερα τα «καμικάζι». Το συμπέρασμα προκύπτει αβίαστα αν παρατηρήσει κανείς τις ουκρανικές επιχειρήσεις στη Μαύρη Θάλασσα.

Είναι όμως έκδηλο ότι το θέμα αφορά πλέον και τη Μεσόγειο, όπως έγινε απολύτως σαφές με το περιστατικό στη Λευκάδα. Η Ουκρανία μεταφέρει αποφασιστικά και διεθνώς τη σύγκρουση προς τη ρωσική πλευρά. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκει να πλήττει τη Ρωσία όπου υπάρχουν δυνάμεις της ή όπου βρίσκεται ακόμη και ο λεγόμενος σκιώδης στόλος της.

Ανασφάλεια και στη θάλασσα

«Επομένως, αν αυτά τα πλοία διέρχονται από την Ελλάδα, τότε είναι πιθανό να βλέπουμε ουκρανικές επιχειρήσεις που θα στοχεύουν τέτοια πλοία στο πλαίσιο του ασύμμετρου πολέμου. Είναι αυτό απειλή; Θα το αφήσω σε εσάς να το κρίνετε. Αν υπάρχουν πλοία γεμάτα εκρηκτικά και drones που πετούν παντού, τι πιστεύετε ότι σημαίνει αυτό για την ασφάλεια; Σε κάθε περίπτωση πρόκειται για μια νέα και αναδυόμενη απειλή, κάτι που σίγουρα πρέπει να παρακολουθείται πολύ στενά», σχολιάζει στην «Κ» ο Τζέιμς Ακούνα.

«Είναι εύλογο να υποθέσουμε ότι και αυτά τα θαλάσσια drones στη Μεσόγειο, στο δευτερεύον θέατρο των ουκρανικών ναυτικών επιχειρήσεων, αντιμετωπίζουν κατά καιρούς προβλήματα πλοήγησης και επικοινωνίας, με αποτέλεσμα να χάνονται η σύνδεση και ο έλεγχός τους από τους χειριστές», είπε στην «Κ» ο Τόμας Τζερμαλάβιτσιους. «Το περιστατικό στη χώρα σας, μεταξύ άλλων, αναδεικνύει την ανάγκη για κοινές συμμαχικές δράσεις του NATO στην ανάπτυξη anti-drone και συστημάτων επιτήρησης σε διάφορους επιχειρησιακούς τομείς», παρατηρεί από την πλευρά της η Ιρο Σαρκά.

Επιθέσεις και συντριβές ουκρανικών drones

Ρωσία κατά Φινλανδίας

Η Μόσχα από την πλευρά της κατηγορεί τη Φινλανδία και τις βαλτικές χώρες ότι βοηθούν τις ουκρανικές επιθέσεις. Είτε έχουν αναποτελεσματική αεράμυνα, είτε επιτρέπουν σκόπιμα τη χρήση του εναέριου χώρου τους για επιθέσεις κατά της Ρωσίας.

«Πλήγμα» στη Λετονία

Η πρωθυπουργός της Λετονίας παρατήθηκε την Πέμπτη. Είχε προηγηθεί η απόσυρση του αριστερού κόμματος από τον κυβερνητικό συνασπισμό. Αφορμή ήταν η είσοδος στη χώρα δύο ουκρανικών drones, τα οποία εξερράγησαν σε εγκατάσταση αποθήκευσης πετρελαίου.

Στο στόχαστρο το 6%

Η στρατηγική της Ν.Δ. για τον επαναπατρισμό των αποστασιοποιημένων και το ημερολόγιο της κάλπης

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΩΝΙΟΥ

Το 16ο συνέδριο της Ν.Δ. ολοκληρώνεται σήμερα και καταγράφεται πλέον και αυτό στη «γαλαζία» ιστορία. Ποιος είναι ο στόχος από εδώ και στο εξής και πού θα κριθούν οι επόμενες εκλογές, όποτε και αν επιλέξει ο Κυριάκος Μητσοτάκης να πατήσει το κουμπί; Στο Μέγαρο Μαξίμου υπάρχει πλέον καθαρή εικόνα για το «τι χρειάζεται η παράταξη». Γιατί έχει μετρηθεί.

Οι μετρημένοι

Σε όλα τα τελευταία γκάλοπ αποτυπώνεται ένα ποσοστό της τάξεως του 14% που φτάνει έως στο 16% των ψηφοφόρων της Ν.Δ. –δηλαδή από το 41% που ψήφισε Νέα Δημοκρατία το 2023–, το οποίο δείχνει απρόθυμο να πάει ξανά στην κάλπη και να ψηφίσει πάλι το κυβερνών κόμμα. Εάν κάποιος κάνει την αναγωγή στο σύνολο του εκλογικού σώματος, αυτό το ποσοστό μεταφράζεται σε 5,7%-6,6%. Οπως σημειώνει κυβερνητική πηγή, «οι επόμενες εκλογές θα κριθούν εν πολλοίς σε αυτό το ποσοστό», καθώς αποτελεί τη μοναδική δεξαμενή που μπορεί να διεκδικήσει η Νέα Δημοκρατία, αφού οι ίδιες μετρήσεις που «τρέχουν» το τελευταίο διάστημα δείχνουν πως πέραν τούτου δεν υπάρχουν άλλα κοινά στα οποία μπορεί να απευθυνθεί η κυβέρνηση. Η εκτίμηση της κυβερνητικής πηγής που έχει πλήρη εικόνα των

τάσεων είναι κατηγορηματική: «Κάποιος που δεν ψήφισε Νέα Δημοκρατία το 2023 δεν υπάρχει περίπτωση να το κάνει το 2026 ή το 2027», τονίζει.

Τι θέλει όμως αυτό το ποσοστό που απέχει; Για να εκπονηθεί η σωστή στρατηγική πρέπει να τεθούν τα σωστά ερωτήματα. Στο ερώτημα λοιπόν τι θέλουν αυτοί οι πολίτες για να επαναπατριστούν και τι τους έχει ενόχλησει ώστε να απομακρυνθούν από τη Ν.Δ., η απάντηση δεν είναι εύκολη και κυρίως δεν είναι ενιαία.

Τέσσερις «φυλές»

Τα focus groups δείχνουν πως οι δυσαρεστημένοι χωρίζονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες:

- Θεωρούν πως η κυβέρνηση δεν συνέχισε με την ίδια μεταρρυθμιστική ορμή που είχε υποσχεθεί, κάτι πάντως που στο Μαξίμου δεν αποδέχονται, καθώς «αυτή την τετραετία έγιναν αρκετά πράγματα τα οποία χάθηκαν υπό το βάρος της καθημερινής τοξικότητας».
- Ενα μικρότερο αλλά συμπαγές ποσοστό είναι πλέον πεπεισμένο πως η κυβέρνηση δεν είναι τόσο θεσμική όσο θα περίμεναν και έχει έντονα στοιχεία διαφθοράς.
- Ενας πυρήνας πιο παραδοσιακών ψηφοφόρων αισθάνεται πως πράγματι η Ν.Δ. έχει απομακρυνθεί από τον παραδοσιακό αξιακό της κώδικα.
- Υπάρχει διακριτά πλέον ένα ποσοστό που θεωρεί πως τα στελέχη

και ακραίες συμπεριφορές που βγάζουν αλαζονεία», υπογραμμίζει αρμόδια πηγή. Η δυσκολία για την κυβέρνηση είναι πως σε αυτή την πολιτική συγκυρία πολλά στελέχη της Ν.Δ. –ακόμα και κορυφαία– ξεδιπλώνουν προσωπικές στρατηγικές με φόντο την προσωπική τους ενίσχυση, αδιαφορώντας εάν απομακρύνουν κι άλλο τους ήδη δυσαρεστημένους ψηφοφόρους τους. Το σήμα πάντως του πρωθυπουργού από το συνέδριο ήταν σαφές: μετριοπάθεια και επιχειρήματα είναι η γραμμή που έδωσε από το βήμα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στο ερώτημα «τι σας ενοχλεί στην κυβέρνηση», η απάντηση «αλαζονεία» σκαρφαλώνει ακόμα και τέταρτη «δημοφιλέστερη». Η κυβέρνηση, για να μπορέσει να προσεγγίσει ξανά αυτό το κρίσιμο ακροατήριο, επιλέγει αρχικά να απαντήσει στις επιμέρους ανησυχίες του. Ο πρωθυπουργός στη βασική ομιλία του στο κεντρικό συνέδριο του κόμματος, το βράδυ της Παρασκευής, αναφέρθηκε εκτενώς σε όσα έχει επιτύχει η κυβέρνηση αυτή την τετραετία. Απαντώντας στην κριτική περί μεταρρυθμιστικής κόπωσης, έδωσε μεγάλη έμφαση στον λεγόμενο «κομματικό πατριωτισμό» και στην αξία που έχει η βάση της παράταξης, ενώ υπήρχε και το στοιχείο της αυτοκριτικής για λάθη και παραλείψεις που ενόχλησαν πολίτες οι οποίοι στήριξαν το 2019 και το 2023 τη Νέα Δημοκρατία.

Στοχευμένη διαρροή

Εκλογές πότε θα γίνουν; Η κυβέρνηση το τελευταίο διάστημα ακολουθούσε την εξής τακτική: άφησε να αιωρείται πως το σενάριο του φθινοπώρου είναι κάτι παραπάνω από υπαρκτό. Ο στόχος ήταν διπλός: αφενός η συσπείρωση της κοινοτικής βάσης και η ενεργοποίηση των βουλευτών στις περιφέρειές τους και αφετέρου η πίεση στα υπό δημιουργία νέα κόμματα να επισπεύσουν τις ανακοινώσεις τους. Τούτο συνέβη καθώς στο Μαξίμου θεωρούν πως Σαμαράς, Καραμανλής και Σαμαράς, εφόσον εκτεθούν στον δημόσιο διάλογο για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, «τόσο θα χάνουν». Αντιθέτως, εάν αιφνιδιασθούν λίγο πριν από τις εκλογές, τότε μπορεί να επαναληφθεί το φαινόμενο με τους Σπαρτιάτες, που αθόρυβα ένα μήνα πριν

από τις εκλογές έκαναν υπόγειο ντεμαράζ.

Όλα τα παραπάνω –η στρατηγική προσέγγισης των απογοητευμένων, η τακτική των διαρροών για τις εκλογές και η προσπάθεια συσπείρωσης όπως καταγράφηκε στο 16ο συνέδριο– σχετίζονται κυρίως με έναν μεγάλο φόβο: το ενδεχόμενο της τιμωρίας της κυβέρνησης από το εκλογικό σώμα στις πρώτες εκλογές. Η Ν.Δ. πρέπει πάση θυσία να καταγράψει τέτοιο ποσοστό στις πρώτες κάλπες που θα είναι καταλύτης εξελίξεων. Ενα ποσοστό περίπου του 25% είναι πιθανό να δημιουργήσει συνθήκες που η Ν.Δ. δεν θα μπορεί να ξεπεράσει ώστε να πάει με ευνοϊκούς όρους σε δεύτερες κάλπες. Αντίθετα, ένα ποσοστό περίπου του 30%, που είναι πιθανό βάσει των μετρήσεων, θα μπορούσε να αποτελέσει εφαλτήριο για έναν δεύτερο γύρο υπό τους όρους που θα θέσει το Μαξίμου. Εξ ου και για το Μαξίμου δεν υπάρχουν πλέον δύο εκλογικές αναμετρήσεις, αλλά μόνο η πρώτη κάλπη.

Όσον αφορά τον χρόνο των εκλογών, παρά τις εκ των υστέρων διαψεύσεις του σεναρίου του φθινοπώρου και της επιστροφής στην «εξάντληση της τετραετίας», φαίνεται πως οι κάλπες μετά τη ΔΕΘ είναι το ισχυρότερο σενάριο αυτή τη στιγμή, που θα εξαρτηθεί βέβαια και από τις παραμέτρους που θα διαμορφωθούν μέσα στο καλοκαίρι.

Δεν βοηθούν οι ακρότητες

«Οι πολίτες που έχουν αιτίες ενόχλησης από την κυβερνητική παράταξη δεν πρόκειται να επιστρέψουν με φωνές, τσακωμούς και ακραίες συμπεριφορές που βγάζουν αλαζονεία», σημειώνει αρμόδια πηγή.

Στόχος, μόνο οι «παλιοί»

Η εκτίμηση κυβερνητικής πηγής που έχει πλήρη εικόνα των τάσεων είναι κατηγορηματική: «Κάποιος που δεν ψήφισε Νέα Δημοκρατία το 2023, δεν υπάρχει περίπτωση να το κάνει το 2026 ή το 2027».

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης προσέρχεται στο συνέδριο της Ν.Δ., την Παρασκευή. Στην ομιλία του, αναφέρθηκε εκτενώς σε όσα έχει επιτύχει η κυβέρνηση αυτή την τετραετία, ενώ δεν παρέλειψε να κάνει και αυτοκριτική για λάθη και παραλείψεις που ενόχλησαν πολίτες που στήριξαν το κόμμα το 2019 και το 2023.

ΑΠΟΨΗ

Πού να πάνε τα πλεονάσματα

Του ΠΑΝΑΓΗ ΒΟΥΡΛΟΥΜΗ

Πρόσφατα η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα που έχουν στόχο την ανακούφιση ευάλωτων ομάδων που πλήττονται από τον πληθωρισμό. Επιπλέον μέτρα προς την ίδια κατεύθυνση αναμένεται ότι θα εξαγγείλει ο πρωθυπουργός τον Σεπτέμβριο στη Θεσσαλονίκη. Πρόκειται για στοχευμένη επιστροφή στην κοινωνία από τα πλεονάσματα που προκύπτουν από τη συνετή οικονομική διαχείριση των τελευταίων ετών.

Οι αποφάσεις για το ποιοι θα βοηθηθούν είναι πάντα δύσκολες γιατί τα λεφτά δεν φτάνουν ποτέ για όλους. Συνήθως τα περισσότερα παίρνουν εκείνοι που φωνάζουν δυνατότερα, γι' αυτό εδώ

θα γράψω για κάποιους που δεν μπορούν να το κάνουν. Είναι οι φιλανθρωπικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που εθελοντικά αναλαμβάνουν την περιθαλψη ατόμων που ανήκουν σε κατηγορίες, κυρίως άτομα με κινητική αναπηρία, που το κράτος αδυνατεί να φροντίσει. Πρόκειται για οργανώσεις επίσημα αναγνωρισμένες, αυστηρά ελεγχόμενες και συνεργαζόμενες με το κράτος.

Η πιο συνηθισμένη μορφή συνεργασίας είναι η ανάληψη από την οργάνωση της φροντίδας του ατόμου και η καταβολή από τον ΕΟΠΥΥ ενός ημερήσιου ποσού (νοσήλια). Σημειώνω ότι το ποσό κορηνγείται μόνον όταν το άτομο βρίσκεται στη δομή. Αν τυχόν απουσιάσει για κάποιον

λόγο, π.χ. ασθένεια, το νοσήλιο δεν καταβάλλεται παρόλο που οι δαπάνες των δομών είναι σταθερές και μόνιμες, περίπου το 80% για εξειδικευμένο προσωπικό. Επίσης, το νοσήλιο είναι το ίδιο για άτομα με και χωρίς κινητική αναπηρία παρόλο που οι ανάγκες σε προσωπικό είναι υπερδιπλάσιες για τη φροντίδα ατόμων με κινητική αναπηρία.

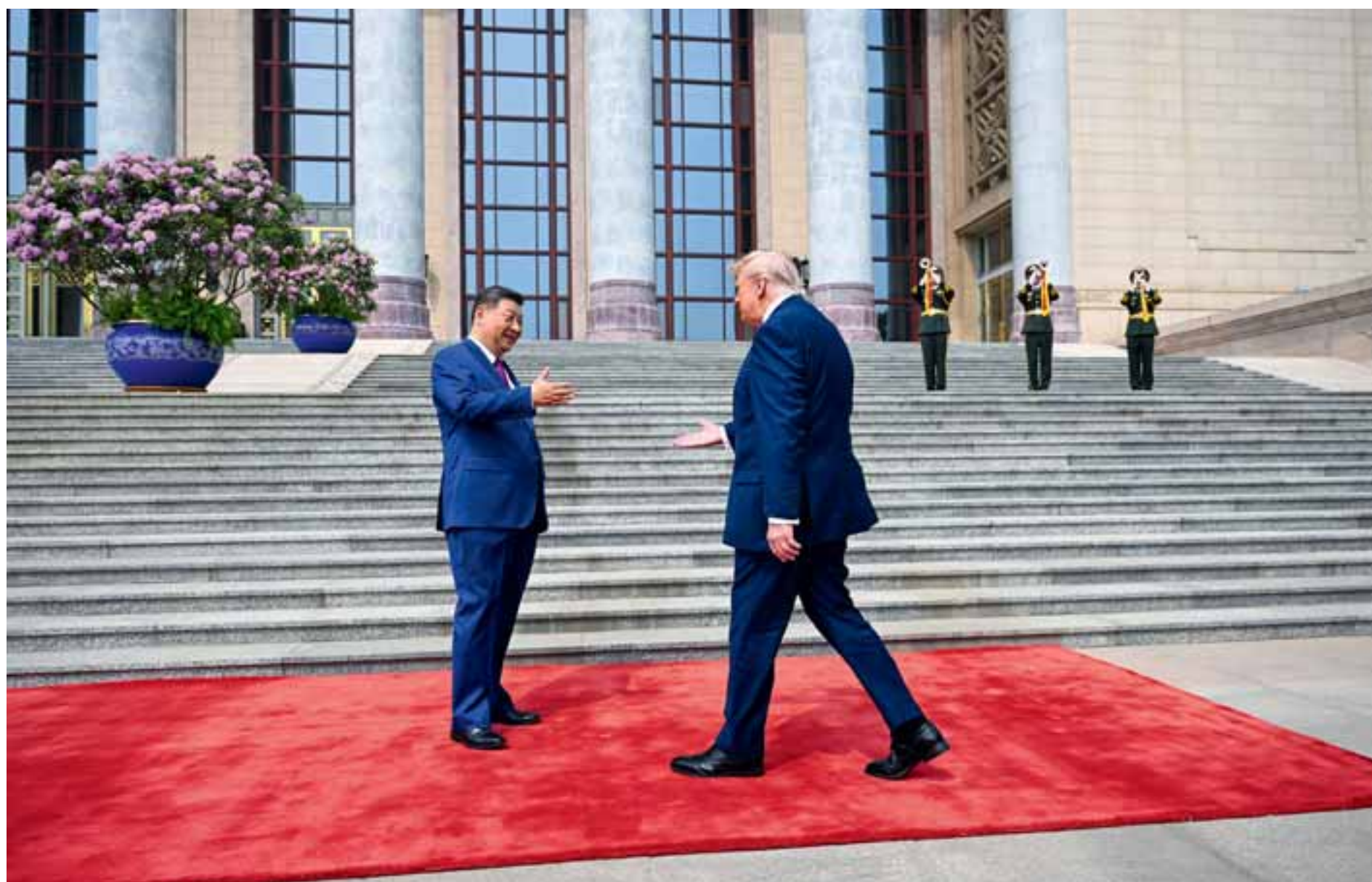
Η επαρκής στήριξη της πολιτείας στις δομές δεν είναι ελεημοσύνη, είναι ανταπόδοση προσφερόμενων υπηρεσιών.

Αυτά είναι το λιγότερο. Το πιο σοβαρό είναι ότι τα νοσήλια έχουν να προσαρμοστούν από το 2005 που είχαν ορισθεί σε 40 ευρώ την ημέρα. Οι δαπάνες αυξάνονται ακολουθώντας τον πληθωρισμό, μόνο τα τρία τελευταία χρόνια το κόστος μισθοδοσίας στην Ελλάδα έχει αυξηθεί περίπου 20%. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς σοφός για να αντιληφθεί ότι τα περισσότερα ιδρύματα που ανήκουν σ' αυτήν την κατηγορία αντιμετωπίζουν υπαρκτό πρόβλημα.

Η αρωγή του κράτους, με νοσήλια ή άλλους τρόπους, δεν είχε ποτέ σχεδιαστεί για να καλύπτει το σύνολο των δαπανών των εν λόγω ιδρυμάτων. Ήταν και θα παραμείνει συμπληρωματική της ιδιωτικής γενναιοδωρίας.

Όμως υπάρχουν όρια. Τα ιδρύματα προσφέρουν μια πολύτιμη υπηρεσία στην κοινωνία και το κράτος, παγώνοντας τις παροχές του, τα εκμεταλλεύεται. Βραχυχρόνια έχει το επάνω χέρι, είναι παντοδύναμο. Σύντομα όμως, όταν οι ασφαλισμένοι τρόφιμοι βρεθούν άστεγοι, το θέμα δεν θα είναι ωραίο και το κράτος θα αναγκαστεί να σπρώξει όλο το βάρος.

Η επαρκής στήριξη της πολιτείας στις δομές δεν είναι ελεημοσύνη, είναι ανταπόδοση προσφερόμενων υπηρεσιών και πρέπει να είναι δίκαιη και να ανταποκρίνεται στις πραγματικές συνθήκες. Ας τα σκεφτούν αυτά οι αρμόδιοι που αποφασίζουν την κατανομή των πλεονασμάτων.

Ο Σι Τζινπίνγκ υποδέχθηκε τον Ντόναλντ Τραμπ στο Πεκίνο την Πέμπτη με ένα πλατύ χαμόγελο. Οι δύο ηγέτες γνωρίζουν ότι αυτά που τους χωρίζουν είναι και πολλά και σημαντικά, όμως, όπως είπε ο Κινέζος πρόεδρος, «ο πλανήτης είναι πολύ μικρός για να αντέξει μια σύγκρουση» των δύο γιγάντων. Το αν ο Αμερικανός ομόλογός του συμφωνεί με τη συγκεκριμένη άποψη, θα φανεί στο μέλλον.

Οι νάρκες κάτω από το χαλί

Η σύνοδος των δύο υπερδυνάμεων στο Πεκίνο ανέδειξε τα σημεία τριβής, αλλά και τις αδυναμίες τους

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Από την Τετάρτη μέχρι την Παρασκευή που μας πέρασαν, το διεθνές ενδιαφέρον εστιάστηκε στο Πεκίνο, όπου έλαβε χώρα η σύνοδος κορυφής του άτυπου «G2», όπως περιγράφει ο Ντόναλντ Τραμπ την περίπλοκη σχέση ΗΠΑ - Κίνας. Ο οικοδεσπότης της συνόδου βρισκόταν σε θέση ισχύος. Απέναντί σε έναν αλλοπρόσαλλο Τραμπ, ο οποίος εξαπέλυσε, πριν από ένα χρόνο, πόλεμο δασμών σε όλη την οικουμένη, για να βάλει φωτιά στην παγκόσμια οικονομία με τον απόρροιο πόλεμο κατά του Ιράν, η Κίνα του Σι Τζινπίνγκ πρόβαλε ως ο πόλος του ορθολογισμού και της φερεγγυότητας. Όσο χαοτικός και απρόβλεπτος και αν εμφανίζεται, όμως, ο Αμερικανός ηγέτης, οφείλει να του αναγνωρίσει κανείς ότι επί δεκαετίες παραμένει απολύτως συνεπής σε δύο κεντρικές ιδέες: ότι όλος ο υπόλοιπος κόσμος ληστεύει την Αμερική και ότι η βασική απειλή για την υπερδύναμη είναι η κίτρινη.

39 χρόνια πριν

Το 1987, ο 41χρονος μεγαλοεπιχειρηματίας της αγοράς ακινήτων σκεφτόταν σοβαρά να διεκδικήσει το προεδρικό χρίσμα των Ρεπουμπλικανών στις εκλογές του επόμενου χρόνου. Η κοινή γνώμη πληροφορήθηκε για πρώτη φορά τις πολιτικές του απόψεις την 1η Σεπτεμβρίου, όταν οι New York Times, η Washington Post και η Boston Globe φιλοξενούσαν ολοσέλιδη ανοιχτή επιστολή του προς τον αμερικανικό λαό, που του είχε κοστίσει 94.801 δολάρια. Η επιστολή ξεκινούσε με τη φράση «Επί δεκαετίες, η Ιαπωνία και άλλα έθνη εκμεταλλεύονται τις Ηνωμένες Πολιτείες» και τελείωνε ως εξής: «As μπν επιτρέψουμε στη μεγάλη χώρα μας να γίνεται περιγέλωτος διεθνώς». Ήταν η εποχή που जापानέζικα αυτοκίνητα, βίντεο και στέρεο κατέκλυζαν την αμερικανική αγορά, που το New York Times Magazine κυκλοφορούσε με κεντρικό θέμα τον «ιαπωνικό κίνδυνο» και ο

Σον Κόνερι πρωταγωνιστούσε στην αναλόγου περιεχομένου ταινία «Ανατέλλων Ηλιος». Χρειάστηκε να περάσουν 29 χρόνια προτού ο Τραμπ διεκδικήσει, τελικά, την προεδρία στις εκλογές του 2016. Το κεντρικό μήνυμά του απέναντι στη Χίλαρι Κλίντον ήταν ότι η παγκοσμιοποίηση της δεκαετίας του '90, με επιτομή την ένταξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου επί προεδρίας Μπιλ Κλίντον, ήταν η καταστροφή της Αμερικής. Η κίτρινη απειλή ήταν πάντα εδώ, αλλά αυτή τη φορά την ενσάρκωνε όχι η Ιαπωνία, αλλά η Κίνα, η οποία εκείνη τη χρονιά ξεπερνούσε την Αμερική ως προς το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν με όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης.

Γεγονός είναι ότι ο Τραμπ άλλαξε, στην πρώτη προεδρία του, την επικρατούσα γραμμή των αμερικανικών ελίτ έναντι της Κίνας. Η συμβιωτική σχέση ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες είχε γίνει ανταγωνιστική και η πολιτική ήταν καταδικασμένη να ακολουθήσει. Ήδη τον Δεκέμβριο του 2017, η εθνική στρατηγική ασφαλείας της κυβέρνησης Τραμπ χτυπάει την πένθημη καμπάνα της παγκοσμιοποίησης, αναγγέλλοντας ότι η ανθρωπότητα έχει εισέλθει σε μια νέα εποχή αντιπαλότητας μεταξύ μεγάλων δυνάμεων και αναγορεύει ως κύρια απειλή για την Αμερική την Κίνα και δευτερευόντως τη Ρωσία.

Ένα χρόνο αργότερα, την 1η Δεκεμβρίου του 2018, οι καναδικές αρχές συνέλαβαν, κατά παραγγελία της Ουάσιγκτον, τη Μενγκ Ουανζού, οικονομική διευθύντρια της Huawei – υποτίθεται για παραβίαση κυρώσεων εναντίον του Ιράν, στην πραγματικότητα γιατί το κινεζικό μεγαθήριο των τηλεπικοινωνιών είχε κερδίσει το προβάδισμα στον πλανητικό αγώνα για τα δίκτυα 5G. Ο εμπορικός πόλεμος εναντίον της Κίνας, ιδιαίτερος στα πεδία των νέων τεχνολογιών, συνεχίστηκε από την κυβέρνηση Μπάιντεν, χωρίς αυτό να εμποδίσει τον ασιατικό γίγαντα να πλησιάσει ή και να ξεπεράσει τις ΗΠΑ σε βιομηχανίες αιχμής.

Στη δεύτερη προεδρία του, ο Τραμπ συνέχισε την αντικινεζική γραμμή του με πιο επιθετικό τρόπο, ανεβάζοντας, πριν από ένα χρόνο, τους αμερικανικούς δασμούς στο πρωτοφανές ύψος του 145%. Ωστόσο η Κίνα απάντησε με ανάλογους αστρονομικούς δασμούς και σταμάτησε να τροφοδοτεί τις ΗΠΑ με σπάνιες γαίες, μπλοκάροντας την αμερικανική παραγωγή κινητών τηλεφώνων, τηλεοράσεων, μαγνητικών τομογράφων, αυτοκινήτων και πυραύλων. Τον περασμένο Οκτώβριο, μόλις έξι μήνες μετά την επιβολή των δασμών, ο Τραμπ αναγκάστηκε να υποχωρήσει, στη συνάντησή του με τον Σι στη Νότια Κορέα, και να συνάψει μια ασαφή εκκευρία.

Η παράταση αυτής της εκκευρίας ήταν το κυριότερο κέρδος από τη σύνοδο κορυφής του Πεκίνου, όμως κανείς δεν ξέρε πόσο θα κρατήσει. Ο Τραμπ ανακοίνωσε ότι η Κίνα θα αγοράσει 200 αεροπλάνα της Boeing, αγροτικά προϊόντα και πετρέλαιο από τις ΗΠΑ, αλλά το Πεκίνο δεν τον έχει επιβεβαιώσει. Το κυριότερο, όσο η Ουάσιγκτον δεν αίρει τις απαγορεύσεις για

την πώληση μικροσίπ τελεωταίας γενεάς, όπως το H200 της Nvidia, στην Κίνα, προσπαθώντας να ανακόψει την πρόοδο της στην τεχνητή νοημοσύνη, το Πεκίνο ενδέχεται ανά πάσα στιγμή να επανέλθει στους περιορισμούς εξαγωγών σπανίων γαιών, κάτι που θα αναζωπυρώσει τον εμπορικό πόλεμο.

Ο Αμερικανός πρόεδρος ανέβαλε κατά έξι εβδομάδες τη σύνοδο κορυφής, καθώς πάσχιζε να έχει τελειώσει στο μεταξύ τον πόλεμο με το Ιράν ώστε να βρεθεί σε θέση ισχύος. Αλλωστε ο στενός του σύμμαχος, γερουσιαστής Λίντσεϊ Γκράχαμ, μίλησε χωρίς περιστροφές για τον κεντρικό στόχο αυτού του πολέμου στις 8 Μαρτίου, όταν δήλωσε στο Fox News: «Όταν ρίξουμε αυτό το καθεστώς, θα έχουμε μια νέα Μέση Ανατολή και θα βγάλουμε ένα σωρό λεφτά. Η Βενεζουέλα και το Ιράν έχουν το 31% των παγκόσμιων αποθεμάτων πετρελαίου. Θα έχουμε στο χέρι το 31% των πετρελαϊκών αποθεμάτων. Αυτό είναι εφιάλτης για την Κίνα».

Παράπλευρα κέρδη

Αλλά τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως περίμενε ο Γκράχαμ και ο Τραμπ βρέθηκε στην ανάγκη να παρακαλέει τον Σι να μεσολαβήσει προς την Τσεράν για το άνοιγμα των Στενών του Ορμούζ. Η Κίνα, όμως, παρά το κόστος που έχει και για τη δική της οικονομία η σοβούσα κρίση, δεν έχει λόγους να βιάζεται να ξελασπώσει την Αμερική, καθώς μετράει σημαντικά κέρδη. Προσέφερε πολύτιμη βοήθεια σε σειρά χωρών, όπως το Βιετνάμ, οι Φιλιππίνες και η Αυστραλία, που αντιμετώπιζον οξεία έλλειψη καυσίμων και πετροχημικών, ενώ μεσοπρόθεσμα θα ωφεληθεί τα μέγιστα από την αναμενόμενη στροφή στην πράσινη ενέργεια (φωτοβολταϊκά, ανεμογεννήτριες, μπαταρίες) την αγορά της οποίας ελέγχει σε ποσοστά άνω του 70%. Όλα αυτά εξηγούν γιατί ο Σι δεν έδειξε διατεθειμένος να ασκήσει πίεση στην Τσεράν για συμφωνία ειρήνευσης πιο κοντά στους όρους της Ουάσιγκτον. Στο στρατιωτικό

πεδίο, οι ΗΠΑ αναγκάστηκαν να μεταφέρουν πολεμικά πλοία, πυραύλους και εκστρατευτικά σώματα πεζοναυτών από τη ζώνη Ασίας - Ειρηνικού στον Περσικό Κόλπο και να σπαταλήσουν μεγάλο μέρος των επιθετικών και αμυντικών πυραύλων τους, ενισχύοντας τη θέση της Κίνας στο κεντρικό μέτωπο της Ταϊβάν. Η αυστηρή προειδοποίηση του Σι ότι «η ανεξαρτησία της Ταϊβάν και η διατήρηση της ειρήνης στα Στενά είναι τόσο ασύμβατες όσο το νερό και η φωτιά» και ότι εσφαλμένοι χειρισμοί των ΗΠΑ (όπως η προγραμματισμένη πώληση όπλων αξίας 11 δισ. δολαρίων) απειλούν να οδηγήσουν τις δύο χώρες «σε αντιπαράθεση ή και σύγκρουση» ήταν το πιο χαρακτηριστικό στιγμιότυπο της διήμερης συνόδου.

Σινική αλαζονεία

Αν και η συγκυρία ήταν ευνοϊκή για το Πεκίνο, ωστόσο, η διαφανόμενη αλαζονεία μέρους των κινεζικών ελίτ περί μη αναστρέψιμης παρακμής των ΗΠΑ και συνολικά της Δύσης συνιστά κάκιστο σύμβουλο. Η Κίνα έχει τα δικά της ακανθώδη προβλήματα με την έκρηξη της φούσκας στην αγορά ακινήτων, την άνοδο της ανεργίας, τη γήρανση του πληθυσμού και τα σημάδια ότι η μέχρι πρότινος φρενήρης οικονομική της μεγέθυνση «χτυπάει ταβάνι». Ο Σι Τζινπίνγκ δεν λησμονεί, βέβαια, ότι και η προηγούμενη αναδυόμενη δύναμη της κίτρινης φυλής, Ιαπωνία, φιλοδοξούσε να φτάσει και να ξεπεράσει την Αμερική, αλλά ποτέ δεν το κατάφερε. Σε κάθε περίπτωση, πίσω από τις κολακείες του Τραμπ και τις διπλωματικές προουσίες του Σι, η σύνοδος του Πεκίνου επιβεβαίωσε ότι οι δύο ισχυρότερες δυνάμεις του κόσμου παραμένουν σε τροχιά ελεγχόμενης γεωστρατηγικής αντιπαλότητας. Και το ερώτημα του Κινέζου ηγέτη κατά πόσον μπορούν να αποφύγουν την περίφημη «παγίδα του Θουκυδίδη», δηλαδή τη μετωπική σύγκρουση μιας εδραιωμένης δύναμης με την ανερχόμενη, παρέμεινε μετέωρο.

«Κόκκινο» για Ταϊβάν

Ο Κινέζος πρόεδρος ήταν πολύ οξύς στις προειδοποιήσεις του για την Ταϊβάν, λέγοντας ότι η ανεξαρτησία της είναι τόσο συμβατή με την ειρήνη, «όσο το νερό με τη φωτιά».

Αναβολές λόγω Ιράν

Παρά το κόστος που έχει ο πόλεμος στο Ιράν για την κινεζική οικονομία, το Πεκίνο δεν βιάζεται να μεσολαβήσει για να ξελασπώσει την Αμερική, καθώς μετράει πολλαπλά και σημαντικά οφέλη στην ευρύτερη περιοχή.

Τσάρλι Κάμπελ

Ανταποκριτής του περιοδικού TIME στην Ασία

«Η Κίνα έχει αντέξει τις αναταράξεις από τον πόλεμο του Ιράν καλύτερα από τα περισσότερα έθνη - λόγω των γιγαντιαίων αποθεμάτων της, των χερσαίων αγωγών και της ισοθέτησης τόσο της ορυκτής όσο και της πράσινης ενέργειας - και έτσι ο Σι δεν θέλησε να χρησιμοποιήσει τη σημαντική επιρροή του στο Ιράν, αφού ο πόλεμος ροκανίζει την αξιοπιστία των ΗΠΑ».

Το «κατηγορητήριο»

Ο Ελον Μασκ προσέρχεται στο ομοσπονδιακό δικαστήριο του Οκλαντ, στα τέλη Απριλίου. «Αυτή η αγωγή είναι πολύ απλή», είπε κατά την πρώτη μέρα της δίκης, εξηγώντας ότι «δεν είναι σωστό να κλέβεις έναν φιλανθρωπικό οργανισμό». Αν αφεθεί η OpenAI να συνεχίσει την πορεία της ως έχει, «αυτό θα δώσει το ελεύθερο να λεηλατηθούν όλοι οι φιλανθρωπικοί οργανισμοί στην Αμερική».

Μάχη για τα δισ. και τα σκήπτρα της AI

Ο Ελον Μασκ ζητάει από τον Σαμ Αλτμαν να κάνει ξανά την OpenAI μη κερδοσκοπική. Αφυπνίστηκε ξαφνικά ο ανθρωπισμός του; Εννέα ένορκοι στο Οκλαντ καλούνται να αποφασίσουν

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

«Παρακαλώ βγάλετε τη ζώνη σας», είπε ο φύλακας ασφαλείας στον Ελον Μασκ καθώς έμπαινε στο ομοσπονδιακό δικαστικό μέγαρο του Οκλαντ της Καλιφόρνιας, το πρωί της 28ης Απριλίου, για να ξεκινήσει την κατάθεσή του την πρώτη μέρα της δίκης «Μασκ εναντίον Σαμ Αλτμαν και OpenAI». Ο Μασκ υπάκουσε και πέρασε απ' τον ανιχνευτή μετάλλων μαζί με τους υπόλοιπους. «Την ταυτότητάς παρακαλώ», συνέχισε ο φύλακας. «Δεν έχω ταυτότητα», απάντησε ο πλουσιότερος άνθρωπος στον πλανήτη. Το περιστατικό αφηγείται ο Τζέικομπ Γουόρντ, ανεξάρτητος δημοσιογράφος, ο οποίος παρευρίσκεται στη δικαστική αίθουσα, καταλαμβάνοντας μια εκ των τριάντα θέσεων που είναι δεσμευμένες για όποιον πολιτη επιθυμεί να παρακολουθήσει τη δίκη. «Είναι παράξενο να βρίσκεσαι στον ίδιο χώρο με τον πλουσιότερο άνθρωπο στον κόσμο», λέει στο podcast του, «κι ακόμη πιο παράξενο είναι όταν δεν υπάρχει καμία ειδική μεταχείριση. Δεν υπάρχουν κορδέλες, ούτε ιδιωτικοί χώροι. Χρησιμοποιεί την ίδια τουαλέτα με όλους. Σε ένα διάλειμμα περίμενα στη σειρά μαζί με τον Αλτμαν».

Η αναμέτρηση των «εγώ»

Η δίκη, η οποία αναμένεται να διαρκέσει έως το τέλος Μαΐου, θα μπορούσε να ιδωθεί σαν μια θεαματική παράσταση σύγκρουσης δύο δισεκατομμυριούχων ή σαν μια τιτανομαχία για το μέλλον της τεχνητής νοημοσύνης. Στο κέντρο της διαμάχης βρίσκεται το ερώτημα αν είναι νόμιμο μια τεχνολογία που ξεκινάει σαν ένα ηθικό σχέδιο για τη σωτηρία της ανθρωπότητας να γίνεται στην πορεία μια εταιρεία με αποτίμηση εκατοντάδων δισ. δολαρίων. Ο καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (NYU) και συγγραφέας Γκάρι Μάρκουσ είναι ένας άνθρωπος ο οποίος γνωρίζει όσο ελάχιστοι τα διακυβεύματα της Τ.Ν. Το 2023 μάλιστα συμμετείχε στην ακρόαση του Κογκρέσου για την Τ.Ν., δίπλα από τον Σαμ Αλτμαν. «Η δίκη είναι σαφώς μια μάχη εγωισμών

–και είναι δύσκολο να πάρεις το μέρος του ενός ή του άλλου–, αλλά είναι επίσης και μια δίκη για το αν η OpenAI πρέπει να είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που εργάζεται για το καλό της ανθρωπότητας, κάτι που πλέον προφανώς δεν ισχύει», σημειώνει.

Για να κατανοήσει κάποιος πώς κατέληξαν οι δύο ισχυροί άνδρες στη δικαστική αίθουσα θα πρέπει να ανατρέξει στην ιδρυτική ιστορία του οργανισμού, η οποία κατά πολλούς εκκινεί από ένα πάρτι γενεθλίων, το 2013, στη Νάπα Βάλι της Καλιφόρνιας. Ο Ελον Μασκ γιόρταζε τα 42α γενεθλιά του, κι ανάμεσα στους πολλούς υψηλούς προσκεκλημένους του ήταν ο συνιδρυτής της Google, Λάρι Πέιτζ. Σύμφωνα με μαρτυρίες, ενώ οι δύο άνδρες συζητούσαν πολιτισμένα για την Τ.Ν., κάποια στιγμή ο Πέιτζ κατηγορήσε τον Μασκ για «σπισισμό», λέγοντάς του ότι ευνοούσε το ανθρώπινο είδος έναντι του μηχανικών μορφών ζωής. Ο Μασκ αντέδρασε έντονα και σύμφωνα με τον βιογράφο του Γουόρντ, εντάξει, είμαι υπέρ των ανθρώπων. Μου αρέσει η ανθρωπότητα, γαμώτο». Κάπως έτσι άρχισε να φθίνει μια φιλία δέκα και πλέον ετών, και να μπαίνουν τα θεμέλια για την ιδρυση της OpenAI, ενός οργανισμού που θα λειτουργούσε ως το αντίπαλο δέος της Google.

Εφεξής, σε όλες τις δημόσιες τοποθετήσεις του, ο Μασκ δήλωνε πεπεισμένος ότι η Τ.Ν. είναι μια μεγάλη υπαρξιακή απειλή για το ανθρώπινο είδος, η οποία έπρεπε πάση θυσία να τιθασευτεί. Στο πλαίσιο των προσπαθειών του, κι αφού έφτασε ακόμα και στον πρόεδρο Μπαράκ Ομπάμα, άρχισε να συνομιλεί μ' έναν νέο και ήδη πολύ επιτυχημένο επιχειρηματία της Σίλικον Βάλι, ονόματι Σαμ Αλτμαν, ο οποίος έδειχνε να συμμερίζεται απόλυτα τις ανησυχίες του για το καταστροφικό σενάριο, αναφέροντας σ' ένα email του στις 25 Μαΐου 2015 ένα «Μανχάταν Πρότζεκτ για την Τ.Ν.». Στο τέλος της ίδιας χρονιάς, σ' ένα κλειστό δείπνο στο Πάλο Αλτο, οι δύο άνδρες, μαζί με τους προγραμματιστές Ιλια Σατσκέβερ και τον Γκρεγκ Μπρόκμαν, αποφάσισαν να ιδρύσουν από κοινού ένα μη κερδοσκοπικό εργαστήριο για την

T.N., με προτεραιότητα την ασφάλεια και τη διαφάνεια, το οποίο ονόμασαν OpenAI.

Το ότι ο Ελον Μασκ και ο Σαμ Αλτμαν ίδρυσαν την OpenAI κυρίως με κεφάλαια του πρώτου δεν αμφισβητείται. Στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του εργαστηρίου ο Μασκ ξόδεψε ένα αδιευκρίνιστο ποσό μερικών δεκάδων εκατ. δολαρίων. «Εγώ σκέφτηκα το όνομα, εγώ έφερα τα βασικά στελέχη και εγώ εξασφάλισα τη χρηματοδότηση», ισχυρίστηκε στην κατάθεσή του. Στη συνέχεια όμως τα πράγματα άρχισαν να περιπλέκονται, καθώς ήταν αδύνατο να εξασφαλιστούν νέοι πόροι για να προχωρήσει το σχέδιο, και γι' αυτό ο Μασκ θέλησε να προσαρτήσει το εργαστήριο στην Tesla.

«Προδοσία»

Στην αγωγή του Μασκ κατηγορεί ανοικτά τους συνιδρυτές του για προδοσία. «Αυτή η αγωγή είναι πολύ απλή», είπε την πρώτη μέρα της δίκης, «δεν είναι σωστό να κλέβεις έναν φιλανθρωπικό οργανισμό». Αν αφεθεί η OpenAI να συνεχίσει την πορεία της ως έχει, «αυτό θα δώσει το ελεύθερο να λεηλατηθούν όλοι οι φιλανθρωπικοί οργανισμοί στην Αμερική», πρόσθεσε. «Κύριες και κύριοι, βρισκόμαστε σήμερα εδώ επειδή οι κατηγορούμενοι στην υπόθεση αυτή έκλεψαν ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα», συμπλήρωσε ο Στιβ Μόλο, ένας άλλος εκ των δικηγόρων του Μασκ, στην εναρκτήρια αγωγή του, παρομοιάζοντας την εταιρεία μ' ένα μουσείο και το πωλητήριο του. «Το πωλητήριο δεν μπορεί να λεηλατήσει το μουσείο, να κλέψει όλους τους Πικάσο και να τους χρησιμοποιήσει για να αποκομίσει κέρδος», κατέληξε. Η βασική νομική επιχειρηματολογία του Μασκ είναι απλή: οι κατηγορούμενοι δεσμεύτηκαν ότι η εταιρεία θα λειτουργεί για το καλό της ανθρωπότητας, και όχι για το κέρδος, και αθέτησαν την υπόσχεσή τους.

Η πλευρά του Αλτμαν και του έτερου συνιδρυτή του, Γκρεγκ Μπρόκμαν, υποστηρίζει ότι ο πρώην συνεταίρος τους δεν ενδιαφερόταν ποτέ για το μη κερδοσκοπικό σκέλος του σχήματος, κάτι που αποδεικνύεται απ' το γε-

γονός ότι αμέσως μετά την επιτυχία του ChatGPT το 2022, ο Μασκ έσπευσε να δημιουργήσει μια δική του εταιρεία, την xAI, μ' ένα δικό της ανταγωνιστικό μοντέλο, το Grok. Η OpenAI ιδρύθηκε μεν ως ΜΚΟ αλλά είχε κι έναν μικρό κερδοσκοπικό βραχίονα ο οποίος χρηματοδοτούσε την έρευνά του. Βλέποντας ο Αλτμαν και ο Μπρόκμαν τον νέο αλγόριθμο των ερευνητών της Google ονόματι Transformer (το T του GPT), κατάλαβαν ότι εδώ υπάρχει μια μεγάλη ευκαιρία άντλησης κερδών. Σύμφωνα με το σκεπτικό των ιδρυτών, η επίτευξη της AGI (Γενικής Τεχνητής Νοημοσύνης) δεν ήταν ένας συνθησιμμένος επιχειρηματικός στόχος, αλλά ένα πρωτοφανές ορόσημο με τεράστιες επιστημονικές και οικονομικές συνέπειες. Γι' αυτό, θεωρούσαν ότι έπρεπε να διαχειριστούν τα πιθανά κέρδη με ιδιαίτερη προσοχή. Η εταιρική δομή που θα υποστήριζε την AGI δεν θα μπορούσε να ακολουθεί τη συμβατικά πρότυπα. Πέρυσι, η OpenAI αναδιάρθρωσε τον κερδοσκοπικό της βραχίονα, προετοιμάζοντας έτσι το έδαφος για μια πιθανή είσοδο στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.

Σύμφωνα με τον Αλτμαν, ο Μασκ ήθελε πάντα τον απόλυτο έλεγχο της εταιρείας, την πλειοψηφία των μετοχών και τον τίτλο του CEO. Τον Ιανουάριο του 2018, ο Μασκ πρότεινε να συγχωνευθεί η OpenAI με την Tesla, ώστε η Tesla να λειτουργεί ως «πηγή εσόδων» για την ανάπτυξη της AGI, πρόταση που απορρίφθηκε. Ο Μασκ αποχώρησε οριστικά από την ομάδα τον Φεβρουάριο του 2018, διακόπτοντας τη χρηματοδότηση και προκαλώντας ισχυρό σοκ στην εταιρεία. Στη συνέχεια, το 2019, ο Αλτμαν στράφηκε στη Microsoft, εξασφαλίζοντας χρηματοδότηση ενός δισ. δολαρίων. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις η OpenAI, η οποία λειτουργεί σήμερα ως κερδοσκοπική εταιρεία που εποπτεύεται από τον αρχικό ΜΚΟ, αποτιμάται περίπου στα 850 δισ. δολάρια. Ο Μασκ ζητεί να επιστρέψει η εταιρεία στο αρχικό της κερδοσκοπικό καθεστώς, να αποχωρήσει ο Αλτμαν απ' τη θέση του CEO και να λάβει αποζημίωση ύψους ακόμα και 180 δισ.

Η υπερασπιστική γραμμή

Ο Σαμ Αλτμαν (στη φωτογραφία, επίσης στο δικαστήριο του Οκλαντ) κατηγορείται από τον Ελον Μασκ ότι μετέτρεψε την OpenAI σε κερδοσκοπική εταιρεία. Εκείνος απαντά ότι ο άλλοτε συνεταίρος του δεν ενδιαφερόταν ποτέ για το μη κερδοσκοπικό σκέλος του σχήματος, επιχειρηματολογώντας ότι μετά την επιτυχία του ChatGPT το 2022, ο Μασκ έσπευσε να δημιουργήσει την xAI, μ' ένα δικό της ανταγωνιστικό μοντέλο, το Grok.

δολαρίων, την οποία υποσχέθηκε ότι θα δωρίσει εξ ολοκλήρου στον μη κερδοσκοπικό οργανισμό που θα προκύψει.

Το διακύβευμα

«Δεν είμαι θαυμαστής του Μασκ», λέει ο Γκάρι Μάρκουσ, «αλλά ο κόσμος θα ήταν καλύτερος αν η OpenAI αναγκαζόταν να επιδώσει την αρχική της αποστολή. Δεν εμπιστεύομαι καμία από τις δύο πλευρές, και έχω μιλήσει δημόσια εναντίον αμφότερων. Αν χάσει η OpenAI, η εταιρεία του Μασκ θα βγει κερδοσυσμένη, και παρά τις υποσχέσεις του να δωρίσει τα τυχόν έσοδα, τα κίνητρά του είναι ύποπτα. Αλλά το επείγον του είναι βάσιμο. Η OpenAI υποσχέθηκε επανειλημμένως, σε νομικά έγγραφα και δημόσιες δηλώσεις, ότι θα λειτουργεί ως ΜΚΟ για το καλό της ανθρωπότητας και αθέτησε την υπόσχεσή της. Εκμεταλλεύτηκαν αυτή τη θέση για να προσελκύσουν ταλέντα, να αντλήσουν χρήματα και φήμη από τον Μασκ, να εξασφαλίσουν φοροαπαλλαγές και πολλά άλλα. Σε τακτικό επίπεδο, από όσα μπορώ να συνάγω από τις αναφορές, ο Μασκ είναι πιθανό να στρέψει υπερβολικά το ενδιαφέρον της δίκης στον εαυτό του. Αν η δίκη εκληφθεί ως δημιουργία για τον Μασκ, και όχι για τους ιδρυτές της OpenAI, θα χάσει».

«Η σύγκρουση δεν αφορά μόνο χρήματα ή δομές, αφορά το ποιος θα καταγραφεί ως δημιουργός, ως πρωτοπόρος», σημειώνει ο Τζέικομπ Γουόρντ, «και το πιο εντυπωσιακό: την τελική απόφαση δεν θα την πάρουν ρυθμιστικές αρχές ή το Κογκρέσο, που δεν έχουν καταφέρει έως τώρα να επιβάλουν ουσιαστικούς κανόνες, αλλά εννέα απλοί πολίτες, εννέα ένορκοι στο Οκλαντ. Αυτοί θα αποφασίσουν αν η OpenAI θα συνεχίσει όπως είναι, αν η ηγεσία της θα αλλάξει, ή αν θα επιστρέψει σε μη κερδοσκοπικό μοντέλο, κάτι που θα ανέτρεπε πλήρως τα σχέδιά της για είσοδο στο χρηματιστήριο. Σε έναν κόσμο όπου δεν έχουμε σχεδόν καμία επιρροή στο πώς εξελίσσεται αυτή η τεχνολογία, αυτοί οι εννέα άνθρωποι έχουν. Και, παρά τις ενστάσεις μου για το πού βρίσκεται σήμερα η τεχνολογία, βρίσκω σε αυτό μια κάποια παρηγοριά».

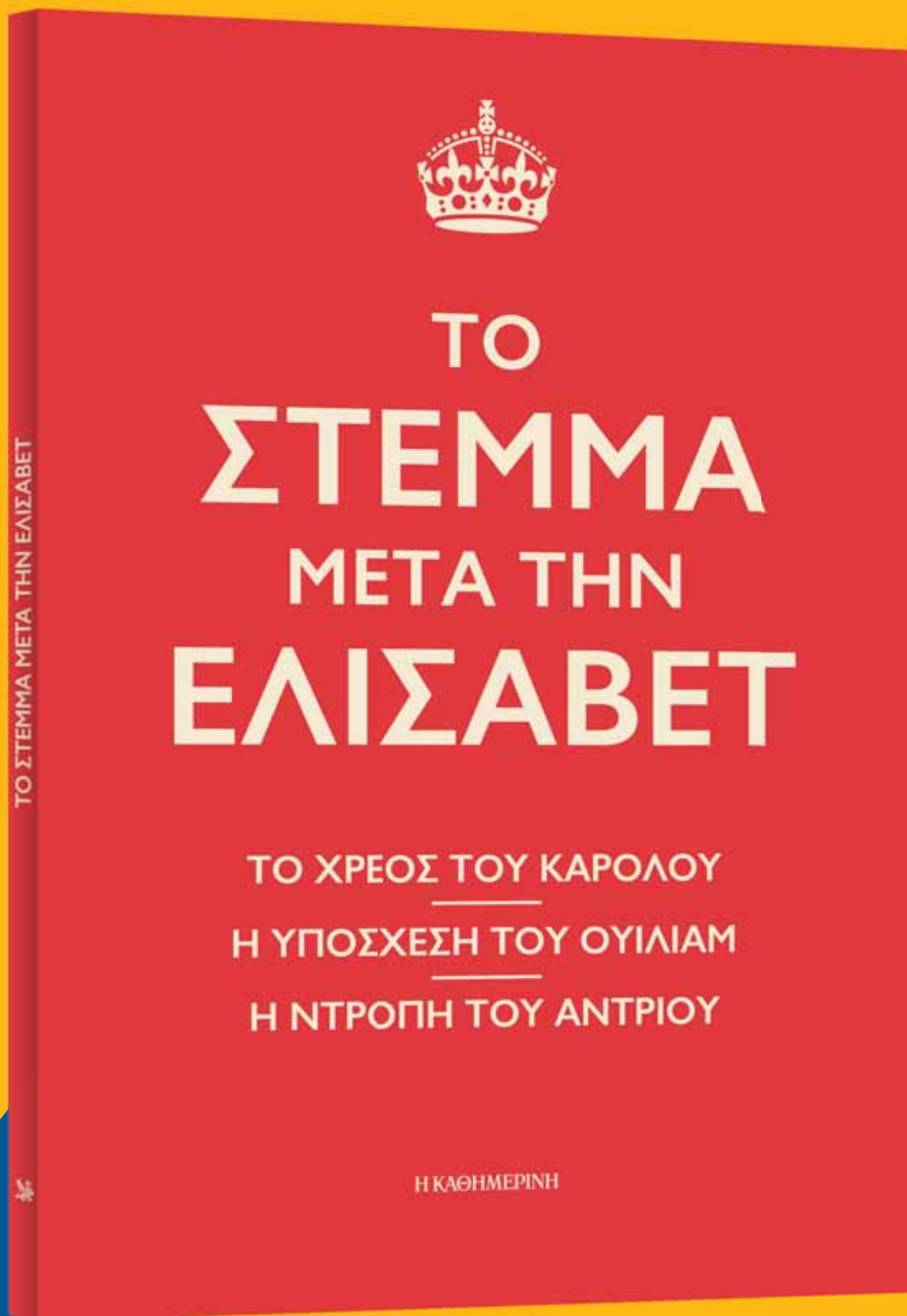
Τι θα ήταν χωρίς εμένα;

Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της OpenAI ο Μασκ ξόδεψε ένα αδιευκρίνιστο ποσό μερικών δεκάδων εκατ. δολαρίων. «Εγώ σκέφτηκα το όνομα, εγώ ξεκίνησα τη βασική στελέχη και εγώ εξασφάλισα τη χρηματοδότηση», ισχυρίστηκε στην κατάθεσή του.

Υποπτα κίνητρα

«Αν χάσει η OpenAI, η εταιρεία του Μασκ θα βγει κερδοσυσμένη και παρά τις υποσχέσεις του να δωρίσει τα τυχόν έσοδα, τα κίνητρά του είναι ύποπτα. Αλλά το επείγον του είναι βάσιμο», επισημαίνει ο Γκάρι Μάρκουσ, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης.

Την επόμενη Κυριακή με την Καθημερινή

Ένα πρωτότυπο βιβλίο για τα πρόσφατα επεισόδια στο δραματικό σίριαλ της βρετανικής βασιλικής οικογένειας, με αφορμή τη συμπλήρωση 100 ετών από τη γέννηση της πιο εμβληματικής προσωπικότητάς της

24/5

Γράφει **ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ***

• **Γιατί θα επέλεγε μια επιχείρηση να εκτεθεί οικονομικά σε επένδυση σε αθροισμα ποδοσφαιρική ομάδα;**

Για έναν επενδυτή όπως είναι ο Λιασής/ECM, ο ΑΠΟΕΛ θα είχε οικονομική λογική μόνο ως προβληματικό περιουσιακό (distressed asset): ένα ιστορικό brand με πολύ κακό ισολογισμό, μεγάλη κοινωνική βάση, ευρωπαϊκή προαιρετικότητα και ανάγκη θεσμικής διαχείρισης με οικονομικά ριζικές διαφοροποιήσεις. Γι' αυτό και η εξασφάλιση πλειοψηφίας είναι κρίσιμη, αφού χωρίς έλεγχο, ο επενδυτής απλώς χρηματοδοτεί παλιές ζημιές και πιστωτές χωρίς να μπορεί να αλλάξει μισθολόγιο, εταιρική διακυβέρνηση, εμπορική πολιτική και χρέος.

• **Τι αγοράζει**

Τα οικονομικά του ΑΠΟΕΛ δείχνουν έντονη πίεση ρευστότητας και κεφαλαιακή διάβρωση.

Το 2025 ο κύκλος εργασιών έπεσε στα €8,78 εκατ. από €17,77 εκατ. το 2024, δηλαδή πτώση περίπου 50,6%. Η καθαρή ζημιά ήταν €5,58 εκατ., με κόστος πωλήσεων €12,59 εκατ., δηλαδή 143% των εσόδων. Στον ισολογισμό, τα περιουσιακά στοιχεία ήταν μόλις €4,70 εκατ., έναντι συνολικών υποχρεώσεων €39,37 εκατ. και αρνητικής καθαρής θέσης €34,67 εκατ. Τα ταμειακά διαθέσιμα ήταν μόλις €90 χιλ.

Έσοδα	
2023	€9,72 εκατ.
2024	€17,77 εκατ.
2025	€8,78 εκατ.
Καθαρό αποτέλεσμα	
2023	-€4,83 εκατ.
2024	-€0,34 εκατ.
2025	-€5,58 εκατ.
Σύνολο υποχρεώσεων	
2023	€37,62 εκατ.
2024	€40,91 εκατ.
2025	€39,37 εκατ.
Καθαρή θέση	
2023	-€32,78 εκατ.
2024	-€33,03 εκατ.
2025	-€34,67 εκατ.
Ρευστότητα	
2023	-
2024	€260 χιλ.
2025	€90 χιλ.

Με απλά λόγια: ο ΑΠΟΕΛ έχει υποχρεώσεις 4,5 φορές τα ετήσια έσοδα του 2025. Το πιο ανησυχητικό στοιχείο, όμως, δεν είναι ο τραπεζικός δανεισμός, αλλά οι εμπορικοί και άλλοι πιστωτές, περιλαμβανομένων και παλαιών συμβολαίων. Οι εμπορικές υποχρεώσεις βρίσκονται περίπου στα €32,8 εκατ. μαζί με τρέχουσες και μη τρέχουσες εμπορικές οφειλές, ενώ τα συνολικά δάνεια είναι περίπου €5,35 εκατ.

Άρα, η οικονομική λογική δεν είναι «αγοράζω ομάδα που βγάζει λεφτά». Αντίθετα, αφορά στην εξαγορά ελέγχου σε ένα υπερκρεωμένο brand, με στόχο τη διαπραγμάτευση κουρέματος, ή τη μετατροπή χρέους, ενίσχυση του κεφαλαίου κίνησης, ευρωπαϊκά έσοδα και διαφοροποίηση της θεσμικής διακυβέρνησης της εταιρείας.

• **Πλειοψηφία**

Τα δημοσιεύματα για τις επενδυτικές συζητήσεις στον ΑΠΟΕΛ αναφέρουν ότι οι ενδιαφερόμενοι ζητούν πλειοψηφικό ποσοστό ή πραγματικό διοικητικό έλεγχο, ενώ ειδικά για την περίπτωση Λιασής/ECM αναφέρεται ως προϋπόθεση ποσοστό τουλάχιστον 80%. Ανα-

Η αμιγώς οικονομική προοπτική του ΑΠΟΕΛ

Ο ΑΠΟΕΛ έχει υποχρεώσεις 4,5 φορές τα ετήσια έσοδα του 2025. Το πιο ανησυχητικό στοιχείο, όμως, δεν είναι ο τραπεζικός δανεισμός, αλλά οι εμπορικοί και άλλοι πιστωτές, περιλαμβανομένων και παλαιών συμβολαίων. Οι εμπορικές υποχρεώσεις βρίσκονται περίπου στα €32,8 εκατ. μαζί με τρέχουσες και μη τρέχουσες εμπορικές οφειλές, ενώ τα συνολικά δάνεια είναι περίπου €5,35 εκατ.

φέρεται επίσης ότι οποιαδήποτε τέτοια κίνηση θα απαιτήσει αλλαγές στη μετοχική/καταστατική δομή, επειδή σήμερα η απόκτηση άνω του 50% από ένα πρόσωπο ή σχήμα δεν είναι απλή τυπική διαδικασία.

Η απόκτηση πλήρους ελέγχου είναι απόλυτα φυσιολογικό να αποτελεί απόλυτη προϋπόθεση για τον επενδυτή. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα είναι σε θέση να ασκήσει έλεγχο επί των αποφάσεων που θα κρίνουν την οικονομική αναδιάρθρωση και την επιβίωση της επένδυσής του. Ουσιαστικά, αν δεν είναι σε θέση να ελέγξει πλήρως την επένδυση, τότε τα χρήματά του θα αφιερωθούν σε τρέχουσες δαπάνες, παλιές οφειλές και ρευστότητα με αποτέλεσμα να αποτελούν «εισφορά» και όχι «επένδυση». Ο επενδυτής, ως λογικό ον, θα επιθυμήσει να ελέγξει την αναδιάρθρωση πιστωτών, το ποδοσφαιρικό budget, τα bonus παικτών, τις μεταγραφές, το εμπορικό μοντέλο, τα εισιτήρια διαρκείας, τις ακαδημίες και το reporting και τη διαχείριση δαπανών και εσόδων στο μέλλον. Πάνω από όλα, όμως, θα επιθυμήσει να ελέγξει την εταιρική διακυβέρνηση της επένδυσής του.

Αντίθετα, με πλειοψηφία μπορεί να επιβάλει το κλασικό «turnaround playbook»: διαχείριση χρεών, ενίσχυση κεφαλαίου, πειθαρχία δαπανών και πιθανό «upside» από ευρωπαϊκά και εγχώρια έσοδα.

Ενδεικτικά, με υφιστάμενο μετοχικό κεφάλαιο €10,37 εκατ., αν ο επενδυτής έμπαινε μόνο μέσω νέων μετοχών στην ονομαστική αξία, θα χρειαζόταν περίπου €10,8 εκατ. νέας έκδοσης για να φτάσει μηχανικά στο 51% και περίπου €41,5 εκατ. για 80%. Στην πράξη, όμως, το deal μπορεί να γίνει με συνδυασμό αγοράς υφιστάμενων μετοχών, αύξησης κεφαλαίου, μετατροπής χρέους και share premium, άρα αυτά τα ποσά είναι ενδεικτικά μηχανικά, όχι αναγκαστικά αποτιμητικά.

• **Αξία του ΑΠΟΕΛ**

Ο ΑΠΟΕΛ έχει ιστορικό brand που δύσκολα αναπαράγεται. Η μεγάλη οικονομική «option value» είναι η Ευρώπη.

Στο UEFA Conference League 2024/25, ο ΑΠΟΕΛ έλαβε συνολικά περίπου €7,86 εκατ. από UEFA distributions. Αυτό είναι περίπου 90% των εσόδων του 2025. Δηλαδή μια καλή ευρωπαϊκή χρονιά μπορεί σχεδόν να διπλασιάσει την «κανονική» βάση εσόδων. Στο δε Champions League, μόνο το αρχικό μπόνους της league phase μπορεί να κινηθεί κοντά στα €18,5 εκατ. ανά ομάδα, πριν από τα άλλα έσοδα όπως είναι η performance bonuses, εμπορικά /εισιτηριακά έσοδα κτλ.

Η σύγκριση με κυπριακούς ανταγωνιστές δείχνει πόσο σημαντική είναι η ευρωπαϊκή απόδοση και η ισορροπία κόστους:

ΑΠΟΕΛ	
Έσοδα	€8,78 εκατ.
Καθαρό αποτέλεσμα	-€5,58 εκατ.
Υποχρεώσεις / Έσοδα	4,49x
ΠΑΦΟΣ	
Έσοδα	€41,86 εκατ.
Καθαρό αποτέλεσμα	+€1,31 εκατ.
Υποχρεώσεις / Έσοδα	0,52x
ΑΡΗΣ	
Έσοδα	€22,42 εκατ.
Καθαρό αποτέλεσμα	+€5,71 εκατ.
Υποχρεώσεις / Έσοδα	0,07x
ΟΜΟΝΟΙΑ	
Έσοδα	€20,62 εκατ.
Καθαρό αποτέλεσμα	+€4,89 εκατ.
Υποχρεώσεις / Έσοδα	0,85x

Η Πάφος είναι χρήσιμο παράδειγμα: στην επίσημη οικονομική της έκθεση αναφέρει ότι η χρονιά-ρεκόρ οδηγήθηκε κυρίως από έσοδα Champions League, με έσοδα €41,9 εκατ., μισθούς €8,8 εκατ., bonuses €6 εκατ., επενδύσεις σε ακαδημία €1,3 εκατ. και υποδομές/τεχνολογία περίπου €3,3 εκατ.

συνολικά. Αυτό δείχνει ότι στην Κύπρο, η Ευρώπη μπορεί να αλλάξει πλήρως την οικονομική εικόνα μιας ομάδας.

• **Η βάση φιλάθλων**

Αρκετός λόγος γίνεται για τη βάση φιλάθλων, μια αναφορά που μπορεί να θεωρηθεί και ως «παράτραβηγμένη» ως παράγοντας αξίας για το brand του ΑΠΟΕΛ. Φαίνεται, όμως, πως το μεγάλο ζήτημα δεν σχετίζεται τόσο με τη δυνητική εμπορική αξία της βάσης των φιλάθλων, αλλά κυρίως με τον τρόπο εκμετάλλευσής της.

Η χωρητικότητα του ΓΣΠ είναι περίπου 22,8 χιλ. θέσεις, που θεωρητικά αποτελεί το απόλυτο πλάφόν, το οποίο ωστόσο δεν μπορεί να επιτευχθεί σε σταθερή βάση. Κυριότερα, όμως, το γήπεδο δεν ανήκει στον ΑΠΟΕΛ και επομένως το real estate upside είναι περιορισμένο σε σχέση με clubs που ελέγχουν το γήπεδο ή περιβάλλονται ακίνητα.

Σύμφωνα με στοιχεία προσέλευσης της transfermarkt, ο μέσος όρος του ΑΠΟΕΛ ήταν περίπου 8.466 θεατές το 2023/24, 7.277 το 2024/25 και περίπου 5.833 το 2025/26 στα καταγεγραμμένα παιχνίδια. Οι τιμές απλών εισιτηρίων που ανακοινώνει η ομάδα είναι ενδεικτικά €20 για κανονικό εισιτήριο, €35 για Gold/VIP, €10 φοιτητικό και €5 παιδικό, ενώ υπάρχει και υποχρεωτική Κάρτα Φιλάθλου/Φίλου για εντός έδρας εισιτήρια.

• **Ενδεικτικό μοντέλο εισιτηρίων**

Με 5.833 μέσο όρο και blended καθαρό εισιτήριο €18, σε 18 εντός έδρας παιχνίδια πρωταθλήματος τα έσοδα είναι περίπου €1,9 εκατ. Αν επανέλθει σε 8.500 μέσο όρο, τα έσοδα γίνονται περίπου €2,75 εκατ. Αν φτάσει 10.000, πάνε περίπου €3,24 εκατ. Άρα μόνο από καλύτερη προσέλευση υπάρχει πιθανό uplift €0,8-1,3 εκατ. ετησίως, χωρίς να μετράμε ευρωπαϊκά παιχνίδια, hospitality, merchandise και χορηγίες.

Η ίδια η ανάγκη άμεσης ρευστότητας φαίνεται από την πλατφόρμα στήριξης «Ο ΑΠΟΕΛ είσαι εσύ», η οποία είχε συγκεντρώσει περίπου €477 χιλ., με κατανομές σε διακανονισμούς παλιών παι-

κτών/προπονητών, μισθοδοσία ποδοσφαιρικού τμήματος, λειτουργικά έξοδα και μισθούς προσωπικού. Αυτό δείχνει και πρόβλημα, αλλά και willingness-to-pay από τη βάση.

• **Πιθανό χρηματοοικονομικό σχέδιο**

Ένα ρεαλιστικό πλάνο για επενδυτή τύπου ECM θα περιλάμβανε τουλάχιστον 5 στοιχεία:

Πρώτον, έλεγχο πλειοψηφίας με χαμηλή ή συμβολική αξία για το υφιστάμενο μετοχικό κεφάλαιο. Με αρνητική καθαρή θέση €34,7 εκατ., το υφιστάμενο equity, οικονομικά, δεν έχει θετική λογιστική αξία. Η αξία είναι στο brand και στο turnaround, όχι στον ισολογισμό.

Δεύτερον, κεφαλαιακή ένεση και διαπραγμάτευση πιστωτών. Το working capital gap είναι περίπου €27,0 εκατ.: τρέχουσες υποχρεώσεις €28,23 εκατ. με τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία €1,25 εκατ. Για να καθαρήσει πλήρως η εικόνα χωρίς κουρέματα πιστωτών, θα χρειαζόταν πακέτο κοντά στα €35-45 εκατ. μαζί με αγωνιστικό budget. Με ρεαλιστικό haircut/μετατροπή οφειλών €10-15 εκατ. επί εμπορικών πιστωτών, η ανάγκη ρευστότητας μπορεί δυνητικά να μειωθεί σε €25-35 εκατ.

Τρίτον, μετατροπή χρέους σε μετοχικό κεφάλαιο. Ο ΑΠΟΕΛ έχει ήδη αναφέρει ότι η μετατροπή οφειλών σε μετοχικό κεφάλαιο είναι υφιστάμενη εταιρική απόφαση και μέρος στρατηγικής κεφαλαιακής αναδιάρθρωσης. Το μετοχικό κεφάλαιο αυξήθηκε από €6,43 εκατ. το 2024 σε €10,37 εκατ. το 2025, δηλαδή περίπου αύξηση κατά €3,95 εκατ., αλλά η καθαρή θέση παρέμεινε βαθιά αρνητική. Άρα χρειάζεται μεγαλύτερη και πιο συνολική αναδιάρθρωση.

Τέταρον, πειθαρχία στις δαπάνες και δη στους μισθούς. Το 2025 ο ΑΠΟΕΛ είχε κόστος πωλήσεων €12,59 εκατ. με έσοδα €8,78 εκατ. Μείωση κόστους κατά 20-25% θα εξοικονομούσε περίπου €2,5-3,1 εκατ. ετησίως. Αν συνδυαστεί με εξοικονόμηση χρηματοοικονομικών εξόδων €0,3-0,6 εκατ. μέσω αναδιάρθρωσης, και βελτίωσης της εμπορικής επίδοσης κατά €1-

2 εκατ., η ετήσια βελτίωση μπορεί να φτάσει €4-5,5 εκατ. πριν από τα ευρωπαϊκά έσοδα. Αυτό σχεδόν καλύπτει τη ζημιά του 2025.

Πέμπτον, μοντέλο bonus model αντί για πληθωρισμό στους βασικούς μισθούς. Η ομάδα πρέπει να πληρώνει μεγάλα bonus μόνο όταν μπαίνει σε UEFA league phase. Αυτό κάνει το κόστος μεταβλητό και όχι μόνιμα διογκωμένο.

• **Ταιριάζει στο προφίλ κάποιου σαν τον κ. Λιασή;**

Αν ισχύει το ενδιαφέρον του συγκεκριμένου επενδυτή, σημειώνεται πως τα επενδυτικά του χαρακτηριστικά συμβαδίζουν αρκετά με μια περίπτωση όπως το ΑΠΟΕΛ, με προβληματική κεφαλαιακή δομή, δυνατότητα αναδιάρθρωσης, ανάγκη θεσμικοποίησης, εγχώριο ηγετικό ρόλο, ισχυρό brand και δυνατότητα δημιουργίας πλατφόρμας.

Ο ΑΠΟΕΛ ταιριάζει σε αυτό το μοτίβο καθώς αποτελεί «εθνική υποδομή» σε μικρή αγορά: τεράστιο συναισθηματικό κεφάλαιο, ισχυρό brand, αλλά κακός ισολογισμός και ανάγκη πειθαρχίας. Παρά το γεγονός ότι το εγχώριο πρωτάθλημα αδυνατεί να παράξει έσοδα από πηγές όπως είναι τα δικαιώματα, υφίστανται άλλες τέσσερις σημαντικές πηγές:

1. Αγορά ελέγχου σε distress τιμή,

2. Haircut /μετατροπή παλιών οφειλών,

3. Εμπορική επαναφορά της βάσης φιλάθλων, ευρωπαϊκή προοπτική - μία συμμετοχή Conference League μπορεί να φέρει €6-8 εκατ. και μία συμμετοχή Champions League starting fee άνω των €18 εκατ.

• **Υπάρχει λογική για τον δυνητικό επενδυτή;**

Η επένδυση στον ΑΠΟΕΛ θα είχε νόημα για τον επενδυτή μόνο αν συνοδεύεται και με πλήρη ανάκτηση του ελέγχου της εταιρείας, με στόχο την αναδιάρθρωση του περιουσιακού του στοιχείου.

Το «equity story» δεν είναι ο σημαντικότερος ισολογισμός, ο οποίος είναι αρνητικός. Το οικονομικό αφήγημα είναι ότι με €25-35 εκατ. καθαρού κεφαλαίου, υπό την προϋπόθεση ουσιαστικών αναδιարθρώσεων από πιστωτές, ή €35-45 εκατ. χωρίς σοβαρά κουρέματα χρέους, μπορεί να αποκτήσει τον έλεγχο ενός ιστορικού brand, να καθαρήσει την κεφαλαιακή δομή και να δημιουργήσει θετική προοπτική από Ευρώπη και εμπορική επαναδραστηριοποίηση.

Αν δεν πάρει πλειοψηφία, αν δεν υπάρξουν κουρέματα ή μετατροπές χρέους και αν το αγωνιστικό budget παραμείνει μη πειθαρχημένο, η επένδυση μοιάζει περισσότερο με χορηγία ή πολιτικο-κοινωνική διάσωση.

Αντίθετα, με πλειοψηφία, συμφωνία με πιστωτές και αυστηρό μοντέλο κόστους, είναι ακριβώς το είδος ειδικής κατάστασης που θα μπορούσε να ταιριάζει σε επενδυτή τύπου ECM: αγορά ελέγχου σε προβληματικό περιουσιακό στοιχείο (distressed asset), θεσμική αναδιάρθρωση και upside από ένα μεγάλο αλλά υποαξιοποιημένο περιουσιακό.

*Ο «Ειδικός Συνεργάτης» είναι τεχνολογικό στέλεχος στον χρηματοοικονομικό κλάδο, με μακρά θητεία στην ανάλυση εταιρικών μεγεθών και βαθιά γνώση γύρω από την οικονομική δραστηριότητα και τη βιωσιμότητα αθλητικών οργανισμών.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Τεχνική Επιτροπή...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Ορθώς ανασυστάθηκε, μετά από χρόνια, η Τεχνική Επιτροπή της ΚΟΠ. Ορθή και η στελέχωσή της, αφού σ' αντίθεση με το παρελθόν, οπότε και την απάρτιζαν κομματικοί, φίλοι και κουμπάροι, η νυν επιτροπή αποτελείται, όντως, από άτομα του αθλήματος. Δέκα συνολικά, μεταξύ των οποίων και οι ομοσπονδιακοί των Ανδρών και Γυναικών, αλλά και ο πρώην ποδοσφαιριστής Μιχάλης Κωνσταντίνου, που για κουβαλά την ιδιότητα του πρεσβευτή ποδοσφαίρου της ΚΟΠ.

Η επιτροπή, όπως τουλάχιστον αναφέ-

ρει στην ανακοίνωσή της η Ομοσπονδία, έχει ως στόχο την προώθηση, προστασία και ανάπτυξη του ποδοσφαίρου και βάσει αυτού του πλαισίου θα υποβάλλει εισιτήρια, με στόχο τη λήψη των όσο είναι δυνατόν καλύτερων αποφάσεων... Επί τούτου, μόλις πριν από λίγες μέρες μάθαμε διά ανακοίνωσης την πρώτη εισηγήση της επιτροπής, η οποία προφανώς έλαβε την έγκριση του διοικητικού συμβουλίου της ΚΟΠ.

Με βάση την απόφαση, οι ομάδες μας υποχρεούνται από την επόμενη σεζόν να χρησιμοποιούν στη διοργάνωση του κυπέλλου έναν γηγενή ποδοσφαιριστή στην ενδεκάδα τους. Άμα δε, αντικατασταθεί την ώρα του mats, θα πρέπει

ο παίκτης που τον αντικαθιστά να έχει επίσης δικαίωμα συμμετοχής στην Εθνική μας. Στην κατηγορία των γηγενών, συμπεριλαμβάνονται πα και οι «κυπριοποιημένοι».

«Ομάδες που δεν θα συμμορφωθούν με την πιο πάνω απόφαση, τότε θα μηδενίζονται και θα αποκλείονται από τη συνέχεια της διοργάνωσης. Αν η παράβαση αυτή γίνει στον τελικό ή στα ημιτελικά, στην ομάδα θα επιβάλλεται πρόστιμο €50.000», προσθέτουν οι της ΚΟΠ.

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η απόφαση βρίσκεται στη σωστή κατεύθυνση, αφού υποχρεώνει τις ομάδες να στραφούν στα βλαστάρια τους και ν' αναδείξουν ποδοσφαιριστές. Από την άλ-

λη, όμως, μοιάζει να είναι κομμένη και ραμμένη στα μέτρα των ομάδων, που εδώ και χρόνια αγνοούν παντελώς το γηγενές υλικό! Άμα κάποιος δει τη μεγάλη εικόνα, αυτήν δηλαδή που φέρει το κυπριακό πρωτάθλημα, πρώτο παγκοσμίως (!) σε ποσοστά εργοδότησης ξένων παικτών, τότε η εισήγηση θυμίζει κάποιον που πάει να σβήσει τη φωτιά μ' ένα ποτήρι νερό!

Το πρόβλημα είναι τεράστιο και με μίμητρα, όπως αυτό που ανακοινώθηκε πριν από λίγες μέρες, δεν λύνεται. Για να είμαστε όμως δίκαιοι, ενδεχομένως η επιτροπή να λαμβάνει υπόψη την ανετοιμότητα των ομάδων να στηρίζουν τα βλαστάρια τους. Κατανόητο!

Η ανάδειξη όμως των Κυπρίων παικτών και η ενίσχυση της εθνικής ομάδας, δεν νοείται να γίνει με μίμητρα. Για να βάλει μπρος η εγχώρια παραγωγή, θα πρέπει να θεθούν εκείνα τα χρονικά πλαίσια, που δεν θα δίνουν στις ομάδες την επιλογή της επαναπαύσης. Ήδη, έχουν χάσει το βαγόνι του εκσυγχρονισμού, καθιστώντας το πρωτάθλημα ως ένα από τα γρηαυότερα του κόσμου!

As ελπίσουμε ότι η εισήγηση ήταν απλώς η αρχή κάποιων βημάτων που θ' ακολουθήσουν. As ελπίσουμε, επίσης, ότι η δράση της επιτροπής θα διαφεύσει εκείνους του καχύποπτου, που πιστεύουν ότι όλα γίνονται για το θεαθήναι, όπως δηλαδή ίσχυε κατά το παρελθόν!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
2,67%

Χ.Α.
1,46%

Dow Jones
0,06%

Nasdaq
0,63%

Nikkei
-2,50%

Dax
-0,84%

FTSE 100
-0,93%

Πετρέλαιο
8,49%

€/€
-1,31%

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ

Πλησιάζει τα 100 εκατ. ο λογαριασμός

Η εκτιμώμενη δαπάνη της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. ανέρχεται περίπου στα €95 εκατ. και περιλαμβάνει τόσο το κόστος προετοιμασίας όσο και το κόστος υλοποίησης των δράσεων και των υποδομών. Από το συνολικό ποσό, €27 εκατ. αφορούν αναπτυξιακά έργα και υποδομές, ενώ €68 εκατ. καλύπτουν λειτουργικές δαπάνες. Τον Ιούλιο, θα παρουσιαστεί ο τελικός απολογισμός του κόστους και των πολιτικών πεπραγμένων. Σελ. 4

«Χρυσά» μερίσματα από τράπεζες

Τράπεζα Κύπρου, Eurobank και Alpha Bank δίνουν υψηλές διανομές κερδών στους μετόχους

Οι κυπριακές τράπεζες προετοιμάζουν ισχυρές διανομές μερισμάτων για την περίοδο 2026-2028, επιβραβεύοντας τους μετόχους τους παρά την αναμενόμενη αποκλιμάκωση

της κερδοφορίας μετά την περίοδο των υψηλών επιτοκίων. Η Τράπεζα Κύπρου στοχεύει σε συνολικό payout ratio έως και 90% το 2026 και μέχρι 100% τα επόμενα χρόνια, συνδυά-

ζοντας τακτικά και πρόσθετα μερίσματα. Για το 2025 ανακίνωσε διανομή 305 εκατ. ευρώ και μερισματική απόδοση 9%. Η Eurobank αποφάσισε διανομή 55% των καθαρών κερδών

της, ύψους 717 εκατ. ευρώ, μέσω μετρητών και επαναγοράς ιδίων μετοχών, ενώ η Alpha Bank σχεδιάζει επίσης payout ratio 55%, με συνολικές διανομές 519 εκατ. ευρώ. Οι τρά-

πεζες αξιοποιούν τόσο τα μερίσματα όσο και τα buybacks για να ενισχύσουν την αξία των μετοχών και να στηρίξουν την ελκυστικότητα των μετοχών τους. Σελ. 3

Ενεργειακή ασφυξία στην Κούβα

Σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης βρίσκεται η Κούβα, καθώς έχει ξεμείνει ολοκληρωτικά από αποθέματα αργού πετρελαίου και ντίζελ, εν μέσω του αμερικανικού αποκλεισμού που έχει προκαλέσει στο νησί ενεργειακή ασφυξία. Οι διακοπές ρεύματος έχουν αυξηθεί δραματικά σε όλη την Αβάνα, με πολλές γειτονιές στην πρωτεύουσα να παραμένουν χωρίς φως ακόμη και επί 22 ώρες την ημέρα. Σελ. 9

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Η τεχνολογία αυξάνει τις απαιτήσεις

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ενισχύει την τεχνολογική και εποπτική της στρατηγική, αναζητώντας CIO για κυβερνοασφάλεια και ψηφιακές υποδομές, καθώς η ανάπτυξη των ψηφιακών πληρωμών και οι νέοι ευρωπαϊκοί κανονισμοί αυξάνουν τις απαιτήσεις συμμόρφωσης και ανθεκτικότητας. Σελ. 5

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Βελτιώνεται το κλίμα στην αγορά εργασίας

Η Κύπρος συγκαταλέγεται ανάμεσα στις 10 πιο αισιόδοξες αγορές της Ευρώπης σε όρους εξεύρεσης εργασίας. Παγκόσμια έρευνα καταδεικνύει ότι η εμπιστοσύνη στην οικονομία έχει ενισχυθεί μετά την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας, με αποτέλεσμα οι πολίτες να αισθάνονται πως υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες εργασίας σε σχέση με πριν. Σελ. 4

REAL ESTATE

Η Noval εξαγοράζει γραφεία

Στροφή και σε εξαγορές ακινήτων εισοδήματος, που θα πλαισιώσουν το υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο της Noval Property AEEAΠ, σχεδιάζει η διοίκηση της εισοδημένης. Δρομολογούνται επενδυτικές κινήσεις συνολικού ύψους έως 100 εκατ. για εξαγορές χώρων γραφείων και εμπορικών ακινήτων. Σελ. 12

ΑΝΑΛΥΣΗ / ΤΗΣ ΑΙΛΙ ΚΟΥ / THE NEW YORK TIMES

Το ισχυρό χαρτί Σι στη συνάντηση με τον Τραμπ

Όταν ο Σι Τζινπίνγκ συναντήθηκε με τον πρόεδρο Τραμπ πέρυσι, ο Κινέζος ηγέτης προέταξε τον έλεγχο της χώρας του σε κρίσιμα ορυκτά, μια ισχυρή στάση που βοήθησε τον Τραμπ να συμφωνήσει σε μια ετήσια εμπορική εκκευρία. Αυτή τη φορά, έχει ένα άλλο ισχυρό χαρτί να παίξει: τον πόλεμο στο Ιράν. Ενώ οι ΗΠΑ βρίσκονται σε πόλεμο, ο Σι ζητάει ειρήνη και υποδέχεται ξένους αξιωματούχους από τον Κόλπο και την Ευρώπη που ζητούν τη βοήθειά του για τον τερματισμό της κρίσης, γεγονός που ενίσχυσε την αυτοπεποίθησή του ενόψει της Συνόδου Κορυφής. Ο Λευκός Οίκος προσπαθεί να πείσει την Κίνα, βασικό αγοραστή ιρανικού πετρελαίου που έχει υποστεί κυρώσεις, να μειώσει την υποστήριξη της προς την Τεχεράνη.

Η Κίνα έχει τους δικούς της

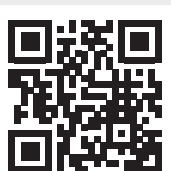
λόγους για να βοηθήσει στον τερματισμό της σύγκρουσης. Η οικονομία της επηρεάζεται από τις υψηλότερες τιμές ενέργειας. Μια παγκόσμια ύφεση θα έβλαπτε τις εξαγωγές της, οι οποίες αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη ανάπτυξης. Επίσης τα στρατηγικά της αποθέματα πετρελαίου, αν και χρήσιμα, δεν είναι απεριόριστα. Η Κίνα έχει ωθήσει Ιρανούς αξιωματούχους να διαπραγματευτούν με τις ΗΠΑ, αλλά δεν θα ήθελε να εμπλακεί σε έναν πόλεμο. Ακόμα κι αν δεν εμπλακεί στρατιωτικά, θα ήταν πρόθυμη να συνεργαστεί με τις ΗΠΑ για το άνοιγμα του Ορμούζ, βασικής θαλάσσιας οδού μέσω της οποίας διακινείται έως και το 40% των εισαγωγών πετρελαίου της. «Η κινεζική πλευρά μπορεί να καταλήξει σε κάποια συμφωνία με τις ΗΠΑ λέγοντας: "As

συνεργαστούμε για να πείσουμε το Ιράν να κρατήσει τα Στενά ανοικτά"», δήλωσε ο δρ Λι Νταοκούι, οικονομολόγος στο Πανεπιστήμιο Τσινγκκούα στο Πεκίνο. Η Κίνα θα μπορούσε ακόμη να προσφέρει διάφορα κίνητρα στην Τεχεράνη για να συνεργαστεί με την Ουάσινγκτον, όπως δάνεια, επενδύσεις και προσφορές για βοήθεια στη μεταπολεμική ανοικοδόμηση, λένε οι αναλυτές. Αυτό που θέλει φυσικά περισσότερο ο Σι από τον Τραμπ βρίσκεται αλλού - στην Ταϊβάν. Ο Σι επιδιώκει άμβλυση της υποστήριξης της Αμερικής προς το νησί, ενώ η κυβέρνηση Τραμπ έχει ήδη καθυστερήσει την ανακοίνωση ενός πακέτου πωλήσεων όπλων ύψους 13 δισ. δολαρίων στην Ταϊβάν για να αποφύγει την οργή του.

Ο Σι θα επιδιώξει να επηρεά-

γίσει ότι η χώρα του, η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, είναι πλέον ισότιμη με τις ΗΠΑ. Και ότι ο ίδιος, ως πρόεδρος της, είναι ισότιμος με τον Τραμπ. Είναι κάτι που επιδιώκει από τότε που ανέλαβε για πρώτη φορά τα καθήκοντά του το 2012. Η Κίνα θέλει επίσης να κερδίσει χρόνο για να γίνει ισχυρότερη, ενώ επιθυμεί περισσότερο σταθερότητα και συνέχιση της εμπορικής εκκευρίας. Αυτό σημαίνει τέλος στους δασμούς, τέλος στους ελέγχους των εξαγωγών, τέλος στις κυρώσεις που επιβάλλονται στις εταιρείες της. Το Πεκίνο ενισχύει άλλωστε ήδη την «εθνική αυτοδυναμία» στην τεχνολογία, αλλά και στο εμπόριο και την επιστήμη. Από την τελευταία συνάντηση των δύο ηγετών πριν από έξι μήνες, η Κίνα έχει ακονίσει τα εργαλεία της για να προκαλέσει οικονομικό

πλήγμα στους αντιπάλους της. Επειτα από χρόνια ελέγχων των εξαγωγών από τις ΗΠΑ, οι κινεζικές εταιρείες κατασκευάζουν τα δικά τους τσιπ, ενώ κολοσσοί όπως η DeepSeek σχεδιάζουν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που παρακάμπτουν τους περιορισμούς. Το Πεκίνο έχει επίσης δείξει ότι θα αντιδράσει σε περιπτώση πρόκλησης: όταν η Ουάσινγκτον επέβαλε κυρώσεις σε ένα κινεζικό διυλιστήριο τον Απρίλιο για την αγορά ιρανικού πετρελαίου, η Κίνα διέταξε τις εταιρείες της να μη συμμορφωθούν. Για να βοηθήσει στη δημιουργία ενός θετικού τόνου ωστόσο μπορεί να δεσμευθεί για αγορές αεροσκαφών Boeing, αμερικανικής σόγιας και αμερικανικού βοείου κρέατος. Για τους Κινέζους, αυτό είναι ένα αποδεκτό τίμημα για τη σταθερότητα, λένε αναλυτές.

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Το πρόβλημα έχει ξεφύγει

Ως γνωστόν το κράτος «μπλέκει» τα οικονομικά του με το συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας, με αποτέλεσμα το συνολικό αποθεματικό του ταμείου κοινωνικών ασφαλίσεων να εμφανίζεται ως χρέος της κυβέρνησης. Και κάπως έτσι το ασφαλιστικό στην Κύπρο είναι κατά βάση δημοσιονομικό πρόβλημα. Σήμερα το κράτος χρωστά στο ταμείο 12 δισ. ευρώ και η παρούσα κυβέρνηση εμφανίζεται έτοιμη να δώσει λύση. Όμως, το πρόβλημα είναι τόσο μεγάλο που καμία λύση δεν μπορεί να ακουστεί ως ικανοποιητική. Η κυβέρνηση προτίθεται να εισηγηθεί σχέδιο αποπληρωμής με καταβολές στο 3 τοίς χιλίοις του ΑΕΠ, δηλαδή περίπου 110 εκατ. ευρώ ετησίως, με στόχο να αποπληρωθούν 12 δισ. ευρώ. Αντιλαμβάνεται ότι ακόμη και αν αποπληρωθούν άτοκα και δεν δημιουργηθούν νέα χρέη, το πρόβλημα βρίσκεται ήδη στο σημείο που είναι έξω από τις δυνατότητες του κράτους.

Διάσταση απόψεων

Σύμφωνα με τον επίτροπο Ενέργειας βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια ενεργειακή κρίση ορυκτών καυσίμων και άρα θα πρέπει η Ε.Ε. να εντείνει τις προσπάθειες για πλήρη ανεξάρτηση. Την ίδια στιγμή, η Κυπριακή Προεδρία προωθεί την ανάπτυξη των εσωτερικών πόρων φυσικού αερίου για χώρες όπως η Ρουμανία, η Κύπρος, η Ελλάδα και η Πολωνία. Η διάσταση απόψεων μεταξύ Βρυξελλών και κρατών μελών ήταν εμφανής όταν στην ερώτηση κατά πόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι έτοιμη να διευκολύνει τη μαζική εξόρυξη φυσικού αερίου από τη Μεσόγειο, σύμφωνα με την επιθυμία πολλών κρατών μελών, ο αρμόδιος επίτροπος φρόντισε να μην απαντήσει.

Ως προεκλογικό ακούγεται το μέτρο για έναρξη του προγράμματος αποπληρωμής χρεών προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αφού η πρώτη δόση αναμένεται κάπου προς το τέλος του 2027.

«Άνοιξε» τα ταμεία

Η κυβέρνηση πλήρωσε το κόστος της ανεπάρκειας που επέδειξε στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης στην κτηνοτροφία, ανακοινώνοντας οικονομική στήριξη έως και δύο φορές πάνω από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά επίπεδα. Για καλή μας τύχη τα οικονομικά του κράτους είναι θετικά και μπορούν να «ανοίξουν» τα κρατικά ταμεία για ανακούφιση των κτηνοτρόφων, όχι όμως να κτίζεται και το αφήγημα ότι είμαστε περήφανοι γιατί υπήρξε αλληλεγγύη. Στις δηλώσεις του ο Πρόεδρος εξήρε την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης που παράγει αποτελέσματα. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτή η δυνατότητα είναι απο-

τέλεσμα πολλών συγκριών στο διεθνές περιβάλλον, που ενώ μας ευεργέτησαν, εύκολα ανατρέπονται και τότε είναι που θα αποδειχθεί αν το «κομπόδεμα» έτυχε καλής αξιοποίησης.

Σε ρόλο πυροσβέστη

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απέδειξε από την πρώτη μέρα που ανέλαβε την εξουσία ότι αποστρέφεται τις αντιπαράθεσεις. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκε σύσκεψη σε σχέση με την «πονεμένη» ανάπτυξη στη Λάρνακα, παρουσία τοπικών παραγόντων και φορέων. Στόχος της σύσκεψης να επιβεβαιωθεί για άλλη μια

φορά η αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να προχωρήσουν τα έργα, αλλά και η ανάγκη ύπαρξης συνεννόησης και αμοιβαίας συνεργασίας για τήρηση των συμφωνηθέντων αποφεύγοντας αντιπαράθεσεις. Η συνάντηση προκλήθηκε λόγω της αντίδρασης των δημοτικών αρχών μέσω επιστολής προς τον υπουργό Μεταφορών. Η αντιπαράθεση προκλήθηκε λόγω της σημαντικής επέκτασης που προβλέπεται για τον κερσασίο χώρο μεταξύ λιμανιού και μαρίνας, που όμως δεν κοινοποιήθηκε στις δημοτικές αρχές, με αποτέλεσμα να παραμένουν στο σκοτάδι όσον αφορά τις κυβερνητικές προθέσεις για το εύρος και το είδος των επενδύσεων.

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ανεπτυγμένη Οικονομία

Ανεπτυγμένη καλείται η οικονομία, η οποία βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, σε σύγκριση με άλλες οικονομίες. Ο συγκριτικά ψηλός ρυθμός ανάπτυξης προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης του πληθυσμού, τις υποδομές, τα επίπεδα παραγωγής, καταναλώσεως και επενδύσεων, τα επίπεδα απασχόλησης, το κατά κεφαλήν εισόδημα, το ΑΕΠ, τους θεσμούς και γενικότερα το βιοτικό επίπεδο.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Καμπανάκι κινδύνου

Δυναμικά επιστρέφουν οι κτηνοτρόφοι μέσα από ενέργειες για καλύτερη οργάνωση και συσπειρώση. Σύμφωνα με τα όσα δηλώνουν: τις προηγούμενες μέρες έγιναν συμφωνίες πίσω από κλειστές πόρτες για αλλαγή της ποσοστώσεως του χαλλουμιού, μειώνοντας στο 15% την ελάχιστη αναλογία αιγοπρόβειου γαλακτος. Σε συνάντηση που έπεται, θα τεθούν τα ζητήματα μαζί με την απειλή για κλιμάκωση των μέτρων, εφόσον διαφανεί πως δεν υπάρχει πεδίο συνεννόησης. Σύμφωνα με τα όσα διαλαλούν, η κτηνοτροφία στην Κύπρο θα κινδυνεύσει αν δεν ληφθούν σίμερα οι σωστές αποφάσεις, ανεξαρτήτως συγκυρίας και πολιτικού χρόνου.

Οδηγός καλής ψυχικής υγείας για άνδρες

Τον **P. TZ. MAKENZI**

Πολλοί άνδρες καταλήγουν είτε να αγνοούν τα προβλήματα ψυχικής υγείας τους, είτε να προσπαθούν να τα αντιμετωπίσουν μόνοι τους. Μια έρευνα του 2024 σε περίπου 70.000 ενήλικους Αμερικανούς έδειξε ότι περίπου το 20% των ανδρών αντιμετώπισε κάποιο πρόβλημα ψυχικής υγείας, όπως κατάθλιψη ή άγχος, κατά το προηγούμενο έτος. Άλλες μελέτες έχουν δείξει ότι οι άνδρες είναι λιγότερο πιθανό να αναζητήσουν φροντίδα από ό,τι οι γυναίκες, χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να νιώσουν καλύτερα και είναι πιο πιθανό να διακόψουν τη θεραπεία.

Ταυτόχρονα, οι άνδρες έχουν υπερδιπλάσιες πιθανότητες να κάνουν κατάχρηση ναρκωτικών και αλκοόλ, και το 2023 οι θάνατοι από αυτοκτονία στους άνδρες ήταν σχεδόν τετραπλάσιοι σε σχέση με τις γυναίκες. Το καλύτερο που μπορούν να κάνουν οι άνθρωποι για να προστατευθούν από αυτούς τους κινδύνους, λένε οι ψυχολόγοι, είναι να δημιουργήσουν ισχυρότερους κοινωνικούς δεσμούς με την οικογένεια και τους φίλους. Αλλά είναι επίσης σημαντικό να γνωρίζουν πότε είναι η στιγμή να απευθυνθούν σε έναν επαγγελματία ψυχικής υγείας.

Με αυτό κατά νου, ζητήσαμε από ψυχολόγους να μας πουν τι πρέπει να γνωρίζουν οι άνδρες για την ψυχική υγεία τους. Ακολουθούν οι απαντήσεις τους:

Η κατάθλιψη

Οι άνδρες διαγιγνώσκονται με

κατάθλιψη σε περίπου μισό ποσοστό από αυτό των γυναικών. Αυτό, ωστόσο, οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι οι άνδρες με κατάθλιψη συχνά παρουσιάζουν ελαφρώς διαφορετικά συμπτώματα, λέει ο Ντέρεκ Γκρίφιθ, καθηγητής Ιατρικής Ηθικής στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας.

Μελέτες δείχνουν ότι ενώ τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες με κατάθλιψη εμφανίζουν συμπτώματα όπως λήθαργος ή απώλεια ενδιαφέροντος για δραστηριότητες, οι άνδρες είναι πιο πιθανό να εκδηλώσουν ριψοκίνδυνη συμπεριφορά, αισθήματα θυμού και ευερεθιστότητας ή ακόμη και σωματικά συμπτώματα, όπως πονοκέφαλοι ή στομαχικά προβλήματα. Αυτό ονομάζεται

Το να νιώθει κανείς θυμό περιστασιακά μπορεί να οφείλεται σε καθημερινό στρες, αλλά αν συμβαίνει συνεχόμενα, καλό είναι να απευθυνθεί σε ειδικό.

συχνά «κρυφή» ή «ανδρική» κατάθλιψη, λέει ο Ντάνιελ Σίνγκλεϊ, ψυχολόγος στο Center for Men's Excellence στο Σαν Ντιέγκο. Πολλοί άνδρες μπορεί να μην αναγνωρίζουν καν ότι έχουν κατάθλιψη. Το να νιώθει κανείς ευερεθιστότητα και θυμό περιστασιακά μπορεί να είναι ένδειξη καθημερινού

Μελέτες έδειξαν ότι οι άνδρες που βιώνουν κατάθλιψη είναι λιγότερο πιθανό να ζητήσουν βοήθεια σε σύγκριση με τις γυναίκες, ενώ έχουν υπερδιπλάσιες πιθανότητες να κάνουν κατάχρηση ναρκωτικών και αλκοόλ.

στρες, αλλά αν αυτά τα συναισθήματα είναι συνεχόμενα ή τα παρατηρούν οι δικό σας άνθρωποι, καλό είναι να αναρωτηθείτε αν αποτελούν συμπτώματα κατάθλιψης, λέει ο Σίνγκλεϊ.

Το άγχος του πατέρα

Η επιλόχειος κατάθλιψη εί-

ναι ένας ευρέως αναγνωρισμένος κίνδυνος για την υγεία των γυναικών. Ωστόσο, έως και το 10% των νέων πατέρων διαγιγνώσκονται επίσης με αυτήν. «Η μετάβαση από άνδρα σε μπαμπά αποτελεί μια σημαντική αλλαγή ταυτότητας», λέει ο Σίνγκλεϊ. Είναι ζωτικής σημασίας να

φροντίζουν και τον εαυτό τους, προσθέτει, εξασφαλίζοντας καλό ύπνο, σωστή διατροφή, άσκηση και επαφή με φίλους. Αυτό μπορεί να είναι δύσκολο με ένα νεογέννητο, αλλά ακόμη και λίγα λεπτά την ημέρα για τον εαυτό σας μπορούν να βοηθήσουν. Η ύπαρξη ισχυρών κοινωνικών σπινθημάτων πέρα από τη σύντροφο ή την άμεση οικογένεια είναι επίσης σημαντική, λέει ο Σίνγκλεϊ.

Τάσεις αυτοκτονίας

Σε γενικές γραμμές, οι μεσήλικοι και οι ηλικιωμένοι Αμερικανοί διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο αυτοκτονίας, με τα υψηλότερα ποσοστά να καταγράφονται σε άνδρες άνω των 75 ετών. Οι αυτόχθονες Αμερικανοί και οι ιθαγενείς της Αλάσκας διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο, και ακολουθούν οι μη ισπανόφωνοι λευκοί άνδρες.

Ωστόσο, μια πιο προσεκτική εξέταση των δημογραφικών στοιχείων περιπλέκει αυτή την εικόνα. Στις περισσότερες φυλετικές και εθνοτικές ομάδες ο κίνδυνος αυτοκτονίας κορυφώνεται πριν από τα 35 χρόνια και μειώνεται με την ηλικία. Στους λευκούς άνδρες όμως αυξάνεται σταθερά.

Οι ερευνητές έχουν επικεντρωθεί κυρίως στη χαμηλότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση ως παράγοντα επιδείνωσης της ψυχικής υγείας, λέει ο Γκρίφιθ. Ως αποτέλεσμα, οι μεγαλύτερης ηλικίας άνδρες, που συχνά είναι οικονομικά πιο εύρωστοι από τους νεότερους, έχουν λάβει λιγότερη προσοχή από την έρευνα και τις εκστρατείες ευαισθη-

τοποίησης, προσθέτει. Ωστόσο είναι εξίσου σημαντικό να αναγνωρίζονται σημάδια κακής ψυχικής υγείας, όπως η αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ ή η επιδείνωση του ύπνου, στους μεγαλύτερους άνδρες.

Άσκηση με όρια

Ολοι οι ειδικοί συμφώνησαν ότι οι άνδρες μπορούν να βελτιώσουν την ψυχική υγεία τους δημιουργώντας σχέσεις με άλλους ανθρώπους. Πολλοί το κάνουν αυτό συναντώντας φίλους για προπόνηση στο γυμναστήριο ή συμμετέχοντας σε μια ομάδα άθλησης. Έτσι έχουν ταυτόχρονα τα οφέλη της άσκησης αλλά και της κοινωνικότητας.

Αλλά μην το παρακάνετε, λέει ο Ματ Ενγκλαρ-Κάρλσον, καθηγητής Συμβουλευτικής στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας, στο Φούλερτον. Βλέπει πολλούς άνδρες που πιστεύουν ότι μόνο σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής—όπως να τρέξουν μαραθώνιο ή να αποκτήσουν κοιλιακούς—θα τους βοηθήσουν να ξεπεράσουν μια περίοδο κακής διάθεσης, λέει και προτείνει να εστιάσετε σε τακτικές, αλλά όχι υπερβολικές ρουτίνες άσκησης. Μια μελέτη του 2018 σε ενήλικους Αμερικανούς έδειξε ότι όσοι συμμετείχαν σε ομαδικά αθλήματα, έκαναν ποδήλατο ή πήγαιναν στο γυμναστήριο τρεις έως πέντε φορές την εβδομάδα, είχαν λιγότερες ημέρες κακής ψυχικής υγείας κάθε μήνα. Όμως όσοι γυμνάζονταν περισσότερο είχαν χειρότερη ψυχική υγεία.

Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι προθέσεις των τραπεζών είναι να συνεχίσουν μία ισχυρή μερισματική πολιτική από την κερδοφορία τους, με το 2026 να φέρνει ένα μεγάλο μποναμά στους μετόχους τους. Μπορεί τα κέρδη να μην ακολουθήσουν τα επίπεδα των ετών που προηγήθηκαν, αυτά με τα υψηλά επιτόκια, ωστόσο από μεριάς μερισματικής πολιτικής το 2026 θα πληρώσει πολύ καλά τους μετόχους. Τα ποσοστά διανομής στις τρεις συστημικές της Κύπρου θα είναι μεγάλα και οι μέτοχοι θα λάβουν υψηλή απόδοση των επενδύσεων στις οποίες προχώρησαν. Τράπεζα Κύπρου, Eurobank και Alpha Bank έχουν υπολογίσει μερισματική πολιτική άνω του 55%, φτάνοντας μέχρι και το απόλυτο του 100% στην τριετία. Οι τράπεζες με τη διανομή των μεγάλων μερισμάτων ενισχύουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών, αυξάνουν περισσότερο την ελκυστικότητα της μετοχής τους, ενώ παράλληλα η σταθερή πολιτική διανομής μερισμάτων θεωρείται ένδειξη οικονομικής υγείας.

Τα ποσοστά διανομής στις τρεις συστημικές της Κύπρου θα είναι μεγάλα και οι μέτοχοι θα λάβουν υψηλή απόδοση των επενδύσεων στις οποίες προχώρησαν.

Για το 2026, η Τράπεζα Κύπρου στοχεύει σε συνήθη διανομή ύψους 70%, στο ανώτατο όριο της πολιτικής διανομής, καθώς και σε πρόσθετο μέρισμα ύψους μέχρι 20%, με τη συνολική διανομή (payout ratio) να ανέρχεται μέχρι 90% της προσαρμοσμένης κερδοφορίας πριν των μη επαναλαμβανόμενων στοιχείων. Για τα έτη 2027 και 2028, η BOC έχει θέσει ως στόχο συνήθη διανομή ποσοστό ύψους 70% (payout ratio) και πρόσθετο μέρισμα ύψους μέχρι 30%, ανεβάζοντας τη συνολική διανομή σε ποσοστό μέχρι 100% ετησίως της προσαρμοσμένης κερδοφορίας πριν των μη επαναλαμβανόμενων στοιχείων του Συγκροτήματος.

Η Τράπεζα Κύπρου τονίζει στα οι-

κονομικά αποτελέσματα του πρώτου τριμήνου του 2026 πως, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική επίδοση του Συγκροτήματος και την επιτυχή πραγματοποίηση των στρατηγικών του στόχων για το 2025, ανακοίνωσε συνολική διανομή ύψους 305 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων περίπου 87 εκατ. έχουν καταβληθεί τον Οκτώβριο 2025 μέσω της εισαγωγής ενδιάμεσου μερισματος. Η συνολική διανομή αποτελείται από μέρισμα σε μετρητά και ανέρχεται σε 0,70 ευρώ ανά συνήθη μετοχή, εκ των οποίων 0,20 ευρώ ανά συνήθη μετοχή έχουν ήδη καταβληθεί τον Οκτώβριο 2025 μέσω της εισαγωγής ενδιάμεσου μερισματος. Σημειώνεται ότι, η διανομή 2025 αντιστοιχούσε σε ποσοστό «payout ratio» 70% της

προσαρμοσμένης κερδοφορίας του Συγκροτήματος πριν των μη επαναλαμβανόμενων στοιχείων για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2025 (ύψους 434 εκατ.), στο ανώτατο όριο της Πολιτικής Διανομής του Συγκροτήματος, σύμφωνα με τον στόχο που έχει προηγουμένως ανακοινωθεί. Η αύξηση τόσο ως προς το ποσοστό «payout ratio» όσο και ως προς το συνολικό ποσό, αποτελούσε σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Η διανομή 2025 ισοδυναμούσε με απόδοση διανομής ύψους 9% (με βάση την τιμή μετοχής στις 31 Δεκεμβρίου 2025).

Το Διοικητικό Συμβούλιο της BOC αποφάσισε να προτείνει στην Ετήσια Γενική Συνέλευση την Παρασκευή

προς έγκριση, τελικό μέρισμα σε μετρητά ύψους 0,50 ευρώ ανά συνήθη μετοχή. Το μέρισμα, που υπόκειται σε έγκριση από την ΕΓΣ, θα πληρωθεί σε μετρητά στις 24 Ιουνίου 2026 στους μετόχους που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο μετόχων στις 26 Μαΐου 2026, ενώ ως ημερομηνία αποκοπής «Ex-Dividend date» έχει ορισθεί η 25η Μαΐου 2026.

Το 55% των κερδών

Τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη της Eurobank για το πρώτο τρίμηνο του έτους ανήλθαν σε 1,412 δισ. ευρώ, καταγράφοντας μείωση κατά 4,9% σε ετήσια βάση, ενώ τα συνολικά καθαρά κέρδη περιορίστηκαν σε 1,362 δισ. ευρώ, από 1,448 δισ. ευρώ το 2024. Η

Μεγάλος μποναμάς σε μετόχους από τράπεζες

Ελαφρώς μικρότερα τα κέρδη σε σχέση με άλλες χρονιές, αλλά η μερισματική πολιτική είναι πιο ισχυρή

Οι τράπεζες με τη διανομή των μεγάλων μερισμάτων ενισχύουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και αυξάνουν περισσότερο την ελκυστικότητα της μετοχής τους.

διοίκηση της Eurobank αποφάσισε να επιστρέψει στους μετόχους το 55% των καθαρών κερδών, ή αλλιώς 717 εκατ. ευρώ. Σε μετρητά μεταφράζεται ως 11,8 σεντ/μετοχή, δηλαδή 429 εκατ. ευρώ και σε επαναγορές ιδίων μετοχών 288 εκατ. ευρώ. Η Eurobank θα δώσει το 2026 ως συμπληρωματικό μέρισμα το ποσό των 7,1 σεντ/μετοχή, δηλαδή 259 εκατ. ευρώ, αφού το φθινόπωρο είχε δώσει προσωρινή διανομή 4,7 σεντ/μετοχή, δηλαδή 170 εκατ. ευρώ.

Για την τριετία 2026-2028, η Eurobank στοχεύει στην αύξηση της απόδοσης ενσώματων ιδίων κεφαλαίων σε περίπου 17%, η οποία θα οδηγήσει σε άνοδο των ενσώματων ιδίων κεφαλαίων ανά μετοχή και σε βελτίωση κατά 50% της σωρευτικής διανομής κερδών.

Και η Alpha στο 55%

Μπορεί τα αποτελέσματα του πρώτου τριμήνου του 2026 να μην έχουν παρουσιαστεί από την Alpha Bank και να αναμένονται στις 20 του Μάη, ωστόσο σύμφωνα με τα αποτελέσματα του τέλους του 2025 είχε δηλώσει ότι θα αυξήσει το ποσοστό διανομής μερισματος για το 2025 στο 55% των καθαρών κερδών, που αντιστοιχεί σε 519 εκατ. ευρώ, ισόποσα κατανεμημένα μεταξύ μερισματος και επαναγοράς μετοχών. Το συνολικό ποσό διανομών έχει ανέλθει από 122 εκατ. ευρώ το 2023, σε 519 εκατ. ευρώ το 2025.

Συνολικά, όπως είχε σημειωθεί, οι χρηματικές διανομές από τα κέρδη του 2025 ανέρχονται σε 259 εκατ. ευρώ. Λαμβάνοντας υπόψη το προμέρισμα των 111 εκατ. ευρώ, που είχε καταβληθεί τον Δεκέμβριο, το τελικό μέρισμα εκτιμάται σε 148 εκατ. ευρώ, ή περίπου 0,065 ευρώ ανά μετοχή.

Επιβράβευση επαναγοράς

Οι διανομές των τραπεζών όπως γίνεται αντιληπτό αναμένεται να είναι κυρίως σε μετρητά, συμπεριλαμβανομένων ενδιάμεσων μερισμάτων, ενώ η επαναγορά ιδίων μετοχών εξετάζεται ανά περίπτωση. Βασικά, με τον δεύτερο τρόπο επίσης δίνει η κάθε τράπεζα αξία στους μετόχους της, καθώς αλλάζει ο παρονομαστής του κλάσματος και έτσι η κάθε μετοχή που έχουν στη διάθεσή τους αξίζει περισσότερα.

The

INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Φλερτάρει με τα 100 εκατ. ο λογαριασμός της Προεδρίας

Τριετής προϋπολογισμός για την εκτιμώμενη δαπάνη – €27 εκατ. για αναπτυξιακά έργα και €68 εκατ. για λειτουργικές δαπάνες

Της ΔΑΡΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Κοντά στα €100 εκατ. αναμένεται να ανέλθει το συνολικό κόστος της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον σχεδιασμό να αφορά την τριετία 2024-2026 και όχι αποκλειστικά το έτος διεξαγωγής της Προεδρίας. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η εκτιμώμενη δαπάνη ανέρχεται περίπου στα €95 εκατ. και περιλαμβάνει τόσο το κόστος προετοιμασίας όσο και το κόστος υλοποίησης των δράσεων και των υποδομών που απαιτήθηκαν για την ανάληψη της Προεδρίας.

Όπως πληροφορούμαστε, το ποσό αυτό αφορά αναπτυξιακά έργα, κεφαλαιουχικές δαπάνες και λειτουργικές ανάγκες που καταγράφηκαν από το 2024 από τη Γραμματεία της Κυπριακής Προεδρίας, σε συνεργασία με το υπουργείο Οικονομικών και όλα τα υπουργεία και υφυπουργεία. Οι δαπάνες επαναξιολογούνται διαρκώς κατά την πορεία υλοποίησης της Προεδρίας, ενώ στους επιμέρους προϋπολογισμούς των υπουργείων περιλήφθηκαν οι απαραίτητες πιστώσεις, ανάλογα με τον ρόλο που έχει κάθε φορέας στην οργάνωση και διεξαγωγή των εργασιών.

Πιο συγκεκριμένα, από το συνολικό ποσό, περίπου €27 εκατ. αφορούν αναπτυξιακά έργα και υποδομές, ενώ περίπου €68 εκατ. καλύπτουν λειτουργικές δαπάνες όλων των οργανωτικών πτυχών της Προεδρίας. Στις λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνονται διοικητικά έξοδα, μισθοδοσία προσωπικού, εξοπλισμός και τεχνολογία, μετακινήσεις, εκδηλώσεις και συναντήσεις, υπηρεσίες υποστήριξης, συντήρηση χώρων και υποδομών, καθώς και δαπάνες επικοινωνίας και οργάνωσης. Στο ποσό δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες προσωπικού που διενήργησε ή θα διενεργήσει ξε-

χωριστά το κάθε υπουργείο για σκοπούς της Προεδρίας.

Οι υποδομές

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες αφορούν κυρίως την ανακαίνιση του Συνεδριακού Κέντρου, που αποτελεί τον βασικό χώρο διεξαγωγής των άτυπων συναντήσεων της Προεδρίας στην Κύπρο, καθώς και του κτιρίου του ΑΞΙΚ, το οποίο λειτουργεί ως Κέντρο Τύπου της Προεδρίας. Σημειώνεται ότι η ανακαίνιση του Συνεδριακού Κέντρου εντάχθηκε στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου. Οι υποδομές αυτές έπρεπε να προετοιμαστούν και να αναβαθμιστούν πριν από το 2026, γεγονός που εξηγεί γιατί ο προϋπολογισμός είναι τριετής και καλύπτει δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ήδη από προηγούμενα έτη. Σε σχέση με το 2026, σημειώνεται ότι στο προσχέδιο προϋπολογισμού του 2026 προβλέφθηκε αύξηση περίπου €6 εκατ. ειδικά για δαπάνες που αφορούν τη διοργάνωση της Κυπριακής Προεδρίας της Ε.Ε. Επιπλέον κονδύλια δόθηκαν σε διάφορους οργανισμούς και υπηρεσίες, όπως το ΡΙΚ για τον ρόλο του ως ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού υποδοχής της Προεδρίας. Υπάρχουν επίσης έξοδα για συνέδρια, ασφάλεια, μετακινήσεις, τεχνολογικές υποδομές, προσωπικό και διενθεις εκδηλώσεις, καταναλωμένα σε διαφορετικά υπουργεία και φορείς. Παράλληλα, στις υπόλοιπες δαπάνες περιλαμβάνονται η φιλοξενία συνέδρων, οι μεταφορές, ο συνεδριακός εξοπλισμός, οι απευθείας πτήσεις και οι ξενοδοχειακές ανάγκες. Ο συνολικός σχεδιασμός αφορά ένα ευρύ πλέγμα δράσεων και διοργανώσεων, αρκετές από τις οποίες ξεκίνησαν πριν από την επίσημη ανάληψη της Προεδρίας, στο πλαίσιο της προετοιμασίας

Οι κεφαλαιουχικές δαπάνες αφορούν κυρίως την ανακαίνιση του Συνεδριακού Κέντρου, η οποία έγινε μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, και του ΑΞΙΚ.

Τον Ιούλιο, θα παρουσιαστεί ο απολογισμός της Κυπριακής Προεδρίας, ο οποίος θα αφορά το τελικό κόστος και τα πολιτικά πεπραγμένα της Προεδρίας.

της χώρας. Ξεκαθαρίζεται ότι το ποσό των €95 εκατ. αποτελεί εκτιμώμενη δαπάνη και όχι τον τελικό οικονομικό απολογισμό. Τονίζεται ακόμα ότι για ορισμένες δαπάνες αναμένονται

συνεισφορές από την Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς μέχρι στιγμής να υπάρχει σαφής εικόνα για το ύψος τους, ενώ δεν εκτιμάται ότι θα καλύψουν μεγάλο ποσοστό του συνολικού κόστους. Μετά το τέλος της Κυπριακής Προεδρίας, εντός Ιουλίου, αναμένεται να παρουσιαστεί ολοκληρωμένος απολογισμός που θα αφορά τόσο το τελικό κόστος όσο και τα πολιτικά πεπραγμένα της Προεδρίας.

Οι συναντήσεις

Συνολικά έχουν προγραμματιστεί περίπου 260 άτυπες συναντήσεις στην Κύπρο και περίπου 52 επίσημα συμβούλια στις Βρυξέλλες και το Λουξεμβούργο, ενώ μία συνάντηση πραγμα-

τοποιήθηκε στο Καμερούν, στο περιθώριο της συνόδου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Ανάμεσα στις σημαντικότερες διοργανώσεις που φιλοξενήθηκαν ήδη στην Κύπρο ήταν η άτυπη Σύνοδος των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων της Ε.Ε. και η Σύνοδος Ε.Ε. με περιφερειακούς εταίρους, στις 23 και 24 Απριλίου 2026, οι οποίες θεωρούνται από τις μεγαλύτερες διοργανώσεις που έγιναν ποτέ στη χώρα.

Η τριάδα

Από την 1η Ιανουαρίου έως τις 30 Ιουνίου 2026, η Κύπρος ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κύπρος, μαζί με την Πολωνική Προεδρία το πρώτο εξάμηνο του

2025 και τη Δανική Προεδρία το δεύτερο εξάμηνο του 2025, αποτελούν τη λεγόμενη «τριάδα των Προεδριών». Η Κύπρος, η Πολωνία και η Δανία έχουν υιοθετήσει ένα κοινό πρόγραμμα διάρκειας 18 μηνών, με το οποίο καθορίζονται οι κοινές προτεραιότητες της τριάδας τους.

Τα κράτη μέλη που απαρτίζουν κάθε τριάδα Προεδριών συνεργάζονται για τον καθορισμό των στόχων και της ατζέντας που θα εξετάσει το Συμβούλιο για την κοινή περίοδο των 18 μηνών. Το τρέχον πρόγραμμα τριάδας δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2024 και καλύπτει την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2025 έως τις 30 Ιουνίου 2026. Το πρόγραμμα απαρτίζεται από τρεις κύριες θεματικές προτεραιότητες. Η πρώτη αφορά μια ισχυρή και ασφαλή Ευρώπη όπου δίνεται έμφαση σε μια εξωτερική δράση με συνεκτικότητα και επιρροή, στη στρατηγική δράση για την ασφάλεια και την άμυνα, σε μια ολοκληρωμένη προεξέλιξη για τη μετανάστευση και τη διαχείριση των συνόρων, καθώς και σε μια καλά προετοιμασμένη διεύθυνση και εσωτερικές μεταρρυθμίσεις.

Στο πλαίσιο της δεύτερης προτεραιότητας, δίνεται έμφαση σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανταγωνιστικότητα, στην επιτυχή πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, στην προώθηση ενός περιβάλλοντος φιλικού προς την καινοτομία και τις επιχειρήσεις και στην από κοινού πρόοδο προκειμένου να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες που προσφέρουν η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση.

Τέλος, στο πλαίσιο της τρίτης προτεραιότητας που αφορά μια ελεύθερη και δημοκρατική Ευρώπη, δίνεται έμφαση στην προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών εντός της Ε.Ε.

Εύκολη υπόθεση η απασχόληση στην Κύπρο

Ανάμεσα στις 10 πιο αισιόδοξες αγορές της Ευρώπης σε σχέση με την εξεύρεση εργασίας

Της ΔΑΡΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Ενισχύεται η εμπιστοσύνη στις προοπτικές απασχόλησης στην Κύπρο. Η καλύτερη της αγοράς εργασίας τα τελευταία χρόνια εμπνέει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους Κυπρίους σχετικά με τις επαγγελματικές τους προοπτικές. Σύμφωνα με τα ευρήματα της παγκόσμιας έρευνας της Gallup, τα τελευταία 14 χρόνια η αισιοδοξία των Κυπρίων για εξεύρεση θέσεων εργασίας έχει εκτοξευθεί, γεγονός που συνδέεται με τη μείωση της ανεργίας, την ενίσχυση βασικών τομέων της οικονομίας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η χώρα μας συγκαταλέγεται ανάμεσα στις 10 χώρες με τη μεγαλύτερη αύξηση αισιοδοξίας που καταγράφεται σε όρους εξεύρεσης εργασίας στην Ευρώπη. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα υπογραμμίζει ότι ενώ το 2011 το 13% των πολιτών σε παραγωγική ηλικία στην Κύπρο θεωρούσε πως ήταν καλή στιγμή να βρει μια δουλειά, το 2025 το ποσοστό αυτό διαμορφώθηκε στο 64%. Ειδικότερα, πρόκειται για την 6η μεγαλύτερη αύξηση αισιοδοξίας που καταγράφεται σε όρους εξεύρεσης εργασίας στην Γηραιά Ηπειρο.

Την ίδια ώρα, η έρευνα καταδεικνύει ότι στα χαμηλά κυμαίνεται η δέσμευση των Κυπρίων και γενικά των Ευρωπαίων όσον αφορά την εργασιακή αφοσίωση. Σύμφωνα με την Gallup, στο 19% κυμάνθηκε το 2025 η αφοσίωση των Κυπρίων στην εργασία τους.

Η τάση και οι προκλήσεις

Το γεγονός ότι η αγορά ερ-

γασίας στην Κύπρο γεννά μεγαλύτερη βεβαιότητα για απασχόληση αντανακλά τη συνολική οικονομική ανάκαμψη της χώρας μετά την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας. Με άλλα λόγια, οι πολίτες εμφανίζονται πλέον πιο σίγουροι ότι μπορούν να βρουν εργασία, γεγονός που δείχνει βελτίωση του οικονομικού κλίματος και της κινητικότητας. Η Κύπρος συγκαταλέγεται πλέον στις ευρωπαϊκές χώρες όπου η εμπιστοσύνη στις προοπτικές απασχόλησης έχει αυξηθεί περισσότερο στην αγορά εργασίας. Το γεγονός ότι περισσότεροι πιστεύουν ότι μπορούν να βρουν δουλειά σχετικά εύκολα,

Παγκόσμια έρευνα καταδεικνύει ότι η εμπιστοσύνη στην οικονομία έχει ενισχυθεί μετά την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας.

κάνει την αγορά εργασίας πιο σταθερή και καταδεικνύει ότι η εμπιστοσύνη στην οικονομία έχει ενισχυθεί μετά την κρίση της προηγούμενης δεκαετίας. Παράλληλα, η άνοδος της εργασιακής αισιοδοξίας δείχνει ανάκαμψη της οικονομίας, αύξηση της απασχόλησης, περισσότερες διαθέσιμες θέσεις εργασίας και βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, παρά τη θετική εικόνα, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως οι πιέσεις στο κόστος ζωής και το ζήτημα των μισθών, που επηρεάζουν την καθημερινότητα των

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι 10 μεγαλύτερες παγκόσμιες αυξήσεις στην αισιοδοξία των εργαζομένων

“ Πιστεύετε ότι σήμερα είναι καλή ή κακή περίοδος για να βρει κανείς δουλειά στην περιοχή όπου ζει;

ΠΟΣΟΣΤΟ ΟΣΩΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ «ΚΑΛΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ» ΓΙΑ ΕΥΡΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2011	2025
1. Ολλανδία	26%	86%
2. Ιρλανδία	5%	62%
3. Ελλάδα	7%	64%
4. Σλοβενία	13%	69%
5. Δανία	19%	75%
6. ΚΥΠΡΟΣ	13%	68%
7. Κροατία	8%	61%
8. Βοσνία και Ερζεγοβίνη	13%	66%
9. Λιθουανία	9%	61%
10. Τσεχία	15%	66%

Τα στοιχεία βασίζονται σε κυλιόμενους μέσους όρους τριετίας (2009-2011 και 2023-2025)

ΠΗΓΗ: Gallup

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

εργαζομένων. Ειδικότερα αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι οι μισθοί είναι υψηλοί, το κόστος ζωής είναι χαμηλό και όλες οι δουλειές είναι ποιοτικές και καλά αμειβόμενες. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας καταδεικνύει κυρίως ότι οι πολίτες αισθάνονται πως υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες εργασίας σε σχέση με πριν.

Η Ευρώπη

Παρά τη σταθερή βελτίωση της αισιοδοξίας για την αγορά εργασίας τα τελευταία 15 χρό-

νια, οι καθημερινές εμπειρίες των Ευρωπαίων εργαζομένων στη δουλειά δεν βελτιώνονται. Σύμφωνα με την έρευνα το 2025, μόλις το 12% των εργαζομένων στην Ευρώπη δήλωσε ότι είναι αφοσιωμένοι στη δουλειά του, ποσοστό που παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητο από το 2012 και σημαντικά χαμηλότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο του 20%. Η χαμηλή αφοσίωση συνδέεται με χαμηλότερη παραγωγικότητα, αυξημένες αποουσίες και μεγαλύτερη εναλλαγή προσωπικού. Το ποσοστό των ενεργά αποστασιοποιημένων εργαζομένων

στην Ευρώπη ανήλθε στο 15% το 2025. Το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί από τον μέσο όρο του 21% την περίοδο 2011-2014, αλλά εξακολουθεί να είναι υψηλότερο από το 12% των αφοσιωμένων εργαζομένων. Σε όλη την Ευρώπη, οι εργαζόμενοι αισθάνονται ολοένα και πιο βέβαιοι ότι μπορούν να βρουν νέα δουλειά, αλλά δεν βρίσκουν νόημα ή κίνητρο στη σημερινή τους εργασία. Η χαμηλή εργασιακή αφοσίωση έχει αρνητικές συνέπειες για την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη, οι οποίες παραμένουν υποτονικές στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια. Όπως τονίζει η έρευνα, η ευρωπαϊκή οικονομία αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις τα επόμενα χρόνια, όπως ο διε-

δική τάση που καταγράφεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μεταξύ των κρατών μελών, τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης καταγράφηκαν στη Μάλτα στο 83,6%, στην Ολλανδία στο 83,4% και στην Τσεχία στο 82,9%. Στον αντίποδα, τα χαμηλότερα ποσοστά σημειώθηκαν στην Ιταλία στο 67,6%, στη Ρουμανία στο 69,0% και στην Ελλάδα στο 71,0%.

Παρά τη συνολική βελτίωση, οι διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών εξακολουθούν να είναι εμφανείς. Το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών στην Ε.Ε. έφτασε το 80,9%, ενώ των γυναικών το 71,3%, δημιουργώντας χάσμα 9,6 ποσοστιαίων μονάδων.

Οι μεγαλύτερες ανισότητες καταγράφηκαν στην Ιταλία, στη Ρουμανία και στην Ελλάδα, ενώ οι μικρότερες διαφορές σημειώθηκαν σε χώρες όπως η Εσθονία και η Λιθουανία.

Σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία της Ε.Ε. συνολικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποσοστό απασχόλησης των νέων έφτασε το 65,6%, αυξημένο κατά 6,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2015. Την ίδια ώρα, αυξημένη παραμένει και η τάση των νέων προς την αυτοαπασχόληση. Το 2025, περίπου 2,06 εκατομμύρια άτομα ηλικίας 20-29 ετών στην Ε.Ε. ήταν αυτοεργαζομένοι, αντιπροσωπεύοντας το 7,9% του συνόλου των αυτοαπασχολούμενων ηλικίας 20-64 ετών.

Η εικόνα αυτή αναδεικνύει τη σταδιακή ενίσχυση της απασχόλησης των νέων στην Ευρώπη, καθώς και την αυξανόμενη στροφή προς την επιχειρηματικότητα, είτε ως επιλογή καινοτομίας είτε ως ανάγκη προσαρμογής στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας.

Οι πολίτες αισθάνονται πως υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες εργασίας σε σχέση με πριν.

Στο ζενίθ η απασχόληση

Πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και μεταξύ των κρατών με ισχυρή επίδοση στην αγορά εργασίας διαμορφώθηκε το ποσοστό απασχόλησης στην Κύπρο. Σύμφωνα με τη Eurostat το ποσοστό απασχόλησης διαμορφώθηκε στο 81,3%, το 2025. Παράλληλα, στο 72,3% διαμορφώθηκε το ποσοστό απασχόλησης των νέων ηλικίας 20-29 ετών στην Κύπρο το 2025, ακολουθώντας τη γενικότερη ανο-

Η τεχνολογία αυξάνει τις εποπτικές απαιτήσεις

Οι νέες ανάγκες, η προετοιμασία της Κεντρικής και το ψάξιμο για Chief Information Officer

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η τεχνολογία αυξάνει όχι μόνο σε ποσότητα τις εποπτικές απαιτήσεις, αλλά τις επηρεάζει και ποιοτικά. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ψάχνει διευθυντή (Chief Information Officer) στη Διεύθυνση Πληροφορικής, και η εταιρεία executive search και recruitment Emerald Zebra με έδρα την Κύπρο επιβεβαίωσε αυτή την εβδομάδα ότι υποστήριξε την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου σε στοχευμένη καμπάνια προβολής για τη θέση του Chief Information Officer – ανώτερη θέση που βρίσκεται στο σημείο τομής χρηματοοικονομικής ρύθμισης, ψηφιακών υποδομών και στρατηγικής κυβερνοασφάλειας. Η αποστολή περιλάμβανε την προβολή της θέσης σε «passive senior technology leaders» τόσο στην Κύπρο όσο και διεθνώς, με πλήρη συμμόρφωση προς τις επίσημες διαδικασίες πρόσληψης και προμηθειών της Κεντρικής Τράπεζας.

Ο ρόλος του CIO θεωρείται στρατηγικής σημασίας για την Κεντρική, λόγω της διευρυμένης εποπτικής αρμοδιότητάς της ως αρμόδια αρχή για «payment institutions», «EMIs» και την υποδομή του «digital euro pilot». Η ΚΤΚ είναι μέλος του Ενviaίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο οποίος ασκεί τα τραπεζικά εποπτικά καθήκοντα της ΕΚΤ, με τη συμμετοχή των εθνικών εποπτικών αρχών. Σε αυτό το πλαίσιο, η Κεντρική εποπτεύει τα Αδειοδοτημένα Πιστωτικά Ιδρύματα (ΑΠΙ) και διασφαλίζει τη συμμόρφωσή τους με το ισχύον κανονιστικό και εποπτικό πλαίσιο. Παράλληλα, αδειοδοτεί και εποπτεύει άλλες χρηματοοικονομικές οντό-

τητες, όπως Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος (ΙΗΧ), Ιδρύματα Πληρωμών (ΙΠ), Διαχειριστές Πιστώσεων (ΔΠ), Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (ΕΧΜ), Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος (ΑΣ) και Μν Πιστωτικά Ιδρύματα (ΜΠΙ).

28 Ιδρύματα πλέον

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας, κατά το 2025 ο τομέας των ΙΗΧ και των ΙΠ συνέχισε να αναπτύ-

Το 2025 αποτέλεσε έτος ενίσχυσης των διαδικασιών αδειοδότησης Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος και Ιδρυμάτων Πληρωμών, καθώς και έτος ενδυνάμωσης της εποπτείας τους από την Κεντρική.

σεται, αντανακλώντας την αυξανόμενη ζήτηση για ψηφιακές υπηρεσίες πληρωμών. Στο τέλος του έτους δραστηριοποιούνταν στην Κύπρο 28 ΙΗΧ και 12 ΙΠ αδειοδοτημένα από την ΚΤΚ. Ο τομέας συνέχισε να συμβάλλει στη διαφοροποίηση των υπηρεσιών πληρωμών και στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στην εγκάρια αγορά, υποστηρίζοντας παράλληλα την περαιτέρω ψηφιοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Το 2025 αποτέλεσε έτος ενίσχυσης των διαδικασιών αδειο-

Η ΚΤΚ αδειοδοτεί και εποπτεύει άλλες χρηματοοικονομικές οντότητες, όπως Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος, Ιδρύματα Πληρωμών, Διαχειριστές Πιστώσεων, Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης, Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος και Μν Πιστωτικά Ιδρύματα.

δότησης ΙΗΧ και ΙΠ, καθώς και έτος ενδυνάμωσης της εποπτείας τους από την ΚΤΚ. Όπως τονίζεται, οι δράσεις αυτές επικεντρώθηκαν στην πιο αποτελεσματική αξιολόγηση κινδύνων, μέσω της αξιοποίησης σύγχρονων εποπτικών εργαλείων και της υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών.

Κύριοι κίνδυνοι

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο τομέας των Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος και Ιδρυμάτων Πληρωμών σύμφωνα με την Κεντρική, αφορούν κυρίως τον λειτουργικό και τεχνολογικό κίνδυνο, ο οποίος απορρέει από την υψηλή εξάρτηση από ψηφιακές υποδομές και συστήματα πληρωμών. Παράλλη-

λα, ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει ο κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, λόγω του είδους και του ιδιαίτερα μεγάλου όγκου συναλλαγών που διεκπεραιώνουν τα ιδρύματα αυτά. Επιπλέον, ο τομέας αντιμετωπίζει αυξημένο κίνδυνο συμμόρφωσης με τις κανονιστικές απαιτήσεις, δεδομένης της ανάγκης συνεχούς προσαρμογής στο πολυσύνθετο και διαρκώς εξελισσόμενο κανονιστικό πλαίσιο, με έμφαση στη συμμόρφωση με τις πρόνοιες που διασφαλίζουν την προστασία των χρημάτων των πελατών.

Εποπτικές Προτεραιότητες

Κατά το 2025, όπως αναφέρει

η Έκθεση, με στόχο την υλοποίηση των στρατηγικών επιδιώξεων της ΚΤΚ για την ενίσχυση της εποπτείας του τομέα των ΙΗΧ και ΙΠ, υλοποιήθηκε ένα σύνολο στοχευμένων ενεργειών. Το πλάνο προληπτικής εποπτείας που εκπονήθηκε για το 2026 εστιάζει σε ένα σύνολο στρατηγικών προτεραιοτήτων, οι οποίες αποσκοπούν στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας και της ανθεκτικότητας των ΙΗΧ και των ΙΠ. Πρώτιστη προτεραιότητα αποτελεί η μπενική ανοχή σε θέματα προστασίας των χρημάτων των πελατών. Παράλληλα, προβλέπεται η συνεχής παρακολούθηση και διασφάλιση της συμμόρφωσης των ιδρυμάτων με το κανονιστικό πλαίσιο, με ιδιαίτερη έμφαση στις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας καθώς και σε εκείνες που σχετίζονται με την επιχειρησιακή και τεχνολογική τους ανθεκτικότητα. Το πλάνο περιλαμβάνει, επίσης, την ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει την εσωτερική διακυβέρνηση, καθώς και τη διενέργεια στοχευμένων επιτόπιων ελέγχων και συναντήσεων για την ενίσχυση της προληπτικής εποπτείας. Επιπρόσθετα, σημειώνεται πως, προωθείται η διαμόρφωση ενός ανταγωνιστικού και καινοτόμου περιβάλλοντος στον τομέα των ΙΗΧ και ΙΠ, το οποίο να προσαρμόζεται έγκαιρα στο διαρκώς εξελισσόμενο κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

Μεταξύ άλλων, ενισχύθηκε η ομάδα που είναι αρμόδια για την προληπτική εποπτεία των ΙΗΧ και ΙΠ, αναπτύχθηκαν συνεργασίες με άλλες ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές του τομέα για την τακτική ανταλλαγή πληροφοριών,

την άντληση τεχνογνωσίας, την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών και την αξιοποίηση σύγχρονων εποπτικών εργαλείων, καθώς και, όπου εφαρμόζεται, για τον συντονισμό κοινών εποπτικών στρατηγικών. Στο πλαίσιο της άσκησης προληπτικής εποπτείας, η ΚΤΚ διενήργησε επιτόπιους ελέγχους σε εποπτευόμενα ιδρύματα και προχώρησε στην ενεργοποίηση διορθωτικών μέτρων για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο. Επιπλέον, ξεκίνησε οριζόντιο θεματικό έλεγχο για τη συμμόρφωση των ΙΗΧ και ΙΠ με τις κανονιστικές απαιτήσεις που αφορούν τη διασφάλιση των χρημάτων των πελατών, καθώς και θεματικός έλεγχος σχετικά με την επάρκεια των εσωτερικών εκθέσεων που υποβάλλονται στην ΚΤΚ. Παράλληλα, αξιολογήθηκε η συμμόρφωση των εποπτευόμενων ιδρυμάτων με τις απαιτήσεις που διέπουν τη συμμετοχή τους σε συστήματα πληρωμών και ενισχύθηκε το κανονιστικό πλαίσιο μέσω της έκδοσης νέων οδηγιών και εγκυκλίων.

Νέο πλαίσιο

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το 2025 χαρακτηρίστηκε από εντατική προετοιμασία ενόψει της μετάβασης στο νέο κανονιστικό πλαίσιο, της Οδηγίας και του Κανονισμού για τις υπηρεσίες πληρωμών (PSD3 και PSR), και της εφαρμογής των απαιτήσεων του Κανονισμού για την Ψηφιακή Επιχειρησιακή Ανθεκτικότητα (DORA), ενώ για τον τομέα των ΙΗΧ και ΙΠ συναφής είναι και ο Κανονισμός για τις Αγορές Κρυπτοστοιχείων (MiCAR).

UNCUT
Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων
με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Η ελληνική ναυτιλία έχει στοχοποιηθεί αδικώς»

Δεν υπάρχουν ελληνικά πλοία στον «σκιάδη στόλο», τονίζει η κ. Μελίνα Τραυλού

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

«Η ναυτιλία έχει πλέον εργαλειοποιηθεί σε κρίσεις οι οποίες είναι γεωπολιτικές και πολύ πολιτικές», τόνισε η πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών (ΕΕΕ) Μελίνα Τραυλού, επισμαίνοντας ότι ο κλάδος έχει στοχοποιηθεί αδικώς.

Σε συζήτηση που είχε με τον διευθυντή της εφημερίδας «Καθημερινή», Αλέξη Παπαχελά, στο πλαίσιο συνεδρίου για την ενεργειακή μετάβαση που συνδιοργάνωσαν οι Financial Times και η «Καθημερινή», η πρόεδρος της ΕΕΕ ανέλυσε τις σύνθετες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η παγκόσμια ναυτιλία σε ένα περιβάλλον έντονων γεωπολιτικών αναταράξεων.

Σχολιάζοντας τη στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Μελίνα Τραυλού ήταν αφοπλιστική: «Γιατί η Ευρώπη και κανείς δεν ασχολείται με τη ναυτιλία; Γιατί πολύ απλά η ναυτιλία δεν έχει ψήφους». Παρά το γεγονός ότι η ελληνική ναυτιλία αντιπροσωπεύει το 61% του ευρωπαϊκού στόλου και το 35% του παγκόσμιου, η Ευρώπη άρνησε να αντιληφθεί την εξάρτησή της από τον κλάδο, διατηρώντας επί χρόνια μια ενίοτε «τιμωρητική» στάση. Χρειάστηκε η κρίση του πολέμου στην Ουκρανία για να κατανοήσει η ευρωπαϊκή ηγεσία ότι η ναυτιλία αποτελεί το ισχυρότερο γεωπολιτικό της εργαλείο, ειδικά σε μια περίοδο που η ναυπηγική βιομηχανία της ηπειρώσει έχει ουσιαστικά «τελειώσει».

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συζήτηση περί «σκιάδου στόλου», των πλοίων δηλαδή που χρησιμοποιούν η Ρωσία και το Ιράν για να εξάγουν πετρέλαιο, τον οποίο η κ. Τραυλού χαρακτήρισε άμεση απειλή. «Ο «σκιάδης στόλος» είναι για τη ναυτιλία απειλή. Για εμάς είναι απειλή», ανέφερε χαρακτηριστικά. Ταυτόχρονα, απέρριψε κατηγορηματικά τις αιτιάσεις περί εμπλοκής ελληνικών συμφερόντων, τονίζοντας ότι η ελληνική ναυτιλία δραστηριοποιείται αυστηρά βάσει των διεθνών κανονισμών και των διαδικασιών due diligence. «Όλοι όσοι μιλάνε για dark fleet, ας έρθουν να μας πουν πού πραγματικά έχουν βρει ένα ελληνικό πλοίο να είναι μέρος αυτού του «σκιάδου στόλου»»,

«Όλοι όσοι μιλάνε για dark fleet, ας έρθουν να μας πουν πού πραγματικά έχουν βρει ένα ελληνικό πλοίο να είναι μέρος αυτού του «σκιάδου στόλου», υπογράμμισε η κ. Τραυλού, εξηγώντας πως η στοχοποίηση οφείλεται συχνά στο γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται διαρκώς στο προσκήνιο ως η κορυφαία ναυτιλιακή δύναμη.

«Γιατί η Ευρώπη και κανείς δεν ασχολείται με τη ναυτιλία; Γιατί πολύ απλά η ναυτιλία δεν έχει ψήφους», τονίζει η πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών.

υπογράμμισε, εξηγώντας πως η στοχοποίηση οφείλεται συχνά στο γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται διαρκώς στο προσκήνιο ως η κορυφαία ναυτιλιακή δύναμη. Ξεκαθάρισε δε ότι με εξαίρεση τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ευρώπη και μερικές ακόμα χώρες, άλλα κράτη όπως η Ινδία και η Κίνα δεν εφαρμόζουν κυρώσεις και έτσι οι εξαγωγές ρωσικού πετρελαίου, για παράδειγμα προς αυτές, δεν απαγορεύονται.

Η πράσινη μετάβαση

Στο κρίσιμο μέτωπο της ενεργειακής μετάβασης και της απανθρακοποίησης, η πρόεδρος

του αντιπροσωπευτικού φορέα της ελληνικής πλοιοκτησίας εξέφρασε την ανάγκη για ρεαλιστικούς στόχους. Επισήμανε ότι, ενώ η ναυτιλία ευθύνεται μόλις για το 1,6% των παγκόσμιων ρύπων, καλείται να πρωτοστατήσει στην πράσινη μετάβαση χωρίς να είναι η ίδια παραγωγός ενέργειας ή τεχνολογίας. «Οι στόχοι που θέτουμε είναι εντελώς απραγματοποίητοι», σημείωσε, εξηγώντας ότι η λύση πρέπει πρώτα να βρεθεί στη στεριά: «Πρέπει να βρεθεί λύση πρώτα στη στεριά και αφού βρεθεί λύση στη στεριά και είναι εφικτό να υπάρχει και παντού αυτό το νέο καύσιμο, τότε να ακολουθήσουμε». Προς το παρόν, το LNG παραμένει το μοναδικό καύσιμο που μειώνει αποτελεσματικά το ανθρακικό αποτύπωμα, με την ελληνική ναυτιλία να πρωτοστατεί επενδύοντας στους νεότερους στόλους παγκοσμίως, έχοντας ήδη μειώσει το αποτύπωμα της κατά 20%. Η πρόεδρος της ΕΕΕ αναφέρθηκε επίσης στη γεωπολιτική διένεξη μεταξύ ΗΠΑ, Κίνας και Ευρώπης, σημειώνοντας ότι η Αμερική άρχισε να

αντιλαμβάνεται πως οι υπερβελονικοί κανονισμοί που προεβύει η Ε.Ε. επιφέρουν αυξημένο κόστος στον πολίτη.

Η κοινωνική συμβολή

Κλείνοντας τη συζήτηση, η κ. Τραυλού ανέλυσε το κοινωνικό αποτύπωμα του κλάδου, σημειώνοντας ότι η ναυτιλία είναι και κοινωνικός εταίρος. Μέσω της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών, ο κλάδος υλοποιεί εκτεταμένο έργο, με επίσημη συνεισφορά εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ, ενώ στηρίζει με κοινωνικές πρωτοβουλίες την υγεία και την παιδεία, με εμβληματικό και το φετινό πρόγραμμα των 365 υποτροφιών. Στόχος της ΕΕΕ είναι να γίνει η ναυτιλία «ορατή» στην κοινωνία και ελκυστική στους νέους, καταρρίπτοντας παρωχημένα στερεότυπα. «Το επάγγελμα του ναυτικού έχει αλλάξει. Τα πλοία μας είναι σύγχρονα, «ξενοδοχειακά», συνδεδεμένα με το σπίτι», κατέληξε, καλώντας τη νέα γενιά να ανακαλύψει τις προοπτικές ενός κλάδου που αποτελεί τη οικονομική και γεωπολιτική αιχμή του δόρατος για την Ελλάδα.

Στο τραπέζι της ΕΚΤ τον Ιούνιο ενδεχόμενη αύξηση των επιτοκίων

Την αύξηση των επιτοκίων θα εξετάσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη συνεδρίασή της τον Ιούνιο, ανέφερε ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας, εάν οι πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία είναι ισχυρές και επίμονες.

Μιλώντας στο συνέδριο που διοργανώνουν οι FT με την «Καθημερινή», ο κ. Στουρνάρας τόνισε ότι «τα πάντα εξαρτώνται από το πότε θα ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ. Στην περίπτωση που η τιμή του πετρελαίου παραμείνει στα σημερινά επίπεδα (των 105 δολ. το βαρέλι) τότε η ευρωπαϊκή οικονομία θα κινείται πλέον μεταξύ του δυσμενούς και του δυσμενέστερου σεναρίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (δεύτερου και τρίτου σεναρίου). Ελπίζω να μη γίνει αυτό, διότι αν συνεχιστεί αυτό, τότε ως Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν έχουμε άλλες δυνατότητες, παρά να αυξήσουμε τα επιτόκια. Το απευχόμαστε όλοι όμως αυτό». Πρόσθεσε ότι μια τέτοια εξέλιξη θα προκαλούσε επιβράδυνση της οικονομίας εκτός από την αύξηση του πληθωρισμού. Στην περίπτωση που η αύξηση του πληθωρισμού είναι μικρή, «θα πάμε σε μια μικρή αύξηση των επιτοκίων». Όμως αν η αύξηση του πληθωρισμού είναι μεγάλη και διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, τότε, όπως είπε, «φοβάμαι ότι θα πάμε σε άλλες καταστάσεις».

Όπως εκτίμησε, η Ελλάδα βρίσκεται συγκριτικά σε καλύτερη θέση λόγω των καλών επιδόσεων της στο παρελθόν. «Έχουμε μαξιλάρια ασφαλείας στο δημοσιονομικό κομμάτι, στις τράπεζες, στις ασφαλιστικές εταιρείες, στις εταιρείες μη χρηματοοικονομικές που έχουν καλή κεροφορία. Αρα, είμαστε σε καλύτερη κατάσταση από ό,τι σε αντίστοιχες κρίσεις κατά το παρελθόν, όταν ήμασταν παράλληλα σε δημοσιονομική κρίση και σε τραπεζική κρίση. Επομένως, τώρα μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την κρίση με μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας, αλλά δυστυχώς όχι να εξουδετερώσουμε όλες τις επιπτώσεις», υπογράμμισε ο διοικητής της ΤτΕ.

Απαντώντας σε ερώτηση αναφορικά με τις πολιτικές εξελίξεις ενόψει των επερχόμενων εκλογών ο κ. Στουρνάρας τόνισε ότι «είμαι σίγουρος ότι η χώρα θα έχει πάντα μια κυβέρνηση και ένα κοινό βούλο το οποίο εφόσον και όταν χρειαστεί θα παίρνει τα απαραίτη-

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να συνεχιστούν η υπεύθυνη δημοσιονομική πολιτική, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και οι μεταρρυθμίσεις, τόνισε ο κ. Στουρνάρας.

Τα πάντα εξαρτώνται από το πότε θα ανοίξουν τα Στενά του Ορμούζ, ανέφερε ο διοικητής της ΤτΕ Γιάννης Στουρνάρας.

τα μέτρα, ειδικά σε περιπτώσεις σαν και αυτές που έχουμε σήμερα με εξωτερικούς κλυδωνισμούς, πολύ σημαντικούς. Το χειρότερο πράγμα είναι η αδράνεια».

Ο ίδιος συνέστησε ότι σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να συνεχιστούν η υπεύθυνη δημοσιονομική πολιτική, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και οι μεταρρυθμίσεις. «Πρέπει να συνεχίσουμε στα τρία αυτά πολύ απλά πράγματα, να συνεχίσουμε τον δρόμο που έχουμε ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια και που σήμερα μας έχει φέρει στο να θεωρούμαστε μια ιστορία παγκόσμιας επιτυχίας», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Αποτιμώντας τις επιπτώσεις του Ταμείου Ανάκαμψης στην ελληνική οικονομία ο κ. Στουρνάρας επισήμανε ότι «έχει αφήσει αποτύπωμα, διότι για να πάρει τα λεφτά πρέπει να κάνει μεταρρυθμίσεις. Φέρνει 300 μεταρρυθμίσεις περίπου. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις μεταφράζονται σε αυξημένη παραγωγικότητα και σε αυξημένο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης. Ακόμα όμως και πέραν αυτού, όταν τελειώσει αυτό το πακέτο, δεν σημαίνει ότι τα λεφτά από την Ευρώπη τελειώσαν».

Κρίσιμος ο ρόλος των διασυνδέσεων για την ενεργειακή ασφάλεια στα Βαλκάνια

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Φυσικό αέριο και κρίσιμες πρώτες ύλες φέρνουν πιο κοντά τις χώρες των Βαλκανίων και δημιουργούν προϋποθέσεις ενίσχυσης της διασυνδεσιμότητας και ενεργειακής ασφάλειας. Ο κοινός αυτός στόχος που ενισχύεται από τις γεωπολιτικές εξελίξεις και τον πλήρη απογαλακτισμό της περιοχής από το ρωσικό αέριο στο τέλος του 2027, αναδείχθηκε χθες στις εργασίες του συνεδρίου «Energy Transition Summit: East Med & Southeast Europe» με διοργανωτές τους «Financial Times» και την «Καθημερινή».

Σε πολιτικό επίπεδο ο υπουργός Ενέργειας Σταύρος Παπασταύρου και οι υπουργοί Μεταλλείων και Ενέργειας της Σερβίας, Dubravka Đedović Handanović, Ενέργειας της Μολδαβίας, Dorin Junghiesiu, Υποδομών και Ενέργειας της Αλβανίας, Enea Karakaçi, Ενέργειας, Μεταλλείων και Ορυκτών Πόρων της Βόρειας Μακεδονίας, Sanja Bozhinovska και Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Γεωργίας, Mariam Kvirivishvili που συμμετείχαν χθες σε πάνελ για την ενεργειακή πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, ανέδειξαν τον κρίσιμο ρόλο των διασυνδέσεων και της

συνεργασίας για την ενεργειακή ασφάλεια της περιοχής.

Ο Κάθετος Διάδρομος

Ο κ. Παπασταύρου στάθηκε ιδιαίτερα στη στρατηγική σημασία του Κάθετου Διαδρόμου, ζήτημα που θα απασχολήσει και τη σημερινή τετραμερή συνάντηση Ελλάδας, Βουλγαρίας, Σερβίας και Βόρειας Μακεδονίας με κεντρικό θέμα την επέκτασή του προς τα Δυτικά Βαλκάνια. Στη συνάντηση

Στρατηγικό έργο για την επέκταση του Κάθετου Διαδρόμου προς τα Δυτικά Βαλκάνια αποτελεί ο αγωγός Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας.

θα συμμετέχουν και οι διαχειριστές συστημάτων φυσικού αερίου των τεσσάρων χωρών, ενώ η διοίκηση του ΔΕΣΦΑ θα ξεναγήσει τις αντιπροσωπείες των γειτονικών χωρών στις εγκαταστάσεις της Ρεβυθούσας.

Στρατηγικό έργο στην κατεύθυνση επέκτασης του Κάθετου Διαδρόμου προς τα Δυτικά Βαλκάνια αποτελεί ο αγωγός Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας που κατασκευάζεται ήδη με ριζο-

Ο υπουργός Ενέργειας Σταύρος Παπασταύρου στάθηκε ιδιαίτερα στη στρατηγική σημασία του Κάθετου Διαδρόμου, ζήτημα που θα απασχολήσει και τη σημερινή τετραμερή συνάντηση Ελλάδας, Βουλγαρίας, Σερβίας και Βόρειας Μακεδονίας, με κεντρικό θέμα την επέκτασή του προς τα Δυτικά Βαλκάνια.

να ολοκλήρωσης σε ό,τι αφορά το ελληνικό τμήμα της διαδρομής του το 2026 και για τη διαδρομή στη Βόρεια Μακεδονία το πρώτο εξάμηνο του 2027. Ένας δεύτερος διασυνδετήριος αγωγός σχεδιάζεται να διασυνδέσει το σύστημα της Βόρειας Μακεδονίας με τη Σερβία, ανοίγοντας τον δρόμο για την απεξάρτηση της γειτονικής χώρας από το ρωσικό αέριο που σήμερα καλύπτει το 100% των αναγκών της. Πέραν

όμως των προοπτικών που ανοίγει για την Ελλάδα ο τομέας του LNG, η άποψη που διατυπώθηκε στο συνέδριο από αρμόδιους φορείς είναι ότι η Ελλάδα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και στον ευρωπαϊκό χάρτη των κρίσιμων πρώτων υλών.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή της Ελληνικής Αρχής Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΕΑΓΜΕ), Διονύση Γκούτη, μπορεί να συμβά-

λει ουσιαστικά στον στόχο της Ε.Ε. για στρατηγική αυτονομία σε κρίσιμες πρώτες ύλες. Διαθέτει, τόνισε, σημαντική εμπειρία και γνώση στην αξιολόγηση γνωστών κοιτασμάτων, όπως ο βωξίτης, ο χαλκός και το νικέλιο. Παράλληλα, σημείωσε ότι ορυκτά όπως ο γραφίτης και το αντιμόνιο, των οποίων η εκμετάλλευσή τους παρελθόν θεωρούνταν τεχνικοοικονομικά ασύμφορη, σήμερα επανέρχονται δυναμικά στο προσκήνιο λόγω της αυξημένης στρατηγικής και γεωπολιτικής τους σημασίας στο πλαίσιο των κρίσιμων ορυκτών πρώτων υλών. Η ΕΑΓΜΕ έχει καταγράψει μεγάλο μέρος του αξιολογού υπόγειου δυναμικού ορυκτών πόρων και συνεχίζει να τον ερευνά πλέον και υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κανονισμού για τις Κρίσιμες Ορυκτές Πρώτες Ύλες (CRM Act). Η χώρα, σύμφωνα με τον κ. Γκούτη, μπορεί να αποκτήσει ουσιαστικό συγκριτικό πλεονέκτημα, εφόσον αξιοποιήσει με σωστό τρόπο τους φυσικούς της πόρους προς όφελος της εθνικής οικονομίας αλλά και της γεωστρατηγικής της θέσης.

Στις δυσκολίες αξιοποίησης κρίσιμων πρώτων υλών στην Ελλάδα αλλά και συνολικότερα στην Ευρώπη στάθηκε ο πρόεδρος του Συνδέσμου Μεταλλευτικών Εταιρειών κ. Γιατζιζόγλου. Η ανάπτυ-

ξη εξορυκτικής δραστηριότητας στην Ε.Ε. σκοντάφτει στην έλλειψη ανταγωνιστικότητας, είπε, εξηγώντας ότι στις πρώτες ύλες η ανταγωνιστικότητα εξαρτάται από το κόστος παραγωγής, το οποίο στην Ευρώπη είναι πολύ υψηλό. «Εάν δεν αντιμετωπίσουν τα ουσιαστικά ζητήματα που κάνουν την παραγωγή πρώτων υλών επί ευρωπαϊκού εδάφους πολύ ακριβότερη από ό,τι σε τρίτες χώρες, η πιθανότητα να ανατρέψει τη μονοπωλιακή θέση της Κίνας είναι μάλλον μηδενική», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Ο πρόεδρος του Ινστιτούτου Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ΙΕΝΕ) Κωστής Σταμπολής στην παρέμβασή του τόνισε ότι η Ευρώπη καθυστέρησε να αναγνωρίσει τη σημασία των κρίσιμων πρώτων υλών όσον αφορά την παραγωγική διαδικασία γενικά αλλά και ειδικότερα τις ΑΠΕ και την ενεργειακή μετάβαση. Παράλληλα, επισήμανε ότι οι κρίσιμες πρώτες ύλες δεν είναι μόνο θέμα απεξάρτησης –κυρίως από την Κίνα– αλλά και ζήτημα ενεργειακής ασφάλειας. Δίνοντας τη διάσταση του επειγόντος του ζητήματος, έφερε ως παράδειγμα τον ΟΠΕΚ που ελέγχει το 40% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου με την Κίνα που ελέγχει το 80% της παγκόσμιας παραγωγής κρίσιμων πρώτων υλών.

Στο 54% του μέσου όρου της Ε.Ε. η παραγωγικότητα

Βασικές αιτίες, οι μικρές επιχειρήσεις και οι χαμηλές επενδύσεις ανά εργαζόμενο

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στο 54% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ακόμη χαμηλότερα σε σύγκριση με 25 χρόνια πριν βρίσκεται η παραγωγικότητα ανά απασχολούμενο στην Ελλάδα, με την κατάσταση, μετά μάλιστα τρία μηνόμνια, να έχει επιδεινωθεί. Η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 22% στο ίδιο διάστημα δεν προήλθε άλλωστε από αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά από την αύξηση της απασχόλησης, ειδικά σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία, τη δεκαετία της οικονομικής κρίσης. Με δεδομένο ότι η ανεργία δεν έχει πολλά ακόμη περιθώρια περαιτέρω μείωσης και ο πληθυσμός λιγοστεύει και γερνά, η ενίσχυση της παραγωγικότητας αποτελεί μονόδρομο για τη συνέχιση της αύξησης του ΑΕΠ και μισθών.

«Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 90.000 κενά στις θέσεις εργασίας στη βιομηχανία. Το πρώτο κριτήριο για να χτίσουμε σε μια περιοχή ένα εργοστάσιο είναι να δούμε εάν η περιοχή έχει ανέργους για να μπορέσουμε να βρούμε προσωπικό», υποστήριξε χαρακτηριστικά χθες ο πρόεδρος του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) Σπύρος Θεοδωρόπουλος, κατά την παρουσίαση της μελέτης του ΣΕΒ και του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) για την παραγωγικότητα. Οσο για τη σύνδεση παραγωγικότητας και

μισθών; Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής παραγωγικότητας και μισθών και στις τρεις δεκαετίες που εξετάζονται στη μελέτη είναι σχεδόν ο ίδιος και για τις δύο αυτές συνιστώσες.

Το πρόβλημα της χαμηλής παραγωγικότητας δεν είναι παντού το ίδιο και διαφοροποιείται ανά κλάδο, αλλά και με βάση το μέγεθος της επιχείρησης. Σε όρους Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) ανά εργαζόμενο, ο χρηματοπιστωτικός τομέας βρίσκεται στην κορυφή (157.300 ευρώ ανά εργαζόμενο) και ακολουθούν η βιομηχανία με 62.900 ευρώ και ο κλάδος των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) με 59.700 ευρώ. Ο δε χρηματοπιστωτικός κλάδος είναι ο μοναδικός όπου παρατηρείται παραγωγικότητα εργασίας πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27. Πρόκειται, ωστόσο, για κλάδο με χαμηλό ποσοστό εργαζομένων στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού (μόλις το 1,6%), κλάδο με υψηλή συγκέντρωση, δηλαδή αποτελείται από λίγες και μεγάλες επιχειρήσεις και με υψηλό βαθμό ψηφιοποίησης.

Στον αντίποδα βρίσκονται οι πλέον «παραδοσιακοί» κλάδοι της ελληνικής οικονομίας και ταυτόχρονα οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη απασχόληση: το εμπόριο, όπου απασχολείται το 17,1% και η παραγωγικότητα σε όρους ΑΠΑ ανά εργαζόμενο είναι μόλις 25.200 ευρώ, και ο κλάδος της παροχής υπηρεσιών καταλυμάτων

ΠΗΓΕΣ: ΙΟΒΕ - ΣΕΒ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Για τη χαμηλή παραγωγικότητα δεν ευθύνονται οι εργαζόμενοι. Ευθύνη έχουν τόσο οι επιχειρήσεις όσο και η πολιτεία, λέει ο πρόεδρος του ΣΕΒ.

και εστίασης, όπου απασχολείται το 14,2% και η παραγωγικότητα είναι μόλις 20.400 ευρώ ανά εργαζόμενο. Είναι οι ίδιοι κλάδοι όπου καταγράφεται πολύ σημαντική απόκλιση από τον μέσο όρο της Ε.Ε., με το μεν εμπόριο να βρίσκεται το 2024 (σε τρέχουσες τιμές) στο 42% αυτού, τα δε καταλύματα - εστίαση στο 48% του μέσου όρου της Ε.Ε.

Βεβαίως, ακόμη και κλάδοι με

λιγότερο αριθμό εργαζομένων και συχνά υψηλότερους μέσους μισθούς, όπως η βιομηχανία και ο κλάδος των ΤΠΕ, είναι μακριά από τη σύγκλιση με την Ε.Ε. όσον αφορά την παραγωγικότητα της εργασίας, στο 68% και στο 51% του μέσου όρου της Ε.Ε.-27, αντίστοιχως. Γιατί συμβαίνει αυτό; Υπάρχουν δύο ακόμη αιτίες που εξηγούν τη διατήρηση της παραγωγικότητας σε χαμηλά επίπεδα, τουλάχιστον όσον αφορά την τελευταία 25ετία που εξετάζει η μελέτη του ΣΕΒ και του ΙΟΒΕ. Η μία είναι δομική και αφορά το μικρό μέγεθος της συντριπτικής πλειονότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Το 94,3% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα απασχολεί έως 9 εργαζομένους και συνολικά το 44,4% των απασχολούμενων. Εκεί η παραγωγικότητα εργασίας είναι μόλις 14.000 ευρώ ανά απασχολούμενο, μόλις στο 33% του

μέσου ευρωπαϊκού όρου. Στις μόλις 679 επιχειρήσεις στην Ελλάδα που απασχολούν πάνω από 250 εργαζομένους η παραγωγικότητα εργασίας είναι σχεδόν πενταπλάσια, 72.000 ευρώ ανά εργαζόμενο, με την απόσταση από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο να είναι μικρή, μόλις 17 ποσοστιαίες μονάδες.

Η δεύτερη αιτία είναι ότι, παρά την αύξηση των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια, το επενδεδυμένο κεφάλαιο ανά εργαζόμενο στην Ελλάδα είναι πολύ χαμηλότερο σε σύγκριση με την Ε.Ε., στοιχείο επηρεασμένο βεβαίως και από την πολυετή οικονομική κρίση. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη μελέτη, συνολικά το επενδεδυμένο κεφάλαιο ανά εργαζόμενο στην Ε.Ε.-27 είναι 2,3 φορές μεγαλύτερο σε σύγκριση με την Ελλάδα, ενώ σε ορισμένους τομείς η απόκλιση είναι ακόμη μεγαλύτερη, όπως για παράδειγμα στις επαγγελματικές δραστηριότητες (5,7 φορές μεγαλύτερο στην Ε.Ε.), στις διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες (3,9 φορές), στον αγροτικό τομέα (3,4 φορές).

«Για τη χαμηλή παραγωγικότητα δεν ευθύνονται οι εργαζόμενοι. Ευθύνη έχουν τόσο οι επιχειρήσεις όσο και η πολιτεία. Οι επιχειρήσεις πρέπει να επενδύσουν περισσότερο, να καινοτομήσουν, να μεγαλώσουν και να αξιοποιήσουν νέες τεχνολογίες. Και η πολιτεία πρέπει να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που θα στηρίζει την παραγωγή, τις επενδύσεις, τις δεξιότητες, τη χρηματοδότηση, την ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης και τη μείωση της γραφειοκρατίας. Μόνο έτσι μπορούμε να επιτύχουμε διατηρήσιμη ανάπτυξη και καλύτερο επίπεδο ζωής για όλους», σημειώνει ο πρόεδρος του ΣΕΒ Σπύρος Θεοδωρόπουλος.

Δημήτρης Κ. Μέλισσας & Χρίστης Θ. Λοττίδης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

« Η Δημοκρατία προϋποθέτει διαφάνεια, προϋποθέτει αξιοπιστία, προϋποθέτει την τήρηση των κανόνων, που η ίδια έχει θεσπίσει, άσχετα με το τι θέλει να ακούσει ο κάθε πολίτης »

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
• Ιπποκράτους 23 | Τ.Κ. 10679
• Κ. Λουκάρεως 29 και Μομφεράτου 154 | Τ.Κ. 11475
Θεσσαλονίκη
• Φράγκων 1 | Τ.Κ. 54626
• Εθ. Αμύνων 42 | Τ.Κ. 54621
Λευκωσία
• Νικολάου Σαριπόλου 2 Γωνία & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη

€22

www.sakkoulas.gr

Οι χορηγοί του Κυριάκου Μητσοτάκη

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗΣ**

Πριν πάμε στο θέμα, θέλω να δώσω συγχρητοσύνη στον εντελώς άγνωστο σε μένα φωτογράφο **Κώστα Μεταξάκη** (Intime News), αλλά και στον επιμελητή της «Κ», ο οποίος επέλεξε τη φωτογραφία που συνοδεύει το ρεπορτάζ του **Αντώνη Αντζολέτου: «Ενα ιδρύεται, δύο διαλύονται»**, που δημοσιεύθηκε στην «ΚτΚ» (2/5/2026 σελ. 10). Η φωτογραφία δείχνει τον **Αλέξη Τσίπρα** στη σκηνή του κινηματογράφου «Αστώρια» του Ηρακλείου στην παρουσίαση του βιβλίου του «Ιθάκη» (29/4/2026). Η φωτογραφία είναι τραβηγμένη από μια περιεργή γυναίκα, ώστε στο φόντο να διακρίνεται ολοκάθαρα μια αφίσα του «Χονδρού και του Λιγνού».

Εδώ και πολλά χρόνια έχω πάψει να πιστεύω στις συμπτώσεις. Είμαι βέβαιος ότι τόσο ο φωτογράφος όσο και ο επιμελητής, εμφορούμενοι από πηγαίο κούμπω, διάλεξαν αυτή τη φωτογραφία, που ειλικρινά εμένα μου θυμίζει επιτυχημένη γελοιογραφία. Δεν ξέρω πόσοι από εσάς θυμάστε τον Χονδρό και τον Λιγνό από τον παλαιό κινηματογράφο και το Σινεάκ. Οι γκάφες τους ήταν παροιμιώδεις. Πραγματικά γελάγαμε με την ψυχή μας, παρά το γεγονός ότι στα πρώτα τους χρόνια πρωταγωνίστησαν στον βουβό κινηματογράφο. Αυτά σαν αντίπαστο, που λένε και οι γείτονές μας οι Ιταλοί. Πάμε στα σοβαρά.

Ο **Αλέξης Τσίπρας** σε συνέντευξη στον **ANT1**, στον **Νίκο Χατζηνικολάου**, είπε επί λέξει με στόμφο: «[...] Δεν τις κλείσαμε εμείς. Μας τις κλείσανε τις τράπεζες».

Τις τράπεζες έπρεπε να τις κλείσουμε εμείς την επόμενη ημέρα των εκλογών...». Ο άνθρωπος είναι παθολογικός ψεύτης. Όλα αυτά συνέβησαν μόλις πριν από 11 χρόνια. Οι μνήμες είναι νωπές και έχει το θράσος να μας κοιροειδύει ακόμα. Ελάτε να θυμηθούμε τι ακριβώς συνέβη. Παρασκευή 26 Ιουνίου 2015, στις 23:45 ο Τσίπρας με διάγγελμα προκήρυξε το δημοψήφισμα. Μέσα σε ελάχιστες ώρες όλα τα ATM της χώρας αδειάζουν, από πολίτες που φοβούνται την αβεβαιότητα που εγκυμονεί το δημοψήφισμα. Δεν είχε κανένα νόημα να γεμίσουν ξανά τα ATM με μετρητά, γιατί και πάλι θα τα άδειαζε ο κόσμος. Αν πάλι άνοιγαν οι τράπεζες τη Δευτέρα, είναι απολύτως βέβαιο ότι οι καταθέτες θα έτρεχαν για να αποσύρουν τις καταθέσεις τους.

Το αποτέλεσμα: Bank Run! Τα χρήματα των καταθετών στις τράπεζες έχουν γίνει δάνεια και αν όλοι οι καταθέτες τα απαιτήσουν, δεν υπάρχουν! Τελεία και παύλα. Κανένας δεν μπορεί να προβλέψει την αντίδραση του κόσμου στην περίπτωση αυτή. Ακριβώς για τον λόγο αυτόν έκλεισαν οι τράπεζες το 2015. Βεβαίως, μόνοι μας κλείσαμε τις τράπεζες για να μην καταστραφεί η χώρα, αλλά ήταν ένα αναγκαίο μέτρο το οποίο προκλήθηκε από την ανομοιότητα να προκηρυχθεί δημοψήφισμα.

Πάμε τώρα και στον πρωτοφανή ισχυρισμό ότι «[...] τις τράπεζες έπρεπε να τις κλείσουμε εμείς την επόμενη ημέρα των εκλογών...». Οι εκροές κεφαλαίων από τη χώρα ξεκίνησαν τους τελευταίους μήνες του 2014, όταν πλέον ήταν ολοφάνερο ότι πρώτο κόμμα στις επερχόμενες εκλογές θα ήταν ο Σύριζα. Δεν υπήρχε καμία αμφιβολία. Ετσι, λοιπόν, μπροστά στην αβεβαιότητα που προκαλούσε η επικείμενη άνοδος των ερασιτεχνών στην εξουσία, ώθησε τον κοσμάκη να προστατεύσει τα χρήματά του. Μέχρι το τέλος του 2014 είχαν φύγει από την Ελλάδα πολλά δισ. ευρώ. Το ότι συνέχισαν να φεύγουν και μετά την άνοδο του Σύριζα στην εξουσία, δείχνει ότι ο κόσμος δεν είχε καμία εμπιστοσύνη στους ερασιτέχνες, που είχαν υποσχεθεί ότι όταν θα κυβερνούσαν αυτοί, «θα παίξουν τα νταούλια και οι αγορές θα χορεύουν!» Θέλει όμως πραγματικά πολύ μεγάλο θράσος να ισχυρίζεται ότι είναι κακό μεν το κλείσιμο των τραπεζών, αλλά μας το επέβαλαν άλλοι και παράλληλα να επιμένει ότι έπρεπε να το κάνουμε μόνοι μας! Εδώ η λογική μεταναστεύει αλλού. Εμένα μου θυμίζει κάποιον που αυτοκτονεί γιατί μπορεί κάποτε να τον σκοτώσουν!

Υστερα από αυτή την ανάλυση, απορείτε ακόμα ποιος είναι ο χρυσός χορηγός του **Κυριάκου Μητσοτάκη**; Ακούει στο όνομα **Τσίπρας**, ο οποίος κατά λάθος έγινε πρωθυπουργός, έχει χάσει έξι φορές από τον **Μητσοτάκη** και τώρα, έπειτα από ένα υποτιθέμενο rebranding, θέλει

Τα χρήματα των καταθετών στις τράπεζες έχουν γίνει δάνεια και αν όλοι οι καταθέτες τα απαιτήσουν, δεν υπάρχουν! Ακριβώς για τον λόγο αυτόν έκλεισαν οι τράπεζες το 2015. Βεβαίως, μόνοι μας κλείσαμε τις τράπεζες για να μην καταστραφεί η χώρα, αλλά ήταν ένα αναγκαίο μέτρο το οποίο προκλήθηκε από την ανομοιότητα να προκηρυχθεί δημοψήφισμα.

Το 2015, ένας επιπόλιος πρωθυπουργός και ένας νάρκισσος υπουργός Οικονομικών ήθελαν να παίξουν την τύχη της χώρας στα ζάρια.

να ξαναδοκιμάσει την τύχη του. Το μόνο που θα επιτύχει είναι να κάνει τους ψηφοφόρους να φωνάζουν: «**Θεέ μου, από πού γλιτώσαμε!**».

Πάμε τώρα στον κρατιό Νικόλαο του ΠΑΣΟΚ. Είναι μονίμως μωτρωμένος, θυμωμένος και μονοθεματικός: Υποκλιπές. Όλες οι δημοσκοπήσεις δείχνουν πολύ περιορισμένο ενδιαφέρον για το θέμα. Θεωρούν ότι υπάρχουν άλλα θέματα που τους απασχολούν και τους επηρεάζουν περισσότερο, αλλά αυτός επιμένει. Κακό του κεφαλιού του.

Η σημαντικότερη όμως κορνήγία βρίσκεται στην πολύ ξεκαθαρή θέση που έχει επανειλημμένα εκφράσει σχετικά με τη συνεργασία με τη Ν.Δ. Αυτός και τα στελέχη του απορρίπτουν μετά βελυγμίας οποιαδήποτε συ-

νεργασία με τη Ν.Δ. και επιδιώκουν το ΠΑΣΟΚ να είναι πρώτο κόμμα, έστω και με μία ψήφο. Δεν απορρίπτει συνεργασίες με άλλα κόμματα, αλλά βάζει όρους και προϋποθέσεις. Ελάτε να δούμε τα πιθανά σενάρια και τις συνέπειές τους.

Επανεπιλημμένως έχω διατυπώσει την άποψη μου ότι οι περισσότεροι πολιτικοί της χώρας μας δεν γνωρίζουν αριθμητική. Ας υποθέσουμε ότι το ΠΑΣΟΚ βγαίνει πρώτο στις επόμενες εκλογές. Για να έχει ισχυρή αυτοδυναμία πρέπει να συγκεντρώσει 36%-37%. Λίγο δύσκολο μου φαίνεται με τα σημερινά δημοσκοπικά ποσοστά του, που κινούνται γύρω στο 15%. Αν καταφέρει να είναι πρώτο κόμμα και να συγκεντρώσει κάποιο ποσοστό κοντά στο 30%, τότε μπορεί να κάνει συνεργασία με ένα ή περισσότερα από τα λοιπά κόμματα, ώστε να σχηματίσει κυβέρνηση.

Αφού έχει αποκλείσει εκ προοιμίου τη Ν.Δ., δεν υπάρχουν και πολλές άλλες επιλογές. Μένει το νέο κόμμα του **Τσίπρα** ή της **Καρυστιανού**, η **Ελληνική Λύση** και η **Πλεύση Ελευθερίας**. Πώς σας φαίνεται; Ακριβώς για

τον λόγο αυτό ισχυρίζομαι ότι με τη σημερινή στάση του, το μήνυμά που περνάει στους εν δυνάμει ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ είναι: «**Φίλοι μου αγαπημένοι, ψηφίστε σήμερα ΠΑΣΟΚ, αλλά δεν ξέρετε με ποιους μπορεί να συγκεντρωθούμε**». Δεν μου φαίνεται και πολύ ελκυστική πρόταση αυτή για τους νοικοκυραίους, που θέλουν να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο. Πιστεύω ότι η προκαταβολική απόρριψη οποιουδήποτε σεναρίου κάνει κακό.

Ενας υπεύθυνος πολιτικός θα έλεγε κάτι τέτοιο: «**Ψηφίστε μας για να μπορέσουμε να αλλάξουμε τη σημερινή πολιτική κατάσταση και σε περίπτωση που δεν θα έχουμε αυτοδυναμία και θα χρειαστούμε συνεργασίες, θα αντιμετωπίσουμε την κατάσταση μετά τις εκλογές. Πάντως, με την υπευθυνότητα που μας χαρακτηρίζει σαν ένα συστημικό κόμμα που κυβέρνησε για πολλά χρόνια τη χώρα, δεν θα αφήσουμε την πατρίδα μας στο χάος της ακυβερνησίας**». Δεν ξέρω, μπορεί να είμαι πολιτικά αφελής, αλλά μου φαίνεται πολύ λογικό να έχεις περισσότερες επιλογές, παρά λιγότερες.

Το ΠΑΣΟΚ, όμως, προχώρησε και σε άλλες κινήσεις, που κατά

την ταπεινή μου άποψη απομακρύνουν κεντρικούς ψηφοφόρους. Το διαρκές φλερτ του «**δημάρχου**» της πόλης **Χάρη Δούκα** με την Αριστερά, δεν μου φαίνεται να προσελκύει πολλούς ψηφοφόρους. Η Αριστερά βρίσκεται σε αποδρομή. Η Νέα Αριστερά και ο Κασσελάκης, μόλις που διακρίνονται στις δημοσκοπήσεις. Ο Σύριζα τα ίδια. Μένει μόνο το υπό ιδρυση κόμμα του Τσίπρα. Ειλικρινά, δεν μπορώ να φανταστώ το ΠΑΣΟΚ να αυτοκτονεί συνεργαζόμενο με τον Τσίπρα.

Ακόμα ο Χάρης Δούκας, εξοφλώντας γραμμάτια προς την **ΑΝΤΑΡΣΥΑ**, που βοήθησε στην εκλογή του, έκανε κάτι πρωτοφανές. Επέτρεψε στον δημοτικό σύμβουλο **Πέτρο Κωνσταντίνο**, αντί να ορκιστεί, να αναγγώσει δικό του μανιφόστο υπέρ της Παλαιστής και άλλα ακροαριστέρα. Όλα αυτά λειτουργούν σωρευτικά, προβληματίζοντας τους νοικοκυραίους ψηφοφόρους που θα ήθελαν να ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ.

Πάμε όμως και στην περιφημη διεύθυνση του ΠΑΣΟΚ. Είδαμε τον **Πελεγρίνη** ο οποίος, αν θυμάμαι καλά, ήταν υπουργός της πρώτης κυβέρνησης Σύριζα - ΑΝΕΛ. Δεν μου φαίνεται και πολύ καλή μεταγραφή. Ακολούθησε ο διάσημος **Φαραντούρης**, ο οποίος φαίνεται ότι σκοπεύει να γράψει το όνομά του στο βιβλίο Guinness. Λέγεται ότι πρώτα πέρασε από τη Ν.Δ., στη συνέχεια πήγε στον Σύριζα, κουβέντιαζε με την **Καρυστιανού**, η οποία φαίνεται ότι τον απέρριψε, και βρήκε στέγη στο ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι τυχαίο ότι τον αποκαλούν «**γυρολόγος**». Κι αυτός, μάλιστα, δεν έχει βλέποντας ότι ο Σύριζα δεν έχει πλέον κανένα πολιτικό μέλλον, και προσπαθεί να προσκολληθεί στο ΠΑΣΟΚ, αλλά κανένας δεν κατάλαβε τι θα δώσει το ΠΑΣΟΚ από αυτή τη μεταγραφή. Πολύ ξεκάθαρα τα είπε η **Νάντια Γιαννακοπούλου**: «**Θέλω να διευρυνθεί, θέλω να μεγαλώσουμε ως ΠΑΣΟΚ τα ποσοστά μας, όμως η διεύρυνση δεν γίνεται ούτε με ανθρώπους οι οποίοι έχουν πληγώσει πάρα πολύ την παράταξη στο παρελθόν ούτε προφανώς και με γυρολόγους**».

Ιδού γιατί ισχυρίζομαι ότι αυτοί είναι οι χορηγοί του Κυριάκου Μητσοτάκη, ο οποίος εκπροσωπεί τη σιγουριά και τη σταθερότητα και όχι τους επιπόλιους ερασιτεχνισμούς, που τους δοκίμασε και είχαμε οδυνηρές συνέπειες.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Ο οικονομικός ρόλος της Ελλάδας στο νέο διεθνές σύστημα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗΣ**

Ο **κόσμος** σήμερα βρίσκεται σε αναταραχή και αλλάζει με μεγάλες ταχύτητες. Οι μέχρι σήμερα βεβαιότητες που διαμόρφωσαν τη διεθνή πολιτική μετά τον ψυχρό πόλεμο έχουν ήδη καταρρεύσει, το δε διεθνές δικαίο σήμερα υποχωρεί και τη θέση του παίρνει η παγκόσμια γεωπολιτική, στρατιωτική και οικονομική ισχύς. Με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία μάθαμε ότι η αλλαγή συνόρων επιτυγχάνεται και με τους τρόπους που βλέπουμε, ενώ έχουμε την επανεμφάνιση της Ρωσίας και την άνοδο της Κίνας, που διεκδικούν δυναμικά ρόλο στη διεθνή σκηνή. Ζούμε δηλαδή σε μια πολυπολική πραγματικότητα με χαρακτηριστικά αστάθειας, που αναγκάζει θεσμικές, συλλογικές οντότητες όπως την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ σε αναθεώρηση των στρατηγικών τους επιλογών, με τις επιλογές δε αυτές να θεωρείται σίγουρο ότι θα επηρεάζουν και τη χώρα μας.

Σ' αυτό το παραγμένο σκηνικό ξέσπασε και ο τελευταίος πόλεμος στο Ιράν, με την Ανατολική Μεσόγειο να καθίσταται καθορι-

στικός κόμβος, καθώς λειτουργεί ως ένα κρίσιμο σημείο σύνδεσης στο γεωπολιτικό, ενεργειακό και οικονομικό πεδίο, φυσικό επίσης πεδίο για μεταφορές, εμπόριο και πολιτισμικές ανταλλαγές. Η χώρα μας, σε ένα ρευστό περιβάλλον, με νέες γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές υποροπίες να ανακλύπουν, επαναπροσδιορίζει τον ρόλο της, όχι ως παρατηρητής αλλά ως παράγον ασφάλειας και σταθερότητας. Με τη συμμετοχή της στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ, μια συμβατότητα που έχει στρατηγικό βάθος και θεσμική ισχύ, επιτυγχάνει διεύρυνση των διπλωματικών της συνεργασιών, ενισχύονται δε και οι αμυντικές της δυνατότητες στο πλαίσιο μιας συνθετικής, μακροπρόθεσμης στρατηγικής, που συντίθεται από τρεις βασικούς άξονες:

Πρώτον, τη μόνιμη και σταθερή προσήλωση στο διεθνές δίκαιο ως μέσο νομιμοποίησης και επίλυσης διαφορών.

Δεύτερον, την συμβατότητα στρατηγικών, περιφερειακών συνεργασιών, ενισχύοντας τη διπλωματική της επιρροή.

Τρίτον, την ενίσχυση της αποτρεπτικής της ισχύος.

Όσον αφορά τώρα τον οικονομικό ρόλο της χώρας μας, ο οικονομία συνιστά παράμετρο ανάπτυξης και ισχύος, που δύναται βεβαίως να τύχει στρατηγικής αξιοποίησης. Ξεπερνώντας μεγάλες κρίσεις, τη χρηματοπιστωτική του 2010 και την πανδημική του 2020, η ελληνική οικονομία

Η χώρα διανύει σήμερα τη μεγάλη μετάβαση από το εσωστρεφές μοντέλο κατανάλωσης στο εξωστρεφές ψηφιακό πρότυπο.

σήμερα εμφανίζει άριστη δημοσιονομική εικόνα και μεγαλύτερη ανθεκτικότητα.

Είναι αλήθεια ότι η χώρα για πρώτη φορά αποκτά ολοκληρωμένο πενταετές σχέδιο εξωστρέφειας 2026-2030, βασισμένο σε δεδομένα και αναλύσεις, ενσωματώνοντας τη φωνή θεσμικών

φορέων της αγοράς και της επιχειρηματικής κοινότητας με συγκεκριμένες στοχοθετήσεις, προτεραιότητες χωρών-στόχων εξαγωγικού προσανατολισμού και αξιολογήσεις ΚΡΠ's.

Συγκεκριμένα, η αύξηση των εξαγωγών 2021-25 αγγίζει το 20,5%, ενώ το 2025 αυτές έκλεισαν στα 48,6 δισ. ευρώ (49,9 δισ. το 2024) και χωρίς τα πετρελαιοειδή 36,9 δισ., οι δε προβλέψεις για το 2026, παρά τους γεωπολιτικούς τριγμούς και την ακαταστασία των τιμών ενέργειας, αναμένεται το πρώτο τρίμηνο να κλείσουν στα 10-11 δισ. ευρώ.

Σε μια μακροπρόθεσμη πρόβλεψη με ορίζοντα το 2030, η αύξηση θα κυμανθεί μεταξύ 3%-5%, πράγμα που σε απόλυτους αριθμούς μεταφράζεται στα 60-70 δισ. ευρώ.

Από την άλλη, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου την περίοδο 2019-24 αυξήθηκαν 60%, ενώ το 2024 σε τρέχουσες τιμές ανήλθαν στα 36,3 δισ. ευρώ (15,28% του ΑΕΠ) και το 2025 στα 35 δισ. ευρώ, οι δε εκτιμήσεις του πρώτου τριμήνου 2026 μιλούν για 8-10 δισ. ευρώ.

Σχετικά τώρα με τις ξένες άμεσες επενδύσεις, το χρονικό διάστημα 2015-2024 έφτασαν τα 42,5 δισ., το δε 2025 έκλεισαν στα 8,6 δισ., ενώ οι εκτιμήσεις για το πρώτο τρίμηνο του 2026 στα 3-5 δισ. ευρώ.

Το δυνατό επιπροσθέτως καρτί της χώρας είναι η ενεργειακή γεωοικονομία, αφού η γεωγραφική της θέση την καθιστά ενεργειακό διάδρομο Ανατολής και Δύσης, πύλη εισόδου ενέργειας σε Ευρώπη και παράγοντα σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο. Η ελληνική ναυτιλία με έντονη παρουσία σε όλες τις θαλάσσιες οδούς, αποτελεί σημαντικό πολλαπλασιαστή ισχύος με ευεργετικές επιπτώσεις συνολικά στην οικονομία. Ο δε τουρισμός είναι ένας από τους βασικούς πυλώνες του ΑΕΠ, με στόχο τον βιώσιμο τουρισμό, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και τη διασύνδεσή της με τον πολιτισμό, την ενέργεια, την παραγωγή τοπικών, υψηλής αξίας, παραδοσιακών προϊόντων ώστε να αξιοποιούνται κατά τον καλύτερο τρόπο όλα τα είδη του τουρισμού.

Το νέο λοιπόν αναπτυξιακό αφήγημα που στοχεύει η χώρα εδράζεται σε ένα δυναμικό πρότυπο βασισμένο σε συγκεκριμένες πυλώνες: Πρώτον τις ΕΑΕ, τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και τις επενδύσεις μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης. Δεύτερον, τον εξαγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας με έμφαση στους κλάδους αιχμής, π.χ. Φαρμακοβιομηχανία, Αγροδιατροφή και συστήματα logistics. Τρίτον, την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, που έχει να κάνει τόσο με επιχειρήσεις όσο και με τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης. Η χώρα διανύει σήμερα τη μεγάλη μετάβαση από το εσωστρεφές μοντέλο κατανάλωσης στο εξωστρεφές ψηφιακό πρότυπο, που εδράζεται στην ενδυνάμωση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας μας, στην παραγωγικότητα, στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στις επενδύσεις.

Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι καθηγητής Διοίκησης Επιχειρήσεων, μέλος της Ένωσης Αμερικανών Οικονομολόγων (ΑΕΑ).

Τέλος τα καύσιμα στην Κούβα, έως και 22 ώρες χωρίς ρεύμα

Εντείνονται η ενεργειακή και η οικονομική κρίση, διαμαρτυρίες πολιτών

Σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης βρίσκεται η Κούβα, καθώς έχει ξεμείνει ολοκληρωτικά από αποθέματα αργού πετρελαίου και ντιζέλ, εν μέσω του αμερικανικού αποκλεισμού που έχει προκαλέσει στο νησί ενεργειακή ασφυξία. Σε τηλεοπτική ανακοίνωσή του ο υπουργός Ενέργειας της χώρας, Βισέντε ντε λα Ο Λέβι, περιέγραψε με δραματικό τόνο την κρίση, επιβεβαιώνοντας ότι το εθνικό δίκτυο βρίσκεται σε «κρίσιμη κατάσταση» και ότι οι ενεργειακές εφεδρείες είναι πλέον μηδενικές. Οι διακοπές ρεύματος, είπε, έχουν αυξηθεί δραματικά σε όλη την Αβάνα, με πολλές γειτονιές στην πρωτεύουσα να παραμένουν χωρίς φως ακόμη και επί 22 ώρες την ημέρα. Τα μπλακ άουτ στην Κούβα –τα χειρότερα των τελευταίων δεκαετιών– επιδεινώθηκαν το τελευταίο διάστημα, καθώς τα αποθέματα πετρελαίου που έστειλε η Ρωσία στο νησί εξαντλήθηκαν. Το βράδυ της Τετάρτης εκατοντάδες πολίτες βγήκαν στους δρόμους της πρωτεύουσας για να διαμαρτυρηθούν για τις παρατεταμένες διακοπές ρεύματος και τις ελλείψεις καυσίμων, χτυπώντας κατσαρόλες και τηγάνια. «Ανάψτε τα φώτα», φώναζε το οργισμένο πλήθος, μπλοκάροντας δρόμους, καίγοντας σκουπίδια και φωνάζοντας αντι-

κυβερνητικά συνθήματα. Από το 2024 οι Κουβανοί έχουν υποστεί επτά διακοπές ρεύματος σε όλη τη χώρα, ενώ οι τιμές των καυσίμων έχουν εκτοξευθεί στα ύψη. Η ενεργειακή κρίση επιδεινώθηκε τον Ιανουάριο, όταν οι ΗΠΑ επέβαλαν πετρελαϊκό εμπάργκο στο νησί των 9,6 εκατ. κατοίκων.

Σε τηλεοπτική ανακοίνωσή του ο υπουργός Ενέργειας της χώρας επιβεβαίωσε ότι το εθνικό δίκτυο βρίσκεται σε «κρίσιμη κατάσταση» και ότι οι ενεργειακές εφεδρείες είναι πλέον μηδενικές.

Εκτοτε, μόνο ένα ρωσικό δεξαμενόπλοιο έχει φτάσει στην Κούβα, η οποία βρίσκεται πλέον αντιμετώπιση με τη χειρότερη οικονομική και ενεργειακή κρίση της σύγχρονης Ιστορίας της.

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Κούβα συντηρείται από ένα δίκτυο οκτώ παλαιών θερμοηλεκτρικών σταθμών –μερικοί λειτουργούν για πάνω από

40 χρόνια– που υφίστανται συχνές βλάβες ή πρέπει να κλείνουν για κύκλους συντήρησης. Η Κούβα έχει εγκαταστήσει 1.300 μεγαβάτ ηλιακής ενέργειας τα τελευταία δύο χρόνια, αλλά μεγάλο μέρος αυτής της χωρητικότητας χάνεται λόγω της αστάθειας του δικτύου εν μέσω ελλείψεων καυσίμων, μειώνοντας την αποδοτικότητα και την παραγωγή.

Η Κούβα, τόνισε ο υπουργός Ενέργειας, συνεχίζει τις διαπραγματεύσεις για την εισαγωγή καυσίμων, παρά το εμπάργκο, ωστόσο η αύξηση στις παγκόσμιες τιμές πετρελαίου και μεταφορών λόγω του πολέμου στο Ιράν περιπλέκει ακόμη περισσότερο αυτή την προσπάθεια. «Η Κούβα είναι ανοιχτή σε όποιον θέλει να μας πουλήσει καύσιμα», είπε.

Την ίδια στιγμή, ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάρκο Ρούμπιο, ανανέωσε την προσφορά του για την παροχή βοήθειας ύψους 100 εκατ. δολαρίων στο νησί, υπό την προϋπόθεση ότι η βοήθεια θα διανεμηθεί από την Καθολική Εκκλησία, παρακάμπτοντας την κυβέρνηση της Κούβας. «Είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε τις λεπτομέρειες της πρότασης και τον τρόπο εφαρμογής της», δήλωσε ο κορυφαίος διπλωμάτης της χώρας Μπρούνο Ροντρίγκεζ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Στοιχεία που συγκέντρωσε το γαλλικό πρακτορείο ειδήσεων AFP έδειξαν παρατεταμένες διακοπές ρεύματος και ρεκόρ ελλειψών παραγωγής τις τελευταίες ημέρες, με το 65% του εδάφους της Κούβας να έχει υποστεί ταυτόχρονες διακοπές ρεύματος την προηγούμενη Τρίτη.

Ο πρόεδρος Μιγκέλ Ντίας-Κανέλ, πάντως, από την πλευρά του κατηγόρησε τον «γενοκτονικό αποκλεισμό» που επιβλήθηκε από τις ΗΠΑ στην Κούβα για τις ζοφερές ενεργειακές ελλείψεις.

Στοιχεία που συγκέντρωσε το γαλλικό πρακτορείο ειδήσεων AFP έδειξαν παρατεταμένες διακοπές ρεύματος και ρεκόρ ελλειψών παραγωγής τις τελευταίες ημέρες, με το 65% του εδάφους της Κούβας να έχει υποστεί ταυτόχρονες διακοπές ρεύματος την Τρίτη (12.5). «Αυτή η δραματική επιδείνωση έχει μία μόνο αιτία: τον γενοκτονικό ενεργειακό αποκλεισμό στον οποίο οι ΗΠΑ υποβάλλουν τη χώρα μας, απειλώντας με παράλογους δασμούς οποιοδήποτε έθνος μάς προμηθεύει με καύσιμα», δήλωσε ο Ντίας-Κανέλ.

Ο Αμερικανός πρόεδρος Ντό-

ναλντ Τραμπ –ο οποίος από την αρχή του έτους έχει εκθρονίσει τον γιέτη της Βενεζουέλας Νικολάς Μαδούρο, ωστόσο εμφανίζεται λιγότερο αποτελεσματικός στο μέτωπο της σύγκρουσης με το Ιράν– έχει αφήσει να εννοηθεί ότι η Κούβα θα μπορούσε να είναι η επόμενη και ότι οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να καταλάβουν το νησί.

Από τον Ιανουάριο του 2026 μάλιστα, όταν ο Τραμπ εξέδωσε εκτελεστικό διάταγμα απειλώντας να επιβάλει δασμούς σε οποιαδήποτε χώρα αποστειλεί καύσιμα στο κομμουνιστικό καθεστώς, ούτε το Μεξικό ούτε η Βενεζουέλα, κορυφαίοι προμηθευτές πετρελαίου στην Κούβα κάποτε, έχουν στείλει καύσιμα στην Αβάνα. Από τον Δεκέμβριο, μόνο ένα μεγάλο πετρελαιοφόρο, το υπό ρωσική σημαία «Anatoly

Kolodkin», έχει παραδώσει αργό πετρέλαιο στη χώρα, παρέχοντας προσωρινή ανακούφιση. Ο ΟΗΕ χαρακτήρισε την περασμένη εβδομάδα τον αποκλεισμό του Τραμπ στην Κούβα παράνομο, επισημαινώντας ότι είχε παρεμποδίσει «το δικαίωμα του κουβανικού λαού στην ανάπτυξη, υπονομεύοντας παράλληλα τα δικαιώματά του στην τροφή, στην εκπαίδευση, στην υγεία, στο νερό και στην αποχέτευση». Το αμερικανικό εμπάργκο έχει επιδεινώσει την ανθρωπιστική κρίση στο νησί, αναγκάζοντας σχολεία και πανεπιστήμια να κλείσουν, προκαλώντας χάος στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και «γονατίζοντας» την τουριστική βιομηχανία, η οποία αποτελεί κρίσιμο πυλώνα για την οικονομία της χώρας.

RIK1 | **RIK2** | ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2025-2026

μαζί στο μέλλον

RIK1

ΑΠΟ ΜΕΡΑ ΣΕ ΜΕΡΑ

Τρίωρη ενημερωτική εκπομπή. Πλήρης - έγκυρη και αντικειμενική κάλυψη των γεγονότων στην Κύπρο και σε όλα τον κόσμο. Από τις 11:00 το πρωί μέχρι τις 14:00, οι δημοσιογράφοι, ρεπόρτερ και ανταποκριτές του RIK μεταφέρουν με σοβαρότητα και υπευθυνότητα όλα όσα συμβαίνουν. Απευθείας συνδέσεις, αναλύσεις, ρεπορτάζ και φιλοξενούμενοι - αναλύουν και ακολουθούν τα θέματα της επικαιρότητας. "Από Μέρα σε Μέρα", με συνέπεια και εγκυρότητα.

LIVE STREAMING **RIKcy**

Δευτέρα - Παρασκευή | 11:00

RIK1 | **RIK2** | ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2025-2026

μαζί στο μέλλον

RIK1

ΠΡΩΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Καθημερινή ενημερωτική εκπομπή που μεταφέρει υπεύθυνα και έγκαιρα όλες τις εξελίξεις από την Κύπρο και τον κόσμο. Με πλήρες δελτίο ειδήσεων, ζωντανές συνδέσεις, ρεπορτάζ και ανταποκρίσεις, καθώς και φιλοξενούμενους στο στούντιο που ακολουθούν και αναλύουν την επικαιρότητα.

LIVE STREAMING **RIKcy**

Δευτέρα - Παρασκευή | 06:45

Οι μεγάλες προκλήσεις για τον νέο πρόεδρο της Fed, Κέβιν Γουόρς

Κρίσιμες αποφάσεις για επιτόκια, πληθωρισμό και τον ισολογισμό της τράπεζας

Μια κεντρική τράπεζα υπό πολιτική πολιορκία από τον Ντόναλντ Τραμπ και μια οικονομία με έντονες γεωπολιτικές και πληθωριστικές πιέσεις κληρονομεί ο Κέβιν Γουόρς, ο οποίος πήρε οριακά το πράσινο φως από την αμερικανική Γερουσία για να διαδεχθεί τον Τζερόμ Πάουελ στην προεδρία της Federal Reserve. Στον νέο ρόλο του θα κληθεί να διαχειριστεί μια ευαίσθητη οικονομική στιγμή, έναν πρόεδρο που απαιτεί χαμηλότερα επιτόκια και ένα διχασμένο εκτελεστικό συμβούλιο.

Κατ' αρχάς, μια ιδιαιτερότητα είναι ότι για πρώτη φορά από το 1948, ο τέως πρόεδρος της Fed θα παραμείνει στην κεντρική τράπεζα μετά το τέλος της θητείας του. Η απόφαση του Πάουελ δείχνει ανησυχία για την ανεξαρτησία του θεσμού λόγω των πιέσεων που ασκεί η κυβέρνηση Τραμπ για χαμηλότερο κόστος δανεισμού.

Υπενθυμίζεται ότι είχε ξεκινήσει –και στη συνέχεια ανακλήθηκε– ποινική έρευνα εναντίον του Πάουελ για τις εργασίες στα κεντρικά γραφεία της Fed, ενώ ασκήθηκαν κατηγορίες στεγαστικής απάτης

εναντίον της αξιωματούχου Λίζα Κουκ. Και τα δύο αυτά περιστατικά ερμηνεύθηκαν ως προσπάθειες υπονόμησης της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας. Ωστόσο, με την παραμονή του Πάουελ μέχρι

Για πρώτη φορά από το 1948, ο τέως πρόεδρος της Fed Τζερόμ Πάουελ θα παραμείνει στην κεντρική τράπεζα μετά το τέλος της θητείας του.

τον Ιανουάριο του 2028 ο Τραμπ δεν θα έχει την ευκαιρία να προτείνει νέο μέλος στο διοικητικό συμβούλιο και να επηρεάσει έτσι τη σύνθεσή του.

Κρίσιμο ζήτημα για τον Γουόρς είναι ο τρόπος με τον οποίο θα διαχειριστεί τις πιέσεις από την κυβέρνηση που τον πρότενε. Ο Τραμπ έχει ζητήσει επανειλημμένως μείωση του επιτοκίου

αναφοράς στο 1% ή και χαμηλότερα, ενώ τώρα βρίσκεται στο εύρος 3,5% έως 3,75%.

Πέρα από το γεγονός ότι η κεντρική τράπεζα ακολουθεί μια στρατηγική ανεξαρτησία από πολιτικές επιρροές για να κρατηθούν οι ισορροπίες στην οικονομία, από την έναρξη του πολέμου στο Ιράν ο πληθωρισμός έχει ανέβει ξανά, με αποτέλεσμα ορισμένοι αξιωματούχοι να πιστεύουν ότι σε περίπτωση νομισματικής χαλάρωσης θα σημειωθεί σημαντική ανάφλεξη στις τιμές. Στο μεταξύ, η αγορά εργασίας είναι ανθεκτική, αποδυναμώνοντας περαιτέρω τα επιχειρήματα περί μείωσης των επιτοκίων.

Βέβαια, ο Γουόρς θεωρεί ότι οι ΗΠΑ βιώνουν μια έκρηξη παραγωγικότητας χάρη στην τεχνητή νοημοσύνη. Αν πράγματι ισχύει αυτό το σενάριο, μπορεί να ανοίξει ο δρόμος προς τη μείωση των επιτοκίων χωρίς άνοδο του πληθωρισμού.

Η κεντρική τράπεζα έχει επίσης σημαντικό ρόλο ως επενδυτής και μάλιστα σε περιόδους οικονομικής αναταραχής τείνει να κάνει μαζι-

κές αγορές περιουσιακών στοιχείων. Στην κορύφωση της κρίσης του 2008 αγόρασε τεράστιες ποσότητες κρατικών ομολόγων και τίτλων που βασίζονται σε στεγαστικά δάνεια, προκειμένου να κατεβάσει μακροπρόθεσμα τα επιτόκια δανεισμού, στο πλαίσιο της ποσοτικής χαλάρωσης.

Ο Γουόρς, που τότε ήταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Fed, αρχικά τάχθηκε υπέρ αυτών των κινήσεων, αλλά στη συνέχεια άλλαξε στάση υποστηρίζοντας ότι η Fed στρεβλώνει τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Ως αντίδραση παραιτήθηκε το 2011.

Εκτοτε, ο ισολογισμός της κεντρικής τράπεζας έχει διογκωθεί σημαντικά, ιδίως μετά την ποσοτική χαλάρωση κατά την πανδημία. Η μείωση των περιουσιακών στοιχείων της Fed, που αποτιμώνται πάνω από τα 6 τρισ. δολάρια, αποτελεί πλέον προτεραιότητα για τον Γουόρς, ενώ υπάρχουν εσωτερικές διαφωνίες για τον χειρισμό της.

Κατά την ακρόασή του ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής της Γερουσίας για το πώς θα προεδρεύει στη Fed, ο Γουόρς είπε ότι

Ο Κέβιν Γουόρς θεωρεί ότι οι ΗΠΑ βιώνουν μια έκρηξη παραγωγικότητας χάρη στην τεχνητή νοημοσύνη. Αν πράγματι ισχύει αυτό, μπορεί να ανοίξει ο δρόμος προς τη μείωση των επιτοκίων χωρίς άνοδο του πληθωρισμού.

προτιμάει τις πιο «δύσκολες» συνεδριάσεις και μια «καλή οικογενειακή διαμάχη». Αυτή η ευχή δεν απέχει ιδιαίτερα από την πραγματικότητα.

Οι αποφάσεις για τα επιτόκια απαιτούν την πλειοψηφία της επιτροπής, που αποτελείται από 12 άτομα. Ιστορικά, οι πρόεδροι έτειναν να αντιτίθενται στην ψήφηση της πλειοψηφίας συχνότερα από τα μέλη, μια παράδοση όμως που έσπασε κατά την προεδρία του

Πάουελ. Στην τελευταία συνεδρίαση του Απριλίου υπήρξαν τέσσερις ψήφοι διαφωνίας, οι περισσότερες από το 1992.

Αν συνεχιστούν οι διαφωνίες ανάμεσα στους αξιωματούχους, πόσο μάλλον από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, μπορεί να δημιουργηθούν ανησυχίες ότι η κεντρική τράπεζα δεν εμφανίζεται απλώς βέβαιη για τη στρατηγική της.

Ακρίβεια και ελλείψεις προϊόντων λόγω του πολέμου

Ο πόλεμος στο Ιράν και ο επακόλουθος αποκλεισμός των Στενών του Ορμούζ έχει αλλάξει ριζικά το τοπίο της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας, μετατρέποντας μια περιφερειακή γεωπολιτική κρίση σε οικονομικό εφιάλτη, με άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινότητα εκατομμυρίων πολιτών. Από την ύπαιθρο της Αυστραλίας μέχρι τα ράφια των σούπερ μάρκετ στην Ιαπωνία, οι ελλείψεις –αλλά και ο εντεινόμενος φόβος για τις ελλείψεις– βασικών αγαθών οδηγούν τους καταναλωτές σε μια πρωτοφανή συσσώρευση προϊόντων, η οποία με τη σειρά της τροφοδοτεί έναν φαύλο κύκλο ελλείψεων και ανατιμήσεων.

Στη Νότια Κορέα, λόγω χάριν, η εικόνα των πολιτών που έσπευσαν να εξασφαλίσουν μαζικά πλαστικές σακούλες απορριμμάτων θυμίζει έντονα τις πρώτες ημέρες της πανδημίας του κορωνοϊού, αναδεικνύοντας πόσο βαθιά επηρεάζει η κρίση στη Μέση Ανατολή τα παράγωγα του πετρελαίου. Οι πολίτες στην ασιατική χώρα σημειωτέον υποχρεούνται να πετούν τα σκουπίδια τους μόνο σε ειδικές πλαστικές σακούλες, με βάση ένα αυστηρό πρόγραμμα διαχείρισης απορριμμάτων. Υπό τον φόβο πως η παραγωγή πλαστικού θα σταματήσει και οι επίσημες σακούλες θα εξαφανιστούν, οι Νοτιοκορεάτες άρχισαν να τις προμηθεύονται μαζικά, με αποτέλεσμα οι πωλήσεις να εκτοξευθούν έως και πέντε φορές πάνω από το

κανονικό (2,7 εκατομμύρια σακούλες την ημέρα).

Στην Αυστραλία, αντίστοιχα, οδηγοί και αγρότες αγωνίζονται να εφοδιαστούν με καύσιμα σε αγροτικές περιοχές, ενώ στην Ινδία κάνει θραύση η νέα τάση των «πάπρι με Diet Coke», καθώς μπαρ και εστιατόρια έσπευσαν να αξιοποιήσουν τη φρενίτιδα που έχει ξεσπάσει για το δημοφιλέ προϊόν. Η μόδα αυτή πυροδοτήθηκε από την έλλειψη του αναψυκτικού λόγω του πολέμου στο Ιράν. Σε αντίθεση με άλλες αγορές, η Diet Coke στην Ινδία διατίθεται αποκλειστικά σε κουτάκια αλουμινίου, γεγονός που την καθιστά πιο ευάλωτη στις διαταραχές της εφοδιαστικής αλυσίδας λόγω του κλεισίματος του Ορμούζ.

Η κατάσταση θυμίζει σε πολλούς την πρώτη περίοδο της πανδημίας του κορωνοϊού· ενώ όμως οι ελλείψεις π.χ. σε χαρτί υγείας στην αρχή της κρίσης ήταν αποτέλεσμα των λεγόμενων «αγορών πανικού» (όταν οι καταναλωτές δηλαδή αγοράζουν βιαστικά και σε μεγάλες ποσότητες συγκεκριμένα προϊόντα, σε περιόδους αβεβαιότητας ή έντονου άγχους για το μέλλον), σήμερα οι παγκόσμιες ελλείψεις πετρελαίου και άλλων βασικών προϊόντων είναι πραγματικές, γεγονός που δίνει σε νοικοκυριά, εταιρείες και κυβερνήσεις πειστικούς λόγους να αποθηκεύουν πριν εξαντληθούν τα αποθέματα, σημειώνουν οι Financial Times.

Στο πλαίσιο αυτό, οι κυβερνήσεις

Στην Αυστραλία, το κόστος κατασκευής μιας νέας κατοικίας εκτιμάται ότι μπορεί να αυξηθεί έως και κατά 36.000 δολάρια, απειλώντας το εθνικό στεγαστικό πρόγραμμα για την κατασκευή 1,2 εκατ. νέων κατοικιών έως το 2029, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο οι προβλέψεις για αφερεγγυότητα των εργαζομένων πληθαίνουν λόγω της εκτόξευσης του κόστους.

σε όλο τον κόσμο βρίσκονται αντιμέτωπες με ένα σοβαρό δίλημμα σχετικά με τη διαχείριση της αγοράς. Ενώ διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ προειδοποιούν πως η τεχνητή συγκράτηση των τιμών μέσω της μείωσης δασμών ή των ελέγχων μπορεί να επιδεινώσει το πρόβλημα, καθιστώντας τις ελλείψεις πιο έντονες, πολλές χώρες επιλέγουν να παρέμβουν για να κατευνάσουν τη λαϊκή δυσανεμία. Η στρατηγική αυτή, ωστόσο, λένε πολλοί ειδικοί, όπως ο Μάουρο Πίσου, οικονομολόγος στον ΟΟΣΑ, εγκυμονεί κινδύνους, καθώς η αύξηση των τιμών αποτελεί ενδεχόμενο τον φυσικό μηχανισμό της αγοράς για τη μείωση της ζήτησης και την ορθολογική κατανομή των περιορισμένων πόρων. Το ισχυρότερο πλήγμα από τη

συνεχιζόμενη κρίση φαίνεται πως δέχεται ο κατασκευαστικός κλάδος, που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της οικονομικής ανάπτυξης, συμβάλλοντας περίπου στο 13% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Τα κατασκευαστικά έργα έχουν σταματήσει σε όλο τον κόσμο, καθώς το κλείσιμο του Ορμούζ διαταράσσει την προμήθεια κρίσιμων υλικών και αυξάνει τις τιμές των προϊόντων που προέρχονται από το πετρέλαιο, όπως τα χρώματα και τα μονωτικά υλικά. Οι κατασκευαστές λένε ότι η απουσία ενός και μόνο εξαρτήματος είναι αρκετή για να καθυστερήσει ένα σημαντικό έργο. «Έχουμε περίπου 20 συμβελημένα έργα στα οποία δεν μπορούμε να ξεκινήσουμε ομαλά τις εργασίες», εξηγεί η Μασατόμι Μαέβινα, πρόεδρος της Maeda Housing

με έδρα τη Χιρόσιμα. Τα επηρεαζόμενα προϊόντα –τα οποία περιλαμβάνουν υλικά για άσφαλτο, μόνωση, φωτισμό, εξοπλισμό θέρμανσης και εξαερισμό, πλαστικά και χρώματα– έχουν ήδη αυξηθεί απότομα σε τιμή, ενώ οι υψηλότερες τιμές της βιομηχανικής ενέργειας ανεβάζουν επίσης το κόστος του χάλυβα, του σκυροδέματος, των κεραμικών και των τούβλων.

Στην Αυστραλία, το κόστος κατασκευής μιας νέας κατοικίας εκτιμάται πως μπορεί να αυξηθεί έως και κατά 36.000 δολάρια, απειλώντας το εθνικό στεγαστικό πρόγραμμα για την κατασκευή 1,2 εκατομμυρίων νέων κατοικιών έως το 2029, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο οι προβλέψεις για αφερεγγυότητα των εργαζομένων πληθαίνουν λόγω της εκτόξευσης του κόστους.

Η κρίση εισβάλλει στα ράφια του λιανεμπορίου και με πιο απρόσμενους σνακ Calbee αναγκάστηκε να καταφύγει σε ασπρόμαυρες συσκευασίες, καθώς τα συστατικά των μελανιών εκτύπωσης έχουν καταστεί δυσεύρετα. Οι προμήθειες νάφθας, ενός υποπροϊόντος της διύλισης πετρελαίου που χρησιμοποιείται σε μελάνι και πλαστικά, έχουν πληγεί σοβαρά. Οι τιμές της νάφθας στην Ασία έχουν σχεδόν διπλασιαστεί από την έναρξη της σύγκρουσης, αυξάνοντας το κόστος για τις επιχειρήσεις στην περιοχή. Πριν από τον πόλεμο, περίπου το 40% της νάφθας της Ιαπωνίας εισαγόταν από

τη Μέση Ανατολή. Τον Απρίλιο, η Γιαπωνέζα πρωθυπουργός Σανάε Τακάιτσι δήλωσε ότι η χώρα διευρύνει την προμήθεια νάφθας ώστε να συμπεριλάβει περισσότερες πηγές εκτός της Μέσης Ανατολής, όπως οι ΗΠΑ. Παράλληλα σε όλο τον κόσμο, πολλές αεροπορικές εταιρείες έχουν διακόψει προσωρινά τις πτήσεις τους και έχουν καθλώσει αεροπλάνα, μετά την απότομη αύξηση των τιμών των καυσίμων αεροσκαφών. Την 1η Μαΐου, η ιαπωνική εταιρεία τροφίμων Mizkan, που απασχολεί περίπου 100.000 εργαζομένους, ανέστειλε τις πωλήσεις ορισμένων προϊόντων της και αύξησε τις τιμές για άλλα λόγω ελλείψεων δοχείων από πολυστερένιο. Και την περασμένη εβδομάδα, η βρετανική αλυσίδα μόδας Next αύξησε τις τιμές της έως και 8% σε χώρες εκτός Ευρώπης λόγω των υψηλότερων τιμών των καυσίμων και της διαταραχής στις αλυσίδες εφοδιασμού.

Η επιστημονική ανασφάλεια την ίδια στιγμή επιδεινώνεται, με τις τιμές βασικών προϊόντων όπως η ντομάτα να σημειώνουν άλμα 40% λόγω του αυξημένου κόστους μεταφοράς και των δασμών. Η επόμενη ημέρα παραμένει αβέβαιη, με τη Saudi Aramco να προειδοποιεί πως οι παγκόσμιες αγορές πετρελαίου χάνουν περίπου 100 εκατομμύρια βαρέλια κάθε εβδομάδα που τα Στενά του Ορμούζ παραμένουν κλειστά, επιτείνοντας τη μεγαλύτερη διαταραχή εφοδιασμού που έχει καταγραφεί ποτέ στη σύγχρονη αγορά ενέργειας.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΧΩΡΟΥ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΧΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Το Γενικό Χημείο του Κράτους (ΓΧΚ) ζητά εκδήλωση ενδιαφέροντος από φυσικά ή νομικά πρόσωπα για ενοίκιαση χώρου στάθμευσης, σε περιοχή που βρίσκεται σε ακτίνα μέχρι 500 μέτρων, από το κτήριο του Παραρτήματος Ι, που βρίσκεται στην οδό Κυριάκου Μάτση 39, Αγ. Ομολογητές.

Οι ενδιαφερόμενοι ιδιοκτήτες θα πρέπει να υποβάλουν γραπτή πρόταση που να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Αντίγραφο του Πιστοποιητικού εγγραφής ακίνητης περιουσίας (Τίτλος ιδιοκτησίας)
- Πολεοδομική άδεια για ιδιωτικό χώρο στάθμευσης χωρητικότητας τουλάχιστον 13 οχημάτων και επιπλέον θέση για αναπηρικό όχημα
- Χωροταξικό σχέδιο στο οποίο να προσδιορίζονται οι διαθέσιμοι χώροι στάθμευσης
- Προτεινόμενο μηνιαίο ενοίκιο, ανά όχημα και το συνολικό ποσό για όλους τους χώρους στάθμευσης που θα προσφερθούν.

Οι ανάγκες του ΓΧΚ θα είναι αρχικά για περίοδο 5 χρόνων με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμη δύο περιόδους, του ενός έτους εκάστη. Ο χώρος θα πρέπει να παραδοθεί κατάλληλα διαμορφωμένος, με ελεγχόμενη πρόσβαση, κατάλληλο δάπεδο και διαχωρισμένα παρκινγκ. Το ΓΧΚ διατηρεί το δικαίωμα για επιπρόσθετη έρευνα πέραν των υποβληθεισών προτάσεων, αν κριθεί αναγκαίο, καθώς επίσης και το δικαίωμα να μην αποδεχθεί οποιαδήποτε πρόταση.

Η δήλωση ενδιαφέροντος πρέπει να απευθύνεται στη Διευθύντρια του Γενικού Χημείου του Κράτους και να κατατεθεί στο κιβώτιο πληροφοριών του Γενικού Χημείου του Κράτους, Κίμωνος 44, Ακρόπολη, Λευκωσία 1451, όχι αργότερα από τις 29 Μαΐου, μέχρι τις 13:00 μ.μ.

Για περισσότερες πληροφορίες και διευκρινήσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθυνθούν στην Δρ. Άντρη Βαρνάβα Τέλλο Τηλ.: 22809442

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

H ELERGON Electrical Consulting LLC, με έδρα το Παραλίμνι, αναζητά Electrical Drafters / BIM Modelers για πλήρη απασχόληση.

Καθήκοντα:

- Εκπόνηση ηλεκτρολογικών σχεδίων
- Δημιουργία και διαχείριση BIM μοντέλων
- Παραγωγή τεχνικών σχεδίων σύμφωνα με προδιαγραφές
- Συνεργασία με μηχανικούς και άλλες ειδικότητες για την υλοποίηση έργων

Απαραίτητα προσόντα:

- Καλή γνώση ηλεκτρολογικού σχεδιασμού
- Εμπειρία στη δημιουργία τεχνικών σχεδίων
- Προσοχή στη λεπτομέρεια
- Οργανωτικές δεξιότητες και ικανότητα συνεργασίας
- Εμπειρία σε BIM εργασία (π.χ. Revit) κρίνεται απαραίτητο
- Πτυχίο Ηλεκτρολόγου Μηχανικού ή συναφούς κλάδου θα θεωρηθεί επιπρόσθετο προσόν

Αποστολή βιογραφικών: team@elergon.cy

Η Ευρώπη εξαρτάται όλο και πιο πολύ από το αμερικανικό LNG

Ελλοχεύουν κίνδυνοι, προειδοποιούν οι ευρωπαϊκές αρχές ενέργειας

Οι αυξανόμενες αγορές αμερικανικού φυσικού αερίου από την Ε.Ε. ενέχουν κινδύνους, όπως προειδοποίησαν αυτή την εβδομάδα οι ευρωπαϊκές αρχές ενέργειας, τονίζοντας τα ρίσκα της εξάρτησης από έναν προμηθευτή.

Από το 2022 και την εισβολή στην Ουκρανία, οι χώρες της Ε.Ε. έχουν τριπλασιάσει τις εισαγωγές αμερικανικού LNG με στόχο την απεξάρτηση από τη ρωσική ενέργεια. Πέρυσι, το μπλοκ εισήγαγε το 58% του LNG από τις ΗΠΑ, ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί περίπου στο 25% της συνολικής του κατανάλωσης σε φυσικό αέριο.

«Η δέσμευση της Ε.Ε. στο αμερικανικό LNG μπορεί να δημιουργήσει ερωτήματα εξάρτησης από μία και μοναδική χώρα προμήθειας», επισήμανε σε σχετική έκθεση ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER). Τόνισε, επίσης, ότι η σοβαρή διαταραχή που προκάλεσε ο πόλεμος στις ενεργειακές αγορές ανέδειξε την ανάγκη να μειωθεί η έκθεση της Ευρώπης στα εξωτερικά σοκ. Εξ ου και πρότεινε στην Ε.Ε. να διαφοροποιήσει τις ενεργειακές πηγές της, προκειμένου να διασφαλίσει ότι δεν μπορεί να αποσταθεροποιηθεί το ενεργειακό σύστημα της Ευρώπης και γενικά η οικονομία της από έναν μόνο προμηθευτή, μία εφοδιαστική αλυσίδα ή μία σύγκρουση.

Οι ΗΠΑ αναμένεται να γίνουν φέτος ο κορυφαίος προμηθευτής φυσικού αερίου της Ευρώπης, παρέχοντας έως και το 80% του LNG του μπλοκ μέ-

Πέρυσι, η Ε.Ε. εισήγαγε το 58% του LNG από τις ΗΠΑ, ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί περίπου στο 25% της συνολικής της κατανάλωσης σε φυσικό αέριο.

χρι το 2028, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Institute for Energy Economics and Financial Analysis (IEEFA).

Η αύξηση των αμερικανικών εισαγωγών ενδέχεται να δημιουργήσει «νέα ενεργειακή εξάρτηση», σημείωσε το IEEFA, προτείνοντας μεγαλύτερες επενδύσεις σε ΑΠΕ και αντλίες θερμότητας, ώστε να μειωθεί η έκθεση στις παγκόσμιες αγορές καυσίμων, που εμφανίζουν μεγάλη αστάθεια.

Η Ε.Ε. είναι ήδη η περιοχή με τις υψηλότερες εισαγωγές LNG στον κόσμο και η εξάρτησή της από τις αμερικανικές προμήθειες αναμένεται να αυξηθεί περαι-

τέρω, καθώς πλησιάζει ο στόχος για πλήρη διακοπή των ρωσικών εισαγωγών μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2027. Σημειώνεται ότι η απόφαση αυτή είχε ληφθεί μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022, όταν η Μόσχα μείωσε κατακόρυφα τις παραδόσεις φυσικού αερίου προς την Ευρώπη.

Στην αρχή του έτους, ορισμένοι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι εξέφρασαν ανησυχίες για την αυξανόμενη εξάρτηση από την αμερικανική ενέργεια, μετά τα σχόλια του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ περί προσάρτησης της Γροιλανδίας. Άλλοι υποστηρίζουν ότι οι αγορές από τις ΗΠΑ, που ήταν

ανέκαθεν εταίρος της Ευρώπης και είναι μέλος του ΝΑΤΟ, δεν συγκρίνονται με την εξάρτηση που είχε το μπλοκ από τη Ρωσία.

«Οι διατλαντικές σχέσεις επαναξιολογούνται και υπάρχουν σκαμπανεβάσματα... αλλά βέβαια πρέπει να συνεχίσουμε να χτίζουμε και να ενισχύουμε αυτή τη σχέση», δήλωσε σε δημόσιο λόγο ο υφυπουργός Ενέργειας της Ρουμανίας, Κριστιάν-Σιλβίου Μπουσού. «Είναι ένας πιο αξιόπιστος εταίρος από άλλους που θα μπορούσαν ίσως να είναι εταίροι μας σήμερα. Γιατί η Ρωσία δεν θα είναι πλέον εταίρος», ανέφερε.

Ερχονται αυξήσεις στα αεροπορικά εισιτήρια στην Ευρώπη

Οι Ευρωπαίοι δεν μπορούν πλέον να αποφύγουν τις αυξήσεις στα εισιτήρια των αεροπορικών εταιρειών καθώς η Ευρώπη, όπως και η Βρετανία, είναι σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από καύσιμα που διέρχονται μέσω των Στενών του Ορμούζ. Στην προειδοποίηση αυτή προέβη χθες η Διεθνής Ένωση Αεροπορικών Μεταφορών (IATA) επικαλούμενη τον αντίκτυπο που έχουν ο πόλεμος κατά του Ιράν και ο αποκλεισμός των Στενών στο κόστος των καυσίμων.

Μιλώντας στο BBC, ο Γουίλι Γουόλς, επικεφαλής της IATA, παραδέχθηκε ότι προσφάτως ορισμένες αεροπορικές εταιρείες έχουν μειώσει τα εισιτήριά τους, αντιδρώντας στη μεγάλη πτώση της ζήτησης, και υπογράμμισε ότι είναι γενικά αδύνατον να απορροφήσουν οι εταιρείες το πρόσθετο κόστος των καυσίμων τους. Εξέφρασε, άλλωστε, ιδιαίτερη ανησυχία όταν πρόβλεψε πως ακόμη και αν αρθεί αύριο ο αποκλεισμός στα Στενά του Ορμούζ, ο αντίκτυπος που έχει προκαλέσει ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή θα παραμείνει αισθητός και το επόμενο έτος. Αναφερόμενος στη Βρετανία, επισήμανε ότι επικρατεί ακόμη η ανησυχία πως ίσως η χώρα αντιμετωπίσει ελλείψεις καυσίμων μέσα στο καλοκαίρι, αλλά προσέθεσε ότι δεν υπάρχει λόγος πανικού. Από την πλευρά της, πάντως, η κυβέρνηση της Βρετανίας δήλωσε διά στόματος του κυβερνητικού εκπροσώπου ότι οι αεροπορικές εταιρείες της χώρας «αυτή τη στιγμή δεν βλέπουν κάποιο πρόβλημα έλλειψης καυσίμων».

Η ανησυχία για τον κίνδυνο έλλειψης καυσίμων είναι, ωστόσο, διάχυτη στην Ε.Ε., όπως προ-

δίδει η παρέμβαση του επιτρόπου Ενέργειας, Νταν Γιόργκενσεν, ο οποίος υπογράμμισε την περασμένη εβδομάδα ότι τίποτε στους κανονισμούς της Ε.Ε. δεν απαγορεύει τη χρήση αμερικανικών καυσίμων στα ευρωπαϊκά αεροσκάφη. Ο επιτρόπος Ενέργειας έσπευσε, εξάλλου, να τονίσει ότι δεν προβλέπεται σοβαρή έλλειψη καυσίμων στο εγγύς μέλλον, αλλά δεν μπορεί να αποκλείσει σοβαρότερα ζητήματα σε μεγα-

Αιτία, το πρόσθετο κόστος των καυσίμων λόγω του πολέμου κατά του Ιράν, λέει η IATA.

λύτερο χρονικό ορίζοντα. Κι ενώ ο Σεμπαστιέν Εμπελ, διευθύνων σύμβουλος της ταξιδιωτικής εταιρείας Tuif, επικαίρησε να κατευθάσει τη γενικότερη ανησυχία για τον κίνδυνο έλλειψης καυσίμων, ο Γουόλς επιμένει πως επικρατεί ανησυχία μεταξύ βρετανικών αεροπορικών εταιρειών.

Όπως εξήγησε, το πρόβλημα στη Βρετανία σχετίζεται με τη χρονική στιγμή που θα προκύψουν ελλείψεις, δεδομένου ότι «υπό κανονικές συνθήκες περιμένουμε αύξηση 25% των πτήσεων και των αναγκών σε καύσιμα στο διάστημα Ιουλίου και Αυγούστου, αλλά οι εταιρείες ανησυχούν πως αν δεν διασφαλισουν επαρκή προσφορά καυσίμων, τότε μπορεί να αντιμετωπίσουν ελλείψεις ακριβώς πάνω στην κορύφωση της τουριστικής περιόδου.

MEDICAL
AESTHETICS
CLINIC

Skin You Love
Trust the *Skin* professionals

- SCLEROTHERAPY
- TATTOO REMOVAL
- BOTOX
- FILLER
- PICO LASER
- MED HIFU
- LASER EPILATION
- SCAR TREATMENT
- CO2 LASER
- LASER LIFTING
- PLASMA
- ACNE SCARS

22 87 1110 | DR. ARGYRIS MICHAELIDES

**ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ**

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Ξεκινάει η κοινωνική αντιπαροχή στην Ελλάδα

Ανέγερση των πρώτων οκτώ οικιών σε δημόσια ακίνητα που έχουν επιλεγεί – Τέλη 2026 αναμένεται η προκήρυξη των διαγωνισμών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Τους πρώτους διαγωνισμούς ανάπτυξης κατοικιών μέσω του νέου θεσμού της κοινωνικής αντιπαροχής φιλοδοξεί να έχει προκηρύξει το υπ. Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας μέχρι το τέλος του 2026. Σε πρώτη φάση, πρόκειται να αξιοποιηθούν για τον σκοπό αυτό οκτώ δημόσια ακίνητα, εκ των οποίων τα τέσσερα πιο ώριμα βρίσκονται σε Παιανία, Λάρισα, Καλαμάτα και Πύργο.

«Σε αυτά τα ακίνητα εκτιμάμε ότι είναι εφικτή η ανέγερση συνολικά 400 νέων διαμερισμάτων, εκ των οποίων τουλάχιστον τα 130 θα διατεθούν αποκλειστικά σε ευάλωτα νοικοκυριά, με μειωμένο ενοίκιο. Με βάση τις τρέχουσες τεχνικοοικονομικές παραδοχές του μοντέλου της κοινωνικής αντιπαροχής, ένα μέρος των κατοικιών (30%) θα διατίθεται για προσωπτή μίσθωση, ενώ το υπόλοιπο (70%) θα αξιοποιείται ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα της ανάπτυξης. Ενδεικτικά, στο υπό εξέταση οικόπεδο προκύπτουν πάνω από 130 μονάδες προσωπτή κατοικίας, πέραν των λοιπών κατοικιών που προβλέπονται στο συνολικό αναπτυξιακό μοντέλο. Τα ακριβή μεγέθη θα οριστικοποιηθούν μετά την πλήρη πολεοδομική, τεχνική και διαγωνιστική ωρίμανση των ακινήτων», αναφέρει στην «Κ» ο κ. Κωνσταντίνος Γιούμης-Ατσαλάκας, γενικός γραμματέας Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής, ενόψει και της συμμετοχής του ως ομιλητή στο Real Estate Forum που

θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της 6ης Real Estate Expo (15-17 Μαΐου στο Metropolitan Expo), όπου θα περιγραφούν αναλυτικά οι σχετικές κυβερνητικές πρωτοβουλίες.

Σύμφωνα με τον ίδιο μάλιστα, δεν αποκλείεται οι πρώτοι διαγωνισμοί να μην αφορούν ξεχωριστά το κάθε ακίνητο, καθώς εξετάζεται και η λύση της ομαδοποίησης, προκειμένου να επιταχυνθεί η σχετική διαδικασία. «Συνολικά, υπολογίζοντας και τα οκτώ ακίνητα που έχουμε προκρίνει για την κοινωνική αντιπαροχή, προκύπτει ένα συνολικό μεικτό δομήσιμο εμβαδόν 42.000 τ.μ.», σημειώνει ο κ. Ατσαλάκας.

Από τα οκτώ ακίνητα που έχουν προκριθεί, προκύπτει συνολικό μεικτό δομήσιμο εμβαδόν 42.000 τ.μ.

Επιχειρώντας μια αποτίμηση των αιτιών που δεν έχουν επιτρέψει τη μέχρι σήμερα ενεργοποίηση της κοινωνικής αντιπαροχής, παρότι το αρχικό θεσμικό πλαίσιο ψηφίστηκε το 2022, ο κ. Ατσαλάκας τονίζει ότι αυτό οφείλεται στο ότι «διαπιστώθηκε ότι το αρχικό πλαίσιο χρειαζόταν περαιτέρω εξειδίκευση και λειτουργική ενίσχυση», κάτι που έγινε με την αναμόρφωση που ψηφίστηκε στον Ν. 5229/2025 το περασμένο φθινόπωρο. «Στην αρχική

Σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο πρόγραμμα της κοινωνικής αντιπαροχής, μέρος των κατοικιών (30%) θα διατίθεται για προσωπτή μίσθωση, ενώ το υπόλοιπο (70%) θα αξιοποιείται ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα της ανάπτυξης.

ρύθμιση, ο ανάδοχος λάμβανε ως αντάλλαγμα μόνο τη διαχείριση και εκμίσθωση του ακινήτου, εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής, ενώ με τη νέα ρύθμιση, ακριβώς για να γίνει πιο ελκυστικό το πρόγραμμα, μπορεί να λαμβάνει και την κυριότητα σε μέρος των ιδιοκτησιών που κατασκευάζονται, αλλά με το 30% τουλάχιστον να παραμένει στο Δημόσιο και να διατίθεται για κοινωνική μίσθωση. Μέσω αυτού αναδεικνύεται, επίσης, η δυνατότητα των ΟΤΑ να

συνάπτουν συμβάσεις κοινωνικής αντιπαροχής για την αξιοποίηση της περιουσίας τους», σημειώνει ο κ. Ατσαλάκας. Η καθυστέρηση οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι για να λειτουργήσει, η κοινωνική αντιπαροχή απαιτεί ώριμα ακίνητα, σαφές πολεοδομικό καθεστώς, καθαρές χρήσεις γης, τεχνική και νομική προετοιμασία, αλλά και ένα συμβατικό μοντέλο που να μπορεί να σταθεί στην αγορά. Δεν αρκεί να υπάρχει ένα δημόσιο ακί-

νητο. Πρέπει να είναι κατάλληλο, αξιοποιήσιμο, νομικά καθαρό και επενδυτικά βιώσιμο. Παράλληλα, σε προχωρημένο στάδιο βρίσκεται η δεύτερη Κοινή Υπουργική Απόφαση, με την οποία καθορίζονται οι όροι και οι ρήτρες της σύμβασης κοινωνικής αντιπαροχής. Θα ακολουθήσουν οι κανονιστικές ρυθμίσεις για τους κοινωνικούς μισθωτές και το κοινωνικό μίσθωμα.

Η δεύτερη κατηγορία παρεμβάσεων αφορά το πρόγραμμα

ανέγερσης κοινωνικών κατοικιών σε ανενεργά στρατόπεδα του υπουργείου Εθνικής Αμυνας, το οποίο σχεδιάζεται στο πλαίσιο του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα. Το πιλοτικό χαρτοφυλάκιο περιλαμβάνει τέσσερις περιοχές: Χαϊδάρη και Αχαρνές στην Αττική, Εύοσμο Κορδελιό στη Θεσσαλονίκη και Πάτρα. Ο σχεδιασμός αφορά περίπου 2.350 νέες κατοικίες υψηλής ενεργειακής απόδοσης, συνολικής μεικτής δομήσιμης επιφάνειας περίπου 232.000 τ.μ. Η ενδεικτική κατανομή είναι περίπου 850 κατοικίες στην Αττική, 1.050 στην Θεσσαλονίκη και 450 στην Πάτρα, με στόχευση σε ευάλωτα νοικοκυριά, οικογένειες με παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με αναπηρία και νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν αυξημένη στεγαστική και ενεργειακή πίεση.

Εν τω μεταξύ, σε τροχιά συστάσεων, επίσης με στόχο αυτό να έχει συμβεί μέχρι το τέλος του 2026, βρίσκεται και ο ενιαίος φορέας στεγαστικής πολιτικής, που θα υπάγεται στο υπ. Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Θα πρόκειται για έναν μηχανισμό που θα λειτουργεί ως ο κύριος εκτελεστικός βραχίονας της στεγαστικής πολιτικής, δηλαδή ως ο μηχανισμός που θα μετατρέπει τον σχεδιασμό σε εφαρμογή, τα προγράμματα σε μετρήσιμο αποτέλεσμα και τα διαθέσιμα εργαλεία σε πραγματικό στεγαστικό απόθεμα, αποκαθιστώντας το κενό που έχει δημιουργηθεί από τότε που διεκόπη η λειτουργία του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας.

Εξαγορές γραφείων, εμπορικών ακινήτων σχεδιάζει η Noval

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Στροφή και σε εξαγορές ακινήτων εισοδήματος, που θα πλαισιώσουν το υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο της Noval Property AEE-ΑΠ, πέραν των νέων αναπτύξεων που δρομολογούνται, σχεδιάζει η διοίκηση της εισηγμένης. Για τον σκοπό αυτό, δρομολογούνται επενδυτικές κινήσεις συνολικού ύψους έως 100 εκατ. ευρώ, που θα κινηθούν κυρίως σε δύο κατηγορίες, τα κτίρια γραφείων και τα εμπορικά ακίνητα. Στο στόχαστρο βρίσκονται έτοιμα κτίρια που θα αποφέρουν άμεσα έσοδα και κέρδη, αλλά το πόσα και πότε θα αποκτηθούν είναι συνάρτηση

και της πορείας των διαπραγματεύσεων που γίνονται ή θα γίνουν στο μέλλον, καθώς βασική επιδίωξη είναι η εξασφάλιση ανταγωνιστικών τιμών.

Τα παραπάνω επισήμαναν, μεταξύ άλλων, στελέχη της διοίκησης της Noval, στο πλαίσιο σχετικής παρουσίασης της εταιρείας, χθες, στο Χρηματιστήριο Αθηνών. «Θέλουμε ακίνητα που θα αποφέρουν έσοδα από την πρώτη μέρα», ανέφερε χαρακτηριστικά ο διευθύνων σύμβουλος της Noval Γιώργος Κουτσοποδιάτης. Στο πλαίσιο αυτό, στο μέλλον είναι πιθανή και η εξ ολοκλήρου αγορά του υπό ανέγερση συγκροτήματος γραφείων

«The Grid» στην οδό Χειμάρρας, στο Μαρούσι. Πρόκειται για μια επένδυση συνολικού ύψους άνω των 110 εκατ. ευρώ, που υλοποιείται σε κοινοπραξία (50%-50%) με το επενδυτικό fund Brook Lane Capital. Όπως εξήγησε ο κ. Κουτσοποδιάτης, «με δεδομένο ότι ο συσταίρας μας κάποια στιγμή θα θέλσει να αποσπαστεί, ασφαλώς θα ενδιαφερθούμε για το μερίδιό του, εφόσον φυσικά το τιμήμα κριθεί ελκυστικό και τα οικονομικά μας το επιτρέψουν».

Η ολοκλήρωση των εργασιών στο συγκρότημα αυτό αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητες της διοίκησης σήμερα. Πρόκειται για ένα ακίνητο επιφάνει-

ας 62.000 τ.μ., που θα προσφέρει 28.000 τ.μ. εκμισθώσιμων χώρων γραφείων. Περίπου το 50% έχει ήδη μισθωθεί στον όμιλο EY, ο οποίος αναμένεται να εγκατασταθεί στις αρχές του 2027 με βάση το υφιστάμενο χρονοδιάγραμμα, ενώ δύο μήνες αργότερα προβλέπεται να παραδοθούν και οι υπόλοιποι χώροι στους άλλους μισθωτές. Αυτήν την περίοδο η κοινοπραξία συζητάει με μια σειρά από ενδιαφερόμενες εταιρείες για τη μίσθωση συνολικών χώρων 12.000 τ.μ. και θεωρείται σίγουρο ότι τη συγκρότημα θα περιλαμβάνει πάνω από 3-4 μισθωτές, πέραν της EY. Όσον αφορά το μεγάλο έργο

της ανάπτυξης της πρώην ΧΑΛΚΟΡ, στην οδό Πειραιώς 252, η διοίκηση της εταιρείας ανέφερε ότι το προεδρικό διάταγμα για την αξιοποίηση του ακινήτου αναμένεται να εκδοθεί το φθινόπωρο. Θα ακολουθήσει, μετά περίπου ένα χρόνο, η έκδοση των οικοδομικών αδειών, με στόχο να ξεκινήσουν οι εργασίες στις αρχές του 2028. Η διοίκηση της Noval προχώρησε και σε εκτιμήσεις για τη φετινή πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι τα έσοδα από μισθώματα για τη φετινή χρήση θα αυξηθούν σε 41,5-43,5 εκατ. ευρώ, από 37,8 εκατ. ευρώ που ήταν το 2025.

Στο μέλλον είναι πιθανή και η εξ ολοκλήρου αγορά του υπό ανέγερση συγκροτήματος γραφείων «The Grid» στην οδό Χειμάρρας, στο Μαρούσι.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Απριλίου 2026

Ενώ τα αποτελέσματα του Μάρτη προκάλεσαν θετική έκπληξη με τον πόλεμο στην περιοχή να τρέχει κατά την περίοδο του Μαρτίου, ο Απρίλιος έτριξε λίγο τα δόντια του, αλλά όχι σε βαθμό που να ανησυχεί ιδιαίτερα η αγορά. Πάμε να δούμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τι μας είπαν οι αριθμοί.

Τον Απρίλιο του 2026 σημειώθηκαν συνολικά (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.507 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια μικρή πτώση φέτος της τάξης του 2,9%.

Σε αντίθεση, σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) ο φετινός Απρίλιος σημείωσε μια αύξηση 15%, με 1.611 πωλητήρια έγγραφα να κατατίθενται φέτος έναντι 1.404 πέρσι, συνεχιζοντας έτσι ένα σερί αυξήσεων για τέταρτο μήνα

φέτος. Η συνολική αξία συναλλαγών σημείωσε μικρή αύξηση. Τον Απρίλιο του 2026 κυμάνθηκε περίξ των €343 εκατ. και συγκρινόμενη με τον Απρίλιο του 2025 όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €336 εκατ., βλέπουμε μια αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 2%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 466 πωλήσεις τον Απρίλιο του 2026 έναντι 479 πωλήσεων τον Απρίλιο του 2025, σημειώνοντας μια μικρή πτώση 2,7%. Σχεδόν αμετάβλητη έμεινε η συνολική αξία συναλλαγών εφόσον τον Απρίλιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €75 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €76 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Απριλίου 32% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 22% επί της αξίας συναλλαγών. Οριακή αύξηση 2%

είχε η Λευκωσία στα νέα πωλητήρια έγγραφα, αφού κατέγραψε 361 νέα πωλητήρια τον Απρίλιο του 2026 σε αντίθεση με 354 τον Απρίλιο του 2025. Βλέπουμε λοιπόν μια σχετική σταθεροποίηση στη Λευκωσία.

Η Λεμεσός κατέγραψε 348 πωλήσεις τον Απρίλιο του 2026 έναντι 378 πωλήσεων τον Απρίλιο του 2025, σημειώνοντας πτώση της τάξης του 8%. Σε αντίθεση, μεγάλη αύξηση κατά 11,7% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Απρίλιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €143 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €128 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Απριλίου 24% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 42% επί της αξίας συναλλαγών. Αύξηση είχε η Λεμεσός στα πωλητήρια έγγραφα εφόσον κατέγραψε 505 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 10% αυξημένα σε σχέση με τον

Απρίλιο του 2025 που κατέγραψε 461. Η Λεμεσός είχε συνολικά καλύτερες επιδόσεις από τη Λευκωσία.

Η Λάρνακα κατέγραψε 304 πωλήσεις τον Απρίλιο του 2026 έναντι 308 πωλήσεων τον Απρίλιο του 2025 παραμένοντας σταθερή. Πρακτικά σταθερή παρέμεινε και η συνολική αξία συναλλαγών εφόσον τον Απρίλιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €46,5 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 επενδύθηκαν περίξ των €47,1 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Απριλίου 21% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 13,6% επί της αξίας συναλλαγών. Υπολογισμένη αύξηση 21% είχε η Λάρνακα στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 333 νέα πωλητήρια τον Απρίλιο του 2026 σε αντίθεση με 275 τον Απρίλιο του 2025. Η Λάρνακα σημείωσε μια σχετική σταθεροποίηση με θετικό αποτύπωμα για το άμεσο μέλλον.

Η Πάφος κατέγραψε 261 πωλήσεις τον Απρίλιο του 2026 έναντι 253 πωλήσεων τον Απρίλιο του 2025, σημειώνοντας μικρή αύξηση 3%. Πτώση της τάξης του 5,7% σημείωσε η Πάφος στη συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Απρίλιο του 2026 επενδύθηκαν περίξ των €66 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχαν επενδυθεί περίξ των €70 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Απριλίου 18% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 19% επί της αξίας συναλλαγών. Εκρηκτική αύξηση 41% κατέγραψε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα αφού τον Απρίλιο του 2026 κατατέθηκαν 336 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 238 τον Απρίλιο του 2025. Η αύξηση στα νέα πωλητήρια έγγραφα κάνει ιδιαίτερα θετική εντύπωση με δεδομένο το disruption που σημειώθηκε στις αφίξεις ξένων λόγω του πολέμου.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 84

πωλήσεις τον Απρίλιο του 2026 έναντι 89 πωλήσεων τον Απρίλιο του 2025, καταγράφοντας μείωση της τάξης του 5,6%. Μείωση σημειώθηκε στη συνολική αξία συναλλαγών, με 13,3%, αφού τον Απρίλιο του 2026 έλκυσε €13 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2025 είχε ελκύσει €15 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Απριλίου 5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 4% επί της αξίας συναλλαγών. Εντελώς αμετάβλητη έμεινε στα νέα πωλητήρια έγγραφα η επαρχία Αμμοχώστου, αφού σημείωσε τον ίδιο αριθμό των 76 πωλητηρίων εγγράφων, τόσο τον Απρίλιο του 2026, όσο και τον Απρίλιο του 2025. Η επαρχία Αμμοχώστου φαίνεται να έχει επηρεαστεί περισσότερο αρνητικά από όλη αυτή την κατάσταση.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΟΛΙΒΙΕ ΣΑΓΙΑΡ

Ο ιστορικός μόδας
που «ντύνει» την
Τίλντα Σουίντον στη σκηνή

Σελ. 11

ΒΑΤΙΚΑΝΟ

Ο πίνακας
του «Ελ Γκρέκο»
και οι ενστάσεις

Σελ. 9

ΗΛΕΚΤΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΙΩΤΗ

Η πολιτική είναι
το αντίπαλον δέος
του θεάτρου

Σελ. 10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΕΧΝΕΣ
& γράμματα

Κυριακή 17 Μαΐου 2026

ΙΑΝ
ΜΑΚΓΙΟΥΑΝ

Εγραψα τα βιβλία
που ήθελα
να διαβάσω

«Ζούμε σε έναν εκμηδενισμένο κόσμο», λέει ο Βρετανός συγγραφέας, ο οποίος υποδέχθηκε την «Κ» στο σπίτι του για μια συνέντευξη για τη λογοτεχνία, τη Δύση, τον πεσιμισμό των διανοουμένων, τι τον κάνει αισιόδοξο και το τελευταίο του μυθιστόρημα, «Τι μπορούμε να γνωρίζουμε».

Σελ. 4-5

JOEL SAGET / AP

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

17.5 - 23.5.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Διεθνής Ημέρα Μουσείων

Το κοινό προσκαλείται σε ένα διαδραστικό ταξίδι με πολλές στάσεις στον χρόνο, όπου θα εξερευνηθούν και θα συζητηθούν παραδείγματα εισαγωγής και εξαφάνισης άγριων και εξημερωμένων ζώων, τον ρόλο που έπαιξαν, τις απεικονίσεις τους στην αρχαία τέχνη και πολλά άλλα. Η ιστορία της Κύπρου μέσα από τα ζωα της: Εισαγωγές, εξαφάνισης, αλληλεπιδράσεις και απεικονίσεις στην αρχαία τέχνη. Η ιστορία του ανθρώπου και των ζώων στην Κύπρο είναι μακρά, περιπλοκή και συναρπαστική. Συζητούν οι Άγγελος Χατζηκομής, Ζωοαρχειολόγος, Ινστιτούτο Κύπρου και ο Γιάννης Βιολάρης, αρχαιολογικός λειτουργός, Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου. Αρχαιολογικό Μουσείο Επαρχίας Λεμεσού, Τετάρτη 20 Μαΐου, ώρα 6:00 μ.μ. στα ελληνικά και στις 8:00 μ.μ. στα αγγλικά. Κρατήσεις τηλέφωνο 25305157.

ΘΕΑΤΡΟ

«Glass. Kill. Bluebeard. Imp.»

Η Open Arts παρουσιάζει το έργο της Κάρλι Τσέρτσιλ «Glass. Kill. Bluebeard. Imp.», σε σκηνοθεσία Αθηνάς Κάσιου. Πρόκειται για μια σπονδυλωτή σύνθεση τεσσάρων σύντομων έργων (2019), που παρουσιάστηκαν αρχικά μαζί και αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα της ύστερης δραματογραφίας της Τσέρτσιλ - μιας από τις σημαντικότερες σύγχρονες φωνές του αγγλόφωνου θεάτρου. Στο έργο της, η Τσέρτσιλ επανέρχεται σταθερά σε ζητήματα εξουσίας, φύλου, βίας και κοινωνικών δομών, μέσα από πειραματικές μορφές και αφηγηματικές ρήξεις. Το συγκεκριμένο σενάριο συνεχίζει αυτή τη

γραμμή, συνδυάζοντας μύθο, παραμύθι, ωμή πραγματικότητα και ποιητική αφαιρεση. Μέσα από επικαλυπτόμενους διαλόγους και ψυχολογικές εντάσεις, το έργο εξερευνά την ενοχή, την άρνηση και τα όρια της εμπιστοσύνης. Παίζουν οι ηθοποιοί Θανάσης Γεωργίου, Σοφία Καλλή, Γιάννης Καρασούλης, Μυρτώ Κουγιόλη, Ανδρέας Κούτσουμπας, Αλέξανδρος Παρίσης, Λένια Σορόκου, Νιόβη Χαράλαμους. Παραστάσεις 18, 19, 25 Μαΐου, ώρα 8:00 μ.μ. και 30 και 31 Μαΐου, ώρα 6:30 μ.μ. Πλουτάρχου 11, Λευκωσία. Πληροφορίες, εισιτήρια: τηλέφωνο 96531522, www.more.com

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Στον Τοίχο
στη Μαλούντα

Τι συμβαίνει όταν ένα έργο τέχνης στον τοίχο παύει να ανήκει μόνο στον καλλιτέχνη και ανοίγεται στον κόσμο; Στις 23 Μαΐου, η Μαλούντα φιλοξενεί μια ανοιχτή συμμετοχική καλλιτεχνική δράση του Mathieu Devanry σε συνεργασία με το ABR, όπου το κοινό καλείται να γίνει μέρος της ίδιας της διαδικασίας του έργου. Για μερικές ημέρες, ο Γάλλος καλλιτέχνης θα δημιουργεί μια μεγάλη τοιχογραφία εμπνευσμένη από την ειρήνη, τη συνύπαρξη και τη μεταμόρφωση. Το έργο ξεκινά ως μια προσωπική εικαστική παρέμβαση, όμως ολοκληρώνεται συλλογικά: λίγο πριν την τελική αποκάλυψή του, η τοιχογραφία θα καλυφθεί προσωρινά και ο τοίχος θα δοθεί στο κοινό για να γραφτεί ξανά μέσα απόsprays, χρώμα, λέξεις και σημάδια. Άτομα κάθε ηλικίας από τη Μαλούντα αλλά και από ολόκληρη την Κύπρο καλούνται να συμμετέχουν ελεύθερα, αφήνοντας πάνω στον τοίχο σκέψεις, σύμβολα και παρεμβάσεις γύρω από την ειρήνη, την ελευθερία, τη συνύπαρξη και όσα συμβαίνουν γύρω μας σήμερα. Κοινωνικό Αμφιθέατρο Μαλούντας, Σάββατο 23 Μαΐου, ώρα 4:00 μ.μ. Ελεύθερο είσοδος.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η μετεμφυλιακή
Ελλάδα
στις Κάννες

«Oh! Her majesty the queen! Καλωσορίσατε, βασίλισσα του νησιού!» λέει ο Ντίνος Ηλιόπουλος κάνοντας μια ελαφριά υπόκλιση για να καλωσορίσει τη Νίνα Σγουρίδου που εμφανίζεται στην είσοδο της μοναδικής, ταπεινής, ταβερνούλας στο λιμανάκι του νησιού και να ακολουθήσει μία από τις ωραιότερες σκηνές της ταινίας «Εύα» της Μαρίας Πλυτά. Η πρώτη γυναίκα σκηνοθέτρια στην ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου γύρισε αυτό το μικρό αριστούργημα στη μετεμφυλιακή Ελλάδα, το 1953. Το «αριστούργημα», σε αυτήν την περίπτωση, δεν αναφέρεται μόνο στις ερμηνείες (το πρωταγωνιστικό καστ συμπληρώνουν ο Μάνος Κατράκης, ο Αλέκος Αλεξανδράκης, η Αλίκη Γεωργούλη) ή στο αποτέλεσμα. Αλλά και στην έκπληξη της ανακάλυψης ενός μικρού θησαυρού από μια κινηματογραφίστρια τολμηρή και πρωτοπόρα αλλά περιθωριοποιημένη μέσα σε ένα ανδροκρατούμενο επάγγελμα. Αναδεικνύοντας το πνεύμα του νεορεαλισμού, προσφέρει ένα ακριβό κοινωνικό σχόλιο για τις σχέσεις των φύλων, τον θεσμό του συμβατικού γάμου που φυλακίζει και «τιμωρεί», καταδικάζοντας το ζευγάρι σε έναν ατέλειωτο κύκλο δυστυχίας. Η γυναίκα καλλονή και τρόπαιο, ο πλούσιος σύζυγος που την κρατά εμμονικά κοντά του, οι επισκέπτες που σαγηνεύονται από την ομορφιά της, πάθη ανεκπλήρωτα, η βία στον σώματος και της ψυχής, η σοφία της απόδοσης και η δυστυχία της ναρκισσιστικής προσωπικότητας. Ανικανοποίητα που πολλαπλασιάζουν τη μοναξιά, η ομορφιά από μόνη της δεν ωφελεί.

Η σκηνή με την είσοδο της «βασίλισσας» συνεχίζεται με έναν απροσδόκητο μονόλογο του μοναδικού Ντίνου Ηλιόπουλου: «Μείναμε πάλι μόνοι», λέει ελαφρώς ζαλισμένος από το κρασί. «Χωθήκαμε στα καβούκια μας και πάλι. Φοβόμαστε. Κοιταζόμαστε ο ένας με τον άλλον. Εχθροί πια. Η μεγάλη ερμηνεία. Είμαστε μόνοι μας. Ο καθένας αμπαρωμένος στον εαυτό του. Είστε ωραία, είμαι άσχημος. Αλλά είστε μόνοι όπως και εγώ. Σε αυτό μοιάζουμε».

Το τοπίο του νησιού ορίζεται από τη μικρή ακρογιαλιά, το μεγάλο σπίτι στο ύψωμα και τον μόλο, τόπο συνάντησης των λίγων νησιωτών. Εποχές που ο τουρισμός ήταν άγνωστη λέξη. «Ψυχή δεν πατάει. Τα δωμάτια μέσα άδεια», διαμαρτύρεται η ιδιοκτήτρια του μακαλικού/καπηλείου. Η Πλυτά συνηθίζει να περιβάλλει με τα αισθήματα των ηρώων της. Της Εύας, του ζωντανού πειραμού («διάβολο» τη λέει ο ντόπιος), του νεαρού και όμορφου Αντίνοου, της αφήγητριάς που αφηνιάζει με την αμεσότητα και την προβληματική της. Μεγάλη οικονομία στα μέσα, καμία φλυαρία αισθητική, η όποια πθογραφική παρέκκλιση δίνει χωρίς χρονοτριβή τη θέση της στη ρεαλιστική απεικόνιση (ίσως και σκληρότητα) των ανθρώπων και των αισθημάτων τους. Τίποτα δεν υπακούει στα κινηματογραφικά στερεότυπα της εποχής: ούτε τραγικό ούτε ευτυχισμένο φινάλε, καμία εξιδανίκευση των προσώπων -όλοι είναι τρωτοί και με αδυναμίες-, σφάλματα, ταλανίζονται, επιτίθενται, προσπαθούν να ανακτήσουν τα χαμένα «εδάφη» τους. Το σενάριο είναι του Ανδρέα Λαμπρινού, η μουσική του Μίκη Θεοδωράκη (στην πρώτη συνθετική του δουλειά στον κινηματογράφο), η σκηνογραφία του Γιάννη Τσαρούχη. Οχι τυχαία, το τμήμα Cannes Classics του φετινού, εν εξελίξει Φεστιβάλ Καννών, όπου φιλοξενούνται σημαντικές ταινίες του παγκόσμιου κινηματογράφου σε νέες, αποκατεστημένες κόπες*, συμπεριλαμβανόμενες την «Εύα». Είναι η πρώτη ελληνική παραγωγή που προβάλλεται στο πρόγραμμα αυτό. Η Μαρία Πλυτά ανακτά τη θέση που της αρμόζει στην ελληνική κινηματογραφία: κυρίως, όμως, στην καρδιά μας.

* Αξίζει η αναφορά των συντελεστών για την αποκατάσταση της ταινίας «Εύα». Πραγματοποιήθηκε από το World Cinema Project του The Film Foundation και τη Cineteca di Bologna, σε συνεργασία με την Alatas Films και την καθηγήτρια του ΑΠΘ Μπέτυ-Δέσποινα Κακλαμανίδου, με τη συμβολή της Ταινιοθήκης της Ελλάδος.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ματωμένα Στέφανα» του Φ.Γ. Λόρκα

Η παραγωγή «Ματωμένα Στέφανα», διασκευή του «Bodas de Sangre» του Φ. Γ. Λόρκα, σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου, παρουσιάζεται από την ΕΘΑΑ, σε με τις ομάδες Point To Contemporary Theater και Anyhow Theatre Ensemble. Η πλοκή του έργου μεταφέρεται σε ένα μεικτό χωριό της Κύπρου των αρχών της δεκαετίας του 1960, όπου ο έρωτας και ο θάνατος συναντούν την πολιτική και κοινωνική διαίρεση. Μέσα από τον λόγο του Φεδερικό Γκαρθία Λόρκα, το έργο συνομιλεί με την ιστορία,

τη μνήμη και τις πληγές του τόπου. Επί σκηνής: Cevahir Casgır, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Γιώργος Ευαγόρου, Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Ραφαέλλα Καβάζη, Μαρία Κωνσταντίνου, Ανδρέας Λόντου, Κωνσταντίνος Ξενοφώντος, Ευαγγελία Ονουφρίου, Zehra Enliya, Izel Seylani, Δήμητρα Χατζηγιάννη. Παραστάσεις Λεμεσός - Θέατρο ΕΘΑΑ, 20, 21 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Λευκωσία - Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας: 23 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Για άτομα άνω των 16 ετών. Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.

ΕΚΘΕΣΗ

«Η Τριλογία
του Παραθερισμού»

Η έκθεση «Η Τριλογία του Παραθερισμού» του Χριστόδουλου Παναγιώτου, ειδικά σχεδιασμένη εγκατάσταση για το Ξενοδοχείο «Μινέρβα» στις Πλάτες, εγκαινιάζεται την Παρασκευή 15 Μαΐου, με νέα έργα σε ανάθεση από το Pylon Art & Culture. Όπως αναφέρει ο καλλιτέχνης στο κείμενό του, εισπράττει τρεις ξεχωριστές ενότητες με τρεις διαδοχικές προσκλήσεις, ένα σαββατοκύριακο κάθε μήνα: Μάιο, Ιούνιο και Ιούλιο. [...] Δανείζομαι τον τίτλο από την «Τριλογία του Παραθερισμού» του Κάρλο Γκολντόνι, ένα θεατρικό έργο που μελετώ εδώ και χρόνια δίχως κάποια προκαθορισμένη φιλο-

δοξία. Εγκαίνια: 15 Μαΐου, ώρα 11:00 π.μ. Στο πλαίσιο του Vima Art Fair, η έκθεση θα είναι ανοιχτή 15 - 17 Μαΐου, 11:00-18:00. Ιούνιος-Ιούλιος: Ανοικτά το πρώτο Σαββατοκύριακο κάθε μήνα (6-7 Ιουνίου και 4-5 Ιουλίου), 11:00-18:00. Αύγουστος: Ανοικτά καθ' όλη τη διάρκεια του μήνα, Τετάρτη - Κυριακή 11:00-18:00.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ζήνα Χριστοδούλου: Η μαριμπα ως φωνή συναισθήματος

Μια ξεχωριστή σόλο συναυλία μαριμπας παρουσιάζει η μαριμπιστριά Ζήνα Χριστοδούλου, στο Artos House στη Λευκωσία. Ένα ιδιαίτερο μουσικό γεγονός, καθώς σόλο συναυλίες αφιερώνονται αποκλειστικά στη μαριμπα παραμένουν σπάνιες στην Κύπρο. Με ένα πολυσυλλεκτικό πρόγραμμα που γεφυρώνει εποχές και μουσικές αισθητικές, η συναυλία αναδεικνύει τη μαριμπα ως ένα αυτόνομο και εκφραστικό όργανο. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έργα όπως το Vermilion Bird του Heng Liu, το Luminosity του Tomasz Golinsky, το Somewhere Over the Rainbow σε διασκευή για μαριμπα από τον Robert Oetomo, καθώς και

ολόκληρη τη Σουίτα για Τσέλο αρ. 5 του J.S. Bach, μεταφερμένη στη μαριμπα. Ιδιαίτερη θέση κατέχει επίσης το Capriccio για σόλο βιόλα, έργο 55 του Henri Vieuxtemps σε διασκευή της ίδιας της ερμηνεύτριας, ενώ το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με το Libertango του Astor Piazzolla σε διασκευή για σόλο μαριμπα από τον Eric Sammut. Μέσα από ένα μουσικό πρόγραμμα γεμάτο αντιθέσεις, λυρισμό και ένταση, η ερμηνεύτρια επιδιώκει να αγγίξει τις πιο βαθιές χορδές του ακροατή. Artos House, Λευκωσία, Τρίτη 19 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Πληροφορίες και κρατήσεις τηλέφωνο 99363989.

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ | Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Παιδιά και γονείς σε άλλους πλανήτες

Στη σκηνή, ένας πατέρας και μια κόρη. Φαινομενικά τους χωρίζουν λίγα μέτρα, αλλά στην πραγματικότητα η απόσταση μεταξύ τους είναι αγεφύρωτη. Η φαντασία του Τιάγκο Ροντρίγκες έχει εκτοξεύσει εκείνη στον πλανήτη Αρν, ενώ έχει καθήλωσει τον πατέρα στον πλανήτη Γη που καταρρέει, ανάμεσα σε δίσκους βινυλίου και παλιές φωτογραφίες. Επικοινωνούν με πχογραφημένα μηνύματα. Εκείνη έχει φύγει με τη δική της θέληση με σκοπό να γίνει κομμάτι μιας νέας ανθρωπότητας σε έναν μακρινό πλανήτη.

Εκείνος νομίζει ότι θα γυρίσει και στέλνει μηνύματα πατρικής προσοχής - βάλε καμιά ζακέτα, θα λέγαμε με άλλα λόγια. Προϋπόθεση όμως για εκείνους που οραματίζονται αυτόν τον νέο κόσμο είναι η διαγραφή της μνήμης. Οι «νέοι» άνθρωποι πρέπει να ξεχάσουν καθετί που τους συνδέει με τον παλιό κόσμο. Να διαγράψουν κυριολεκτικά το παρελθόν τους και την ταυτότητα

Σε έναν Αρειανό ίσως να έμοιαζε παράδοξο ότι στην εποχή της απόλυτης επικοινωνίας και της εκμδένισης των χρονικών αποστάσεων, η ουσιαστική επικοινωνία μέσα στις οικογένειες θα ήταν τόσο δύσκολη.

τους. Η πορεία τους προς ένα κοσμικό αλτσάιμερ είναι ευχή και όχι κατάρα.

Πότε ένας γονιός κάνει την επαφή με το παιδί του; Πότε ένα ράγισμα στη σχέση τους γίνεται κάσμα; Πότε ξεκινάει μια παράλληλη ζωή που μπορεί να καταλήξει σε ένα αδιέξοδο; Τι συμβαίνει στον ψυχισμό του παιδιού στην αμείλικτη εφηβεία; «Πού είναι πραγματικά η κόρη μου; Μήπως

αρνιόμουν να δω το προφανές;» ακούμε τον πατέρα στην παράσταση.

Όσοι ειδικοί ασχολούνται με αυτά τα ζητήματα έχουν θεωρίες, εικασίες, συμβουλές, αλλά μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να υπάρ-

χουν λύσεις. Σε έναν Αρειανό ίσως να έμοιαζε παράδοξο ότι στην εποχή της απόλυτης επικοινωνίας και της εκμδένισης των χρονικών αποστάσεων, η ουσιαστική επικοινωνία μέσα στις οικογένειες θα ήταν τόσο δύσκολη. Τα αποτελέσματα φαί-

νονται γύρω μας καθημερινά: παιδιά «χάνονται» στον λαβύρινθο του Διαδικτύου, εθίζονται και απομονώνονται, εμφανίζουν καταθλιψείς και διαταραχές που δεν ταυρίζουν (ή δεν ταυριάζαν) στην ηλικία τους, γίνονται πιο βίαια με τους άλλους ή με τον ίδιο τους τον εαυτό. Τα πρόσφατα περιστατικά αυτοκτονίας νέων παιδιών δεν μπορούν να βγουν από την εξίσωση. «Δεν μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο. Μόνο να αλλάξουμε κόσμο μπορούμε», λέει η κόρη στη σκηνή.

Στην παράσταση «Η απόσταση», ο Ροντρίγκες δεν δίνει απαντήσεις. Η ρήξη έχει συντελεστεί και εμείς παρακολουθούμε τις συνέπειές της. Το τραγικό πρόσωπο όμως δεν είναι η κόρη που ξεκινάει μια για πάντα τον πατέρα -για εκείνη δεν υπάρχει πια-, αλλά εκείνος που ζει μέσα στις αναμνήσεις και στις φωτογραφίες της παλιάς τους ζωής και βάζει στο πικάπ τα τραγούδια που κάποτε άκουγαν μαζί. Ένα διαρκές πένθος.

Χρειαζόμαστε 30 βιβλία τη μέρα;

Μια συζήτηση για το μέγεθος της εκδοτικής παραγωγής στην Ελλάδα και τα πραγματικά όρια της αγοράς

Εχει και φέτος ενδιαφέρον η έρευνα του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Εργών του Λόγου (ΟΣΔΕΛ) για την ελληνική βιβλιοπαραγωγή του περασμένου έτους. Οχι τόσο για κάποια νέα τάση, όσο για μία που και το 2025 έμεινε σταθερή:

τον υψηλό ρυθμό κυκλοφορίας νέων εκδόσεων.

Αρκεί μια ματιά στα στοιχεία που αντλήθηκαν από τη βιβλιογραφική βάση του ΟΣΔΕΛ, το Bookpoint, και τα οποία παρουσιάστηκαν προ ημερών στη Διεθνή Εκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης: οι

νέοι τίτλοι ήταν πέρυσι 11.578, δηλαδή περίπου όσοι και τις δύο προηγούμενες χρονιές (11.735 το 2024 και 11.676 το 2023).

Κυριάρχησε η λογοτεχνία, με 4.044 καινούργιες εκδόσεις (και με τα μυθιστορήματα και την ποίηση να αντιστοιχούν σε πο-

σοστά 47% και 29% επί του συνόλου της κατηγορίας), ενώ ακολούθησαν τα παιδικά βιβλία με 2.724 τίτλους.

Όπως ειπώθηκε στην εκδήλωση του ΟΣΔΕΛ, μια παραγωγή μεγαλύτερη από 11.000 νέες εκδόσεις ετησίως αντιστοιχεί

στην έκδοση τριάντα βιβλίων την ημέρα. Αραγε, η αγορά ευνοεί τέτοιο νούμερο ή το αντέχει μετά βίας; Το αποζητούν μήπως οι αναγνώστες ή πολλοί χάνονται στην πληθώρα νέων τίτλων; Και ποια τύχη έχουν σε έναν τέτοιο ωκεανό τα καλά βιβλία;

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Συγγραφέας

Εξαφανίζονται αξιανάγνωστοι τίτλοι

Είναι οι καλύτεροι καιροί, είναι οι χειρότεροι καιροί: είναι η εποχή της σοφίας, είναι η εποχή της ανοησίας: είναι τα χρόνια της υπεραφθονίας, είναι τα χρόνια της στέρησης. Ποτέ πριν δεν είχαμε τόσο πολλά βιβλία γύρω μας, τόσο νέους τίτλους κάθε χρόνο, τέτοια ποικιλία και τέτοια εγγύτητα στις νέες εκδόσεις των μεγάλων γλωσσών. Παρά ταύτα –τι ειρωνεία–, η υπερπροσφορά αυτή εξαφανίζει από τα βιβλιοπωλεία ένα (πιθανόν μεγάλο) ποσοστό αξιανάγνωστων τίτλων και δυσχεραίνει τη δυνατότητα πλοήγησης του αναγνωστικού κοινού στην εκδοτική παραγωγή. Οι περίπου 30 νέοι τίτλοι την ημέρα (εννοώ: επί 365 ημέρες τον χρόνο, βρέξει-χιονίσει) είναι ένα θαύμα και ένας πλούτος που η μικρή ελληνική κοινότητα των ανθρώπων, που όντως διαβάζουν, δεν μπορεί να εξακολουθεί να διαχειρίζεται και να στηρίζει. Σύμφωνα με προ-

γούμενη έρευνα του ΟΣΔΕΛ, ένα 35% των Ελλήνων δεν διαβάζει ποτέ τίποτε, ένα 34% διαβάζει ένα έως τέσσερα βιβλία τον χρόνο («διαβάζει», όχι αναγκαστικά «αγοράζει»), ενώ το 31%, οι λεγόμενοι εντατικοί αναγνώστες, διαβάζουν πάνω από πέντε βιβλία ετησίως –μάλιστα, το ~20% αυτών των ηρωικών ανθρώπων «ευθύνεται» για την αγορά του ~80% των βιβλίων. Χάρη σε αυτούς, και κυρίως χάρη σε αυτές (πολλές νεαρές γυναίκες ευτυχώς διαβάζουν Romantasy), η αγορά στέκεται στα πόδια της. Όσο στέκεται. Καθώς οι τιμές των βιβλίων παραμένουν χαμηλές, κάτω από τον πληθωρισμό, δεν είναι σαφές πόσο θα κρατήσει αυτό: όταν οι εκδότες απορροφούν τις αυξήσεις δουλεύοντας με ολοένα μικρότερα περιθώρια κέρδους (θυμίζουμε ότι τα κέρδη των εκδοτικών οίκων επανεπενδύονται σε καινούργια βι-

βλία), αντιλαμβανόμαστε ότι η αγορά λειτουργεί στα όριά της. Για να μη μιλήσουμε για τις χιλιάδες αυτοεκδόσεις, για αντίτυπα που πωλούνται, ξαναγοράζονται και ξαναπουλιούνται δυο και τρεις φορές από ορισμένα βιβλιοπωλεία, για πλατφόρμες όπου ψωνίζει βιβλία που εμπίπτουν στον νόμο περί ενιαίας τιμής με εκπτάσεις άνω του 10%, ή άλλες μορφές πειρατείας. Ζούμε στην εποχή του Φωτός, ζούμε στην εποχή του Σκότους. Όπως πάντα.

Πλούτος εκδόσεων, πλούτος ιδεών

Η συζήτηση για τον αριθμό των βιβλίων που εκδίδονται στην ελληνική αγορά απαιτεί σοβαρή και ψυχραιμη προσέγγιση και όχι εύκολους αφορισμούς. Παρά την αίσθηση του κορεσμού, η Ελλάδα παραμένει πίσω βιβλιογραφικά, συγκρινόμενη με άλλες χώρες, από τις οποίες μας χωρίζουν ιστορικές και καταστατικές διαφορές. Αναλογιστείτε μόνον ότι από την ίδρυση της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Γαλλίας έως την ίδρυση της αντίστοιχης της Ελλάδας μεσολαβούν περίπου πέντε αιώνες. Αυτό το χρονικό χάσμα αποτυπώνεται σε πολλά επίπεδα. Είναι πολυάριθμα τα κλασικά έργα της παγκόσμιας γραμματείας που παραμένουν αμετάφραστα στη γλώσσα μας, γεγονός που κατα-

δεικνύει ότι έχουμε μπροστά μας δρόμο να διανύσουμε για τη διεύρυνση του βιβλιογραφικού μας κάρτη.

Επί της αρχής, ο μεγάλος αριθμός εκδόσεων δεν αποτελεί πρόβλημα, καθώς ο πλούτος των βιβλίων αντανάκλα τον πλούτο των ιδεών. Κάθε εκδότης κάνει τις δικές του επιχειρηματικές επιλογές, επενδύοντας πάντα σε όσους τίτλους αντέχει το πλάνο του. Η εικόνα, όμως, του συνολικού όγκου των νέων βιβλίων συχνά παρερμηνεύεται, καθώς επηρεάζεται σημαντικά και από βιβλία εκδοτών που καταγράφουν μεγάλο πλήθος τίτλων, παράγοντας κυρίως αυτοεκδόσεις.

Η ανησυχία ότι τα καλά βιβλία χάνονται μέσα στον όγκο της παραγωγής δεν ευσταθεί. Τα δεδομένα δείχνουν ότι το αναγνωστικό κοινό επιλέγει τι θα διαβάσει με συγκεκριμένα φίλτρα, δίνοντας προτεραιότητα

στον συγγραφέα και στο θέμα. Αν θεωρήσουμε πρόβλημα την τελική επιλογή ανάμεσα σε χιλιάδες βιβλία, αυτό λύνεται αποτελεσματικά από τους ενημερωμένους βιβλιοπώλες, που με τις γνώσεις τους και τη γενικότερη συγκρότησή τους λειτουργούν ως πολύτιμοι σύμβουλοι, προτείνοντας στους αναγνώστες τα βιβλία που ενδεχομένως δεν ξέρουν ότι θα ήθελαν να διαβάσουν.

Σε μια αγορά με πρωταγωνιστές τη λογοτεχνία, την επιστήμη, την τέχνη, τα βιβλία για παιδιά, η θεματική ποικιλία και η λειτουργία εκατοντάδων εκδοτικών οίκων είναι απόδειξη ότι ο χώρος του βιβλίου παραμένει ένας ζωντανός οργανισμός. Η αφθονία των επιλογών δεν πνίγει την ποιότητα, αλλά αντίθετα ανανεώνει τις αναγνωστικές συνήθειες και ενισχύει τη φιλιαναγνωσία, σε μια εποχή που η ψηφιακή πληροφορία κυριαρχεί.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΜΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ – ΣΑΡΑ ΓΑΝΩΤΗ – ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΥΔΗΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ (ΜΕ ΣΕΙΡΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ):

ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΗΛΙΑΣ ΒΑΛΑΣΗΣ

ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ
Ο ΤΑΣΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster.cy | ACS | 7777 7040

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΟΥ RMHC

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
4-7 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΠΑΦΟΥ:
13-14 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
9-11 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ UCLAN
ΠΥΛΑ:
16-18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΙ
ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Μυθιστορήματα μιας ζωής

Το τελευταίο μυθιστόρημα του Ιαν ΜακΓιούαν, «Τι μπορούμε να γνωρίζουμε», κυκλοφόρησε πριν από λίγες εβδομάδες από τις εκδόσεις Πατάκι, σε μετάφραση της Κατερίνας Σκινά. Από τον ίδιο εκδοτικό οίκο κυκλοφορεί και η «Εξιλέωση» (μτφρ.: Γιάννης Σκαρπέλος), το οποίο ο ΜακΓιούαν έγραψε το 2001. Κότι, το δεύτερο βιβλίο του, «Ξένοι στη Βενετία» (1981, εκδ. Σέ-λας), το οποίο είχε γίνει ταινία σε σενάριο Χάρολντ Πίντερ.

λουθείται αυτή τη στιγμή ειδικά στην Ευρώπη. Είναι πολιτική εγκατάλειψη κάθε προοπτικής. Η λαϊκιστική Δεξιά στην Ευρώπη, και στην Αμερική, δεν πιστεύει στην κλιματική αλλαγή. Η οπτική της είναι τοπικιστική και ξενοφοβική, χαρακτηριστικά που καθιστούν την πιθανότητα ενός πολέμου ακόμα μεγαλύτερη. Επενδύει στον φόβο των πολιτών και απορρίπτει κάθε προοπτική ενός αληθινού μέλλοντος. Ο δικός μου στόχος στο βιβλίο ήταν να εκφράσω μια εύθραυστη αισιοδοξία: ότι τελικά θα τα καταφέρουμε. Αν πριν από 15 χρόνια κάναμε αυτή τη συζήτηση θα λέγαμε πως η Γερμανία, που πέρασε από τον ναζισμό, έχει γίνει ανοιχτή κοινωνία, φιλελεύθερη δημοκρατία. Ακόμα είναι. Γενικά, σήμερα έχουμε περισσότερα κορίτσια στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση από ποτέ άλλοτε στην Ιστορία. Έχουμε μεγαλύτερη πρόσβαση σε πόσιμο νερό από ποτέ άλλοτε στην Ιστορία. Περισσότερος κόσμος μορφώνεται στα πανεπιστήμια συγκριτικά με το τι ίσχυε πριν από 50 χρόνια. Από την άλλη, ακούω απλούς ανθρώπους να λένε πως τα εγγόνια τους δεν θα έχουν τόσο καλή ζωή σαν τη δική τους. Μπορεί, μπορεί και όχι όμως. Ένας τρόπος να πάω κόντρα σε αυτόν τον αρνητισμό ήταν να βάλω κάποιον να γράφει στο μέλλον ότι νοσταλγεί τη δική μας εποχή. Οι χαρακτήρες στο μυθιστόρημα αναπολούν το παρελθόν, δηλαδή το δικό μας παρόν, και το βλέπουν σαν μια χρυσή εποχή. Ηθελω οι άνθρωποι από το μέλλον να βγάλουν μια ζήλια για εμάς σήμερα.

– Είναι και ένα μυθιστόρημα για τη μνήμη.

– Πάντοτε με απασχολούσε η μνήμη. Κοιτάζω φωτογραφίες από πόλεις του 1880, βλέπω απλούς ανθρώπους να προσπαθούν να τα βγάλουν πέρα με την καθημερινότητά τους, δεικνύουν τόσο απορροφημένοι από τα καθημερινά τους προβλήματα, τις

σχέσεις τους, τις δικές τους αναμνήσεις, από την προοπτική του δικού τους μέλλοντος και είναι όλοι τους πια φαντάσματα. Και εμείς θα γίνουμε φαντάσματα. Και παρ' όλα αυτά, ζούμε τις ζωές μας και θα είναι για πάντα. Σήμερα κοντεύω τα 80. Το τερματικό σημείο είναι ορατό πια. Βέβαια, ήταν πάντοτε εκεί, από την αρχή. Με στοιχειώνει πάντοτε ένα πολύ διάσημο ποίημα του Φίλιπ Λάρκιν, το «Εωθινό τραγούδι» (σ.σ. μτφρ.: Θεόδωρος Ρακόπουλος, «Όσο υπάρχει ακόμη καιρός», εκδ. Πατάκι): είναι αραχτός στο κρεβάτι, υποδέχεται την αυγή και αυτός σκέφτεται ότι αυτό το πράγμα είναι πάντοτε εκεί. Είναι ένας θαυμάσιος αθεϊστικός στοχασμός πάνω στην ολοκληρωτική λήθη η οποία τον πλησιάζει ολοένα και περισσότερο: να μην είσαι εδώ, να μην είσαι πουθενά.

– Έχετε πολύ στενή σχέση με την ποίηση. Φαίνεται και στο βιβλίο.

– Για μένα είναι η ανώτερη μορφή λογοτεχνίας. Οι μυθιστοριογράφοι πουλάνε περισσότερο αλλά η ποίηση είναι μια κορυφή ως προς την έκφραση του κόσμου γύρω μας. Ναι, μου πάει πολύ.

– Αναφέρετε στο βιβλίο το ποίημα «Αμοργός» του Νίκου Γκάτσου. Πώς προέκυψε αυτό;

– Ηθελω ο Φράνσις και η Βίβιεν να φτάσουν σε μια δραματική κορύφωση σε ένα απομακρυσμένο νησί. Ρώτησα ένα φίλο να μου υποδείξει ένα τέτοιο μέρος. Μου λέει την Αμοργό. Την γκούγκλαρα και ανακάλυψα αυτό το ποίημα. Ταιριάζει στον χαρακτήρα του Φράνσις, ο οποίος υποτίθεται ότι γνωρίζει τα πάντα γύρω από την ποίηση. Άρα και την «Αμοργό» του Γκάτσου.

– Η τεχνική νοημοσύνη παίζει ένα ρόλο στο βιβλίο αλλά όχι αυτόν που κάποιος θα περίμενε.

– Από τότε που άρχισα να γράφω το μυθιστόρημα, βλέπω ότι οι

νεότερες γενιές χρησιμοποιούν την ΑΙ για προσωπικά τους ζητήματα, σαν να ήταν ένας θεός που συμβουλευόμαστε. Όμως δεν ήθελα να μπω σε μια επιστημονική φαντασία ως προς το πώς θα είναι οι ζωές μας ή αν θα μας καταστρέψουν οι μηχανές. Δεν με ενδιέφερε κάτι τέτοιο. Εάν είναι να γράφεις για το μέλλον, ποιο είναι το μέλλον της Ιστορίας; Ποιο μπορεί να είναι το μέλλον της λογοτεχνίας, των ανθρωπιστικών επιστημών; Κανένας δεν γράφει γι' αυτά τα θέματα. Όλοι γράφουν για διαστημόπλοια και για διαγαλαξιακούς πολέμους και ολοκληρωτικές καταστροφές. Ρεαλιστικά όμως, ένας από τους πιο ισχυρούς θεσμούς μας είναι τα πανεπιστήμια. Θέλω να πω, κοιτάξτε τι γίνεται στην Ευρώπη από τον 11ο αιώνα έως σήμερα: τα πανεπιστήμια ιδρύθηκαν τότε και είναι ακόμα εδώ! Και κανείς δεν γράφει ότι παρ' όλες τις καταστροφές, έχουμε ακόμα πανεπιστήμια, με τμήματα λογοτεχνίας και επιστημών.

– Είστε ένας συγγραφέας που συνδυάζει τον στοχασμό με την καθαρή πλοκή, με ανατροπές και αποκαλύψεις, ειδικά στο δεύτερο μέρος του βιβλίου.

– Νομίζω ότι ο μοντερνισμός, μέσα σε όλη του τη σαγήνη και τον πλούτο, ξέχασε κάτι ζωτικής σημασίας για τη λογοτεχνία: ότι είναι εξαιρετικά δυσάρεστο να διαβάσεις ένα βαρετό βιβλίο. Το να σε ενδιαφέρει ο αναγνώστης θεωρείται κάποτε πολύ φθινό, χυδαίο. Όλο όμως έχει να κάνει με το στοιχείο της περιέργειας. Δεν ξέρω υποθέτω ότι έγραφα τα μυθιστορήματα που ήθελα να διαβάσω και επιθυμούσα η περιέργειά μου να κεντρίζεται όχι στο επίπεδο του σασπένς, αλλά στο επίπεδο της διερεύνησης. Έχει σημασία να διατηρείς αυτό το ενδιαφέρον για τον άλλο και την ίδια στιγμή, μέσα από αυτή τη διεργασία, να προκύπτουν μεταφυσικές ή πολιτικές υποθέσεις ή φαντασιώσεις.

Οφείλουμε τη γέννησή μας σε ένα παιχνίδι της μοίρας

Η άλλη «Εξιλέωση», οι αμερικανικές επιρροές, οι γονείς του

– Πώς αρχίζετε ένα βιβλίο; Έχετε πει ότι η «Εξιλέωση» άρχισε με ένα ζευγάρι σε μια βιβλιοθήκη και αυτό ήταν όλο.

– Αρχικά, η «Εξιλέωση» διαδραματιζόταν 300 χρόνια στο μέλλον! Ήταν επιστημονική φαντασία: μπαίνει μια κοπέλα σε ένα δωμάτιο και μετά μπαίνει και ο κηπουρός ο οποίος, στο πρώτο προσεδό, ήταν μια μορφή εμφυτευμένη στον εγκέφαλό της. Αυτή έχει ξυρισμένο το κρανίο της και δύο μικρά καλώδια εξέρχονται από αυτό.

– Αυτό είναι ένα τελείως άλλο βιβλίο!

– Τελείως όμως, ναι. Έχω λοιπόν σκεφτεί ότι αυτοί οι δύο συνδέονται ερωτικά – και αυτό ήταν όλο. Αλλά όταν ξεκινάς το ταξίδι ενός βιβλίου, ακολουθείς τη ροή. Μου αρέσει να εκπλίσσομαι. Έχω όμως την ίδια στιγμή μια πολύ ισχυρή αίσθηση του τι θέλω να κάνω.

– Έχετε δλώσει πόσο μεγάλη επιρροή ήταν η αμερικανική λογοτεχνία.

– Για μένα η αμερικανική λογοτεχνία σήμαινε ελευθερία. Συγγραφείς όπως ο Απνταϊκ ή ο Μπέλοου άδραξαν τα διδάγματα του μοντερνισμού δίχως να μείνουν στη σκιά του. Αντίθετα, πολλοί Ευρωπαίοι το έριξαν στα υπαρξιακά ερωτήματα και έγιναν απίστευτα πλκτικοί. Πριν από το 1989 είχα ζήσει στο Βερολίνο και αναρωτιόμουν: γιατί κανένας δεν γράφει για το Τείχος; Γερμανοί τότε μου έλεγαν, δεν καταλαβαίνεις: η λογοτεχνία είναι ειρωνεία! Το Τείχος είναι για τους δημοσιογράφους. Και σκέφτηκα: υπήρχε περίπτωση η Νέα Υόρκη, αν είχε χωριστεί στα δύο, ο Απνταϊκ και ο Μπέλοου να μην έγραφαν γι' αυτό;

– Ησαστε από τους πρώτους φοιτητές στο ιστορικό τμήμα του Πανεπιστημίου του Ιστ Ανγκλίας.

– Ήμουν ο πρώτος και ο μοναδικός φοιτητής του προγράμματος! Κανένα πανεπιστήμιο έως τότε δεν είχε προσφέρει τέτοιο πρόγραμμα. Στην Αμερική το έκαναν ήδη, αλλά στη Βρετανία ήταν κάτι άγνωστο. Θυμάμαι, γυρνούσα την Ελλάδα και την Ιταλία κάνοντας τουρισμό με το κορίτσι μου όταν είδα τη σχετική ανακοίνωση. Όταν γύρισα στην Αγγλία, τηλεφώνησα στον Μάλκολμ Μπράντμπερι. Μου λέει, έκλεισε το πρόγραμμα, είχε μηδέν αιτήσεις.

Του λέω, κάνω εγώ αίτηση. Λέει, έλα να με βρεις και φέρε μαζί σου διηγήματα. Κάθισα τις επόμενες εβδομάδες κι έγραφα δύο διηγήματα, δανείστηκα το αυτοκίνητο του πατέρα μου και οδήγησα 320 χιλιόμετρα για να τον συναντήσω.

– Ο Μπράντμπερι ήταν ήδη θρυλική φιγούρα;

– Ναι. Τον συναντούσα για δέκα λεπτά στον διάδρομο της σχολής και κάνα δυο φορές σε μια παμπ. Του έδινα διηγήματα, τα οποία ήταν σκοτεινά, διαστραμμένα, μου έκανε κάνα δυο τεχνικές παρατηρήσεις. Μέσα σε ένα χρόνο έγραψα 30 διηγήματα – τα μισά μπήκαν στο πρώτο μου βιβλίο. Πέρασα πάρα πολύ ωραία. Και μου άρεσαν οι λίστες ανάγνωσης που μου έδινε. Έτσι εντάρησα στους

Αμερικανούς. Το καλοκαίρι του 1970 εμφανίστηκε και ο Ανγκους Ουίλσον με το αγόρι του. Εξοχος συνομιλητής, ήταν σαν περφόρμανς να τον ακούς. Ήταν ένας άλλος κόσμος, απίθανος, απολαυστικός.

Η Δουνκέρκη

Το ταξί θα έρθει σε λίγο να μας πάρει. Μαζί με την Αναλίνα κλειδώνουν το σπίτι και παίρνουν από μια μικρή βαλίτσα. Κάθονται πίσω στο ταξί.

«Ο Ηλίαις έχει ζήσει στη Γλασκώβη», γυρίζει και της λέει στο ταξί. Η Αναλίνα είναι γεννημένη στο Λονδίνο αλλά οι γονείς της είναι από τη Γλασκώβη (όπως και ο πατέρας του ΜακΓιούαν). «Πήγες σε κανένα αγώνα της Σέλτικς;» με ρωτάει. Είχα πάει όντως. «Άρα είστε από οικογένεια καθολικών», της λέω. Κουνάει το κεφάλι της χαμογελώντας.

Στον σταθμό περιμένουμε μαζί να έρθει το τρένο. Ο ΜακΓιούαν με ρωτάει πώς έγινε και γεννηθήκα στο Κονγκό. «Ξέρεις», μου λέει, «αν η Γερμανία δεν είχε εισβάλει στην Πολωνία το 1939 δεν θα είχα γεννηθεί. Δεν θα είχε πάει στον πόλεμο ο πατέρας μου, δεν θα είχε τραυματιστεί στις ακτές της Δουνκέρκης και δεν θα τον είχαν στείλει πίσω, σε μια περιοχά όπου ζούσε η μητέρα μου. Υποθέτω οφείλωμε τη γέννησή μας σε ένα παράξενο παιχνίδι της μοίρας».

– Σας άρεσε το μονοπλόνο από τη Δουνκέρκη στην κινηματογραφική «Εξιλέωση»;

– Όχι ιδιαίτερα. Θέλω να πω, τεχνικά ήταν άρτια, επτά λεπτά μονοπλόνο, τρομερή χορογραφία. Αλλά δεν ξέρω, μου φάνηκε ψυχρή. Έχω ανάμεικτα συναισθήματα για αυτή τη σκηνή.

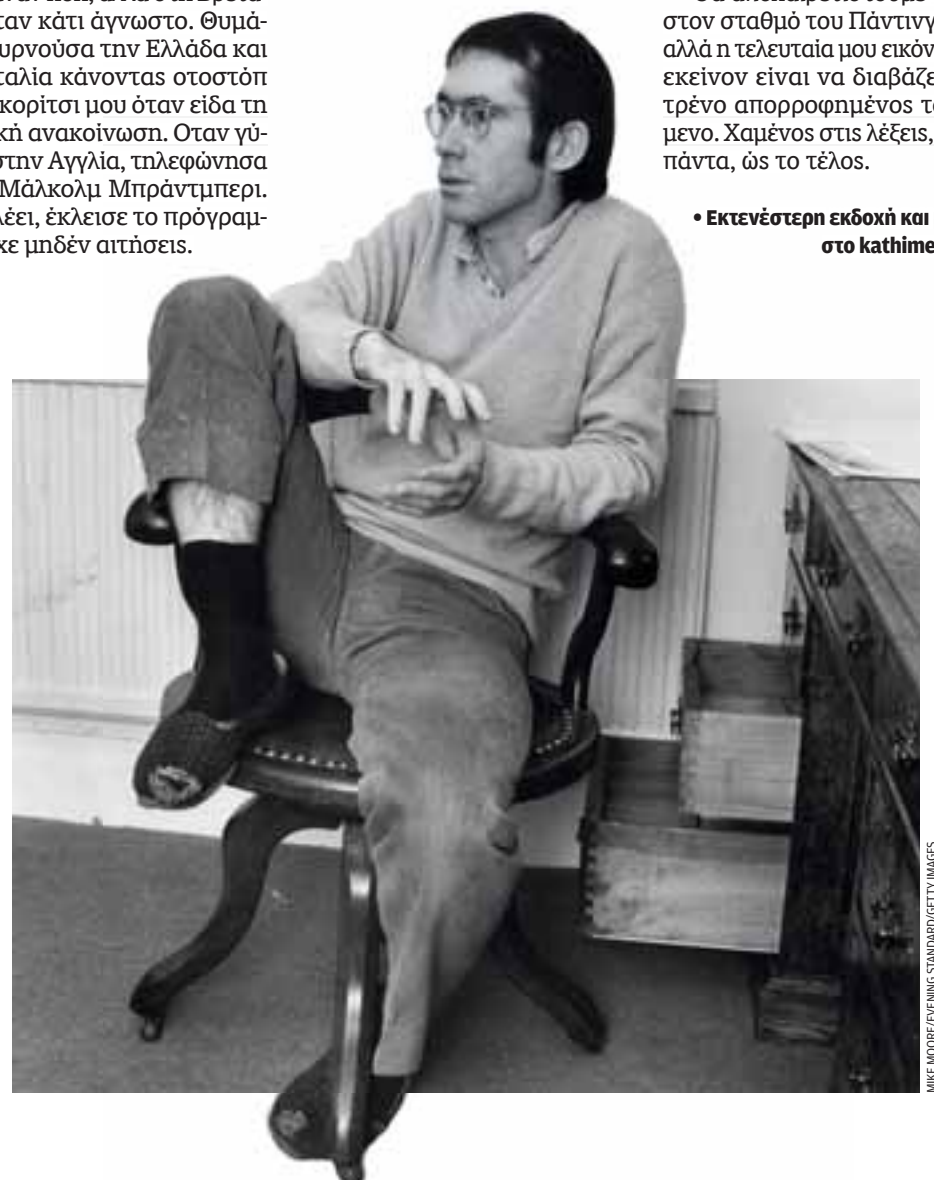
– Σας άρεσε περισσότερο η «Δουνκέρκη» του Νόλαν;

– Χμ, όχι, προτιμώ τη Δουνκέρκη της «Εξιλέωσης».

Στο τρένο κάθονται οι δυο τους: ο Ιαν έχει να διαβάσει προσεκτικά το κείμενο για τη θεατρική διασκευή της «Εξιλέωσης».

Θα αποχαιρετιστούμε ζεστά στον σταθμό του Πάντινγκτον, αλλά η τελευταία μου εικόνα από εκείνον είναι να διαβάζει στο τρένο απορροφημένος το κείμενο. Χαμένος στις λέξεις, όπως πάντα, ως το τέλος.

• Εκτενέστερη εκδοχή και βίντεο στο kathimerini.gr

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Προπύλαια ευτέλειας

Στα προπύλαια του Πανεπιστημίου, ο ανδριάντας του Ιωάννη Καποδίστρια, έργο του γλύπτη Γεωργίου Μπανάου, έχει ευτυχώς γυρισμένη την πλάτη στα συντρίμμια της νεοελληνικής ζωής. Μια κατεστραμμένη πυροσβεστική φωλιά συνοψίζει με πικρό συμβολισμό την αδυναμία και την ανικανότητα των Ελλήνων να προστατεύουν τον δημόσιο χώρο ως κοινό αγαθό και ως κατάκτηση της αξιοπρέπειάς τους. Στα Προπύλαια συνυπάρχουν: χρήστες ναρκωτικών, σεραπνίνες από γιορτές αποφοίτησης, σκουπίδια στις κουφάλες της γέριγκς ελιάς, βανδαλισμένα γλυπτά και απουσία γεωπονικής κουλτούρας.

N. B.

Η Δράμα διδάσκει

Στον αριθμό 72 της οδού Βενιζέλου στη Δράμα μονάχα μια φθαρμένη επιγραφή στη ζωφόρο του ερειπωμένου κτιρίου μαρτυρεί πως εκεί βρισκόταν κάποτε το «μέγα κεντρικόν ξενοδοχείον» Σαντράλ. Χάρη στο όραμα και στις ενέργειες του αείμνηστου προέδρου της Raycar, Κώστα Αποστολίδη, που συνεχίζονται από την κόρη του, Καλλιόσα, έχουν ήδη ξεκινήσει οι εργασίες αναπαλαιώσής του. Πέρα από τη διάσωση του ξενοδοχείου, που χτίστηκε το 1910 από τον Τούρκο επιχειρηματία Τζεμαλή Μπέν, η αποκατάσταση του κτιρίου φιλοδοξεί να αναζωογονήσει κάτι από την αύρα που είχε κάποτε αυτή η εμπορική οδός.

Π. ΤΣ.

Θέα μοπιλιάρισμα

Στο άνοιγμα της Βασιλίσσης Ολγας, απέναντι ακριβώς από το Παναθηναϊκό Στάδιο, ανάμεσα σε όμορφα παρτέρια με λουλούδια έχει κατασκευαστεί ένα παγκάκι. Δεν υπάρχει σκιά, είναι στο λιούρι. Τα δέντρα που το περιστοιχίζουν είναι πολύ κοντά, μάλλον θα χρειαστούν δεκαετίες για να ψηλώσουν και να δροσίουν όσους κάθονται από κάτω. Ο δρόμος εγκαινιάστηκε μετά βαΐων και κλάδων τον περασμένο μήνα, αλλά ακόμη λείπουν δέντρα, πολλά δέντρα, για να παραδοθεί στους πολίτες. Το πιο σουρεαλιστικό, όμως, είναι η θέα: ούτε Ακρόπολη ούτε Καλλιμάρμαρο. Μόνο παγιδευμένα οχήματα στην κίνηση, κόρνες και βρισιές, σφηνές και μούντζες. Παγκάκι με θέα μοπιλιάρισμα.

Ξ. Κ.

Καλή τηλεόραση

Υπάρχει τηλεοπτική κωμωδία χωρίς ειρωνείες, κακολογίες και ξεμπλιάσματα μεταξύ των χαρακτήρων; Και όμως, η σειρά της ΕΡΤ «Το Παιδί» επιβεβαιώνει ότι το γέλιο μπορεί να βγει αβίαστα, ακόμη και από την «απλή» ιστορία μιας πρώην αθλήτριας Τάε Κβον ντο, η οποία, για να προστατεύσει έναν νεαρό στο φάσμα του αυτισμού, καταφεύγει μαζί του σε ένα χωριό. Οι κάτοικοί του έχουν ένα σωρό αδυναμίες, αλλά φροντίζουν ο ένας τον άλλον με τρυφερότητα, καλοσύνη και καλοπροαίρετα πειράγματα. Και ενώ το κακό παραμονεύει, συνήθως πτάται, όπως και εκείνη η χαιρέκακη θέση ότι το χιούμορ έχει ως βασικό συστατικό του την προσβολή.

N. Ζ.

«Αφετε τα παιδιά»

Τι θα έλεγε ο Κ.Π. Καβάφης κάθε φορά που σμήνη μικρών μαθητών του Δημοτικού, που μόλις έχουν αποβιβαστεί από το πούλμαν τους, ορμάνε προς το γλυπτό-καθιστικό με το νεότευκτο ομοίωμά του και αρχίζουν να του τραβάνε τη μύτη, να του πειράζουν τα γυαλιά, να τον πασπατεύουν με μανιά; Περσαστικοί μιας κάποιας ηλικίας σχολιάζουν επιτιμητικά τη συμπεριφορά των παιδιών, καταλογίζοντάς τους «έλλειψη σεβασμού». Νομίζω ότι ο ίδιος ο ποιητής θα ήταν λίγο πιο ανεκτικός. Η «ζωντάνια» του γλυπτού που φιλοτέκνησε ο Πραξιτέλης Τζανουλίνος εξάπτει ένστικτα που οι ενήλικοι έχουμε χαλιναγωγήσει εδώ και δεκαετίες.

Δ. Ρ.

Τιφόζι - Μπιενάλε: 1-0

Πρέπει να το αναγνωρίσω: Ποδόσφαιρο - Σύγχρονη τέχνη ήρθαν 1-0 στην πρώην Γαλινοτάτη εσχάτως. Οι φιλότεχνοι της 61ης Μπιενάλε Τέχνης και οι κιλιόδες φίλαθλοι της ιστορικής Venezia FC, που γιόρτασε την άνοδό της στη Serie A έπειτα από χρόνια πίκρας στη Β', συναντήθηκαν στις ίδιες γέφυρες: οι μεν για ένα άπερολ στο πλιοβασιλέμα, οι δε για να δουν το τρόπαιο της ομάδας να υψώνεται μπροστά στο Παλάτι των Δόγηδων. Και μολονότι τα τίφο, δηλαδή τα οπαδικά παραφερνάλια των tifosi (κασκόλ, σημαίες, καπνογόνα, καρμούζες κ.λπ.), υστερούσαν σε δημιουργικότητα αναφορικά με τα έργα των εθνικών περιπέτρων στα Giardini -αν και μερικά έφεραν ισοπαλία...- ό,τι υπελείπετο σε καλλιτεχνική αισθητική, το αναπλήρωνε η ομοψυχία που τόσο έλειψε από την Μπιενάλε.

M. B.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Ο Ορφέας έπαιξε μουσική στον Αδη πολλές φορές

Προερχόμενος από τη Θράκη, ο νεαρός μουσικός Ορφέας παντρεύεται την Ευρυδική. Η ευτυχία τους δεν διαρκεί πολύ όμως: η Ευρυδική πεθαίνει πρόωρα, από το δηλητηριώδες δάγκωμα ενός φιδιού.

Η ιστορία ουσιαστικά αρχίζει από εδώ, έτσι όπως έφτασε έως τις μέρες μας μέσα από τις εκπληκτικές διηγήσεις του Οβιδίου και του Βιργίλιου: ο Ορφέας βασίζεται στην τέχνη του για να πετύχει το ασύλληπτο, να σαγηνεύσει τους θεούς του Κάτω Κόσμου και να φέρει πίσω στη ζωή την Ευρυδική.

Σύμφωνα με την Ετέλ Αντνάν («Ο Ορφέας απέναντι στο κενό / Χάινερ Μύλλερ και Τιντορέτο, το πιθανό τέλος του τρόμου», μτφρ.: Βασιλική Γκέτσιου - Σπύρος Γιανναράς, εκδ. Αγρα, 2021), «μόνον

ένας μουσικός μπορούσε να δεσμευθεί σε αυτή την ακραία δοκιμασία, να ξαναφέρει στη ζωή μια πεθαμένη».

Πράγματι, ο Ορφέας σαγηνεύει με τη λύρα του την Περσεφόνη και τον Πλούτωνα. Του παραδίδουν την Ευρυδική - υπό έναν όρο όμως: να μη γυρίσει να την κοιτάξει μέχρι να φτάσουν στην επιφάνεια της Γης.

Αλίμονο: ελάχιστα βήματα πριν από την έξοδο στο φως, ανήσυχος που δεν ακούει τα βήματα της σκιάς πίσω του, στρέφει το βλέμμα για να σγουρευτεί.

Η Ευρυδική χάνεται για πάντα. Και ένας θνητός δεν μπορεί να εισέλθει στο βασίλειο των σκιών δύο φορές.

Τι βλέπει όμως όταν προσπαθεί να κοιτάξει το φάντασμα ο

Το άλμπουμ «Orfeo son io», δηλαδή «Εγώ είμαι ο Ορφέας», με ερμηνείες του τενόρου Ρολάντο Βιγιασόν και μουσική διεύθυνση του συνόλου L' Arpeggiata από την Κριστίνα Πλουκάρ, κυκλοφορεί από την Deutsche Grammophon.

Ορφέας; Το τίποτα, το κενό. Πώς αναπαριστάται κάτι αδιανόητο;

Η μουσική έχει τον πρώτο λόγο και πάλι. Δύο σπουδαίοι σύγχρονοι μουσικοί, ο τενόρος Ρολάντο Βιγιασόν και η Κριστίνα Πλουκάρ, που διευθύνει το μουσικό σύνολο L' Arpeggiata, συνεργάστηκαν το 2025 σε ένα πρότζεκτ που κυκλοφορεί από την Deutsche Grammophon, το οποίο τιτλοφόρησαν «Orfeo son io», δηλαδή «Εγώ είμαι ο Ορφέας». Μια ανθολογία από μπαρόκ άριες και δύο σύγχρονα τραγούδια όπου το κεντρικό θέμα είναι ο Ορφέας. Για την ακρίβεια, μία από τις άριες του Κλαούντιο Μοντεβέρντι που περιλαμβάνεται εδώ έχει αυτόν ακριβώς τον τίτλο.

Ο Βιγιασόν είναι από τους πλέον διάσημους τενόρους σήμερα,

ενώ η Πλουκάρ είναι μουσικός με πολυδιάστατη δράση. Αρτίστα και δεξιότηκνης της θεόρβης, έγχορδου οργάνου που ανήκει στην οικογένεια του λαούτου, οι ηχογραφήσεις που έχει κάνει διευθύνοντας το σύνολο L' Arpeggiata πάνω σε άριες της πρώιμης μουσικής, σε τραγούδια μπαρόκ αλλά και παραδοσιακά της Κάτω Ιταλίας, είναι μοναδικές. Ο κύριος Γκρι ξεχωρίζει το εξαιρετικό box set («L' Arpeggiata. The Complete Alpha Recordings», 6 cd, 2013), όπου περιλαμβάνεται το σύνολο των ηχογραφήσεων της Πλουκάρ για την Alpha, καθώς επίσης το διπλό άλμπουμ «Alla Napoletana» (2021) από την εταιρεία Erato.

Εδώ, μαζί με τον Βιγιασόν αποτυπώνουν τη δύναμη της μουσικής στις διάφορες εκφάνσεις

της, μέσα από άριες συνθετών του 16ου, του 17ου και του 18ου αιώνα (Μοντεβέρντι, Μπρουνέλι, Κατσίνι, Λορέντζο Αλέγκρι, Πριούλι, Μπουοναμέντε, Κατσάτι, Πέρι, Σαρτόριο και Γκλουκ), μαζί με δύο τραγούδια του Λουίτζ Μπρονφά (1922-2001) και του μεγάλου Αργεντινίνου τενόρου Κάρλος Γκαρντέλ (1890-1935), το πασίγνωστο «Sus ojos se cerraron», σε απίθανη μεταγραφή της Πλουκάρ (υπογράφει στο άλμπουμ και άλλες εξόχως δημιουργικές μεταγραφές για το μουσικό της σύνολο).

Το άλμπουμ στο σύνολό του επιβεβαιώνει περύτερα αυτό που λέει η Αντνάν: «Εάν ο Ορφέας επιθυμούσε να «ξυπνήσει» την Ευρυδική και να την οδηγήσει έξω από τον Αδη, έπρεπε να παίξει μουσική».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Μια μέρα που έγινε άγρια νύχτα

Ένα χειμωνιάτικο πρωινό, τρεις φίλοι φεύγουν από το χωριό τους και χάνονται στο δάσος, όπου ανακαλύπτουν ένα έρημο σπίτι, πνιγμένο στη βλάστηση. Ο ένας από τους τρεις με το παρωνύμιο Dark είχε ξαναέρθει στο σπίτι, αλλά οι άλλοι δεν μαθαίνουν παρά πολύ αργότερα γιατί είχαν βρεθεί εκεί. Ανεπαίσθητα, το μπουκτίσμα και η βαρεμάρα των τριών εφήβων χειροτερεύουν ολόένα, μέχρι που διοχετεύονται σε ένα αδιανόητο ξέσπασμα βίας: «φρικαλέο μπαντ τριπ». Θύμα τους ένας άνδρας, που είχε έρθει στο χωριό έπειτα από δεκαετίες για την κηδεία του αδελφού του. Το χορταριασμένο σπίτι ήταν το πατρικό τους, ένα χαλασμένο σπίτι.

Στο τέταρτο βιβλίο του ο Γιάννης Νικολούδης καταπάνεται με ένα τρομερά επίκαιρο ζήτημα, τη βία των ανηλικών. Ο Dark, η Foxy (που δεν είναι γυναίκα) και ο Snake είναι γεννήματα ενός αποπνικτικού, σκαιού τόπου, που υποδεικνύεται σαν θύλακος του κακού. Τα τρία παιδιά νιώθουν το χωριό σαν μέγγενη, που τους έκοβε την ανάσα. Οσο περιπλανιούνται άσκοπα στο ξένο σπίτι, ακούν διαρκώς τον ακό του χωριού, που ετοιμάζεται για γιορτή. Ακούν την καμπάνα της εκκλησίας, ανθρώπους να τοποθετούν πάγκους και πατέλες, να συνομιλούν με σπασμένες φωνές, κάποιον να δοκιμάζει το μικρόφωνο. Τελικά δεν είχαν φύγει και τόσο μακριά.

Ο Dark έχει ανίατα τραυματιστεί από ένα οικογενειακό δράμα. Ο βουβός, άρρωστος θυμός του μολύνει όσα και όσους τον περιβάλλουν. Τα βράδια ονειρεύεται συντέλειες, θα ήθελε το χωριό να καθεί από προσώπου γης. Κάθε ξημέρωμα πλησίαζε το παράθυρο με την προσμονή μιας καταστροφής. «Αλλά μετά έσπρωχνε την κουρτίνα και το χωριό ήταν εκεί: η ίδια πλατεία, τα ίδια σπίτια, τα ίδια καμπαναριά των εκκλησιών, οι ίδιοι άνθρωποι, ήταν όλα στη θέση τους, με μια κακία

μέσα τους και τόσο σίγουρα για τον εαυτό τους». Οι ίδιοι άνθρωποι, που πάντα ήξεραν τα πάντα, «ο παπάς και ο δάσκαλος και οι άλλοι του καφενειού».

Τα παιδιά διατηρούσαν μια χαλαρή σχέση με την πραγματικότητα. Ο αληθινός κόσμος αντικατοπτριζόταν στις οθόνες των κινητών και των υπολογιστών τους. Βγάζουν φωτογραφίες ασταμάτητα. Βλέποντάς τις καταλαβαίνουν περίπου πού στέκονται, πώς φαίνονται. Είχαν για ονόματα τα ψευδώνυμα που είχαν επιλέξει σε ένα διαδικτυακό παιχνίδι. Τα Greeklish που μιλούσαν έμοιαζαν με τρίμματα μιας πρωτόγονης γλώσσας. Ολων οι ταυτότητες, όχι μόνον της Foxy, ήταν ρευστές και αδιαμόρφωτες. Ένα ακόμα καταλυτικό στοιχείο της πλοκής. Η ακατάσχετη βία, στην οποία κάποτε ενδίδουν παντελώς ανυπεράσπιστοι, αφανί-

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ
«Κόκκινο φαρμάκι»
εκδ. Πατάκι, 2026
σελ. 160

ζει τα πρόσωπά τους. Πλέον δεν ήταν άτομα, αλλά αγέλη. Μούγκριζαν, χτυπιούνταν, κλωτσούσαν, έπεφταν στα τέσσερα.

Ακόμα και τα πιο επουσιώδη μυθοπλαστικά στοιχεία, όπως μια πράσινη κουρτίνα, αποκτούν βαθμιαία ανυπόπτη σημασία. Κάθε αφηγηματική ψηφίδα έρχεται να δέσει άρρηκτα με πολλές άλλες. Αυτές οι ψηφίδες συναρμολογούν τον πυκνό ιστό ενός θρίλερ. Και στα θρίλερ ο τρόμος εκλύεται από τον ήχο. Ο Νικολούδης χειρίζεται αριστοτεχνικά τις αυξομειώσεις του τρόμου μέσα από μια πολυεπίδη ηχητική, την οποία κυρίως δανείζεται από τη φύση. Φυλλωσιές θροϊζουν, αρπακτικά πλαταγίζουν τα φτερά τους πάνω από τον φαραγγί, όπου προχωρούν τρία παιδιά και ένας ματωμένος άνδρας, οι καλαμίες σφυρίζουν από τον άνεμο που τις διαπερνά, τα έντομα βουίζουν πάνω από την

επιφάνεια του ποταμού, που κυλά σπέρνοντας ολόγυρα μια πνιγερή εμβοή, η βλάστηση ανασαίνει με παραμιλητά και ψιθύρους. Μέσα στη ρωγμή ανάμεσα στους θηριώδεις βράχους, όπου περπατούσαν αλυχτώντας, οι τρεις φίλοι φάνταζαν μικροσκοπικοί. Η κακία τους υποσκελιζόταν από κάτι μεγαλύτερο και ισχυρότερο από τους ίδιους. Οι ανπυσχητικοί ήχοι εννοχηστρώνουν τη γραφή, η οποία φτάνει σε ανατριχιαστικές τονικότητες.

Μια εξίσου σημαντική επίτευξη του Νικολούδη είναι η επιτήδεια διασάλευση της χρονικής ακολουθίας. Το κακό θεριεύει μέσα από επάλληλες και διασταυρούμενες στρώσεις χρόνου. Δεν είναι αφηγηματικό εφεύρημα. Ο ματωμένος άνδρας φέρει κατάσαρκα τις άδηλες ουλές μιας ανεπίπτως βίας. Είχε ακρωτηριάσει τις πληγές, κομμάτια του εαυτού του, αλλά τα νεύρα «έμειναν να κρέμονται στις τομές». Ως θήραμα του κακού δεν διαφέρει από τους θηρευτές του. Στο έσχατο σημείο του σωματικού μαρτυρίου του, κατακόκκινος από το αίμα που αναβλύζει από το κρανίο του, ταπεινωμένος από ένα γκροτέσκο χαμόγελο κλόουν στα χείλη του, δεν είναι παρά ένα γελοίο ζώο, που τρεκλίζει και σωριάζεται, που μουγκρίζει από τον πόνο και ψελλίζει παραμιλητά.

Ο Νικολούδης δεν έχει την αφέλεια να προτείνει εξηγήσεις για το κακό. Το παρατηρεί να βυσοδομεί και να διαβρώνει. Το κακό οφείλει να μείνει ακατάληπτο, αν θέλουμε να το διαχωρίσουμε από την ύπαρξή μας. Το κακό πρέπει να ιδωθεί σαν σφάλμα. Ίσως γι' αυτό τα πιο οδυνηρά σημεία της αφήγησης αφήνουν την υπόνοια της παραισθήσης. Ίσως το σάστιμα μπροστά στην τυφλή βία να συνιστά το ασφαλέστερο ανάχωμα της λογικής σε ό,τι απειλεί να την καταλύσει. Αναμφίβολα πάντως ο Νικολούδης είναι ο καλύτερος συγγραφέας της νεότερης γενιάς.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Συεντεύξεις με άτομα που... αζίζουν μια σελίδα

Βιβλίο με επιλεγμένα κείμενα της δημοσιογράφου Άννης Χαράλαμους

Τρίαντα οκτώ συεντεύξεις, όσα και τα χρόνια της στη δημοσιογραφία, περιέλαβε η Άννη Χαράλαμους στο βιβλίο υπό τον τίτλο «Profiles - People Worth a Page». «Η επιλογή αυτών των κειμένων, γραμμένων μεταξύ 2008 και 2018, υπήρξε μια γλυκόπικρη αλλά και διασκεδαστική εμπειρία – όπως συμβαίνει συνήθως με κάθε ταξίδι στις αναμνήσεις», λέει η συγγραφέας. Οι συεντευξιαζόμενοι δεν περιορίζονται σε πολιτικούς, παρότι τότε η Άννη Χαράλαμους εργαζόταν στην εφημερίδα Cyprus Weekly ως πολιτικός και διπλωματικός συντάκτης. Η έκδοση περιλαμβάνει συεντεύξεις με καταξιωμένους ή ανερχόμενους (εκείνη την περίοδο) καλλιτέχνες και διεθνώς αναγνωρισμένους «κνηγούς ταλέντων», δυναμικές προσωπικότητες του αθλητισμού, ακτιβιστές για την ειρήνη και την ισότητα των φύλων, έναν νομπελίστα οικονομολόγο, επιτυχημένους επιχειρηματίες, καθώς και τραπέζιτες που έχασαν την αίγλη τους.

Οι συεντευξιαζόμενοι είναι: Andrew Borowiec, Gerald Butt, Ευθύμιος Μπουλούτας, Άννα Καραμονάτη, Νίκος Χριστοδουλίδης, Andrey Dashin, Μάριος Δημητριάδης, Πανίκος Δημητριάδης, Κώστας Δημητρίου, Alexander Downer, Deborah Duncan, Charles Ellinas, Χάρης Γεωργιάδης, Αντρέας Γεωργίου, Σπύρος Χατζηνικολάου, UmIt Inatchi, Temuri Ketsbaia, Matthew Kidd, John Koenig, Παύλος Κοντιδης, Λώρης Λοιζίδης, Σταύρος Μαλάς, Οδυσσέας Μιχαηλίδης, Κατερίνα Μηνά, Αντρέας Νεοκλέους, Stanislav Osadchii, Kudret Ozersay, Νικόλαος Παπαδόπουλος, Αναστασία Μισέλ Παπαδοπούλου, Theo Paphitis, Τίνα Παύλου, Χριστόφορος Πισσαριδης, Στέλιος Πλατής, Jack Steven, Γιάννης Τουμαζής, Χάρρυ Τζιμίτρας, Μόνικα Βασιλείου, Λία Βίσιον. Η παρουσίαση του βιβλίου θα γίνει την Τετάρτη, 27 Μαΐου στην Παλιά Ηλεκτρική (Τεμπών 3, Λευκωσία 1016) στις 6:00 μ.μ. Ομιλήτης θα είναι ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος, πρώην συνάδελφος της συγγραφέως, Γιάννης Αντωνίου και ο δικηγόρος Αχιλλέας Δημητριάδης.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Αισθήματα χωρίς επιχειρήματα

Κάθε προσπάθεια να συστήσει κανείς την ποίηση σε μικρούς ή μεγάλους συνοδεύεται σήμερα από την επώδη κρατούσας αντιποικτικής συνθήκης. Δεν είναι πάντοτε σαφές τι εννοεί κανείς με αυτό: Οτι είναι είδος αντιδημοφιλές – σε σύγκριση με την πεζογραφία ή με παλαιότερες εποχές; Οτι ο κόσμος είναι κακός και άγριος και η ποίηση ένα ευγενικό, ντελικάτο λουλούδι που χρειάζεται πράσινους αγρούς και κελαροστά ρυακία για να ανθίσει; Υπάρχει μια δόση αλήθειας σε όλα αυτά, υπάρχει ωστόσο και κάμποση αυτοσκοπνοθεσία και πόζα. Αυτή η μελοδραματική ακλύς, λίγο μομφή και λίγο θρύλος, συχνά θλώνει την ανάγνωση και τη συζήτηση περί την ποίηση.

Δύο καταξιωμένες συγγραφείς βιβλίων για παιδιά επιχειρούν στο υπό συζήτηση βιβλίο κάτι διαφορετικό: στήνουν μια μορφή διαλόγου μεταξύ τους, στο πλαίσιο του οποίου ανταλλάσσουν σκέψεις που αφορούν τη σχέση τους με συγκεκριμένα ποιήματα (τα οποία παρατίθενται ολόκληρα ή αποσπασματικά). Σκοπός είναι να στρέψουν το ενδιαφέρον των παιδιών (αλλά και της αναγνώστριας/του αναγνώστη γενικά) στην ποίηση, με αφορμή τη δική τους εμπειρία και με «τεκμήριο» τα συγκεκριμένα ποιή-

ματα ή ποιητικά αποσπάσματα. Ο διάλογος εικονογραφείται και το καλαίσθητο αποτέλεσμα, στο οποίο βέβαια μας έχουν συνηθίσει οι εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, υποστηρίζεται επιπλέον από μια ιδιότυπη βιβλιοδεσία. Στο τέλος του βιβλίου υπάρχει ένα διδακτικό-εργαστηριακό παράρτημα, κάτι σαν «πειραματιστείτε κι εσείς με την ποίηση» και «δοκιμάστε να γράψετε το δικό σας ποίημα».

Άλλο πράγμα

Θα ξεκινήσω από αυτό το τελευταίο: είναι εντελώς (μα εντελώς) άλλο πράγμα να μεις κάποιον στην ανάγνωση της ποίησης και άλλο (μα εντελώς άλλο!) να επιχειρείς κάτι σαν εργαστήριο δημιουργικής γραφής – και μάλιστα ποιητικής γραφής – και μάλιστα με παιδιά! Πώς και γιατί αυτά τα δύο συνδυάζονται εν προκειμένω, ανενδοίαστα, σαν να προκύπτει το ένα από το άλλο; Τι απίστευτο τσουβάλιασμα συντελείται μέσα στο κεφάλαιο που επιγράφεται «εννέα τρόποι για να γράψεις ποίηση χωρίς να γίνεις ποιητής»; Ήδη ο τίτλος είναι ολισθηρός – δεν χρειάζεται να είσαι και ποιητής για να παίζεις με τις λέξεις, μας λέει! Ο καθένας μπορεί να το κάνει! Στις λίγες σελίδες που ακολουθούν ξεπετιέται στα γρή-

ΑΡΓΥΡΩ ΠΙΠΙΝΗ,
ΑΛΚΗΣΤΗ ΧΑΛΙΚΙΑ
«Εντεκα λόγοι για να μην διαβάσω ποίηση και άλλοι δώδεκα για να διαβάσω»
Εικόνες: Κώστας Μαρκόπουλος
εκδ. Καλειδοσκόπιο, 2025
σελ. 66

γορα το πρόβλημα της τεχνητής νομιμοσύνης, προτείνονται «δημιουργικές» ιδέες που εκτείνονται από τα «καλλιγραφήματα» μέχρι την «blackout» ή «erasure» ή «found poetry» (!) Ο πρώτος που πειραματίστηκε με τα καλλιγραφήματα ήταν, διαβάζουμε, ο Νικηφόρος Βρεττάκος το 1961 – στα ελληνικά, εννοείται, αλλά παραλείπεται αυτή η ασήμαντη λεπτομέρεια.

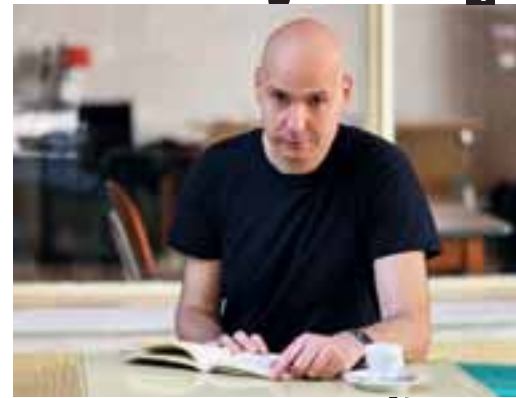
Η χαοτική προσέγγιση διέπει και το πρώτο μέρος του βιβλίου, που περιέχει τον διάλογο των συν-συγγραφέων για τη σχέση τους με την ποίηση. Ποιήματα δύσκολα, πυκνά προτείνονται ως απλή, τάχα, υπόθεση, αφού οι συν-συγγραφείς τα επενδύουν με κάποιο μύθο. Ο δε μύθος (τους) συγκροτείται από ένα ακαθόριστο μείγμα αισθηματολογίας και ζηλωτισμού. «Έχεις πίστη στην ποίηση»; διαβάζουμε – το παράδειγμα είναι ενδεικτικό. Για να μη μας μείνει αμφοβία, η εικονογράφηση μας δείχνει έναν ξιφομάχο, με την πολεμική του εξάρτηση, να μάχεται με ένα βιβλίο ποίησης στο χέρι. Πιο κάτω πληροφορούμαστε ότι (η ποίηση) «είναι ένα ψυχούλο ψυχής που έπεσε στο χαρτί και έμεινε εκεί».

Εμπειρικός και Σεφέρης

Δεν τη γλιτώνει ούτε η γνωστή, κατά Εμπειρικό, «ανάπτυ-

ξι στιλβοντος ποδηλάτου». Αλίμονο όμως: ενώ ο στίχος αυτός, μέσα στο συγκεκριμένο ποίημα, πολύ εύγλωττα και πετυχημένα ιστορεί τους τρόπους και τη μοίρα της ποίησης, δίνοντας ένα άριστο δείγμα ακριβολογίας, εικονοποιίας και ρυθμού, οι συγγραφείς «δίνουν πόνο» με αφορμή αυτό ειδικά το ποίημα: «Αστραπή και κεραυνός έπεσαν πάνω μου» τινάχτηκα από τη θέση μου. – Ποίηση δεν είναι μόνο λέξεις. Είναι ηλεκτρική εκκένωση», διαβάζουμε. Το ύφος αυτών των διατυπώσεων, που χωρίς καν να εξαντλήσει κανείς την αυστηρότητά του θα τις χαρακτήριζε ποιητικίζουσες, μάλλον αποτρεπτικά θα λειτουργούσε προς μεγαλύτερες/ούς αναγνώστε(ρι)ες. Ο οίστρος παίρνει ενίοτε μπάλα και τους ίδιους τους ποιητές. Έτσι, κατά τις συγγραφείς, ο Σεφέρης «βροντοφωνάζει»: «Είπε εδώ και χρόνια: “Κατά βάθος είμαι ζήτημα φωτός”». Υπάρχει, αναρωτιέμαι, λέξη πιο αταίριαστη για αυτόν ειδικά τον ποιητή από το «βροντοφωνάζει»;

Καλύτερα να ανθολογεί κανείς απλώς ποιήματα που θεωρεί ελκυστικά. Ή και να συστήνει ένα μόνο ποίημα, π.χ. ένα εικονογραφημένο ποίημα-βιβλίο. Θα βρουν τον δρόμο οι μικροί/ές αναγνώστ(ρι)ες, όπως τον βρίσκουμε όλοι.

Αναζητώντας νέες φωνές

Ο Διαγωνισμός Διηγήματος της «Καθημερινής» επιστρέφει έπειτα από πενήντα χρόνια

της ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ

Διαγωνισμός διηγήματος σε εφημερίδα; Μπορεί η ιδέα να ακούγεται κάπως «καλτ», ίσως και να θυμίζει μια εποχή περασμένη, όμως στην πραγματικότητα αυτό που έχει ξεπεραστεί είναι η αντίληψη ότι η λογοτεχνία ζει μόνο σε σελίδες που κιτρινίζουν. Σήμερα οι ιστορίες κυκλοφορούν παντού: σε podcasts, σε audiobooks, σε εκπομπές για το βιβλίο μέσα από τα social media. Όλα αυτά αποδεικνύουν ότι η ανάγκη των ανθρώπων να φανταστούν, να καταγράψουν και να αφηγηθούν ιστορίες παραμένει ακόμη ζωντανή.

Πενήντα χρόνια μετά τον Πανελλήνιο Διαγωνισμό Διηγήματος που είχε διοργανώσει η «Καθημερινή» –με είκοσι διηγήματα να εκδίδονται τότε σε βιβλίο, το οποίο επανακυκλοφόρησε με την εφημερίδα της Κυριακής (10,5)– ο θεσμός επιστρέφει φέτος ανανεωμένος και προσαρμοσμένος στη συνθήκη του 2026. Ο φετινός διαγωνισμός, που συντονίζει ο δημοσιογράφος της «Κ» και συγγραφέας Ηλίας Μαγκλίνης, απευθύνεται σε νέες και νέους συγγραφείς 14 έως 45 ετών. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή έως τις 31 Αυγούστου, συμπληρώνοντας τη σχετική φόρμα και διαβάζοντας τους όρους στο kathimerini.gr.

Τα διηγήματα που θα ξεχωρίσουν θα εκδοθούν σε ένα συλλεκτικό βιβλίο το οποίο θα κυκλοφορήσει με την «Καθημερινή» της Κυριακής μετά τη λήξη του διαγωνισμού και θα αξιολογηθούν από τους Ευθύμη Φιλίππου, Μαριλένα Καραμολέγκου, Λένα Διβάνη, Γιάννη Παλαβό και Ελισάβετ Κοτζιά. Μερικές από τις ερωτήσεις που τους θέσαμε είναι το πώς ένας τέτοιος διαγωνισμός συμβάλλει στην ανάπτυξη της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνικής σκηνής, ποια είναι η θέση του διηγήματος σήμερα και αν η τεχνική νομοσύνη επηρεάζει –ή δεν επηρεάζει– τη συγγραφή.

1
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ
Κριτικός λογοτεχνίας

Οι προϋποθέσεις ενός σύγχρονου διηγήματος

Ενας τέτοιος διαγωνισμός προσφέρει την ευκαιρία σε νέους συγγραφείς να εκτεθούν και να κριθούν από κατά τακμήριον ειδήμονες, καθ' οδόν, πριν φτάσουν

στον εκδότη τους. Επίσης, διαθέτει ρόλο παραδειγματικό δείχνοντας ότι η συγγραφή, η ανάγνωση και η κριτική αξιολόγηση της λογοτεχνίας αποτελούν διαδικασίες ενιαίες.

Δύο είναι οι προϋποθέσεις ενός σύγχρονου διηγήματος. Πρώτον, να καταπνέεται είτε με καινούργιες θεματικές ακολουθώντας την κοινωνική εξέλιξη είτε με τα μεγάλα αξιόπεραστα θέματα της ανθρώπινης κατάστασης. Και, δεύτερον, να ανανεώνει τις τεχνικές του.

Αν σκεφτούμε μεγέθη όπως τον Παπαδιαμάντη ή τον Βιζυνο, το διήγημα κατείχε πάντοτε προνομιακή θέση στην ελληνική πεζογραφία. Κι αν τις τελευταίες δεκαετίες υπερκεράστηκε –από την άποψη του αριθμού των τίτλων– από το μυθιστόρημα, το ζήτημα δεν είναι ποσοτικό. Όπως παλαιότερα, έτσι και σήμερα διαθέτουμε διηγηματογράφους πρώτης τάξεως, όπως τους Σωτήρη Δημητρίου, Γιώργο Σκαμπαρδώνη, Τάσο Καλούτσα, Βασίλη Τσιαμπούση, Ιγνάνη Χουβαρδά, Γιάννη Παλαβό, Χρήστο Οικονόμου, Δημοσθένη Παπαμάρκο, Γαλάτεια Ριζιώτη κ.ά. Το ελληνικό διήγημα σήμερα πειραματίζεται προς πολλαπλές κατευθύνσεις και οι συγγραφείς που προανέφερα ανανέωσαν θεματολογικά το πραγματικό διήγημα. Μυθιστοριογράφοι όπως ο Θανάσης Βαλτινός και ο Μισέλ Φάις μετέφεραν στα δικά τους διηγήματα διαλόγους του θεάτρου, ενώ η Δήμητρα Κολλιάκου δημιούργησε διηγήματα-υβρίδια τα οποία θυμίζουν λήμματα της εγκυκλοπαιδείας.

2
ΕΥΘΥΜΗΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ
Σεναριογράφος

Κείμενα από καρδιά και στομάχι και κεφάλι μαζί

Οι λογοτεχνικοί διαγωνισμοί –φαινόμαστε και ελπίζω– βοηθάνε, με την έννοια ότι ένα κείμενο μπορεί να βρει έναν λίγο πιο σύντομο δρόμο προς τη δημοσίευση. Το στοιχείο που με γοητεύει και με συγκινεί συνήθως στα λογοτεχνικά γραπτά είναι να νιώθω ότι δεν με κοροϊδεύουν – ή, αν το κάνουν, να γίνεται με έναν τρόπο που δεν μου είναι αντιληπτός. Συμπαθώ πολύ τα κείμενα που προέρχονται από καρδιά και στομάχι και κεφάλι

μαζί. Με εντυπωσιάζει όταν, με κάποιον τρόπο, είναι ευδιάκριτο ανάμεσα στις αράδες το ζόρι που κάποιος έχει τραβήξει γράφοντας κάποιες λέξεις, η ειλικρίνεια μιας περιγραφής, η επιλογή των χρησιμοποιημένων λέξεων και η απόρριψη των υπολοίπων. Η κρίση ενός κειμένου έχει μέσα της ευθύνη, αλλά θα πρέπει να σκεφτούμε το πραγματικό της μέγεθος – δεν είναι η ευθύνη ενός καρδιοχειρουργού ή ενός οδηγού σχολικού λεωφορείου. Το λάθος στο αν ένα ανάγνωσμα είναι καλό ή κακό, σύμφωνα με τη γνώμη κάποιου, είναι ένα μικρό λάθος. Πιστεύω ότι δεν εξαρτάται η ζωή του κειμένου από τον οποιονδήποτε κριτή. Αυτό η σκέψη με καθησυχάζει. Επίσης, το διήγημα ως φόρμα είναι κάτι που με βολεύει πολύ, καθώς όσο μεγαλώνω τόσο πιο δύσκολο μου είναι να διαβάσω μυθιστορήματα. Δυστυχώς.

Μάθετε περισσότερα για τον Διαγωνισμό Διηγήματος της «Κ» σκανάροντας το QR code με την κάμερα του κινητού σας τηλέφωνου.

3
ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΚΑΡΑΜΟΛΕΓΚΟΥ
Εκδότρια

Πεδίο λογοτεχνικής δόξης λαμπρόν

Κάθε λογοτεχνική γιορτή είναι και μια αφορμή για δημιουργικότητα, γνωριμία, γόνιμες συζητήσεις και ανάδειξη νέων καλλιτεχνών. Ενας διαγωνισμός που μπορεί να διασφαλίσει ότι η πρόσκλησή του θα είναι ανοικτή σε όλους και το κάλεσμά του μπορεί να γίνει με τρόπο που θα ακουστεί σε πολύ κόσμο, έχει και περισσότερες πιθανότητες να εντοπίσει μια νέα λογοτεχνική φωνή (ή και να επαναφέρει μία ήδη γνωστή ενδεχομένως).

Αλλωστε, το διήγημα είναι συχνά το είδος που προτιμάται στα πρωτόλεια έργα. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι η μικρή φόρμα είναι και εύκολη. Το αντίθε-

το. Πάντως, το διήγημα έχει ως είδος τους θαυμαστές του, ακόμη κι αν το μυθιστόρημα έχει απείρως μεγαλύτερη εμπορική επιτυχία. Προσωπικά θαυμάζω απεριόριστα ένα καλοδουλεμένο διήγημα που καταφέρνει να σε κερδίσει μέσα σε λίγες σελίδες, κατορθώνοντας να αποτυπώσει το κλίμα και τις εντάσεις της εποχής του. Λατρεύω, για παράδειγμα, τον Χρήστο Οικονόμου και το έργο του. Η ελληνική πραγματικότητα προσφέρει, αν μη τι άλλο, αδιανόητο πλούτο ερεθισμάτων, ας μου επιτραπεί ο ευφημισμός. Υπό αυτή λοιπόν την έννοια, η πραγματικότητα είναι εκεί και περιμένει τη ματιά μας, επομένως «ιδού πεδίο λογοτεχνικής δόξης λαμπρόν».

4
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΒΟΣ
Συγγραφέας

Η γλώσσα και η καρδιά

Το διήγημα είναι λογοτεχνία και τα διακυβέματα στη λογοτεχνία είναι δύο: η γλώσσα και η ανθρώπινη καρδιά. Στο διήγημα, αυτά προσεγγίζονται διά της οικονομίας των μέσων, του υπαινιγμού, του αιφνιδιασμού και μιας θεατρικής πλοκής, που κερδίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον κάνει να θέλει να παρακολουθήσει την ιστορία. Κάθε λογοτεχνικό είδος έχει τις δικές του δυσκολίες. Ο Φόκνερ έλεγε, μισοαστεία μισοσοβαρά, ότι ξεκίνησε από την ποίηση, το «δυσκολότερο είδος» όταν κατάλαβε ότι δεν ήταν ικανός ποιητής, δοκίμασε το διήγημα, το «δευτερο δυσκολότερο είδος» ούτε εκεί τα κατάφερε, έλεγε, κι έτσι κατέληξε στο μυθιστόρημα, το «πο εύκολο». Στην πραγματικότητα, όμως, αυτές οι διακρίσεις δεν σημαίνουν τίποτα.

Όσον αφορά την ΑΙ, πιστεύω ότι επηρεάζει τη συγγραφή, όπως επηρεάζει κάθε στοιχείο της πραγματικότητας μέσα στην οποία ζούμε. Είμαστε συλλεκτές όσων συμβαίνουν γύρω μας, συνειδητά ή ασυνειδητά, και αυτά περνούν στη γραφή. Όμως, ένα κείμενο παραμένει πάντα έκφραση της ιδιοσυγκρασίας του συγγραφέα: των βιωμάτων, των σκέψεων, των συναισθημάτων του. Είναι κάτι βαθιά προσωπικό κι εκεί η ΑΙ δεν έχει λόγο. Μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο, όπως ένα λεξικό, αλλά δεν μπορεί να

γράψει το κείμενο. Το κείμενο το γράφει και σήμερα ό,τι το έγγραφε πάντα, δηλαδή τα πιο απλά, θεμελιώδη πράγματα: ο φόβος, η αγωνία, η ματαιώση, η ελπίδα.

Γι' αυτόν τον λόγο είμαι χαρούμενος που συμμετέχω στην κριτική επιτροπή. Είναι πρόνοια να βλέπω τι γράφεται τώρα, από συγγραφείς που ακόμη διαμορφώνονται. Κι εγώ πριν από 25 χρόνια έφαχνα έναν έναν τους διαγωνισμούς, έστειλα συνεχώς, όπως κάποιος πρόσφατα τα κείμενά μου. Τώρα αισθάνομαι ότι είναι η σειρά μου να ανταποδώσω: να έχω τα μάτια μου ανοικτά και να βοηθήσω, όσο μπορώ, νέες φωνές να βρουν τον δρόμο τους.

5
ΛΕΝΑ ΔΙΒΑΝΗ
Συγγραφέας

Η γοητεία ενός εραστή που φεύγει

Υπάρχουν άνθρωποι με ταλέντο, που μπορεί όμως να μην έχουν ακόμη αυτοπεποίθηση. Αν τα πάνε καλά σε έναν διαγωνισμό, αποκτούν μια πρώτη επιβεβαίωση. Όσον αφορά τον συγκεκριμένο διαγωνισμό, πιστεύω ότι έχει μια σημαντική θέση στην ελληνική λογοτεχνική σκηνή και κυρίως τώρα που λιγοστεύει ο χρόνος τον οποίο διαθέτουν οι άνθρωποι για ανάγνωση. Το διήγημα κερδίζει έδαφος. Είναι μικρή φόρμα, έχει γοητεία, τελειώνει γρήγορα, δεν απαιτεί μήνες αναμονής.

Για μένα, αυτό που κάνει ένα διήγημα σύγχρονο χωρίς να κάνει τη λογοτεχνική του αξία είναι πρώτα απ' όλα το θέμα: πρέπει να με αφορά για να το πλυσάσω. Αυτό όμως που θα με κερδίσει είναι ο τρόπος που είναι γραμμένο. Πρέπει να έχει τη γοητεία ενός εραστή που φεύγει την επόμενη μέρα. Πρέπει να σε μαγέψει γρήγορα.

Σχετικά με την ΑΙ, θεωρώ ότι ακόμη είμαστε σε βρεφικό στάδιο και δεν έχουμε δει τα χειρότερα. Δεν τη χρησιμοποιώ γιατί πιστεύω ότι μου κλέβει δεξιότητες, αλλά και ένα κομμάτι από την ευφυΐα και την ταυτότητά μου. Δεν υπάρχει λογική στο «χρησιμοποίησε ΑΙ για να γράψω κάτι γρηγορότερα». Η λογοτεχνία είναι κάτι «αργό», θέλει χρόνο, όπως ένα φαγητό που ψήνεται αργά στον φούρνο για να γίνει νόστιμο. Διαφορετικά, το κείμενο θα βγει για κλάματα, γεμάτο με επαναλήψεις, με κλισέ και με όλα αυτά που δεν θέλουμε.

α ρ ζ
ι μ

υ

τ

σ

κ

λ

5

Το ζόρι μέσα στις αράδες

Με εντυπωσιάζει όταν, με κάποιον τρόπο, είναι ευδιάκριτο ανάμεσα στις αράδες το ζόρι που κάποιος έχει τραβήξει γράφοντας κάποιες λέξεις, η ειλικρίνεια μιας περιγραφής, η επιλογή των λέξεων.

Ευθύμης Φιλίππου

Η ΑΙ δεν έχει λόγο

Ενα κείμενο παραμένει πάντα έκφραση της ιδιοσυγκρασίας του συγγραφέα: των βιωμάτων, των σκέψεων, των συναισθημάτων του. Είναι κάτι βαθιά προσωπικό κι εκεί η ΑΙ δεν έχει λόγο.

Γιάννης Παλαβός

Ιχνη πλαστικότητας στον «Ελ Γκρέκο» του Βατικανού

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΔΑΜΙΑΝΑΚΗ**

Η ελαιογραφία «Ο Λυτρωτής Χριστός», που αποδόθηκε στον Θεοτοκόπουλο και στο εργαστήριό του από τον ιστορικό της τέχνης και επιμελητή της Ζωγραφικής Νεότερων Χρόνων των Μουσείων Βατικανού, Φαμπρίσιο Μπιφεράλι (ειδικό της βενετικής ζωγραφικής, ιδιαίτερα της περιόδου της Μεταρρύθμισης), προσφέρει στο κοινό μια θολή απεικόνιση της τέχνης του Θεοτοκόπουλου. Αυτό σκέφθηκαν βγαίνοντας από τον εκθεσιακό χώρο και ξανακοιτώντας απορημένη τον τίτλο της έκθεσης «Ο Ελ Γκρέκο στον καθρέφτη. Δύο πίνακες συγκρινόμενοι» (Παπικό Μέγαρο Castel Gandolfo της Ρώμης, έως τις 30 Ιουνίου). Ο «Λυτρωτής Χριστός» συνοδεύεται στην έκθεση από το ενυπόγραφο έργο του Θεοτοκόπουλου «Ο Άγιος Φραγκίσκος λαμβάνει τα στίγματα» (τέμπρα σε ξύλο, 28x20 εκ.), ιδέα που υπαγορεύθηκε από την απόφαση του Βατικανού να τιμηθεί ο Φτωχούλης του Θεού, πολιούχος της Ιταλίας, με τη συμπλήρωση 800 χρόνων από την κοίμησή του (1226-2026). Η παρούσα περίπτωση δεν επιτρέπει ανάλυση του θαυμάσιου αυτού έργου της πρώτης ωριμότητας που σημείωσε ο Κρητικός καλλιτέχνης στην Ιταλία, συναιρώντας το βυζαντινό με το δυτικό ιδίωμα, αλλά οφείλουμε να θαυμάσουμε το εμπνευσμένο νατουραλιστικό τοπίο, που διαπνέεται από ποιητική, σχεδόν οραματική διάθεση και αντανακλά την επίδραση της φλαμανδικής τοπιογραφίας στον λεπτομερή σχεδιασμό δέντρων (που ο ζωγράφος θα είχε σπουδάσει στη Ρώμη μάλλον,

παρά στη Βενετία). Το έργο φέρει την υπογραφή «ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΟΙΕΙ» και χρονολογείται το 1570-1575, όταν ο Θεοτοκόπουλος βρισκόταν στη Ρώμη.

Ο «Λυτρωτής Χριστός» (45x29 εκ., λάδι σε ξύλο ισπανικού πεύκου), άγνωστος στο ευρύτερο κοινό, χρονολογήθηκε από τον Μπιφεράλι, μετά τον καθαρισμό του, μεταξύ 1590-1595 και αποδόθηκε, όπως ανέφερα, στον Θεοτοκόπουλο και στους συνεργάτες του. Τόσο η χρονολόγηση όσο και η απόδοση του έργου δύσκολα θα βρουν συναίνεση, κατά τη γνώμη μου, από τους ειδήμονες του έργου του Κρητικού ζωγράφου. Το έργο φαίνεται να μιμείται ανεπιτυχώς το ύφος του Θεοτοκόπουλου και οι φαρδιές, ακατέργαστες και άτονες ζωγραφικές επιφάνειες που διαρθρώνουν το πρόσωπο της μορφής και τον λαιμό με την άτεχνη ανατομία, ακόμη και το ανέκφραστο βλέμμα, ανήκουν πιθανότατα σε αδέξιο Ισπανό ζωγράφο, μιμητή του Θεοτοκόπουλου, που δούλεψε ίσως με βάση κάποιο αντίγραφο ή χαρακτηριστικό (έργου του Θεοτοκόπουλου), στο οποίο η κεφαλή του Χριστού έκλινε, αντίθετα από το πρωτότυπο έργο, προς τα αριστερά του παρατηρητή.

Δώρο στον Ποντίρικο

Ο πίνακας δωρήθηκε το 1967 από τον Ισπανό καθολικό διανοούμενο και πολιτικό Χοσέ Σάντσεθ ντε Μουνιαιν στον Πάπα Παύλο ΣΤ'. Προσφάτως υποβλήθηκε σε καθαρισμό από την Αλεσάντρα Ζαρέλι, επικεφαλής του εργαστηρίου συντήρησης του Βατικανού. Ο καθαρισμός έφερε στο φως το έργο που βλέπουμε

«Ο Λυτρωτής Χριστός». Οι ακατέργαστες και άτονες ζωγραφικές επιφάνειες που διαρθρώνουν το πρόσωπο και τον λαιμό με την άτεχνη ανατομία, ακόμα και το ανέκφραστο βλέμμα, ανήκουν πιθανότατα σε αδέξιο Ισπανό ζωγράφο και όχι στον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο.

σήμερα, απομακρύνοντας ένα στιβαρό στρώμα επιζωγραφίσης.

Το έργο είχε περιέλθει στα χέρια πλαστογράφου, ο οποίος του προσέδωσε ένα ύφος αποτυχημένης μίμησης του ώριμου στυλ του Θεοτοκόπουλου. Το έργο που αποκαλύφθηκε δεν φέρει υπογραφή, σε αντίθεση με το εξωτερικό, πλαστογραφημένο στρώμα, όπου ο πλαστογράφος είχε φροντίσει να αντιγράψει το «ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΟΙΕΙ». Η μεγάλη διαφημιστική καμπάνια που έκανε το Βατικανό, ότι είναι κάτοχος έργου

του Ελ Γκρέκο, και η εσφαλμένη δημοσιογραφική πληροφόρηση προέτρεψαν ΜΜΕ και ιστορικούς τέχνης να επικροτούν την είδηση ότι ο πίνακας, και μετά τον καθαρισμό του, αναδεικνύεται ως έργο ενυπόγραφο του Θεοτοκόπουλου. Ζήτησα με επιστολή μου από τη Ζαρέλι να μου διευκρινίσει το θέμα. Στις 10/4 έλαβα την απάντησή της (που επιβεβαίωσε την υπόνοιά μου) ότι η υπογραφή «ήταν μέρος της επιζωγραφίσης και επομένως της πλαστογράφησης», όπως έγραψε επί λέξει, συνεπώς αφαιρέθηκε

με την απομάκρυνσή του. Η εικόνα που αναδύθηκε δεν φέρει υπογραφή, ανέφερε.

As αντλήσουμε, όμως, περισσότερα στοιχεία από το πόρισμα καθαρισμού. Η Ζαρέλι απεφάνθη πως η ελαιογραφία είναι μιμητής με διαδοχικές ζωγραφικές στρώσεις, που εν μέρει επικαλύπτονται και εν μέρει συγχωνεύονται. Εντόπισε επίσης τέσσερις μικρές οπές κατά μήκος της πάνω και της κάτω πλευράς του πίνακα, οι οποίες θα χρησίμευαν, σύμφωνα με τον Μπιφεράλι, για τη στήριξη του κατά τη μεταφορά σε λιτανεία, όπως έχει παρατηρηθεί λ.χ. στο «Ιδε ο Ανθρώπος» του Φεντερίκο Μπαρότσι (Περούτζια, 1590-1610 περ.). Σημαντικότερο είναι το γεγονός ότι η εξέταση του έργου με υψηλής ευκρίνειας απεικόνιση, και υπό τον έλεγχο ριφλετογραφίας (ακτίνες υπέρυθρης ανακλαστικότητας) στο εργαστήριο επιστημονικής έρευνας του Βατικανού, έφερε στο φως στην πάνω γωνία του πίνακα (αριστερά του Χριστού) τα στίγματα των μορφών της Θεοτόκου με το Θείο Βρέφος και μέρος της σκηνής «Η εμφάνιση της Θεοτόκου στον Άγιο Λαυρέντιο», ενώ στο μέσον του πίνακα, πάνω στο πρόσωπο του Χριστού και χαμηλότερα, εμφανίστηκε η ακνή σκισσογράφηση του «Άγιου Δομήνικου προσευχόμενου στον Σταυρό». Οι συνθέσεις αυτές χρονολογήθηκαν το 1580 και το 1590 αντίστοιχα από τον Μπιφεράλι, ο οποίος τις θώρησε πρωτόλειες συνθέσεις, που ο Θεοτοκόπουλος ανέπτυξε αργότερα σε έργα του όπως η «Θεοτόκος Βρεφοκρατούσα με τις Αγίες Αγνή και Μαρτίνα» (Washington, Εθνική Πινακο-

θήκη, 1597-1599), και «Ο Άγιος Δομήνικος προσευχόμενος» (ιδιωτική συλλογή, 1590 περ.). Μπορούμε να συναινέσουμε στο ότι οι υποκείμενες συνθέσεις, χάρη στις οποίες ο πίνακας χαρακτηρίστηκε ως «παλιμψηστο», εγγυώνται τη γνησιότητά του ως αναγεννησιακού έργου. Στο λικ της παρουσίας του από τον συνάδελφο Μπιφεράλι, ο πίνακας χαρακτηρίστηκε πράγματι ως «taccuino pittorico», ζωγραφικό σημειωματάριο, προερχόμενο από το εργαστήρι του Θεοτοκόπουλου». Η προσεκτική εξέταση της μορφής του Χριστού όμως θα απέτρεπε, κατά τη γνώμη μου, κάθε προσπάθεια απόδοσης στον Ελ Γκρέκο ή θεώρησή της ως ρεπλικας, φιλοτεχνημένης στο παραγωγικό εργαστήριο του ζωγράφου, καθώς υποστήριξε ο Μπιφεράλι. Και οι συγκρίσεις, τις οποίες επικαλείται με το ομώνυμο αριστουργηματικό και ενυπόγραφο έργο στην γκαλερί Νάρωντι της Πράγας, πλήρως αντιπροσωπευτικό του ώριμου ύφους του ζωγράφου, ακόμη και με εκείνο στο Ινστιτούτο Τέχνης ΜακΝέι, στο Σαν Αντόνιο του Τέξας, δεν φαίνεται να δικαιώνουν τη γνώμη του για τον «Χριστό» του Βατικανού. Ο «Χριστός Λυτρωτής» θα επανέλθει μετά την έκθεση στην Αίθουσα των Πρεσβυτών του Παπικού Διαμερίσματος Ακροάσεων. Τότε θα πρέπει να καταστεί αντικείμενο εμβριθέστερης μελέτης από ειδήμονες του Θεοτοκόπουλου εκτός των τειχών του Βατικανού.

Η κ. Χρύσα Δαμιανάκη είναι καθηγήτρια της τέχνης της Ιταλικής Αναγέννησης στο Πανεπιστήμιο του Σαλέντο.

ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ & ΔΕΥΤΕΡΑ 21:00 ΣΤΟ MOVIES BEST HD

Biography ..month..

• Τα καλύτερα σενάρια βγαίνουν από τη ζωή •

GOODBYE CHRISTOPHER ROBIN / ΑΝΤΙΟ ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΡΟΜΠΙΝ (Κυριακή 3/5)

GIRL YOU KNOW IT'S TRUE (Δευτέρα 4/5)

THE FIFTH ESTATE / Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΠΟΥΛΗΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (Κυριακή 10/5)

PATTON / ΠΑΤΤΟΝ, Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΗΣ ΝΟΡΜΑΝΔΙΑΣ (Δευτέρα 11/5)

BATTLE OF THE SEXES / Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (Κυριακή 17/5)

A QUIET PASSION / ΗΡΕΜΟ ΠΑΘΟΣ (Δευτέρα 18/5)

DRAZEN / ΝΤΡΑΖΕΝ (Κυριακή 24/5)

CINDERELLA MAN (Δευτέρα 25/5)

STAN & OLLIE / ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΙ ΔΙΓΝΟΣ (Κυριακή 31/5)

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION

MOVIES **HD** **MESIMVRIA**
www.mesimvria.com

ΣΟΦΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10:00 - 13:00

ΠΡΩΙΜΟΥ

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Η Ηλέκτρα Ελληνικιώτη στη σκηνή του θεάτρου Θησείων. «Η επανάληψη σε βαθμό εξάντλησης, προκειμένου να κάνεις αληθινό ένα ψέμα, ορίζει το τι εστί θέατρο. Και υπό αυτήν την οπτική, θέατρο είναι μια αλήθεια που κάνει ότι λέει ψέματα, για να μας πει την αλήθεια», λέει στην «Κ». Αυτήν την αλήθεια θέλει να υπερασπιστεί αποφεύγοντας παρεμβάσεις σε ό,τι γράφει και δείχνει επί σκηνής.

Ηλέκτρα Ελληνικιώτη, σκηνοθέτις

Με το πιστόλι της ασέβειας

Ένα έργο που σατιρίζει ανελέητα το θέατρο, αλλά και την «αντίπαλη» σκηνή της πολιτικής

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Το πιο σωστό –το πιο «οργανικό»– θα ήταν ένας καλλιτέχνης του θεάτρου να ξεκινάει από αυτό που θέλει από μέσα του να βγει έξω. Κι έτσι να καταλήγει σε μια παράσταση, φτιαγμένη με επιμέλεια κι εστίαση, κομμένη και ραμμένη στα μέτρα του σαν ρούχο από ατελιέ υψηλής ραπτικής. Σίγουρα αυτή η μέθοδος και η ηθική αρχή της σπανίζουν στην πράξη. Μεταξύ των λίγων σταθερά πιστών της συγκαταλέγεται η σκηνοθέτις Ηλέκτρα Ελληνικιώτη. Την τελευταία τετραετία έγραψε και σκηνοθέτησε τρία έργα που εντυπωσίασαν από κάθε άποψη. Το πρώτο είχε ως θέμα την ιστορική Δίκη των Εξί και ανέβηκε με αφορμή τα 100 χρόνια από την Καταστροφή της Σμύρνης. Δεν αφηνόταν σε οδυρμούς και έσπρωχνε το μαχαίρι στο κόκαλο, καθώς αναζητούσε μια γενεαλογία δικαίου και δικαιοσύνης. Ακολούθησε ο «Βράχος» που ήταν εμπνευσμένο από τον «Μύθο του Σισύφου» του Αλμπέρ Καμύ, για να φτάσει στη διάκριση της πραγματικότητας από τα ζωτικά ψέματα.

Τώρα, το έργο της «Τέλος το θέατρο» αναρωτιέται για το περιθώριο αυτονομίας και ελευθερίας της έκφρασης που μπορεί να διατηρήσει ένας καλλιτέχνης και για το πώς και γιατί δέχεται εξωκαλλιτεχνικές παρεμβάσεις στο έργο του.

Ευφυές και σπαρακτικό

Πρόκειται για ένα έργο ευφυές, που διεγείρει σε διανοητικό επίπεδο τον θεατή. Ταυτόχρονα, γίνεται συγκινητικό. Κατά στιγμές, και σπαρακτικό. Η σάτιρά του είναι αλύπητη. Λάμπει στη σκηνή περιφερόμενη χέρι χέρι με τον αυτοσαρκασμό. Η παράσταση είναι στον ίδιο βαθμό φινιρισμένη σε όλα τα τεχνικά - καλλιτεχνικά επίπεδα. Κι επίσης, προσφέρει εντυπωσιακές ερμηνείες. Η σειρά με την οποία εξελίσσεται το έργο, φαινομενικά, είναι ελαφρώς άναρχη και οι συγκρούσεις –σχεδόν όλων με όλους– είναι στοιχεία που καθιστούν την παράσταση «αφίχτοπλεγμένη» κι αξιοθαύμαστα σύνθετη. Δικαίως, όμως, θα αντέτεινε κάποιος πως ο παραπάνω κατάλογος με αρετές δεν σπανίζει στις αθηναϊκές σκηνές. Οπότε, το ερώτημα θα αναδιτυπω-

νόταν: γιατί αυτή η παράσταση είναι τόσο πιο εντυπωσιακή από τις υπόλοιπες ανάλογης αξίας; Κι η απάντηση θα ήταν: το θεατρικό κείμενο. Είναι σβέλο κι εμπνευσμένο. Βρίσκεται σε απόγνωση, σαν «ένα πιστόλι να σημάδευε τον κρόταφο» της συγγραφέως ενόσω το έγραφε.

Κι επειδή είναι έτσι, δεν αφήνει τίποτα στο απυρόβλητο. Για παράδειγμα, τα sold out του λαϊκιστικού θεάτρου, που ως λύκος με δорά προβάτου διεκδικούν αναγνώριση τους στο λήμπροντ' όρο της γκάμας υψηλού ρεπερτορίου. Ή τις «κληρονομικές» αξίες στην τέχνη – τις άκριτα αποδεκτές. Φυσικά, το έργο κανιβαλίζει με την ίδια λαιμαργία και τα περιστατικά που δανείζεται από την πολιτική επικαιρότητα. Είναι ανακουφιστικά ασεβές προς αυτά. Και γι' αυτό ο θεατής νιώθει το κείμενο τόσο διαφορετικά διασκεδαστικό. Κι επίσης, είναι σαρωτική η εστίασή του στον υπαρκτό σουρεαλισμό που ανθίζει αυτοφυής στη ζωή.

Κι εντούτοις, το μεγαλύτερο χάρισμα αυτού του κειμένου είναι η άσχημη επιμέλεια και εκζητήση του λόγου, που γοητεύουν ακόμη περισσότερο στα σημεία που είναι γραμμένα με ρίμα – κάτι που το καθιστά ακόμη πιο ποιητικό.

Συναντήσαμε λοιπόν την Ηλέκτρα Ελληνικιώτη για να μας εκ-

μυστηρευθεί τον τρόπο με τον οποίο οδηγήθηκε σε ένα τόσο συνεκτικό αποτέλεσμα, ξεκινώντας από αυτό που πνέει σχεδόν σαν παραδοξολογία και υποστηρίζει ότι η πραγματική αλήθεια του θεάτρου γεννιέται κυρίως κατά την πρόβα.

«Πρόβα είναι να δοκιμάζεις ξανά και ξανά κάτι, για να το αναπαραστήσεις με όσο το δυνατόν λιγότερες διαρροές και λάθη. Αυτή η επανάληψη σε βαθμό εξάντλησης και κόπωσης, προκειμένου να κάνεις αληθινό ένα ψέμα, ορίζει το τι εστί θέατρο. Και υπό αυτήν την οπτική, θέατρο είναι μια αλήθεια που κάνει ότι λέει ψέματα, για να μας πει την αλήθεια».

Εμπνευση από τον Μαρντάνι

Η αρχική ιδέα για το έργο σχετίζεται με την απόφαση του δημάρχου της Νέας Υόρκης Ζοράν Μαρντάνι να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα συνάντησης με πολίτες, που το ονόμασε «Ο δήμαρχος ακούει». «Μου φάνηκε σαν ελεύθερη διασκευή του καλλιτεχνικού πρότζεκτ της εικαστικού Μαρίνα Αμπράμοβιτς με τον τίτλο «Η καλλιτέχνης είναι εδώ». Σ' αυτό το πλαίσιο, λοιπόν, αντιλήφθηκα δραματουργικά ότι ένα πολιτικό πρόσωπο (ξεκινώντας, πιθανόν, με τις καλύτερες των προθέσεων) εμπνέεται από μια Βαλκάνια καλλιτέχνη με διεθνή καριέρα και αναγνώριση και επι-

λέγει την εικόνα με την οποία θα επιτελέσει τον εαυτό του, όντας δήμαρχος για κάτι λιγότερο από εκατό μέρες. Αυτή η συνειδητοποίηση επαλήθευσε μέσα μου ότι το αντίπαλο δέος της θεατρικής σκηνής, δηλαδή η πολιτική σκηνή, αλιεύει από τον χώρο του θεάτρου –κατάφωρα πλέον– διάφορα χρήσιμα υλικά για την ύπαρξή της».

Το να φτάσει κάποιος γράφοντας ένα θεατρικό κείμενο σε ένα τέτοιο επίπεδο συνοχής και λειανσις του απαιτεί μια διαδικασία μάλλον πολύπλοκη και εξίσου ιδιοσυγκρασιακή, την οποία η Ελληνικιώτη περιγράφει ως εξής: «Συνέβη με τον «Βράχο» και συνέβη και τώρα: είμαι πραγματικά αμείλικτη με τα κείμενά μου. Δεν έχω αντίρρηση να πετάξω πολλά απ' όσα έχω γράψει και να γράψω άλλα. Σίγουρα με βοηθάει το ότι ξέρω πως θα σκηνοθετήσω η ίδια το κείμενό μου – μου επιτρέπει μια εξαρχής ροπή προς το να μην είναι περιγραφικό ή φλύαρο. Επειδή βασίζομαι στο ότι θα αναπληρώσω τυχόν ανάγκες του κειμένου μέσα από το παραστασιακό γεγονός – το σκηνικό συμβάν, τον ήχο, τους φωτισμούς, τις ερμηνείες. Το κείμενο λοιπόν είναι ένα εργαλείο που κατασκευάζω για να κάνω την παράσταση. Το καλλιτεχνικό μου έργο είναι η παράσταση – είμαι περισσότερο δραματουργός απ' ό,τι συγγραφέας».

Η ακριβολογία στο κείμενό της είναι επιλογή υψηλού ρίσκου, γιατί, καθώς είναι πιο ξεκάθαρο το τι λέει, είναι και πιο εύκολο ή πιο γρήγορο να απορριφθεί από τον θεατή. Ο τρόπος ωστόσο με τον οποίο η Ελληνικιώτη ακριβολογεί είναι ιδιαίτερος, από την άποψη ότι δεν «διανθίζει» το κείμενό της με αλλεπάλληλες δευτερεύουσες επεξηγηματικές προτάσεις. Τουναντίον, έχει μια αξιοζήλευτη οικονομία.

«Είναι πολύ καιρία η λέξη», λέει η ίδια. «Μ' αρέσει να ακριβολογώ. Επειδή έχω μια ποιητική σχέση με τη γλώσσα πάντα, προορισμός μου είναι το να ακριβολογήσω».

Ποίηση και ανεξαρτησία, λοιπόν. Η πιο ακριβή διπλή ικανοποίηση στις μέρες μας! Αλλά και τι κοστίζει άραγε στο χρηματιστήριο των ανεκτιμπτών αξιών; «Έχω τελειώσει με τον θυμό και το παράπονο, που δείχνουν να διακατέχουν άλλους νέους κι ανεξάρτητους δημιουργούς. Υπερασπίζομαι μόνο την ανεξαρτησία μου. Δεν ζητώ κάτι παραπάνω. Αυτό σημαίνει ότι θα θυσιάζα μια μεγαλύτερη δική μου οικονομική άνεση, την ευρύτερη διάδοση της φήμης τού τι κάνω και το να δει το έργο μου ένα πολύπληθές κοινό. Θα θυσιάζα επίσης τις όποιες εξουσιαστικές προς εμένα σχέσεις: εκείνες που θα καθόριζαν το περιεχόμενο των όσων δείχνω ή θα όριζαν το οικονομικό σκέλος της δουλειάς μου ή θα είχαν λόγο στην επιλογή των συνεργατών μου. Θα φτιάξω όμως έναν προϋπολογισμό κόστους της δουλειάς μου κι αν έχω την τύχη να επιχορηγηθεί –όπως τώρα–, θα ξέρω πως αν κάτι ανεπιθύμητο προκύψει στο ταμείο του θεάτρου, θα έχω τουλάχιστον καλύψει τα έξοδα του πρότζεκτ μου. Αυτή η τακτική μου επιτρέπει να ξέρω ότι αυτό που έκανα έγινε πράγματι με τους δικούς μου όρους και τις προθέσεις με τις οποίες ξεκίνησα. Γλιτώνοντας από αυθαιρεσίες παραγωγών ή από «κόνσεπτ» που επιδιώκουν να σου φορέσουν τα ιδρύματα πολιτισμού. Γιατί το υπουργείο, τουλάχιστον, δεν λογοκρίνει τα περιεχόμενα. Πρέπει να το λέμε αυτό. Είναι σημαντικό όταν η εξουσία σου δείχνει τα δόντια της, να το κάνει επειδή σου χαμογελάει και όχι επειδή είναι έτοιμη να σε δαγκώσει».

“

Αμείλικτη με το κείμενο

Είμαι πραγματικά αμείλικτη με τα κείμενά μου. Δεν έχω αντίρρηση να πετάξω πολλά απ' όσα έχω γράψει και να γράψω άλλα. Το κείμενο είναι ένα εργαλείο που κατασκευάζω για την παράσταση.

“

Θέλω μόνο ανεξαρτησία

Έχω τελειώσει με τον θυμό και το παράπονο, που δείχνουν να διακατέχουν άλλους νέους κι ανεξάρτητους δημιουργούς. Υπερασπίζομαι μόνο την ανεξαρτησία μου. Δεν ζητώ κάτι παραπάνω.

Σκηνή από την παράσταση «Τέλος το θέατρο», στην οποία οι εξαιρετικές ερμηνείες συναγωνίζονται το ευφυές και καυστικό κείμενο που δεν αφήνει τίποτα στο απυρόβλητο.

Η Τίλντα Σουίντον επέλεξε τα περισσότερα ρούχα για την περφόρμανς «A biographical wardrobe». Φορέματα από τη μικρή της ηλικία, από δημόσιες εμφανίσεις, ακόμη και κάποια ρούχα αγαπημένων ανθρώπων που σημαίνουν πολλά για την ίδια. Το στιγμιότυπο είναι από την παρουσίαση της περφόρμανς στο EyeFilm Museum, στο Αμστερνταμ, τον περασμένο Σεπτέμβριο.

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Ολιβιέ Σαγιάρ, ιστορικός μόδας

Ψάχνοντας στην ντουλάπα την Τίλντα Σουίντον

«Μπορούμε να αφηγηθούμε μια ολόκληρη ζωή μέσα από τα ρούχα», λέει στην «Κ» μιλώντας για την περφόρμανς «A biographical wardrobe», που παρουσιάζει μαζί με τη διάσημη ηθοποιό στο Onassis Ready

Η μόδα κοιτάζει πίσω

Δεν με ενδιαφέρει ιδιαίτερα η σύγχρονη μόδα. Είναι πάντα υπερδεδεμένη: υποτιμάται ότι αφορά το μέλλον, αλλά κοιτάζει διαρκώς πίσω. Το παρελθόν είναι πιο καθαρό.

Ο Ολιβιέ Σαγιάρ, ο βενιαμίν μιας πολυμελούς οικογένειας, αναφέρει ότι δεν είχε ποτέ δικό του υπνοδωμάτιο. Κατά πάσα πιθανότητα δεν είχε και πολλά ρούχα αγορασμένα ή ραμμένα ειδικά για εκείνον, φορούσε ό,τι δεν έκανε πα στα αδέρφια του. Ησυχία και μένος για να απλώσει τα όνειρά του έβρισκε μόνο στη σοφίτα του σπιτιού τους. «Ήταν γεμάτη κουτιά με ρούχα που ανήκαν στους γονείς μου, στα αδέρφια μου, σε άλλους συγγενείς. Περνούσα ολόκληρα Σαββατοκύριακα εκεί ανοίγοντας τα πάντα. Τον χειμώνα έκανε τρομερή παγωνιά και το καλοκαίρι αφόρητη ζέση, αλλά τρελαινόμουν να ανεβαίνω εκεί πάνω, ήταν ο προσωπικός μου χώρος. Χρόνια αργότερα, κατάλαβα ότι από εκεί ξεκίνησε η σχέση μου με τη μόδα, αλλά τη μόδα που συνδέεται με το παρελθόν, που λέει ιστορίες», εξηγεί ο κορυφαίος Γάλλος ιστορικός μόδας και επιμελητής. Επικεφαλής του τμήματος μόδας στο Musée des Arts Décoratifs και διευθυντής επί σειράν ετών στο Palais Galliera, το μουσείο μόδας του Παρισιού, έχει επιμεληθεί σημαντικές εκθέσεις για τον Κριστομπίλ Μπαλενσιάγκα, τη Madame Grès, τον Κριστιάν Λακρούα, τον Άζεντιν Αλάια και έχει συνεργαστεί με ιδρύματα όπως το Victoria & Albert στο Λονδίνο και το Fondation Cartier στο Παρίσι. Ο λόγος, όμως, για τον οποίο κατατάσσεται ως μία από τις πιο επιδραστικές μορφές της σύγχρονης μόδας αφορά την παραστατική γλώσσα που έχει αναπτύξει γύρω από το ρούχο, συνδυάζοντας μόδα, ποίηση και θέατρο.

Ναπολέον και Σάρα Μπερνάρ

Το 2012 και ενώ είναι διευθυντής στο Musée de la mode de Paris προσκαλεί την Τίλντα Σουίντον να παρουσιάσουν την περφόρμανς «The Impossible Wardrobe», με ενδύματα και αξεσουάρ από τη συλλογή του μουσείου, στο Palais de Tokyo. Φορώντας μια λευκή ρόμπα από μουσελίνα σαν εκείνες που φορούσαν τα μοντέλα στα ατελιέ υψηλής ραπτικής, η χαρισματική ηθοποιός άγγιζε το παλτό του Ναπολέοντα και το έφερε πολύ κοντά στη μύτη της, σπκωνε ένα φέρεμα της Σάρα Μπερνάρ και έπειτα το απομάκρυνε, επεδείκνυε σε ένα δίσκο ένα ζευγάρι γάντια με χρυσά νύχια της Ελσα Σκιαπαρέλι. «Δεν με ενδιαφέρει ιδιαίτερα η σύγχρονη μόδα. Είναι πάντα υπερδεδεμένη: υποτιμάται ότι αφορά το μέλλον, αλλά κοιτάζει διαρκώς πίσω. Το παρελθόν είναι πιο καθαρό», σχολιάζει ο Γάλλος επιμελητής για τη σκέψη γύρω από αυτήν τη δράση. Το 2023 στο -1 της Στέγης, εκείνος και η Σουίντον παρουσίασαν το «Embodying Pasolini»,

μία περφόρμανς βασισμένη στα αυθεντικά κοστούμια ταινιών του Παζολίνι. Η Σουίντον τα προσέγγιζε σχεδόν με τελετουργική φροντίδα, σαν να κρατούσε σώματα φορτισμένα ακόμη με μνήμη. Τώρα επιστρέφουν για να παρουσιάσουν την περφόρμανς «A biographical wardrobe» στο Onassis Ready, μέρος της έκθεσης «Ongoing», στο επίκεντρο της οποίας βρίσκονται η τολμηρή περφόρμμερ και η δημιουργική σχέση της με οκτώ στενούς συνεργάτες της. Η γκαρνταρόμπα στην οποία επικεντρώνονται αυτήν τη φορά ανήκει στην ίδια: κειμήλια της οικογένειάς της, σύνολα με τα οποία περιπάτησε στο κόκκινο χαλί, κοστούμια από ταινίες και προσωπικά της αντικείμενα.

«Η ντουλάπα σκιαγραφεί το πορτρέτο ενός ανθρώπου. Μπορούμε να αφηγηθούμε μια ολόκληρη ζωή μέσα από τα ρούχα, ακόμη και αν ο ιδιοκτήτης δεν μας αποκαλύψει τίποτα για αυτές τις επιλογές», υπογραμμίζει ο καταξιωμένος επιμελητής. Πριν από κάποια χρόνια, όταν ήταν επιμελητής μόδας στο Musée des Arts Décoratifs, γνώρισε μια πλούσια κυρία από τις σημαντικές πελάτισσες της υψηλής ραπτικής. Του έδειξε δύο σειρές από φορέματα που φορούσε σε όλη της τη ζωή. Σχεδόν όλα ήταν μαύρα –Μπαλενσιάγκα– εκτός από ένα που είχε χρώμα: πορτοκαλί, κίτρινο, ροζ. «Με ξάφνιασε και τη ρώτησα. Μου είπε, λοιπόν, πως αφού έφυγε από τη ζωή ο άνδρας της ερωτεύθηκε ξανά, όμως η σχέση δεν προχώρησε και έτσι επέστρεψε στο μαύρο. Είναι η στιγμή που πρέπει στον εαυτό σου να γίνει κάτι άλλο. Ακόμη και αν δεν έλεγε κάτι, θα το υπέθετα. Είναι σαν να βλέπεις τη βιβλιοθήκη κάποιου, ξέρεις τα γούστα του, τις πεποιθήσεις του, καταλαβαίνεις τι τον συγκινεί. Το ίδιο συμβαίνει

«Η ντουλάπα σκιαγραφεί το πορτρέτο ενός ανθρώπου», λέει στην «Κ» ο Ολιβιέ Σαγιάρ και εξηγεί πως είναι σαν να βλέπεις τη βιβλιοθήκη κάποιου, μαθαίνεις τα γούστα του, καταλαβαίνεις τι τον συγκινεί.

Περφόρμανς «A biographical wardrobe», διάρκεια 80'. Έως 19 Μαΐου στο Onassis Ready, Στρατή Τσίρκα 2, Άγιος Ιωάννης Ρέντης.

και με μια ντουλάπα, διακρίνεις τις αναμνήσεις, τις στιγμές που υπήρξες ελεύθερος ή δραματοποίησες μια κατάσταση, βλέπεις τον χρόνο που έχει περάσει».

Βιβλίο αναμνήσεων

Αν κάποιος ανοίξει τη δική του ντουλάπα; «Πριν από μερικά χρόνια αποφάσισα να μειώσω δραματικά την ντουλάπα μου. Είχα συσσωρεύσει ρούχα από την εφηβεία μου και είχε γίνει τεράστια. Ετσι άρχισα να κόβω μικρά κομμάτια από πολλά ρούχα και να τα μετατρέπω σε ένα είδος υφασμάτινου βιβλίου αναμνήσεων. Σήμερα, αν ανοίγατε την ντουλάπα

μου, θα βλέπατε κάτι πολύ απλό: μπλε τζιν πουκάμισο, ίδια παντελόνια, πουκάμισο σε απαλό ροζ, vintage γραβάτες, ένα φούτερ του πατέρα μου, ένα παλτό που αγόρασα πριν από χρόνια. Φοράω σχεδόν το ίδιο πράγμα κάθε μέρα. Είναι πολυτέλεια να έχεις λίγα πράγματα», υποστηρίζει, συνοψίζοντας και τη βαθύτερη σκέψη του γύρω από την ταυτότητα και το ένδυμα. Για εκείνον, το να κρατάει συγκεκριμένα ρούχα σημαίνει ότι έχει αποφασίσει πώς θέλει να συστηθεί στον κόσμο. Τα ρούχα πρέπει να σε βοηθούν να εκφράσεις τον εαυτό σου και όχι να αγοράσεις status, και αυτό, πιστεύει, γίνεται ολόένα δυσκολότερο μέσα στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί σήμερα η μόδα. Ποια λέξη αγνοεί σήμερα το fashion industry; «Την οικειότητα. Η μόδα αναφέρεται συνεχώς σε «κληρονομιά», αλλά σχεδόν ποτέ σε συναισθηματική σχέση με τα ρούχα, η οποία χτίζεται με τον χρόνο και τη χρήση, και αποτυπώνεται πάνω στο ύφασμα. Η οικειότητα δεν μπορεί να πουληθεί».

Μιλάει για κατασκευασμένες ταυτότητες και τον εγκλωβισμό των γυναικών στην εικόνα του sex idol. «Εβλεπα πρόσφατα τη Μαντόνα με τη Σαμπρίνα Κάρπεντερ να εμφανίζονται σχεδόν γυμνές, φορώντας κορμάκια στο χρώμα του δέρματος, και αναρωτιόμουν πώς φτάσαμε έως εδώ. Πώς παγιώθηκαν οι γυναίκες μέσα σε αυτή την εικόνα;». Αντιθέτως, ανατρέχει στην Γκρέις Τζόουνς στα τέλη των '70s - αρχές '80s: στα αυστηρά ανδρικά κοστούμια, στις έντονες γωνίες, στην σχεδόν γλυπτική κομψότητα μιας παρουσίας που δεν φοβόταν την ανδρογονία ούτε την ασάφεια. «Ήταν απίστευτα σικ και ταυτόχρονα ελεύθερη», τονίζει. «Δεν ήταν φυλακισμένη μέσα σε μια στερεοτυπική θη-

λυκότητα». Τις ίδιες ποιότητες αναγνωρίζει και στην Τίλντα Σουίντον, την οποία περιγράφει σαν «λευκό καμβά». «Μπορεί να είναι άνδρας ή γυναίκα, νέα ή ηλικιωμένη. Παραμένει πάντα ο εαυτός της και ταυτόχρονα μεταμορφώνεται διαρκώς». Για τον Σαγιάρ, αυτή η δυνατότητα να κινείται κανείς ανάμεσα σε διαφορετικές εκδοχές του εαυτού του –χωρίς να εγκλωβίζεται σε μία μόνο εικόνα– χαρίζει ελευθερία και ενθαρρύνει μια πιο δημιουργική σχέση με τα ρούχα.

Τα ρούχα μιλούν

Ποιος επιλέγει τα ρούχα στην περφόρμανς που θα δούμε στην Αθήνα; «Κυρίως η Τίλντα», απαντά. «Αλλά εγώ παραμένω επιμελητής, οπότε προτείνω κι εγώ κάποια κομμάτια. Πρέπει να ακούσει τα ρούχα. Κάποιες φορές κάτι που μοιάζει πολύ δυνατό τελικά δεν λειτουργεί πάνω στη σκηνή». Η δράση ξεκινά με ένα πράσινο φόρεμα από τα '70s που είχε επιλέξει η μητέρα της Σουίντον όταν εκείνη ήταν ακόμη νεαρή. Ραμμένο στη Σκωτία, αυστηρό και σχεδόν «θατσερικό», όπως το περιγράφει ο Σαγιάρ, δεν είναι καθόλου το είδος του ρούχου που θα φανταζόταν κανείς για την ηθοποιό. «Πολύ συχνά οι μπότες προσπαθούν να διαμορφώσουν τη θηλυκότητα των κοριτσιών τους», λέει. «Και όλοι κουβαλάμε μέσα στις ντουλάπες μας ίχνη από ανθρώπους που προσπάθησαν να μας πουν ποιοι πρέπει να είμαστε». Υπάρχουν φυσικά και κομμάτια από τις δημόσιες εμφανίσεις της και το κόκκινο χαλί, αλλά είναι ελάχιστα. Η ίδια ξεδιπλώνει προσεκτικά μέσα από λεπτό χαρτί και λινό μια πλεκτή ζακέτα της γιαγιάς της, ένα κομμάτι του Ραφ Σίμους το οποίο έχει συνδέσει με τη μέρα που γνώρισε τον Λούκα Γκουαντανίνο, αλλά και το ξύλινο πόδι του πατέρα της, το οποίο αντικατέστησε αυτό που έχασε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. «Η πιο συγκινητική στιγμή είναι όταν η Σουίντον κρατάει ένα παλιό, φθαρμένο φούτερ του Ντέρεκ Τζάρμαν, του σκηνοθέτη και ακτιβιστή με τον οποίο συνδέθηκε στενά και συνεργάστηκε σε εννέα ταινίες», επισημαίνει.

Καθ' όλη τη διάρκεια της περφόρμανς, η σκηνή γεμίζει αργά με ρούχα από τη ζωή της Σουίντον. Τοποθετούνται το ένα δίπλα στο άλλο πάνω σε κρεμάστρες, ενώ εκείνος και η ηθοποιός συνομιλούν διαρκώς επί σκηνής: της κάνει ερωτήσεις, εκείνη απαντά, κάποιες φορές αυτοσχεδιάζουν, με τον Σαγιάρ να προσθέτει νέες ερωτήσεις ανάλογα με τη ροή της βραδιάς. «Δεν είμαι ηθοποιός, τελικά, όμως, ανακάλυψα ότι νιώθω πιο άνετα πάνω στη σκηνή. Ίσως γιατί τα ρούχα δεν είναι μόνο εικόνα, αλλά και αφορμή για εκμυστηρεύσεις, παραδοχές και ανομολόγητα λάθη».

Η παγίδα του sex idol

Εβλεπα τη Μαντόνα με τη Σαμπρίνα Κάρπεντερ να εμφανίζονται σχεδόν γυμνές και αναρωτιόμουν πώς φτάσαμε έως εδώ. Πώς παγιώθηκαν οι γυναίκες μέσα σε αυτή την εικόνα;

26.

TRANSITION AS
A RESPONSIBILITY
(NOT A TREND)

KATHIMERINI

JUNE 4

green agenda

CYPRUS SUMMIT

BY

Altia

BOOK TICKET
agenda.cy

HILTON NICOSIA

PLATINUM SPONSORS

EUROBANK

ALPHA BANK

GOLD SPONSORS

invest
Cyprus

CYFIELD

Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
Electricity Authority of Cyprus

RESEARCH
& INNOVATION
FOUNDATION

SILVER SPONSORS

cyta

ΣΚΑΒΕΝΙΤΗΣ

UoL

University
of Limassol
SCHOOL OF
MANAGEMENT

LLPO
LAW FIRM